

OBEC BREHY

Adresa: Brehy č. 117
968 01 Brehy
Telefón: 045 6857 00
Fax: 045 6857 008
Mobil: 0905 417 540
E-mail: brehy@brehy.sk
WEB: <http://www.brehy.sk>

PROGRAM ROZVOJA OBCE BREHY NA ROKY 2015 – 2022

**(podľa zákona č. 539/2008 Z. z. o podpore regionálneho rozvoja v znení
zákona č. 309/2014 Z. z.)**

Brehy, 2015

Program rozvoja obce Brehy
na roky 2015– 2022

OBSAH

ÚVOD

1. POSLANIE DOKUMENTU.....	4
1.1 Zámer spracovania PHSR.....	6
1.2 Účel programu rozvoja obce a legislatívne vymedzenie PHSR.....	8
1.3 Metodika spracovania postupu PHSR obce Brehy.....	10
1.4 Plánovací postup a harmonogram spracovania PHSR.....	11
1.5 Východiskové koncepčné dokumenty.....	15
1.6 Zoznam použitých kvantitatívnych a kvalitatívnych dát.....	16
1.7 Ex-post hodnotenie predchádzajúcich PHSR vrátane hodnotenia čerpania finančných prostriedkov pri realizácii PHSR (realizované aktivity, projekty).....	19

ČASŤ A

2. ANALYTICKÁ ČASŤ.....	26
2.1 Analýza hlavných faktorov stratégie rozvoja obce Brehy	26
2.1.1 Analýza projektovej pripravenosti.....	27
2.2 Analýza interného prostredia.....	32
2.2.1 Základná charakteristika obce.....	32
2.2.2.1 Organizačná štruktúra obce.....	34
2.2.2 História obce.....	35
2.2.3 Analýza súčasného stavu prírodných podmienok.....	44
2.2.3.1 Geomorfologické pomery.....	44
2.2.3.2 Geologické pomery.....	46
2.2.3.3 Pedologické pomery.....	47
2.2.3.4 Hydrologické pomery.....	47
2.2.3.5 Klimatické pomery.....	49
2.2.3.6 Flóra a fauna.....	53
2.2.3.7 Starostlivosť o životné prostredie.....	56
2.2.3.8 Ochrana prírody a krajiny.....	62

2.2.3.9 Súčasná krajinná štruktúra v obci Brehy.....	64
2.2.4 Analýza socio-ekonomických podmienok.....	65
2.2.4.1 Demografia obyvateľstva.....	65
2.2.4.2 Dynamika počtu obyvateľov.....	66
2.2.4.3 Veková a pohlavná štruktúra.....	70
2.2.4.4 Vzdelanostná štruktúra.....	72
2.2.4.5 Národnostná a religiózna štruktúra.....	73
2.2.4.6 Zamestnanosť a nezamestnanosť obyvateľstva.....	74
2.2.4.7 Bytová štruktúra a vybavenosť obce službami.....	77
2.2.4.8 Finančná analýza.....	87
2.2.4.9 Majetok obce.....	116
2.2.5 Hospodárstvo.....	118
2.2.5.1 Lesné hospodárstvo.....	118
2.2.5.2 Poľnohospodárstvo.....	119
2.2.5.3 Vodné hospodárstvo.....	121
2.2.5.4 Priemysel.....	122
2.2.5.5 Doprava.....	123
2.2.5.6 Odpadové hospodárstvo.....	125
2.2.5.7 Potenciál pre rozvoj cestovného ruchu v obci.....	130
2.2.6 Kultúrne pomery.....	137
2.2.6.1 Ľudová a sakrálna architektúra.....	140
2.2.7 Šport.....	142
2.3 Swot analýza obce Brehy.....	143
2.3.1 Analýza interného prostredia.....	144
2.3.2 Analýza externého prostredia.....	147
2.3.3 Analýza problémov.....	149
ČASŤ B	
3 STRATEGICKÁ A FINANČNÁ ČASŤ.....	150
3.1 Vízia a strategický cieľ rozvoja obce.....	151
3.1.1 Hierarchia strategických cieľov obce Brehy na roky 2015 – 2022.....	153
3.2 Finančná náročnosť a zdroje financovania stratégie.....	162
3.2.1 Finančné zabezpečenie PHSR.....	162

ČASŤ C

4 PROGRAMOVÁ (PLÁNOVACIA) ČASŤ OBCE BREHY NA OBDOBIE

2015 – 2022.....172

4.1 Opatrenia a projekty vrátane ich priradenia k jednotlivým prioritám.....173

D REALIZAČNÁ ČASŤ

5 ZÁKLADNÝ REALIZAČNÝ RÁMEC PROGRAMU.....177

5.1 Inštitucionálne a organizačné zabezpečenie realizácie program.....177

ČASŤ E

6 MONITOROVANIE PHSR.....181

6.1 Spôsob monitorovania PHSR 181

ZÁVER.....184

IMPLEMENTAČNÝ RÁMEC.....185

Program rozvoja obce Brehy na roky 2015– 2022

ÚVOD

1. POSLANIE DOKUMENTU

Názov:	Program rozvoja obce Brehy na roky 2015 – 2022
Územné vymedzenie:	Banskobystrický kraj, okres Žarnovica, obec Brehy
Územný plán obce schválený:	áno
Dátum schválenia PHSR:	16.07.2015
Dátum platnosti:	31.07.2015 – 31.12.2022
Verzia:	2.0
Publikovaný verejne:	17.07.2015

Zákon NR SR č. 539/2008 Z. z. zo dňa 8. novembra o podpore regionálneho rozvoja ustanovuje ciele a podmienky podpory regionálneho rozvoja. Taktiež upravuje pôsobnosť orgánov štátnej správy, vyšších územných celkov, obcí a ďalších subjektov územnej spolupráce a podmienky na koordináciu a realizáciu regionálneho rozvoja. Za pomoci a podpory Európskeho spoločenstva prostredníctvom fondov spoločenstva upravujú osobitné predpisy. Ďalej zákon o podpore regionálneho rozvoja č. 539/2008 Z. z. ustanovuje povinnosť každej obci aj VÚC vypracovať dokument zameraný na regionálny rozvoj a to Plán hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja, ktorý je potrebný na získanie finančnej podpory z verejných zdrojov (európskych, štátnych, ale i regionálnych a pod.). Pri projektoch zameraných na regionálny rozvoj by mal byť zladený s rozvojovou stratégiou príslušnej obce, mikroregiónu, či kraja.

Podpora regionálneho rozvoja podľa odseku 1 je zameraná na komplexné využívanie vnútorného rozvojového potenciálu územia prírodných, kultúrnych, materiálnych, finančných, ľudských a inštitucionálnych zdrojov, na rozvoj vedy, výskumu a vývoja prispievajúcich k rozvoju regiónu, na rozvoj informatizácie a digitalizácie v regióne, na rozvoj hospodárstva a podnikateľského prostredia v regióne. Hlavnými cieľmi je zvyšovať

produktivitu, vytvárať nové pracovné miesta, stabilizovať ohrozené pracovné miesta, rozvíjať vzdelanostnú úroveň obyvateľstva, zmierňovať negatívne dôsledky, zlepšovať infraštruktúru v regióne, dopravnú a technickú vybavenosť, rozvíjať cestovný ruch, medzinárodnú, cezhraničnú a medzinárodnú spoluprácu v oblasti regionálneho rozvoja v záujme trvalo-udržateľného rozvoja (ďalej len TUR), rozvíjať kultúrnu identitu, starať sa o kultúrne dedičstvo našich predkov, zvyšovať kvalitu života na vidieku, zvelaďovať životné prostredie (ďalej len ŽP), obnovovať obce, mestá podľa záväznej časti územno-plánovacej dokumentácie, zvyšovať dostupnosť a kvalitu bývania, posilňovať občiansku vybavenosť, šport, kultúru a ďalšie aktivity.

Regionálny rozvoj sa financuje zo štátneho rozpočtu vrátane finančných prostriedkov z rozpočtových kapitol ministerstiev za podpory štátnych účelových fondov, rozpočtov VÚC, rozpočtov obcí, z prostriedkov fyzických osôb, z prostriedkov vyplývajúcich z medzinárodných zmlúv o poskytnutí grantu uzatvorených medzi SR a inými štátmi, z doplnkových zdrojov regionálneho rozvoja, t.j. z finančných prostriedkov EÚ.

Tvorba programu hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja (ďalej len Program rozvoja) obce Brehy je vytvorená za účasti všetkých záujmových skupín, ktoré v obci pôsobia; ponúka jedinečnú príležitosť, ako sa dozvedieť, čo a kto v obci pripravuje. PHSR obci Brehy pozostáva z úvodnej časti, analytickej, strategickej- programovej časti, implementačnej a záverečnej časti. Hlavným cieľom je na základe všetkých získaných relevantných výsledkov na základe analýz vytvoriť program rozvoja daného územia. Rozvojový dokument s dlhodobým výhľadom na 10–14 rokov sa obecné zastupiteľstvo a starosta obce rozhodli vypracovať na obdobie 7 rokov. Cieľom dokumentu je navrhnuť systematickú a funkčne trvalo udržateľnú stratégiu, zameranú na realizáciu hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce Brehy a na víziu obce. Ďalším cieľom dokumentu je zosúladiť hospodársky rozvoj s jeho prírodným, kultúrne-historickým a sociálnym potenciálom, s TUR a s Národnou stratégiou, stratégiou rozvoja regiónov, ktoré majú určené podporované priority a ciele, ktoré sú i v tomto dokumente zohľadňované a sú vypracované i podľa záväznej časti územno-plánovacej dokumentácie obce.

1.1 Zámer spracovania PHSR

PHSR obce bol spracovaný na základe potrieb obce Brehy. Zámer spracovania PHSR obce Brehy bol schválený obecným zastupiteľstvom dňa 17.5.2015 (vid' Tabuľka 1).

Tabuľka 1 Zámer spracovania PHSR

Zámer spracovania PHSR	
Názov dokumentu	Program rozvoja obce Brehy na roky 2015 – 2022
Forma spracovania	Program rozvoja obce Brehy na roky 2015 – 2022 bude spracovaný v súlade s metodikou na vypracovanie PHSR obce/obcí/VÚC, ktorá bola vydaná Ministerstvom dopravy, výstavby a regionálneho rozvoja SR v znení zákona č. 309/2014 Z. z. PHSR 2015–2022; bude rešpektovať povinné prílohy, plánovacie a podporné dokumenty k metodike a postup tvorby navrhovaný metodikou. Spracovanie dokumentu bude rešpektovať princíp partnerstva a bude vykonaný participatívnym spôsobom so zapojením zamestnancov, poslancov obecného úradu a širokej verejnosti. Dodávateľ Mgr. RNDr. Anna Štefanková bude zodpovedať za metodické vedenie a zostavenie finálneho dokumentu. Obecné zastupiteľstvo na svojom zasadnutí dňa 17.05.2015 schválilo obstaranie dokumentu PHSR obce Brehy. Aktualizované dňa 16.07.2015.
Riadenie procesu spracovania	Za riadenie procesu spracovania bude zodpovedať p. starosta OÚ Brehy p. Ing. Juraj Tencer
Obdobie spracovania	Obdobie spracovania PHSR vykonané od mája 2015 do júla 2015
Financovanie spracovania	Náklady na spracovanie PHSR obce Brehy 2015–2022 budú financované z vlastných finančných zdrojov obce, schváleného rozpočtu na vypracovanie stratégie a nebudú znamenať dodatočné zaťaženie rozpočtu obce.

Zdroj: Vlastné spracovanie

K cieľom obce Brehy je vypracovať analýzy obce a jeho častí, zabezpečiť trvalo udržateľný, hospodársky, sociálny a územný rozvoj. Cieľom PHSR obce Brehy je taktiež sformulovať takú predstavu o smerovaní obce, ktorá vyjadruje hospodárske, ekonomické, sociálne a environmentálne záujmy jej občanov a zároveň je v súlade s prijatými koncepciami štátu, vyššieho územného celku, stratégiou rozvoja príslušného mikro-regiónu, prípadne rezortnými stratégiami, záujmami ochrany životného prostredia, kultúrneho dedičstva, občianskych mikroregionálnych združení a podobne. PHSR koncepcne a systémovo analyzuje a určuje víziu obce a budúcnosť jej rozvoja spolu s činnosťami, investičnými projektmi so zdrojovým krytím na jej zabezpečenie.

Obec pre uskutočnenie svojich cieľov zabezpečuje a koordinuje celé vypracovanie a realizáciu programu hospodárskeho rozvoja obce. Tento dokument bude pravidelne monitorovať a každoročne vyhodnocovať jeho plnenie. Obec ďalej zabezpečí súlad programu hospodárskeho rozvoja obce s územnoplánovacou dokumentáciou, ak jej spracovanie vyžaduje osobitný predpis. PHSR obce Brehy spolu s územným plánom konkrétneho územia je základným a kľúčovým dokumentom pre riadenie samosprávy vychádzajúcim z poznania situácie a konkrétnych potrieb občanov, podnikateľov,

záujmových skupín a ďalších subjektov v území. Formuluje svoju predstavu o budúcnosti spolu s činnosťami a projektmi na jej zabezpečenie.

1.2 Účel programu rozvoja obce a legislatívne vymedzenie PHSR

Zákon NR SR č. 539/2008 Z.z. o podpore regionálneho rozvoja ustanovuje obciam povinnosť mať PHSR. PHSR obce Brehy nadväzuje na Územný plán obce Brehy schválený OZ v Brehoch zo dňa 1.4.2011 uzn. č. 18/2011, ktorý na navrhovaný na obdobie do roku 2025. Väzby riešenia PHSR preto vyplývajú i z riešenia a záväzných častí územného plánu obce Brehy, ktoré si vyžadujú uplatňovať strategické prístupy k procesu plánovania v oblasti usporiadania územia, osídlenia a rozvoja sídelnej štruktúry, v oblasti hospodárstva, v oblasti usporiadania územia z hľadiska ekologických aspektov, ochrany prírody a pôdneho fondu, v oblasti rekreácie a turistiky, v oblasti usporiadania územia z hľadiska kultúrneho dedičstva, v oblasti rozvoja nadradenej dopravnej, technickej a sociálnej infraštruktúry, v oblasti ochrany a tvorby životného prostredia a v oblasti verejnoprospešných stavieb. Všetky zmeny ekonomickej štruktúry, alebo vybudovanie komplexnej technickej a sociálnej štruktúry si vyžadujú uplatňovať strategické prístupy k procesu plánovania hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce.

Obecná samospráva - poslanci a komisie OZ spolu so starostom obce p. Ing. Jurajom Tencerom svojimi aktivitami prispievajú k rozvoju hospodárskeho, sociálneho a kultúrno-spoločenského života v obci. Výraznou mierou na spoločenskom živote v obci sa spolupodieľajú i materská škôlka, základná škola a miestne organizácie, ktoré v obci pôsobia ako napr.: OZ Lodenica, OZ Brežan, Dobrovoľný hasičský zbor (DHZ) Brehy, Klub dôchodcov Brehy, SZZP Brehy, DFS Brežanček a ženská spevácka skupina Hronka ako iné.

Účelom programu rozvoja obce je riešiť komplexné vypracovanie strategického rozvojového dokumentu vrátane krajinnoekologického plánu, ktorých pozornosť sa sústreďí na zabezpečenie krajinnoekologicky optimálneho a priestorového i funkčného usporiadania obce, PHSR, stratégie udržateľného rozvoja, Natura a pod. Jedná sa o dokumenty zabezpečujúce trvalo udržateľný rozvoj, miestny rozvoj a samotný celkový rozvoj obce. Spracovanie takýchto dokumentov je nevyhnutné aj z hľadiska získavania finančných dotácií z jednotlivých grantových schém a fondov EÚ.

PHSR rozvoja obce Brehy vyplýva podľa zákona č. 539/2008 Z.z. o podpore regionálneho rozvoja. Plniť úlohy týkajúce sa programovania na úrovni miestnej

samospráva im vyplýva zo zákona č. 416/2001 Z.z. Vypracovaním programu PHSR plní obec jeden zo základných princípov regionálnej politiky Európskej únie - princíp programovania. Programový dokument je previazaný s operačnými programami Národného plánu regionálneho rozvoja SR, ako aj Programom hospodárskeho a sociálneho rozvoja VÚC- Banskobystrického samosprávneho kraja, diverzifikovanou regionálnou politikou Banskobystrického samosprávneho kraja, Územným plánom obce Brehy a opiera sa i o „Pozičný dokument“ Európskej komisie vydaný k Partnerskej dohode a programom SR na roky 2015 – 2022. Na základe týchto programových dokumentov sa realizuje podpora regionálneho rozvoja zo zdrojov EÚ.

Zákon o podpore regionálneho rozvoja nevymedzuje nadväznosť PHR obce na ďalšie koncepcné dokumenty. Napriek tomu je však dôležité hľadať a stanoviť túto nadväznosť. Koncepcné a plánovacie dokumenty uplatňované na Slovensku možno rozdeliť do štyroch základných kategórií. Sú na seba pospájané a previazané, aj keď sa nevzťahujú na jednu úroveň. Ide o:

- **sociálno-hospodárske plánovanie** (na národnej úrovni je to najmä Národný rozvojový plán, operačné programy, jednotné programové dokumenty, Strednodobá koncepcia hospodárskeho a sociálneho vývoja SR atď. a na regionálnej úrovni ide o PHSR samosprávnych krajov a obcí, rozvojové stratégie mikroregiónov atď.
- **územné plánovania** (ide o Koncepciu územného rozvoja Slovenska, územné plány regiónov, obcí a zón, urbanistické štúdie atď.)
- **sektorové plánovanie** (sem patria rezortné stratégie, koncepcie a programy, anpr. Národný plán zamestnanosti, Národný environmentálny akčný plán, vodohospodárska koncepcia, energetická koncepcia atď.),
- **technické plánovacie opatrenia** (investičné zámery, návrhy realizačných projektov atď.).

Dôvodom pre vypracovanie PHSR bola i potreba komplexného strategického rozvojového dokumentu, ktorý by pokrýval aj aspekty sociálneho, ekonomického, kultúrneho a inštitucionálneho rozvoja, ktoré v územnom pláne nie sú riešené. Jednotlivé zámery obce Brehy budú príležitosťou pre obec, pre zabezpečenie lepšieho života obyvateľstva, pre krajšiu budúcnosť a existenciu obcí, pre jej budúci rozvoj, zvyšovanie pracovných príležitostí a pod.

1.3 Metodika spracovania postupu PHSR obce Brehy

Stručný popis metodiky a procesu spracovania tvorby PHSR obce Brehy vychádza z metodiky na vypracovanie programu hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce/obcí/ VÚC, ktorú vyhotovila pracovná skupina zriadená Ministerstvom dopravy, výstavby a regionálneho rozvoja SR a jeho obsah je podľa zákona č. 539/2008 Z. z. o podpore regionálneho rozvoja v znení zákona č. 309/2014 Z. z.

Pri usmerňovaní plánovacieho procesu a spracovaní dokumentu boli pre jeho obsah preto aplikované metodické postupy podľa metodickej príručky Programu hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja Ministerstva výstavby a regionálneho rozvoja Slovenskej republiky verzia 2.0 metodiky na vypracovanie PHSR obce/obcí/VÚC zverejnenej v priebehu roka 2014 a podľa zákona č. 309/2004 Z. z. a podľa viacerých osvedčených domácich a zahraničných metodík strategického plánovania na komunálnej úrovni, podľa ktorých bola upravená aj použitá terminológia. V procese spracovania Programu rozvoja obce Brehy bol aplikovaný prístup kombinujúci expertné metódy s využitím miestnych znalostí pochádzajúcich od miestnych aktérov- starostu, poslancov OZ, komisií OZ, obyvateľov a predstaviteľov verejného a súkromného sektora, s ktorými boli uskutočnené neformálne rozhovory na tému budúceho smerovania rozvoja obce. Hlavným partnerom pre zabezpečenie občianskej participácie bol samotný obecný úrad.

Osnova PHSR:

Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce pozostáva z analyticko-strategickej časti a programovej časti (Zákon 539/2008 Z.z. §8 odst.4):

a) Analyticko-strategická časť obsahuje najmä:

- súhrnnú socio-ekonomickú a fyzicko-geografickú charakteristiku územia obce;
- analýzu a hodnotenie ekonomickej, sociálnej a environmentálnej situácie v obci;
- analýzu kultúrnych pomerov a infraštruktúry obce;
- definovanie hlavných transformačných trendov rozvoja územia obce v súvislosti s TUR
- stratégiu, priority a ciele rozvoja obce;
- finančnú analýzu

b) Programová časť obsahuje najmä:

- zoznam potrebných opatrení pre zabezpečenie zrealizovania PHSR;
- organizačné a inštitucionálne zabezpečenie PHSR;
- finančné prostriedky pre zabezpečenie jednotlivých opatrení a aktivít;
- monitoring plnenia PHSR a časový harmonogram

c) Implementačná a finančná časť: (akčné plány s časovým harmonogramom a návrhom finančného a organizačného zabezpečenia)

d) záverečná časť

e) povinných príloh PHSR

1.4 Plánovací postup a harmonogram spracovania PHSR

Starosta obce, komisie a obecné zastupiteľstvo na svojom zasadnutí dňa 29.05. 2015 schválilo obstaranie Programu rozvoja obce Brehy. Vstupnými údajmi pre spracovanie PHSR boli dokumenty obecného úradu (Územný plán obce Brehy, Projektový zámer Malá vodná elektráreň Nová Baňa-Brehy, PHSR na roky 2010-2015), materiály od poslancov OZ, ktorí sa problematikou zaoberajú, literatúra a metodika pre spracovanie PHSR, stretnutia s kľúčovými ľuďmi, verejnosťou, prieskum verejnosti, miestne poradné a odborné skupiny s komisiou, rôzne štatistické údaje, novinové články a pod. V období od mája 2015 do júla 2015 boli uskutočnené terénne prieskumy a následne bol pripravený koncept strategickej a implementačnej časti programu rozvoja vo forme námetov a návrhov projektov. Pripravený materiál bol niekoľkokrát prediskutovaný s predstaviteľmi obce dňa 18.06. 2015 a s miestnym obyvateľstvom na verejnom zasadnutí dňa 05.07. 2015. Dôraz bol kladený i na názor obyvateľstva, preto bol zostavený dotazník, v ktorom boli občania upozornení na prebiehajúci proces strategického plánovania rozvoja obce a zapojení do plánovacieho procesu. Zostavený dotazník pre širokú verejnosť bol zverejnený v Brežianskych novinách 21.06.2015. V dotazníku boli naformulované otázky, ktorými verejnosť mala možnosť zapojiť sa do strategického plánovania rozvoja obce, vyjadriť ekonomické a sociálne záujmy, svoju spokojnosť, či nespokojnosť voči vyšším orgánom obce a svojimi pripomienkami vyjadriť vlastné pocity, to čo by chceli občania zlepšiť, navrhnúť, vybudovať, prípadne zmeniť vo svojej obci. Dotazy a nápady mohli doručiť osobne na obecný úrad, bežnou korešpondenciou, prípadne e-mailom. Dotazník bol zverejnený v Brežských novinách (420 výtlačkov); jeho návratnosť bola nízka. Na dotazník zodpovedalo celkovo 18 rodín. Pri zostavení rozvojových priorít bol preto dôležitým zdrojom informácií prieskum verejnej mienky a riadiaceho tímu s občanmi obce na Obecnom úrade. Na verejnom zasadnutí dňa 05.07.2015 mali občania možnosť pripomienkovať a opätovne vyjadriť svoje návrhy k plánovaným zámerom obce. K získaniu lepšej predstavy o tom, čo obec pripravuje v najbližších rokoch vybudovať bola vypracovaná prezentácia v Power- Pointe, ktorá obsahovala navrhované zábery rozvoja obce, odrážajúce sa z územného plánu a v súlade s prijatými koncepciami VÚC BBSK, stratégiou rozvoja príslušného mikroregiónu, príp. rezortných orgánov, záujmami ochrany ŽP, kultúrneho dedičstva, s prijatými koncepciami štátu a pod. Prezentácia bola doplnená o fotodokumentačný materiál, ktorým bolo poukázané na súčasné problémy v obci.

Verejného zasadnutia sa zúčastnilo celkom 34 občanov. Informácie o jednotlivých pripravovaných zámeroch obce umožnili poslancom OZ a obyvateľom vyjadriť svoje pripomienky, a tak aktívne zúčastniť sa na procese prípravy strategického dokumentu, prípadne koordinovať strategické plánovanie v území.

Vstupné podklady pre vypracovanie dokumentu PHSR boli analyzované a zapracované do pracovného návrhu dokumentu a odoslané na pripomienkovanie poslancom OZ a starostovi. Po zapracovaní nových námetov a pripomienok bol pripravený návrh výsledného dokumentu. Vybrané časti programového rozvoja boli vo forme prehľadných tabuliek a grafov pripravené na schválenie v obecnom zastupiteľstve. Zostavenie finálneho dokumentu zabezpečil starosta obce Brehy p. Ing. Juraj Tencer v úzkej spolupráci s poslancami a komisiou OZ. Plánovací proces bol zosúladený a hlavné ciele programu boli spracované, vyhodnotené a následne zapracované aj do programu rozvoja obce Brehy spracovateľkou RNDr. Annou Štefankovou.

Obec Brehy z vlastného podnetu iniciovala obstaranie územnoplánovacej dokumentácie, kde hlavné ciele Územného plánu obce sú v zmysle ustanovení § 1 zákona č. 50/1976 Zb. v znení neskorších predpisov pre komplexné riešenie priestorového usporiadania a funkčného využitia územia, stanovenie zásad jeho organizácie a pre vecnú a časovú koordináciu činností v území. Návrhové obdobie územného plánu obce bolo v zadaní stanovené do roku 2025. Územný plán aplikuje relevantné princípy Ecocity, ktoré smerujú k naplneniu ideálu udržateľného rozvoja urbanistických štruktúr. Základné ciele rozvoja obce sú v nasledujúcich častiach PHSR na programové obdobie 2015 – 2022 bližšie charakterizované.

Analytická časť PHSR na programové obdobie 2015–2022 má výpovedný charakter komplexného profilu obce. Predstavuje audit interného a externého prostredia obce Brehy. V tejto časti hodnotíme kvalitatívne a kvantitatívne vlastnosti krajiny, analýzy prírodných, kultúrno-historických, ľudských zdrojov a socio-ekonomických podmienok, analýzy súčasného stavu využitia a ochrany zdrojov. Socioekonomická analýza je zameraná na demografiu obyvateľstva, historickú analýzu obce, hospodárstvo, infraštruktúru, kultúrne pomery a pod. Podobne ako pri stanovení vízií a cieľov, analýzy sa sústreďujú na rozhodujúce faktory a kľúčové prvky.

Jednotlivé analýzy predstavujú výber, špecifikáciu fyzicko-geografických charakteristík a socioekonomických vlastností záujmového územia. Obsahom analýz je i prehodnocovanie a zjednocovanie už existujúcich poznatkov, ktoré boli určitým spôsobom spracované a sprístupnené. Predstavujú výber, špecifikáciu a charakteristiku primárnej

krajinnej štruktúry, analýzu sekundárnej (antropogénnej) a terciárnej (socioeconomickej) štruktúry, sociálne a ekonomické prvky a javy krajiny. Prvým krokom bolo vymedzenie územia, hľadanie prírodného a kultúrneho potenciálu v skúmanom území. Uskutočnila som tiež analýzu vybraných fyzicko-geografických a kultúrno- historických vlastností krajiny (prírodné podmienky, geomorfologické charakteristiky, klimatickú charakteristiku, hodnotenie stavu ovzdušia a hydrologickú charakteristiku, históriu osídľovania a socio-ekonomickú charakteristiku. Poznanie fyzicko-geografických charakteristík je dôležité i z hľadiska využitia potenciálu územia a pre využívanie krajiny pre rozvoj cestovného ruchu a turizmu, rekreácie a trvalej udržateľnosti obce. Ďalším dôležitým faktorom využívania krajiny je ľudský faktor. Preto v skúmanom území bola urobená podrobná socioekonomická analýza zameraná na charakteristiku obyvateľstva.

Syntézy pozostávajú zo superpozície vybraných analytických ukazovateľov, zachytených v komplexnom systéme informácií o vlastnostiach krajiny. Za pomoci terénneho výskumu som získala informácie pre nové vstupy a následné vyhodnotenie obecnej infraštruktúry. Ďalším krokom bola i syntéza parciálnych analýz použitím štandardnej metódy- SWOT analýzy. SWOT analýza je jednou z metodík využívaných pri stanovení návrhov a opatrení pre vhodný rozvoj územia. Výsledkom bola strategická diagnostika, ktorá bola potrebná pre stanovenie rozvojových cieľov. V rámci tohto procesu boli vytypované niektoré rozvojové zámery, predovšetkým v oblasti územného rozvoja a v koncepcii Územného plánu a stavebno-technických investícií.

Interpretácie predstavujú transformáciu analytických až syntetických ukazovateľov krajiny do formy účelových interpretovaných vlastností krajiny. Tieto interpretované ukazovatele ekologických vlastností územia sú výsledkami čiastkových syntéz analytických údajov. Pri tomto procese som dostala nové vlastnosti a hodnoty ukazovateľov krajiny.

Evalvácie predstavujú komplexné poznanie skúmaného územia (krajiny) aj identifikáciu jej funkcií alebo spôsobov využitia.

Propozície sú procesom ekologicky optimálnej lokalizácie socio-ekonomických činností v skúmanom území. Smerujú k zosúladieniu ekologických vlastností krajiny s jej súčasným navrhovaným využívaním.

Výsledkami PHSR na programovacie obdobie 2015–2022 chcem identifikovať hlavné transformačné ciele a trendy a zamerať sa v opatreniach na pozitívne a negatívne javy v hodnotenom území. Súčasne budú navrhnuté krátkodobé, strednodobé a dlhodobé ciele ktoré by mali rozvoju obci Brehy dopomôcť sa zaradiť k najúspešnejším sídelným

štruktúram v mikroregióne a tak i v rámci celého Slovenska. Spracované podklady sú zároveň vhodným nástrojom na návrh celkovej stratégie rozvoja obce i regiónu v zmysle princípov trvalo udržateľného rozvoja a hodnotením krajinného potenciálu vhodným nástrojom pre dotvorenie podkladov v PHSR obce Brehy, plánovaného rozvoja cestovného ruchu a turizmu v tomto regióne. Všetky informácie sú verifikované terénnymi prieskumami a zbieraním informácií z rozhovorov s miestnymi znalcami a občanmi. Na základe dostupnej literatúry a metodiky pre spracovanie PHSR som pristúpila k výslednému zhodnoteniu predmetného územia. Súčasťou PHSR je aj fotografická dokumentácia, ktorá poukazuje na umiestnenie jednotlivých miestnych častí v obci, na architektúru a religiózne prvky skúmanej obce, i na súčasnú situáciu a problémy. Fotodokumentácia je doplnená aj zo zdrojov a interných materiálov OÚ Brehy.

V poslednej plánovacej etape boli stanovené konkrétne kroky (akčné plány a projekty), ktoré majú viesť k naplneniu vízie a dlhodobých zámerov obci. Tabuľka 2 dokumentuje harmonogram spracovania PHSR v obci Brehy.

Tabuľka 2 Harmonogram spracovania PHSR v obci Brehy

	Harmonogram spracovania PHSR v obci Brehy												
Termín /rok 2015	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	I	II	III	IV	V
Úvod													
Analytická časť													
Strategická časť													
Programová časť													
Realizačná časť													
Finančná časť													
Záver													

Spracoval: RNDr. Anna Štefanková (2015)

Z podstaty strategického plánovania vyplýva hierarchická štruktúra programového dokumentu, ktorá smeruje od všeobecného ku konkrétnemu. Hierarchia začína cieľom strategickej vízie, pokračuje strategickými cieľmi a uzatvára ju sústava opatrení. Tomu zodpovedajú aj rozličné časové horizonty. Strategickú časť tvoria dlhodobé ciele; v operatívnej časti sú konkrétnejšie opatrenia realizovateľné počas kratšieho obdobia.

Spracovanie jednotlivých krokov PHSR umožnilo poslancom, komisii OZ a obyvateľom obce aktívne sa zapájať a zúčastňovať sa na procese prípravy strategického plánovacieho dokumentu; koordinovať strategické plánovanie územia obce Brehy a

spoločne pripraviť iné stratégie. Miestna samospráva informovala na obecnom zasadnutí verejnosti o začiatku procesu spracovania PHSR. Počas spracovania a aktualizovania bolo PHSR dostupné na webovej stránke samosprávy (Tabuľka 3). Do dokumentu boli zapracované všetky pripomienky k situačnej analýze, SWOT analýze a stratégii.

Tabuľka 3 Metódy zapojenia verejnosti do prípravy PHSR

Metóda	Informovanie verejnosti	Získanie názorov verejnosti	Zohľadnenie názorov verejnosti
Verejné informačné tabule	X	X	X
Letáky rozdávané na verejných podujatiach			
Telefónna informačná linka			
Stretnutia s kľúčovými ľuďmi	XXX	XX	XXX
Verejné vypočutie	XX	XX	XXX
Prieskumy verejnej mienky	XX	XXX	XXX
Návštevy podobných lokalít (podobných obcí)	X	XX	XX
Internetové stránky- vrátane verejných pripomienok	X	X	
Využitie existujúcich médií	X	X	XXX
Rokovania za prítomnosti starostu a poslancov obce	XXX		
Dotazník pre širokú verejnosť	X	XX	X
Spracovanie a vyhodnotenie prípadových štúdií		XXX	XXX
Dotazník	XXX	XX	X

X- možné, XX- odporúčané/vhodné, XXX- veľmi výhodné, vysoko odporúčané

Zdroj: vlastné spracovanie

1.5 Východiskové koncepčné dokumenty

Pri spracovaní PHSR obce Brehy boli definované ciele a opatrenia v súlade s programovými dokumentmi regionálneho rozvoja národného, regionálneho a lokálneho významu (viď. Tabuľka 4). Tabuľka č. 4 informuje o zozname analyzovaných koncepčných dokumentoch, ktoré boli pri tvorbe PHSR zohľadňované.

Tabuľka 4 Zoznam analyzovaných koncepčných dokumentov

Zoznam analyzovaných koncepčných dokumentov			
Názov dokumentu	Platnosť dokumentu	Úroveň dokumentu	Zdroj
Národná stratégia regionálneho rozvoja SR (NSRR)	2030	Národná	www.telecom.gov.sk
Program rozvoja vidieka SR	2020	Národná	www.mpsr.sk
Integrovaný regionálny operačný program	2020	Národná	www.mpsr.sk
Operačný program Kvalita životného prostredia	2020	Národná	www.opzp.sk
Operačný program Ľudské zdroje	2020	Národná	www.employment.gov. k
Program hospodárskeho a sociálneho rozvoj BBSK (PHSR BBSK)	2020	Regionálna	www.banskábystrica-vuc.sk
Územný plán obce	2011	Národná	www.brehy.sk

Zdroj: vlastné spracovanie

1.6 Zoznam použitých kvantitatívnych a kvalitatívnych dát

Vstupné informácie pre spracovanie analýz:

- *Atlas obcí Slovenska podľa rodinných a demografických charakteristík.* Bratislava: MŠSR, 1996.
- BERNTANOVÁ, J., ČUKA, P., RUML, O., 2003. *Vtáčnik Horná Nitra.* 3.vyd., Nitra
- BEDNÁRIK, R., 1943. *Duchovná kultúra slovenského ľudu.* In Slovenská vlastiveda II. Bratislava: SAVU. Princenton University Press. 265 s.
- FÁZIKOVÁ, M. 2010. *Rozvoj vidieka.* Prednášky dostupné na <http://fesrr.uniag.sk/node/510>, 30.9.2010
- GECÍKOVA, I. - PAPCÚNOVÁ, V. 2010. *Metóda a techniky regionálnej analýzy.* Vydavateľ: Bratislava: VŠEMVS, 2010, 130 s. ISBN 978-80-89458-08-0
- HAMALOVÁ, M., BELAJOVÁ, A., ŠEBOVÁ, M. 2011. *Komunálna ekonomika a politika.* Bratislava: Sprint dva, 2011, s. 260. ISBN 978-80-89393-38-1
- HUBA, M. (ed.) et al. 1988. *Historické krajinné štruktúry.* Ochrana prírody, odborná príloha spravodaja MV SZOPK Bratislava, Bratislava. s. 62.
- IZAKOVIČOVÁ, Z., - MIKLÓS, L., - DRDOŠ, J., 1997. *Krajinnoekologické podmienky trvalo udržateľného rozvoja.* Veda nakladateľstvo SAV, Bratislava

- JURČOVÁ, D., 2001. *Populačný vývoj v regiónoch SR 2001*. Vydané 2003, Infostat, Bratislava, 105 s.
- LUKNIŠ, M. 1972. *Slovensko 2 Príroda*. Bratislava: Obzor, 1972. s. 920
- MAZÚREK, J. 1963. Vzácné nerasty stredného Slovenska (Historicko- topografická štúdia). In: *Zborník Pedagogického inštitútu*. Martin I. Martin: Osveta, 1963.
- MAZÚR, E., LUKNIŠ, M. 1980. *Geomorfologické jednotky. 1 : 500 000* In. Mazúr, E. (red.) 1980 Atlas Slovenskej socialistickej republiky. Bratislava: SAV, SÚCaK, 1980.
- Kol. autorov: Interné materiály zo SHMÚ Bratislava
- Kol. autorov: OÚ ŽP Žarnovica
- Kol. autorov: ŠSÚ- Krajský úrad v Banskej Bystrici 2011
- Kol. autorov: Interné materiály z ÚPSVaR v Žarnovici a v Banskej Štiavnici
- Kol. autorov: Interné materiály OÚ Rudno nad Hronom
- MLÁDEK, J., 1990. *Teritoriálne priemyselné útvary Slovenska*. PRIF UK Bratislava, 1990. 290 s. ISBN 80-223-0006-3
- MEDVEĎ, I. 2000. *História škôl a sakrálny objektov v Brehoch*. Prvé vydanie Z poverenia Obecného úradu v Brehoch vydal Vydavateľstvo KT s.r.o., Komárno 75/2000. ISBN 80-8056-193-1 EAN 9788080561932
- MEDVEĎ, I. 2008. *Odviata časom*. Vydal: Obecný úrad Brehy Sadzba: Agentúra Pardon-TN, s.r.o., Tlač: Tlačiareň Pardon, Trenčín. s. 78. ISBN: 978-80-970003-9-4
- MEDVEĎ, I. 2007. *100 rokov Dobrovoľnej požiarnej ochrany v Brehoch*. Prvé vydanie Z poverenia Obecného úradu v Brehoch vydalo Vydavateľstvo KT spol.s.r.o., Tlač: Nec Arte s.r.o., Komárno, s. 57. ISBN 80-8056-524-4
- MLÁDEK, J. a i. (ed.). 2006. *Demografická analýza Slovenska*. Bratislava: Univerzita Komenského, 2006. s. 221. ISBN 80-223-2191-5
- PETROVIČ, F., 2003. *Hodnotenie vývoja rozptýlených sídiel v Novobanskej štálovej oblasti*. In: Novák, S. (ed.) 2003: Geografické aspekty stredoevropského priestoru. Geografie XIV., Pedagogická fakulta Masarykova Univerzita Brno, Brno. 2003. 215-219 s. ISBN 80-210-3208-1
- Szénássy, A. a kol. 2005. *Malá vlastivedná knižnica 230.číslo*. Vydavateľstvo KT, s.r.o., Komárno, 2005. s. 16. ISBN 80-8056-494-9
- ŠÁLY, R. a i. 2000. *Morfogenetický klasifikačný systém pôd Slovenska: Bazálna referenčná taxonómia*. Bratislava: Edičné stredisko VUP a OP, 76 p. ISBN 80-85361-70-1

- ŠTEFANKOVÁ ANNA, 2010. *Potenciál krajiny s rozptýleným osídlením (Na príklade obce Horné Hámre)*. Rigorózna práca UKF FPV Nitra. 2010. 113 s.
- ŠTEFANKOVÁ ANNA, 2010. *Vplyv zmien využívania krajiny na manažment obce Horné Hámre*. Diplomová práca. FPV UMB Banská Bystrica. s. 84
- Štatistický úrad SR: *Sčítanie obyvateľov domov a bytov 2011*. Dostupné na internete: <<http://app.statistics.sk/mosmis/sk/run.html>>).
- TREMPOŠ, P. 2000. *Spracovanie dokumentov ÚSES - teória a prax*. In: Daphne, roč. 7, č. 1, 2000. 42 – 44 s.
- ZREBENÝ, A. a kol., 1983. *Dejiny Brehov*. Vydavateľstvo Osveta, n.p., Martin pre Mestské múzeum v Novej Bani roku 1983 ako svoju 2454. publikáciu. Vydanie 1. Náklad 2000. s. 192, ISBN 70- 023-83
- *Vlastivedný slovník obcí na Slovensku III*. Veda, 1976.
- [www. portal.statistics.sk](http://www.portal.statistics.sk)

Metodické podklady

- *Metodická príručka pre vypracovanie PHSR*. Ministerstvo výstavby a regionálneho rozvoja, 2004.
- *Miestna Agenda 21 na Slovensku*. Metodická príručka. Bratislava: REC, 2003.
- *Príručka pre mikroregióny a obce na prípravu PHSR*. Enterplan, 2002.
- Hamalová, Belajová, Šebová, 2011. *Komunálna ekonomika a politika*. Bratislava: Sprint dva, 2011, s. 260. ISBN 978-80-89393-38-1
- HAMALOVÁ, M., 2008. *Teória riadenia a organizácia verejnej správy*. Bratislava: Merkury, 2008, ISBN 978-8089143-63-4
- COPLÁK, J. *Metodika pre spracovanie programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja mesta*.
[www. ecocity.szm.sk/nitra/metod_info.pdf](http://www.ecocity.szm.sk/nitra/metod_info.pdf).
- Metodika na vypracovanie Programu hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce/obcí/VÚC podľa zákona č. 539/2008 Z. z. o podpore regionálneho rozvoja v znení zákona č. 309/ 2014 Z. z., verzia 2.0
- Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce Brehy., máj 2011 Zdroj: OÚ-interný materiál Brehy
- Územný plán obce Brehy uzn. č. 18/2011 zo dňa 1.4.2011, Zdroj: OÚ- interný materiál Brehy
- *Brežské noviny*. Apríl 2015, číslo 2, ročník 1. Dostupné na internete: www.brehy.sk

1.7 Ex-post hodnotenie predchádzajúcich PHSR vrátane hodnotenia čerpania finančných prostriedkov pri realizácii PHSR (realizované aktivity, projekty)

Základné ciele rozvoja obce Brehy stanovil PHSR mikroregiónu Nová Baňa a obce Brehy. Dokument bol vypracovaný na programové obdobie 2007 – 2013. Strategická vízia rozvoja obce bola formulovaná nasledovne:

- *„Obec Brehy bude dynamicky a všestranne sa rozvíjajúcou obcou, kde budú žiť spokojní ľudia v čistom životnom prostredí s dostatočným vzdelaním, ktoré im umožní uplatniť sa na trhu práce.“*

Ďalej PHSR definovalo 3 prioritné osi, ktoré mali predstavovať hlavné cieľové oblasti rozvoja s konkrétnymi opatreniami a to nasledovne:

- **Prioritná os 1.** Dotvoriť legislatívny rámec obce ako územno- technickej jednotky.
  - Opatrenie 1.1. Vysporiadať vlastnícke vzťahy medzi obcou Brehy a mestom Nová Baňa
  - Opatrenie 1.2. Vypracovanie, aktualizácia územno-plánovacej dokumentácie obce.
- **Prioritná os 2. Skvalitnenie technickej infraštruktúry**
  - Opatrenie 2.1 Vybudovanie kanalizácie a ČOV
  - Opatrenie 2.2 Prestavba starej budovy ZŠ na polyfunkčné spoločensko-kultúrne zariadenie
  - Opatrenie 2.3 Rekonštrukcia miestnych komunikácií
  - Opatrenie 2.4 Rekonštrukcia verejného osvetlenia
  - Opatrenie 2.5 Rekonštrukcia miestneho rozhlasu
  - Opatrenie 2.6 Riešenie bezpečnosti dopravy a chodcov na miestnych a štátnych komunikáciách v rámci obci
  - Opatrenie 2.7 Postupná údržba a obnova verejných priestranstiev a zelene v lokalite obecného parku, pomníka padlým v 1 sv. vojen, materskej škôlky
  - Opatrenie 2.8 Sfunkčnenie cestného spojenia s Tekovskou Breznicou (už zrealizované)
  - Opatrenie 2.9 Vybudovanie obecnej kompostovacej plochy na bioodpad
- **Prioritná os 3.** Podpora rozvoja športu, kultúry a turizmu
  - Opatrenie 3.1 Doriešenie majetkovo- právnych vzťahov s mestom Nová Baňa vo veci športového areálu SOKOL

Opatrenie 3.2 Podpora rozvoja obecného športového klubu

Opatrenie 3.3 Podpora rozvoja turistického ruchu v obci

Opatrenie 3.4 Vybudovanie oddychovej zóny pre všetky vekové kategórie obyvateľov a návštevníkov (detský športový park)

Opatrenia 3.5 Údržba, vyčistenie a sfunkčnenie a rozšírenie „plesu“ pri kaplnke Panny Márie v poli- prirodzeného neresiska šťuky a jeho užívanie užívanie na rybárske účely

Opatrenie 3.6 Skvalitnenie a dobudovanie letného tábora pre vodných turistov v lokalite za „ihriskami“

Všetky uvedené zámery a rekonštrukcie infraštruktúry, ochrany životného prostredia sú zakomponované v návrhu územného plánu obce Brehy.

K globálnym cieľom pôvodného PHSR platného od 2007 do roku 2013 patrili:

- Zlepšiť životné podmienky obyvateľstva s podporou rozvíjania podnikateľského prostredia, zamestnanosti priamo v obci, zabezpečenie protipovodňovej ochrany, odstrániť bezprávnny stav v katastrálnom území. K hlavným kľúčovým oblastiam patrili: zabezpečiť technickú infraštruktúru a protipovodňové opatrenia v katastrálnom území (resp. zabezpečenie inžinierskej činnosti podľa viariant). Rozvojovými cieľ bol stanovený nasledovne: Rekonštrukcia a rozšírenie miestnych komunikácií a stredu obce, podpora budovania IS pre IBV a nové BD, označenie hranice k. ú., napraviť totalitnú krivdu.
- Ochrana životného prostredia. V tejto oblasti rozvojový cieľ bol nasmerovaný na odkanalizovanie obce, zriadenie a prevádzkovanie obecného zberného dvora, kompostoviska (RP- č. 8, 9, Z- C)
- Zvyšovanie zamestnanosti priamo v obci. Pri tomto cieľi sa jednalo o podporu rozširovania výroby.
- Zlepšovanie podmienok pre rekreáciu, šport a kultúru. Rozvojový cieľ smeroval na posilnenie služieb a obchodu, na rekreáciu a šport v lokalite Sihot'- na zriadenie prírodného tábora vodákov na Sihoti, na tradície hrnčiarstva a baníctva.

Všetky globálne ciele pôvodného PHSR boli zamerané na podporu kontinuálneho, konkurencieschopného, trvalo udržateľného ekonomického rozvoja, pričom dôraz sa mal klásť na vysokú kvalitu poskytovaných služieb pri využití prírodného, historického a kultúrneho potenciálu obce cez prvoradé vyriešenie sporu o katastrálnu hranicu a zriadenie tábora vodákov na Sihoti. Taktiež ciele boli zamerané na vytvorenie takej

infraštruktúry, ktorá by umožnila napojenie obce do vyššieho regiónu /kraja a EÚ, pričom cieľom bolo dosiahnutie moderných štandardov a TUR s minimálnou ekologickou záťažou. Podpora TUR bola plánovaná na základe trvalo udržateľného ekonomického a sociálneho rozvoja obce pomocou obnovy a za pomoci rozvoja kvality školstva, sociálnych služieb, kultúry a športu, resp. kvality infraštruktúry podporujúcej tieto špecifické oblasti.

K hlavným prioritám obce patrili i zámery týkajúce sa dobudovania environmentálnej infraštruktúry v oblasti odpadového hospodárstva a na realizáciu opatrení zabezpečujúcich ochranu pred povodňami, na zabezpečenie ochrany zdravia obyvateľstva, ako aj na zachovanie, ochranu a obnovu prírodného prostredia obce so zreteľom na TUR vidieka.

Lepšie zabezpečenie vzdelávania obyvateľov obce malo zvýšiť uplatnenie na modernom domácom a zahraničnom trhu práce ponukou kvalifikovanej a flexibilnej pracovnej sily, ktoré malo byť podporené počítačovou gramotnosťou. To malo mať vplyv na zníženie nezamestnanosti obce. Stanovené priority boli v súlade s cieľmi a prioritami Národnej stratégie SR a PHSR SR a VÚC BBSK.

Medzi odporúčané projektové zámery PHSR patrili: zhodnotenie (doplnenie) športového areálu o ďalšie atraktivity ako napr. detská lezecká stena, preliezačky, hojdačky, pieskovisko, stánok s občerstvením, klubovňa, tenis, volejbal, taktiež i o úpravu zelene v rôznych častiach obce, výstavbu centra voľného času a úpravu hrnčiarskej výroby. Projektové zámery obce Brehy ako sa môžete dočítať sú zamerané na aktivity rôznorodého zamerania. Prioritou obce bolo rozvíjať lokálnu, sociálnu, školskú, kultúrnu a športovú infraštruktúru. Pre realizáciu daných priorít bola vyčíslená potrebná finančná podpora vo výške 2 340 172, 4 Eur. Výsledkom podpory malo byť i zlepšenie obecného majetku a miestnej infraštruktúry.

Konkrétnejšie v oblasti lokálnej infraštruktúry cieľmi rozvoja bolo zvýšiť príťažlivosť obce pre jej rozvoj a návštevnosť. V tejto oblasti medzi hlavné aktivity patrili: zabezpečiť odkanalizovanie obce, rekonštrukcia a vybudovanie technickej infraštruktúry v obci, dobudovať inžinierske siete a objekty pre poskytovanie služieb samosprávy.

Medzi odporúčané projektové zámery v obci patrili: vybudovanie kanalizácie odpadových vôd, komplexná rekonštrukcia centrálnej zóny obce, rekonštrukcia miestnych komunikácií a jestvujúcich chodníkov a vybudovať všetky inžinierske siete pre bytovú výstavbu. V oblasti sociálnej infraštruktúry hlavným poslaním obce bolo poskytnúť starším a nevládnym občanom obce kvalitné služby v časoch odkázaných na pomoc druhých. Tieto zámery sa rieši v súčasnosti a sú uprednostňovanými prioritami obce. Čo sa týka rozvoja školskej infraštruktúry plánovalo sa v obci vybudovať telocvičňu v

areáli ZŠ a vybudovať modernejšie školské zariadenia. Tento zámer sa v obci tiež pripravuje.

V rozvoji kultúrnej infraštruktúry bola snaha obce zabezpečiť zachovanie ľudových tradícií, remesiel a kultúrneho dedičstva. V obci sa plánuje zriadiť obecné múzeum a je pripravený projekt na opravu slamenej strechy a rekonštrukciu domčeka u Fabkov. V rozvoji športovej infraštruktúry bolo zámerom v predchádzajúcom PHSR zabezpečiť aktívne trávenie voľného času pre deti a mládež a ostatným občanom po práci; dobudovať ihrisko pre deti predškolského veku. O tomto zámere sa tiež v obci diskutuje a pripravujú potrebné podklady k jeho naplneniu.

Čo sa týka zlepšenie environmentálnej infraštruktúry v rámci priority č. 3 mali byť podporované dve opatrenia a to: protipovodňové opatrenie (realizovať projekt Protipovodňového opatrenia obce Brehy pozostávajúci zo 7 stavebných objektov s celkovými nákladmi 14 166 426 Eur. (VT 4 podľa ÚPD) a vybudovať na obecnom potoku nad zastavaným územím obce sedimentačnú vodnú nádrž ako Retenčné biotechnické zariadenie protipovodňovej ochrany krajiny s celkovými nákladmi 100 000 Eur.; vykonať biotechnické úpravy koryta Obecného potoka s celkovými nákladmi 265 551 Eur.

Cieľom naplánovaných aktivít obce v predchádzajúceho PHSR na programové obdobie do roku 2014 bolo i dosiahnutie ozdravenia životného prostredia, lepši estetický vzhľad obce rekultiváciou plôch verejnej zelene a hospodárnejšie nakladanie s odpadmi a bioodpadom. Zámerom obce bolo zaviesť separovaný zber tuhého komunálneho odpadu a bioodpadu, ochrana verejnej zelene na čo finančný rámec predstavoval potrebnú sumu vo výške 66 387,835 Eur. (odhadom). Obec vo svojich projektových zámeroch uvádza, že má záujem o vybudovanie zberného dvora pre rozšírenie separovaného zberu, vybudovať obecnú kompostáreň (príp. domáce kompostovanie), rekultivovať plochy verejnej zelene a udržiavať verejné priestranstvá pozdĺž komunikácií, malých parčíkov s drobnou architektúrou a budovať informačnú činnosť obyvateľstva v tejto problematike. V tejto oblasti sa rátalo s potrebnými investíciami vo výške cca 33 193,92 Eur.

Zámerom obce bolo i podporovať a zapájať občanov obce do foriem ďalšieho vzdelávania. Tzn. budovať informačnú spoločnosť, zvyšovať počítačovú a internetovú gramotnosť. V obci je vybudovaný internet.

Zhodnotenie doterajších plánovaných zámerov obce Brehy

Obec Brehy do ekonomického rozvoja svojho územia mohla v minulosti, ale i v súčasnej dobe vstupovať mierou zodpovedajúcou dostupným ekonomickým podmienkam,

ktoré vytvára obecný majetok a na základe dostupných finančných zdrojov. Časť zrealizovaných zámerov, ktoré obec Brehy sa snažila uskutočniť uskutočnila z príjmovej časti bežného a kapitálového rozpočtu obce a časť finančných nákladov uskutočnila zo štátneho rozpočtu, ŠFRB, KŠÚ V obci Brehy sa podarilo za obdobie od roku 2011 do roku 2014 vybudovať aktivity, ktoré dokumentuje nasledovná Tabuľka 5.

Tabuľka 5 Ex-post hodnotenie - stav projektovej pripravenosti a jeho naplnenie

Názov obce	Brehy
Kód obce:	Výplň obce
Územný plán obce schválený:	1. apríl 2011
Dátum schválenia PHSR podľa 1:	
Dátum schválenia PHSR podľa 2:	24. marec 2011
Dátum schválenia PHSR podľa 3:	spracováva sa
Dátum platnosti:	
Publikované verejne (doplniť link):	

1: Dátum schválenia PHSR podľa zákona č. 351/2004 Z.z., Vypracované a schválené do 31.12. 2008
2: Dátum schválenia aktualizácie PHSR podľa § 18 ods. 2 zákona č. 539/ 2008 Z.z., Aktualizované a schválené po 31.12. 2008
3: Dátum schválenia aktualizácie PHSR podľa § 18a zákona č. 539/ 2008 Z.z. v znení zákona č.309/2014 Z.z. Alebo stav spracovania (spracováva sa / nezačalo sa s prípravou) Spracované a schválené po 1.1. 2015

PHSR OBCE		technický parameter výberu	PHSR obce	
1. Priorita / Strategický cieľ	2. Opatrenie	3. Princíp výberu	4. Názov projektu / Stručný opis projektu	5. a) Rozpočet obce 5. b) Externé zdroje
Priorita 1: Podpora hospodárskeho rozvoja obce	Opatrenie 1.1: Podpora hospodárskeho, sociálneho a environmentálneho rozvoja obce	1. schválené zastupiteľstvom	Územný plán obce Brehy	8 710,56 Eur 6916,00 Eur. - ŠR
Priorita 2: Zlepšenie stavu environmentálnej infraštruktúry	Opatrenie 1.2: Protipovodňové opatrenia	1. schválené zastupiteľstvom	Program revitalizácie krajiny	91831,75 Eur
Priorita 3: Podpora hospodárskeho rozvoja obce a infraštruktúry pre nové RD a BD	Opatrenie 1.3: Podpora rozvojových zámerov	2. nad 10 % bežných výdavkov z rozpočtu obce v danom roku	Výstavba 10 bytových jednotiek	206 410, 00 Eur. MD SR a 285 710,00 ŠFRB

Tabuľka 5 Ex-post hodnotenie- stav projektovej pripravenosti a jeho naplnenie- pokračovanie

4	Priorita 4: Rozvoj a obnova obce	Opatrenie 1.4: Rozvoj školskej infraštruktúry	2. nad 10 % bežných výdavkov z rozpočtu obce v danom roku	Riešenie havarijného stavu budovy zŠ	3 657,00 Eur.	50 000, 00 Eur. KŠÚ
5	Priorita 5: Rozvoj a obnova obce	Opatrenie 1.5: Rekonštrukcia miestnych komunikácií	1. schválené zastupiteľstvom	Oprava chodníkov v cintoríne	8 325,48 Eur.	
6	Priorita 6: Rozvoj a obnova obce	Opatrenie 1.6: Rozvoj kultúrnej infraštruktúry	1. schválené zastupiteľstvom	Výmena okien na kultúrnom dome	19 728,50 Eur.	
7	Priorita 7: Rozvoj a obnova obce	Opatrenie 1.7: Rozvoj lokálnej infraštruktúry	1. schválené zastupiteľstvom	Oprava ciest a chodníkov	16 596,35	

Spracovala: RNDr. Štefanková Anna (2015)

Zdroj: Interný materiál OÚ, Brehy (2015)

Obec Brehy má schopnosti vytvárať podmienky v budovaní technickej, hospodárskej, environmentálnej a sociálnej infraštruktúry i zabezpečiť finančné prostriedky pri vyjednávaní so súkromným sektorom a ostatnými sektormi a zo zdrojov EÚ, prípadne iných zdrojov, nakoľko sama pripravuje v ďalšom programovom období uskutočniť nesplnené zámery z predchádzajúcich rokov a má záujem i naďalej na nich pokračovať. Taktiež má záujem vytvárať verejno-súkromné partnerstvá za účelom zrealizovania projektov. O rozvoj obce a celkovej infraštruktúry majú záujem i zainteresovaní členovia komisie a poslanci OZ, rôzne subjekty v území a samotní obyvatelia, ktorí majú záujem zabezpečiť prosperitu a vyvíjať aktivity orientované na zvýšenie príťažlivosti územia so zámerom pritiahnuť do územia kapitál, turistov, podnikateľské subjekty a zahraničných investorov.

Za efektívnosť a systém riadenia ohľadom zabezpečenia a financovania projektov zodpovedajú orgány obce (starosta, obecné zastupiteľstvo, komisie OZ, HK). Príslušné orgány rozvíjajú, sprístupňujú informácie, zabezpečujú tímovú spoluprácu na dosahovanie plánovaných činností a efektívne riadenie procesu strategického plánovania. Taktiež sa rozvíjajú a udržiavajú kompetentnosti ľudí, do procesu sa angažuje verejnosť a zamestnanci OÚ. Obec implementuje ďalšiu víziu obce a svoju strednodobú stratégiu prostredníctvom nového PHSR na programové obdobie 2015– 2022. V ňom je definovaná nová stratégia založená na predchádzajúcich a budúcich potrebách a očakávaniach zainteresovaných strán. Vychádza z disparít a stavia na faktoch. V schválenom PHSR na roky 2015–2020 sa nachádzajú informácie získané z monitorovania a hodnotenia. V tejto činnosti obec Brehy bude pokračovať, rozvíjať strategické plánovanie a viesť spoločný dialóg. Obec i naďalej bude riadiť a viesť spoluprácu s externými partnermi (nielen v oblastnej organizačnej štruktúre), ale i s poradcom pre programovanie, projektovanie a inžiniersko-administratívne služby. Starosta obce riadi finančné toky podľa VZN o rozpočtových pravidlách (programového rozpočtu obce), zákonov a nariadení. Starosta tiež bude riadiť, navrhovať a zlepšovať procesy súvisiace s cieľom podporovať politiku a stratégiu rozvoja v programovom dokumente, využívať nové inovácie a účinnosť realizovaných projektov. Pravidelne na zasadnutiach bude monitorovať zámery PHSR a následne ich vyhodnocovať.

ČASŤ A

2. ANALYTICKÁ ČASŤ

2.1 Analýza hlavných faktorov stratégie rozvoja obce Brehy

Komplexná analýza hlavných faktorov rozvoja obce Brehy a súčasného stavu územia je zostavená na základe informácií získaných z obecného úradu Brehy a z relevantných zdrojov, t.j. štatistických údajov (ŠÚ SR, Štatistický krajský úrad v Banskej Bystrici a pod.). Je overovaná z verejných prieskumov, rozhovormi s komisiou a poslancami OZ a starostom. Číselné údaje uvádzame v grafoch a tabuľkách s krátkym písomným komentárom. Údaje o hospodárstve sú v dokumente uvedené zo získaných údajov a informácii od všetkých miestnych aktérov vrátane podnikov.

Analytická časť PHSR prináša komplexné zhodnotenie a analýzu východiskovej situácie - aktuálneho stavu, v akom sa obec Brehy nachádza. Analytická časť PHSR zároveň obsahuje i odhad budúceho možného vývoja a prípadné riziká vo väzbe na relevantné stratégie. Analýza informácií, databáz, kvantitatívnych a kvalitatívnych dát odhaľuje i vnútorný potenciál územia a limitujúce faktory rozvoja obce. Východiskovým dokumentom pre tvorbu stratégie rozvoja obce je i Územný plán obce Brehy z roku 2011.

S cieľom naplnenia vyššie uvedeného účelu analytickej časti, spracovala spracovateľka PHSR- RNDr. Anna Štefanková spolu za spolupráci s komisiou a poslancami OZ a starostom analýzu vnútorného a vonkajšieho prostredia. Komplexná analýza aktuálneho stavu bola zostavená na základe informácií dostupných z relevantných zdrojov a databáz.

Analýza hlavných faktorov stratégie rozvoja je tvorená z analýzy sociálno-ekonomických, územno-technických a environmentálnych charakteristík pomáha identifikovať súčasnú situáciu v obci. Podpora regionálneho rozvoja na základe týchto programových dokumentov sa realizuje zo zdrojov EÚ a jeho aktualizáciu schvaľuje obecné zastupiteľstvo.

Tento dokument sa zameriava na dosiahnutie vízie obce a cieľov, ktoré vyplývajú z potrieb rozvoja hospodárskej a technickej infraštruktúry, sociálnej infraštruktúry, starostlivosti o životné prostredie, environmentálnej oblasti ale i oblasti kultúrnej,

športovej a týkajúcej sa vzdelávania. Zoznam použitých dát je uvedený v nasledujúcej Tabuľke 6.

Tabuľka 6 Zoznam použitých kvalitatívnych a kvantitatívnych dát

Zoznam použitých kvantitatívnych a kvalitatívnych dát		
Oblasť dát/ téma	Zdroj dát	Webová stránka
Fyzicko-geografická charakteristika územia	Vid'. zoznam použitých zdrojov	
Socioekonomická charakteristika územia	Štatistický úrad SR ÚPSV a R Banská Štiavnica, Interné materiály OÚ Brehy	
Ekonomická situácia	Štatistický úrad SR ÚPSVa R Žarnovica a Banská Štiavnica, Interné materiály OÚ Brehy	
Technická infraštruktúra a vybavenosť obce	Interný materiál OÚ Brehy, Obvodný úrad ŽP pobočka Žarnovica	

Zdroj. Vlastné spracovanie

2.1.1 Analýza projektovej pripravenosti

Účelom formulára **A 4 Ex-post hodnotenie – stav projektovej pripravenosti**, ktorý sa nachádza v prílohách PHSR, je analyzovať súčasný stav pripravenosti investičných zámerov a možností ich financovania z rôznych zdrojov vrátane hodnotenia ich príspevku k rastu alebo rozvoju územia, tvorbe nových pracovných miest a k zlepšeniu kvality života obyvateľov obce Brehy. Formulár A 4 Ex- post bol vypracovaný riadiacim tímom na základe potrieb obce Brehy a vychádza i územného plánu obce, ktorý nadobudol platnosť uzn. č. 18/2011 dňa: 1.4.2011. V rámci formulára bol vypracovaný zoznam projektových zámerov, ktoré sú súčasťou programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce na roky 2014-2020. K aktuálnym projektovým zámerom obce Brehy, ktoré sú v obci pripravené na čerpanie prostriedkov z fondov EÚ, príp. z iných zdrojov v programovacom období 2015– 2020 patria: (vid'. Tabuľku 7 a Tabuľku 8).

Tabuľka 7 Aktuálna projektová pripravenosť obce Brehy na čerpanie prostriedkov z fondov EÚ, príp. z iných zdrojov v programovacom období 2015 – 2022

Názov materiálu	AKTUÁLNA PROJEKTOVÁ PRIPRAVENOSŤ OBCE BREHY NA ČERPANIE PROSTRIEDKOV Z FONDŮ EÚ, PRÍP. Z INÝCH ZDROJOV V PROGRAMOVACOM OBDOBÍ 2015 – 2020
Predkladá	Obec Brehy: Ing. Juraj Tencer
Spracovateľ	Obec Brehy: Ing. Juraj Tencer
Dátum rokovania	04.06. 2015
Dôvod predloženia	Na základe Rámcového plánu rokovania OZ na I. polrok r. 2015

Zdroj: vlastné spracovanie

Tabuľka 8 Zoznam projektových zámerov a pripravovaných aktivít v obci Brehy na programovacie obdobie 2015 - 2022 (zhrnutie)

Por. č.	Názov projektového zámeru	Predpokladaný termín realizácie
1	Vysporiadanie pozemkov v obci	2015 - 2020
2	Modernizácia vyučovacieho procesu ZŠ v obci Brehy	príprava projektu 2015 - 2020
3	Výstavba verejnej kanalizácie a ČOV, napojenie obyvateľstva na novovybudovanú sieť	prípravená projektová dokumentácia na stavebné povolenie 2015 - 2020
4	Modernizácia a výstavba infraštruktúry pre nemotorovú dopravu	čiastočne prípravená projektová dokumentácia na stavebné povolenie 2015 - 2020
5	Rekonštrukcia historického domu so slamenou strechou (u Fabkov); zriadenie pamätnej izby	prípravený projektový zámer 2015 - 2020
6	Výstavba materskej školy	treba vysporiadať najprv majetko- správne vzťahy 2015 - 2020
7	Rekonštrukcia a modernizácia budovy ZŠ- zateplenie objektu (zateplenie obvodového plášťa a strechy ZŠ), rekonštrukcia elektroinštalácie, výstavba telocvične, modernizácia a vybavenie ZŠ	2015 - 2020
8	Modernizácia priestorov školskej jedálne pri ZŠ a materiálno-technické vybavenie	2015–2020
9	Rekonštrukcia budovy Obecného úradu a kultúrneho domu (zmena vykurovacieho systému) a vybudovanie kanalizačnej siete (vodozádržné opatrenie v centre obce (montáž vsakovania dažďovej vody)	2015 - 2020
10	Riešenie separácie odpadov a bioodpadov, príp. zriadenie kompostoviska a zberného dvora. Rozširovať separovaný zber odpadu a v maximálnej miere recyklovať, zvyšovať podiel zhodnocovaného odpadu a sortiment separovaných komodít v zmysle programov odpadového hospodárstva obce.	2015 - 2020
11	Výstavba multifunkčného ihriska pre športové dianie v obci	2015–2020
12	Vybudovanie detského ihriska s oddychovou zónou (v častiach Močarina a Kopanica)	2015–2020

13	Spracovanie komunitného plánu sociálnych služieb- vybudovanie klubu dôchodcov a denného stacionáru	2015–2022
14	Využitie bývalej budovy základnej školy- pre účely nekomerčnej občianskej vybavenosti(napr. polyfunkčné spoločensko-kultúrne zariadenie, penzión- denný stacionár pre seniorov).	2015–2022
15	Podpora a zabezpečenie terénnej sociálnej práce	2015–2020
16	Výstavba nájomných bytov v obci	2015–2020
17	Výstavba prepojovacieho potrubia skupinových vodovodov, v úseku Hliník nad Hronom- Hronský Beňadik	2015–2022
18	Na slepých uliciach dlhších ako 100 m vybudovať obratiská	2015–2022
19	Rekonštrukcia a rozšírenie účelovej cesty Brehy-Pukanec	2015–2022
20	Rekonštrukcia a obnova pamiatkového fondu, ktoré majú architektonické a kultúrno-historické hodnoty (prícestné kaplnky, banské diela- štôlne, rímsko-katolícky kostol, prícestné stĺpy, sochy, pomník obetiam I. svetovej vojny z roku 1937 a pod.)	2015–2022
21	Modernizácia a rekonštrukcia verejného osvetlenia s dôrazom na zníženie energetickej náročnosti osvetlenia.	2015–2020
22	Rekonštrukcia a modernizácia centrálnej časti obce vrátane vybudovania trhových miest	2015–2022
23	Rekonštrukcia budovy požiarnej zbrojnice a podpora dobrovoľného hasičského zboru v obci	2015–2022
24	Zveľaďovať a budovať verejnú vodovodnú sieť na krytie požiarnej potreby s rozvodmi a osadenými protipožiarňmi hydrantmi. Zabezpečovať požiadavky vyplývajúce zo záujmov požiarnej ochrany v súlade so zákonom č. 314/2001 Z. z. o ochrane pred požiarňmi.	2015–2022
25	Modernizácia autobusových zastávok v obci	2015–2022
26	Oprava a obnova miestnych chodníkov a komunikácií	2015–2022
27	Zriadenie informačného centra-kancelárie 1. kontaktu	2015–2022
28	Vybudovanie verejnej a splaškovej kanalizácie	2015–2022
29	Rekonštrukcia domu smútku	2015–2022
30	Vybudovanie nových odstavných plôch pri cintoríne a rozšírenie cintorína do farskej záhrady	2015–2022
31	Nové parkoviská s kapacitou do 10 státí navrhujeme v súvislosti s návrhom výstavby bytových domov- v rámci rozvojovej plochy	2015–2022
32	Čistenie a udržiavanie protipovodňových opatrení	2015–2022
33	Vyčistenie Obecného potoka (koryta), Liešňanského potoka a regulácia v jednotlivých úsekoch kde dochádza k zosuvom pôdy, dimenzovať povodňový prietok	2015–2022
34	Zabezpečiť ochranu vodných zdrojov pred znečistením, chrániť kvalitu pôdy	2015–2022
35	Podpora a rozvoj výrobného areálu-etablovanie nových výrobných prevádzok (miesto Brehy-Rudno) príp. (na západnom a východnom okraji obce)	2015–2022
36	Podporovať a rozvíjať špecifické formy cestovného ruchu v rámci celého mikroregiónu. Tvorba spoločných náučných chodníkov, peších trás a cyklotrás vedúcich Pohroním a významnými miestnymi pamiatkami. Vyzdvihovať miestne tradície, kultúru a históriu obcí. (Brežské obecné dni), oživenie tradície hrnčiarskej výroby a pod.	2015–2022
37	Budovanie značkových turistických trás Brežiansko- rudnou magistrálou (Rudno-Chlm-sedlo Krížny buk-Pukanec-Brehy-Gruny) a miestami kde sa zachovali prvky baníctva a pozostatky banských technických diel, ktoré prezentujú banícku históriu obce (lokalita Skalka, Šlosberg, Malý Veterník, Medokysná, Biela skala)	2015–2022
38	Vydávanie propagačných materiálov o obci	2015–2022

39	Podpora OZ „Lodenice pod orechom”- vybudovanie hygienických zariadení pre vodákov(WC, sprchy), príp. ubytovacích zariadení penziónového typu	2015–2022
40	Podporovať a rozvíjať športovo-rekreačné aktivity vo väzbe Hron a v existujúcom športovom areály	2015–2022
41	Vybudovanie odstavných plôch a tvorba prírodného táboriska pre vodných turistov	2015–2022
42	Nevyhnutná intenzifikácia a rekonštrukčné zásahy v rámci existujúceho obytného územia a otvorenie nových lokalít pre bytovú výstavbu	2015–2022
43	Intenzifikácia existujúceho obytného územia a rekonštrukcia bytového fondu v starších neobývaných domoch (príp. zriadenie služieb obchodu) v existujúcej uličnej zástavbe	2015–2022
44	Vytvárať rekreačno-obytnú funkciu v nevyužitých plochách obce	2015–2022
45	Budovať špecifické zariadenia občianskej vybavenosti pre občanov (obchod, služby)	2015–2022
46	Zvyšovať druhovú diverzitu lesných porastov a nelesnej drevinovej vegetácie a zabrániť je monokulturalizácii, revitalizovať vodné plochy na nive Hrona ako prirodzených neresísk rýb, obnova mokradí a vlhkých lúk v pôvodných lokalitách pozdĺž Hrona, vytvárať nárazníkové pásy pozdĺž vodných tokov, zatravnovaných a ponechaných na sukcesiu, eliminovať znečisťovanie vody	2015–2022
47	Pokračovanie Existujúci úsek lesnej cesty od cintorína je potrebné rozšíriť, vybudovať dažďovú kanalizáciu, zvýšiť úroveň vozovky navážkou a povrch spevniť.	2015–2022
48	Vybudovania miestnych chodníkov v obci v úsekoch (v parku na námestí, k základnej škole, MŠ, do časti Močarina) Obnoviť a upraviť nespevnené chodníky cez lesné porasty medzi časťami Liešňa a Močarina.	2015–2022
49	Rozšírenie vodovodnej potrubnej vetvy- prepojovacieho vodovodného potrubia medzi Hliníkom nad Hronom a Hronským Beňadikom- zemný vodojem s armatúrnymi šachtami pre uzatváracie a rozdeľovacie armatúry.	2015–2022
50	Zabezpečovať civilnú ochranu občanov	2015–2022
51	Zabezpečovať opatrenia zlepšenia kvality ŽP a ochrany zdravia obyvateľstva	2015–2022
52	Zabezpečiť ochranu CHKO Štiavnické vrchy, územia európskeho významu „Hodrušská hornatina”, chrániť biotopy národného a európskeho významu a pod. (územie Drastvice)	2015–2022
53	Revitalizácia vodných plôch na nive Hrona ako prirodzených neresísk rýb, vytvárať nárazníkové pásy pozdĺž vodných tokov, dobudovať systém dažďových rigolov v zastavanom území	2015–2022
54	Budovanie nových transformačných staníc	2015–2022
55	Asanácia nevyužívaných objektov	2015–2022
56	Výsadba zelene okolo výrobných areálov, hospodárskych dvorov a v centrálnej časti obce Kompletizácia výsadby zelene v zastavanom území; revitalizácia a údržba verejnej parkovacej zelene v centre obce a pod.	2015–2022
57	Modernizácia a príp. oprava pamätníka padlých hrdinov II. svetovej vojny	2015–2022
58	Rekonštrukcia obecných studní	2015–2022

Spracovala: RNDr. Anna Štefanková (2015)

Všetky projektové zámery uvedené v Tabuľke 8 sa zameriavajú na dosiahnutie cieľov, ktoré vyplývajú z potrieb rozvoja technickej infraštruktúry, sociálnej infraštruktúry, starostlivosti o životné prostredie, ale i oblasti kultúrnej a týkajúcej sa vzdelávania. Dôvodom pre stavebné aktivity a využívanie prírodných zdrojov sa stala pre obec potreba spracovania Územného plánu, ktorý má obec Brehy v platnosti od 1.4.2011. Dokument spojený s Územným plánom t.j. PHSR je v rámci navrhovaných plánov na dosiahnutie stanovených cieľov s ním súlade. Ďalej bolo potrebné zosúladiť zámery obce a iných subjektov s požiadavkami rozvojových dokumentov na úrovni regiónu- s ÚPN VÚC Banskobystrického kraja, ako aj definovať územný priemet miestnej stratégie (PHSR obce Brehy) a regionálnych stratégií.

V poslednom období sa tiež systematicky zvyšuje tlak na obec, aby svoj rozvoj koncepcne usmerňovali na základe plánovacích dokumentov. Cieľom územného plánu obce Brehy v zmysle ustanovení § 1 zákona č. 50/1976 zb. je v znení neskorších predpisov komplexné riešenie priestorového usporiadania a funkčného využitia územia a časová koordinácia činností v území. Návrhové obdobie ako sa dozvedám z Územného plánu obce bolo v zasadnutí stanovené do roku 2025. Hlavné ciele a smerovanie územia sa podriaďuje požiadavkám ochrany ŽP, ekonomickému, sociálnemu a environmentálnemu rozvoju obce a mali podporiť tie sily, ktoré sú rozhodujúce pre fungovanie ekonomiky obce Brehy. PHSR obce je podkladom pre zostavovanie programového rozpočtu. Taktiež je výsledkom cieľavedomého a demokratického procesu, do ktorého sa môžu zapojiť všetci partneri vstupujúci do procesu rozvoja obce.

Obec Brehy patrí do Novobanského mikroregiónu. Mikroregióny sú základné geografické jednotky so spoločnou ekonomickou, environmentálnou a sociálno-kultúrnou problematikou. Ich cieľom je čo najefektívnejšie riešiť sociálno-ekonomický rozvoj územia na základe spoločenského rozvojového programu využitia miestnych zdrojov pre dosiahnutie pozitívnych efektov zo vzájomnej spolupráce. Obce, mestá i regióny, ktoré spolupracujú na základe zmluvy uzavretej za účelom uskutočňovania dohodnutej činnosti, na základe zmluvy o zriadení združenia obcí, alebo zriadením resp. založením právnickej osoby v súlade so zákonom 369/1990 Z. z. o Obecnom zriadení v znení neskorších predpisov. Spolupráca sa riadi zásadami zákonnosti, vzájomnej výkonnosti a v súlade s potrebami obyvateľov. V súčasnej dobe pre rozvoj mikroregiónu je dôležitá existencia partnerských subjektov, ktoré sú sektorovo orientované na vytváranie vzájomnej spolupráce a ktoré v rámci dohody uzatvárajú zmluvy so samosprávnymi celkami alebo orgánmi cudzích štátov (medzinárodného združenia euroregiónu).

Obec Brehy sa v máji 2015 registrovala aj do MAS Občianskeho združenia Pohronská cesta, ktorá v spolupráci s členmi občianskych združení mikroregiónu Nová Baňa a Kľakovská dolina bude vykonávať svoju činnosť v súlade s poslaním a fungovaním združenia v zmysle nariadenia EC 1698/2005 a s Programom rozvoja vidieka Slovenskej republiky a o všetkých súvisiacimi predpismi vo vzťahu k Programu LEADER. Poslaním združenia je realizovať aktivity s cieľmi združenia spracovaných v rozvojovom dokumente pripravovanom za účasti aktívnej spolupráce občanov, subjektov a inštitúcií verejného a súkromného sektora, na podporu TUR, socioekonomického, environmentálneho a kultúrno-historického rozvoja vymedzeného územia v zmysle stanov. Cieľom občianskeho združenia je zvýšiť kvalitu vo vymedzenom území, zlepšiť ekonomické príležitosti a sociálne podmienky vo všetkých oblastiach hospodárskeho, sociálneho, kultúrneho, spoločenského, duchovného a športového života, všetkých ekonomických a sociálnych skupín jeho obyvateľov. Ďalej občianske združenie bude v spolupráci s ostatnými subjektmi prostredníctvom svojich aktivít prispievať k všestrannému rozvoju územia, k zvýšeniu jeho konkurencieschopnosti a životnej úrovne jeho obyvateľov, na základe dokonalej znalosti územia, jeho potrieb, podmienok a potenciálov.

2.2 Analýza interného prostredia

Hodnotenie faktorov, ktoré ovplyvňujú rozvoj obce (mesta) regiónu môžeme rozčleniť na dve skupiny:

- *Vnútorne (endogénne) faktory rozvoja* (prírodný zdroj, krajinná scenéria, poľnohospodárska pôda), dobre rozvinutá infraštruktúra v obci, zamestnanosť a pod.
- *Vonkajšie (exogénne) faktory rozvoja- pozitívne vplyvy* (príležitosti a ohrozenia). Tieto faktory uvediem vo SWOT analýze zostavenej na základe potrieb obci a obyvateľstva.

2.2.1 Základná charakteristika obce

Obec Brehy sa nachádza v blízkosti Novej Bane v podhorí Štiavnických vrchov. Katastrálne územie je kompaktné. Jeho osou je Obecný potok. Jedná sa o oblasť, ktorá je nielen historicky významnou, ale aj spoločensko-etnicky známou.

Centrum obce sa nachádza na 48°24'26' zemepisnej šírky a na 18°38'58' východnej dĺžky. Patrí na základe územno-správneho členenia do Banskobystrického kraja, okresu Žarnovica. Obec svojou polohou leží na západných svahoch Štiavnických vrchov na náplavovom kuželi Obecného potoka, ľavobrežného prítoku Hrona. Zastavané územie

obce Brehy je v rámci katastra excentricky umiestnené, na jeho severozápadnom okraji, na hranici susedí s k.ú. Nová Baňa (Obrázok 1). Obec Brehy susedí z piatimi katastrálnymi obcami a to:

- severozápadne s k. ú. Rudno nad Hronom
- juhozápadne s k. ú. Tekovská Breznica
- na východe s k. ú. Uhliská
- na juhu s k. ú. Pukanec a
- na severe s k. ú. Nová Baňa.

Obrázok 1 Mapa katastra obce Brehy (2015)

Zdroj: vlastné spracovanie

Hustota obce predstavuje 85,11 obyvateľov na km². Nadmorská výška má rozpätie od 200 až do 726 m n.m. (na kóte Chlm), stred zastavaného územia je vo výške 248 m n.m. Viac ako 600 m n.m. dosahujú kóty Ostrý vrch (642 m n.m.), Biela skala (650 m n.m.). Kataster obce má rozlohu 12,36 km² (1 236,7 ha). Prevažná časť z toho pripadá na lesy, pôdu, záhrady, cesty, vodné toky. Chotár je prevažne hornatý, má zlomové línie s hlbokými údoliami, v ktorých tečú menšie horské bystriny a potôčiky. Do územia obce zasahuje chránená krajinná oblasť Štiavnické vrchy. Obec charakterizuje potočná radová zástavba, v ktorej väčšina domov po požiari v roku 1845 pochádza z konca 19. storočia.

2.2.2.1 Organizačná štruktúra obce

Hlavné skupiny, ktoré zabezpečujú manažment v obci Brehy a miestnu samosprávu sú: starosta Obecného úradu p. Ing. Juraj Tencer, poslanci OZ (viď. Tabuľku 9), komisie OZ (viď. Tabuľku 10) a samotní obyvatelia obce.

Tabuľka 9 Miestna samospráva Obecného úradu Brehy

Miestna samospráva obce Brehy	
Starosta obce	Ing. Juraj Tencer
Zástupca starostu a predseda komisie ochrany verejného poriadku, člen rady školy	Peter Kicko
Predseda komisie bytovej, sociálnej a redakčnej rady	Mgr. Anna Lovecká
Predseda komisie športu	Ing. Peter Brodzianský
Predseda komisie kultúry a školstva	Jana Čunderlíková
Predseda finančnej komisie	Ing. Miloš Uškrt
Predseda komisie ŽP, výstavby, územného plánovania a správy obecného majetku	Mgr. Zdenko Palaj
Člen komisie kultúry a školstva, člen rady školy a člen redakčnej rady	Mgr. Roman Klonga
Kontrolór obce	Ing. Elena Ďurovičová

Zdroj: interný materiál OÚ Brehy (2015)

Komisie OZ Brehy v roku 2015 tvoria:

- finančná komisia;
- komisia kultúry a školstva;
- komisia športu;
- Komisia životného prostredia, výstavby a územného plánovania a správy obecného majetku;
- komisia verejného poriadku;

Tabuľka 10 Komisie OZ Brehy 2015 – 2018

Finančná komisia	Ing. Miloš Uškrt Ing. Anton Psotka Bc. Marián Polc PhDr. Elena Majerová Ing. Júlia Plešková
Komisia kultúry a školstva	Jana Čunderlíková Mgr. Roman Klonga Helena Lacová Mgr. Mária Vandlíková Anna Šalková František Janíček Dagmar Majerská

Pokračovanie Komisia športu	Ing. Peter Brodziansky Ing. Peter Repiský Ing. Petra Laurincová Nikola Hossová Ivan Gazdík Marian Budinský
Komisia životného prostredia, výstavby a územného plánovania a správy obecného majetku	Mgr. Zdenko Palaj Ján Klonga Peter Trenčan MVDr. Mária Chudániková Ing. Miroslav Hric
Komisia verejného poriadku	Peter Kicko Ivan Gazdík Ing. Renáta Bogdanová Andrea Šaturová
Redakcia obecných novín	Mgr. Anna Lovecká Mgr. Mária Liptáková Mgr. Roman Klonga Mgr. Juliana Pallerová Katarína Polc Barbora Bakošová Andrea Šaturová

Zdroj: Interný materiál OÚ Brehy (2015)

2.2.2 História obce

História obce Brehy nadväzuje na históriu Pohronskeho regiónu. Slovanské osídlenie je dokázané na Zámčisku pri Novej Bani, datované do 10. až 13. storočia. Pôvodné osídlenie stredného Pohronia sa datuje príchodom Slovanov do 6. až 8. storočia. Slovanský pôvod dediny dokazuje aj rýdzo slovanský názov Bereg- Breh- Brehy. Podľa najnovších archeologických výskumov siahali hranice Veľkej Moravy ďaleko za Hron. Od 12. storočia sú viaceré oblasti Slovenska osídľované tzv. valašskou kolonizáciou, skupinami pastierskeho obyvateľstva rumunskej a ukrajinskej národnosti- Valachmi. Najprv osídľovali severné oblasti Spiša, Šariša, Oravy a Zemplína, neskôr i v oblasti Gemera a Horehronia. Za najstarších predchodcov kopaníc treba však označiť tzv. kuriálne osady a prédiá, ktoré vznikali už v 13. storočí, kedy sa v súvislosti s donančnou sústavou uhorských panovníkov z chotárnych obcí vydeľovali nevelké kusy pôdy pre kráľovských servientov. Títo sa na tejto pôde usadzovali, zakladali si vlastné obydlia a hospodárske dvory a z nich sa postupne vytvárali osobitné drobné osady. Najviac chotárnych sídel v horských a podhorských oblastiach Slovenska je spojených od 16. storočia s tzv. kopaničiarskou kolonizáciou a v 17.– 18. storočí bol vznik kopaníc spojený s tzv. horalskou kolonizáciou. Sezónne stavby sa menili na trvalé kopaničiarske sídliská už z polovice 16. storočia a tento proces vyvrcholil až v 18. storočí. Jednotlivé skupiny domov dostali postupne svoje mená. Ako jedno z najvýznamnejších odvetví priemyselnej výroby na Slovensku možno uviesť baníctvo a naň nadväzujúce spracovanie kovov. Baníctvo bolo závislé od dostatku dreva a

nakolko lesy boli v blízkosti banských podnikov (najmä Banskej Bystrice) už vyčerpané, bolo potrebné nájsť nové zdroje palivového i stavebného dreva vo vzdialených oblastiach horehronia. Na ich exploatáciu sa začali zakladať drevorubačské osady zvané Handle. Na vznik a rozvoj chotárných sídiel mali vplyv i ďalšie druhy výrobných podnikov, remeselných a manufaktúrnych zariadení, ako napr. pily, mlyny, papierne, sklárne, tehelne, vápenky a pod.

Územie celého Pohronskeho regiónu patrilo do Tekovskej župy, ktorá mala sídlo v Leviciach. Územie pôvodnej osady bolo časťou Tekovskej župy, ktorá vznikla za panovania uhorského kráľa Štefana I. Informácie o prvotnom osídlení okresov na strednom toku Hrona v južných častiach Karpát sa mi podarilo získať z literatúry „*Kremnica, Nová Baňa a ich okolie*“, ktoré bolo vydané učiteľstvom školského inšpektorátu Kremnického, ktoré zostavil J. Borenmisza (1924 - 1925) pre vtedy pripravovanú monografiu XVIII. Župy. Prvá písomná historická pamiatka sa viaže k r. 1075, kedy kráľ Gejza I. založil opátstvo Sv. Benedikta, darujúc mu na našom území zem „veľkú a širokú“, neobývanú. Bol prvým kolonizátorom stredného Pohronia. Druhý bol ostrihomský arcibiskup, ktorý si za miesto správy svojich majetkov zvolil Svätý Kríž. Ďalším kolonizátorom bol uhorský panovník. Štvrtými kolonizátormi sa stali majitelia hradu Šášov a Revište, vtedy tu sídlila rodina Dóczyovcov, ktorá vlastnila obidva hrady najdlhšie. V tomto období sa začali usadzovať prví obyvatelia, ktorí zakladali dvory (majere), klčovali lesy a obrábali z lesov pretvorenú ornú pôdu. Postupom času sa začali formovať prvé obce pri samotnom Hrone. K 11. storočiu sa viaže aj práv nepriama písomná zmienka o tejto oblasti, kde vznikla pôvodná osada. V listine Gejzu I. z roku 1075 pre hronsko-beňadické opátstvo sa spomína potok Lisna- Liešna, ktorý tečie vedľa Brehov. Podľa listiny z roku 1075 opátstvo vo Svätom Beňadiku dostalo majetky v Susoli na ľavom brehu rieky Hrona a na jeho pravej strane boli majetky ostrihomského arcibiskupa. Obidvaja vlastníci potrebovali prístup k svojim územiám, a tak si postupne kliesnili prístup cez lesy až k Svätému Krížu. Opátstvo patrilo k najbohatším vlastníkom pôdy. Pôvodná osada a okolité územie bolo kedysi kráľovským majetkom, v 13. storočí ho vlastnili rôzni feudáli. Po prvýkrát sa spomína obec Brehy v roku 1283 ako Mogosmorth, v roku 1306 je prvý raz spomenutá v listinách nitrianskej kapituly, z roku 1324 je písomne doložený názov Magasmarth. neskôr mala po nemecky pomenovanie Hochwald a Hohenmaut. Roku 1283 daroval dedinu Brehy župan Michal, syn Michala, ktorý bol synom Jaca z Kálnej svojmu švagrovi, županovi Šimonovi a jeho synom Michalovi, Morunosovi, Jakovi a Petrovi. Župan kúpil Brehy od Budova, syna Alexandra z Arányu. Táto listina je prvou

zachovalou písomnou zmienkou o Brehoch. Spomína sa v nej i Rudno nad Hronom. Od roku 1337 sa zaznamenal prudký rozvoj banskej ťažby v neďalekej osade Eunich, ktorá sa postupne rozrástla na stredoveké mesto s názvom Nova Montania- Kőnigsperg- Nová Baňa. Na nepriaznivú okolnosť (chýbalo tu poľnohospodárskse zázemie) doplatili obyvatelia Brehov. Novobančania v úsilí získať potraviny vtrhli 6. júla 1351 na Brehy, dedinu vyrabovali a na ďalší vývoj tejto dediny vplýval je hospodársky rozvoj. Obec pôvodne patrila zemanom, v roku 1393 ju však kráľ Žigmund daroval špitálu sv. Alžbety v Novej Bani. Koncentrovali sa tu ťažiar i a banskí robotníci nielen z okolitých miest Kremnice, Banskej Štiavnice a Pukanca, ale pravdepodobne aj z Bavorska, Saska a Tyrolska. Viacerí tu žili bez rodín a potrebnej opatery v prípade úrazu pri práci pod zemou či na povrchu. Tieto okolnosti priviedli najpravdepodobnejšie Henczmana Izenrinkela kremnického kómesa a kráľovského urbára, ktorý v tom čase spravoval novobanské bane, k myšlienke vybudovať v Novej Bani špitál pre nevládnych a na pomoc odkázaných starších ľudí, najmä baníkov. V roku 1391 dal vedľa špitála postaviť ku cti kostol sv. Alžbety. Na žiadosť zakladateľa udelil kráľ Žigmund roku 1393 špitálu a kostolu dedinu Brehy, ktorá bola v tom čase kráľovským majetkom. Z jej výnosu sa mal vydržiavať kostol a špitál vybudovaný Izenrinkelom. Po vymretí členov jeho rodiny prešlo patronátne právo na základe tzv. od úmrtného práva na mesto Nová Baňa. V roku 1431 tiahli cez územie stredného Pohronia i cez Novú Baňu od Prievidze husiti, ktorý vypálili spolu s Novou Baňou a Hronským Beňadikom aj okolité dediny v blízkosti hlavnej cesty. Medzi vypálené dediny patrili zaiste aj Brehy. Boje medzi uhorskou kráľovnou Alžbetou a poľským kráľom Vladislavom Jágelským o uhorskú korunu mali nepriaznivé následky pre túto oblasť. Ján Jiskra, ktorého Alžbeta povolala na obranu záujmov svojho nedospelého syna Ladislava, vybuodoval okrem iných aj pevnôstku v Novej Bani, kde umiestnil posádku vojakov. Jiskrovi vojaci drancovali dediny. V roku 1442 bola vypálená okrem Banskej Štiavnice aj Nová Baňa, lebo tieto mestá spolu s ďalšími stredovekými banskými mestami stáli na strane Alžbety. Aj kostol sv. Alžbety bol na Novej Bani vypálený. Obyvatelia Brehov trpeli nielen následkami vnútornej vojny v Uhorsku, ale aj vymáhaním štátnej dane vyberačmi Tekovskej stolice. V roku 1466 uhorský kráľ Matej Korvín zakázal vyberať od Brežanov dane. So zreteľom na ich veľkú chudobu oslobodil ich panovník roku 1470 od platenia akýchkoľvek poplatkov a daní. Sprisahanie uhorskej šľachty voči Matejovi Korvínovi roku 1471, ktorá sa usilovala dosadiť na uhorský trón poľského kráľa Kazimíra, vyústilo do otvorenej vojny. Pri svojom ťažení stredným Pohroním obsadil Kazimír hrady v Šášove, Revišti, Tepliciach a v Bzenici. Jeho posádky znovu drancovali obyvateľov

okolitých dedín. Obyvateľov Pohronia pomenovali Pohronci. Prvé písomné zmienky o usadzovaní sa výlučne Slovákov sa datujú zo začiatkov 14. storočia. Významnú úlohu v rozvoji priemyselnej výroby na strednom Pohroní v tomto období zohrala aj ťažba rúd na strednom Pohroní a farebných kovov v Novej Bani, Rudne nad Hronom, Brehoch a Píle. Odpadový miestny kameň sa začal využívať v stavebníctve. Rozsiahle bukové lesy podnietili vznik viacerých sklární. Vrchol baníctva zaznamenávame v tejto lokalite v 14. storočí. Koncentrovali sa tu ťažiari a banskí robotníci, neskôr skoro všetci obyvatelia obce Brehy boli hrnčiari a tak sa stali strediskom dedinského remesla. V okrese Novobanskom sa začali usadzovať i mimo obcí, a tak vznikli lazy na Veľkom poli a v okolí Píly. Najstaršia cesta viedla pozdĺž Hrona a vytvárala sa proti prúdu rieky. Do vlastníctva Novej Bane prešla v roku 1536. Postupne sa stredné Pohronie stalo regiónom vyznačujúcim sa značnou hustotou osídlenia. Druhú polovicu 15. storočia charakterizuje v tejto oblasti úpadok baníctva zapríčinený okrem vnútorných nepokojov v Uhorsku aj prenikaním spodných vôd do štôlní a šachtičiek. Úpadku Novej Bane nezabránilo ani oslobodenie od daní kráľovnou Beatrix roku 1497. Úpadok baníctva značne ovplyvnili aj spory Novej Bane s Dóczyovcami na prelome 15. a 16. storočia. Dóczyovci nerešpektovali privilégia banských miest. Vzrastajúci antagonizmus vyvrcholil otvoreným konfliktom v roku 1509 povstaním Novobančanov na čele s richtárom Themelom Mezerom; napadli a poranili kastelána z Revišťa v osade Kopanice pri vyberaní poddanských dávok. Dóczyovci začali v roku 1520 otvárať bane v Dolných Hámroch a Horných Hámroch a rozširovali ich na úkor novobanského chotára, proti čomu sa búrili Novobančania. Za odvetu im František Dóczy zničil vodné jarky. V druhom desaťročí 16. storočia začali rastúce útoky Turkov na južné hranice Uhorska, čo poznačilo i stredoslovenské banské mestá a tým sa i Nová Baňa dostala do obrovskej hospodárskej krízy. V roku 1516 bola obec Brehy znovu zálohovaná hronsko-beňadiskému opátstvu. Po bitke pri Moháči sa zhoršila situácia stredoslovenských banských miest a ich okolia. Boje o uhorský trón medzi Ferdinandom I. Habsburským a Jánom Zápoľským prebiehali aj v oblasti Novej Bane a Hronského Beňadika. Pustošenie vojakov neobišlo ani Brehy. Mandát Ferdinanda I. z roku 1528 je zároveň dôkazom, že Brehy v tomto období patrili už opäť Novej Bani. Roku 1530 obsadili Novú Baňu oddiely Jána Zápoľského, vyrabovali mesto a okolie, spôsobili veľké škody na majetkoch. Turecké nebezpečenstvo pre túto oblasť sa zvýšilo po páde Budína roku 1541. V roku 1544 zaútočili Turci na hrad Levice a napádali okolie stredoslovenských banských miest. Do Novej Bane, Hronského Beňadika a na iné miesta bola dosadená trvalá vojenská posádka. Najväčšími postihnutými obcami túlajúcimi Turcami boli obyvatelia Brehov, nakoľko

jediná cesta od Hrona k Pukancu viedla cez Breznicu (dnes Tekovská Breznica) a brehy, preto ich Turci, keď tadiaľ prechádzali, neušetrili od spustošenia. V 15- ročnej vojne habsburgovcov s Turkami (1593– 1606) dosiahli spojené nemecko-uhorské vojská nad Turkami značné úspechy. Pod vedením Mikuláša Pálfyho dobyli v roku 1539 pevnosť Divín, Filákov, Modrý Kameň, Sečany a pevnosti na južnej slovensko-tureckej hranici. Dňa 8. októbra Turci spustošili Hronský Beňadik a okolité dediny (Novú Baňu, Brehy a celé stredné Pohronie). V roku 1601 obec Brehy patrila Dóczyovcom. V tomto období mala obec krčmu a 55 domov. V druhom desaťročí 16. storočia postihli túto oblasť útoky Turkov, čo spôsobilo, že mnohé mestá sa dostali do hlbokkej hospodárskej krízy. Boje o uhorský trón medzi Ferdinandom I. Habsburským a Jánom Zápoľským prebiehali aj v oblasti Novej Bane a Hronského Beňadika. Hronskou dolinou prešli v roku 1605 Bocskaiove povstalecké vojská a v roku 1619 zaplavili celú Tekovskú župu vojská Gabriela Bethlena.

Okrem Turkov ohrozovali túto oblasť i tzv. slobodní hajdúsi a v roku 1600 vtrhli do Novej Bane a na Brehy štyri oddiely hajdúchov, ktorí povraždili veľa obyvateľov. Ničivejšie bolo potom povstanie Gabriela Bethlema v rokoch 1619– 1629. V júli na spojenectvo Bethlena s Turkami prepadli Breznicu, zajali tam viac ľudí a v auguste vypálili Orovnicu a Brehy. V máji roku 1664 zvíťazili cisárske vojská nad Turkami vo veľkej bitke pri Žarnovici. 10. augusta bojujúce strany podpísali pri Vásvari mier, no nepriniesol tejto oblasti očakávaný pokoj. Po zničení Novej Bane Turkami dala Brehy v roku 1665 do zálohu Štiavnickej komore. Touto zálohou si Nová Baňa pomohla pri svojej obnove. Obyvatelia Brehov sa takto stali poddanými Štiavnickej komory. V roku 1655 po ustavičných tureckých nájazdoch zostal v dedine Brehy iba jeden dom. Neskôr sa situácia obyvateľov Brehov v hospodárskej oblasti oproti roku 1655 kedy stál v dedine iba jeden dom, v roku 1674 relatívne zlepšila. Vtedy obec mala už 24 usadlostí. Brežania postavili v obci mlyn a pivovar. Thökölyho povstania a drancovania cisárskych vojakov v roku 1682 znovu obec zruinovali. V roku 1710 zasiahol celé Uhorsko mor. Aj obec Brehy a okolie Novej Bane. Po veľkej živelné pohrome, ktorá nastala v roku 1746 (prietrž mračien, víchrica zničila lesy, na poliach bola zničená všetka úroda) Brehy prosili o pomoc Tekovskú župu, pretože boli sústavne vykorisťované Novou Baňou. Brežania ťažili drevo z lesov, obchodovali s nim na čierne pl'ami po Hrone a podomový obchod, čo im bolo zakazované. V roku 1773 sa po prvýkrát objavuje jej dnešný názov, v nemčine Hochwald- Hohenmaut. Podľa urbára mala dedina Brehy v roku 1787: 39 sedliakov, 35 želiarov a 4 podželiarov. Na rozvoj baníctva v druhej polovici 18. storočia retardačne

vplýval aj spor medzi Brehmi a Novou Baňou. V polovici 19. storočia Rudniansko-brežské ťažiarstvo zaniklo (na Brehoch okolo roku 1860). Veľkou pohromou pre obyvateľov Brehov boli časté povodne a požiare.

Menšie územné celky tvorili okresy. V rokoch 1923 bol vytvorený novobanský okres, do ktorého boli zadelené obce ako Svätý Beňadik, Psiare, Orovnica, Breznica a Brehy. Násilná maďarizácia na prelome 19. a 20. storočia zasiahla aj slovenskú oblasť. Prvá svetová vojna nepriaznivo zasiahla aj do života Brežanov. Hlad, bieda a choroby, ktoré zrástli počas vojny, postihla obec znovu. V roku 1845 obec vyhorela. Vtedy v obci zhorelo 14 domov. Následkom svetovej vojny sa prejavili aj v obci v hospodárskej oblasti. Región stredného Pohronia postihli aj revolučné boje v rokoch 1848 až 1849 a neobišli ho ani vojská maďarskej Červenej armády v júni 1919. V období dočasnej stabilizácie kapitalizmu (1924–1929) sa Brežania zamestnávali prevažne v miestnom kameňolome, hrnčiarstvom, povozníctvom a podomovým obchodom. V rokoch 1929–1933 v časoch hospodárskej krízy ČSR sa najmä na Brehoch zvyšovala nezamestnanosť a bieda.

V období druhej svetovej vojny sa v roku 1944 zapojili do ilegálnej práce na Brehoch viacerí občania. Mnohí obyvatelia sa zúčastnili na bojoch proti fašistom či už ako partizáni, alebo radoví vojaci. V druhej polovici septembra sa podarilo fašistom preraziť partizánsku obranu pri Horných Hámroch, čo im umožnilo 29. septembra obsadiť i Novú Baňu a Brehy. Po potlačení SNP v 29. auguste 1944 zavládol v obci strach a neistota pred represáliami gestapa, ktoré malo sídlo v Novej Bani. Sovietska armáda 3. januára 1945 oslobodila Tekovskú Breznicu, no na Brehoch sa odohrala obrovská prestrelka. Brehy 29. augusta 1944 boli oslobodené, ako i ďalšie obce, ktoré sa pustili do ďalšieho budovania i budovania ľudovodemokratického československého štátu.

Z dejín baníctva

Prvá písomná zmienka o tunajšom baníctve pochádza z roku 1393, keď kráľ Žigmund daroval Brehy novobanskému špitálu. Vznik baníctva na Brehoch súvisí so začiatkom baníctva v Rudne nad Hronom a v Novej Bani. Nachádzali sa tu strieborné pyritové rudy v doline Chválna v Tekovskej Breznici cez vrch Chlm na Brehoch až po Rudno nad Hronom. Okrem striebra sa tu nachádzali i rudy zlata. Rudné žily tejto oblasti sa tiahnu skoro rovnobežne s údolím Hrona v pyroxenandezite (Obrázok 6). Popri drahých kovoch sa tu nachádzali aj zinok, olovo, meď, či železo. Podrobnejšie správy o štôlni Schlossberg, v chotári Brehov sa zachovali z roku 1741. K významným štôľňam patrili aj štôľňa Šlosberg, Johann de Deo (Ján z Boha) (Obrázok 5), štôľňa Filip, Ján Krstiteľ, štôľňa Alexi, Ladislav, Mária Pomocnica, štôľňa Nanebovzatia Panny Márie, štôľňa Gottes Gabe

(Boží dar) (dodnes je využívaná na zásobovanie Brehov pitnou vodou) a pod. (Obrázok 4). Na konci doliny Liešna, pod vrchom Agraš sa nachádza tiež sústava starých štôlní. Podľa záznamov hlbinné baníctvo v tejto oblasti začalo neskôr – až v pol. 18. stor. Avšak už od stredoveku tu pomerne intenzívne prebiehala povrchová ťažba, preto tu zostalo pomerne veľa píng, prepahlísk a vetracích komínov. Táto oblasť je rajom pre zberateľov polodrahokamov, hlavne kryštálov a ametystov, ktoré sa dajú nájsť v miestach, kde zrudnenie smerovalo až k povrchu. Dĺžka chodieb všetkých baní je okolo 3,3 km. K známym štôľňam patria ešte napr.: Nussbaum (Lieska) (Obrázok 3), či Ladislav. Začiatkom 19. storočia, kedy stagnovalo miestne baníctvo, bol pravdepodobne plán rozšíriť ťažbu v oblasti Liešnej. Vybudovali pomerne veľký komplex stúp (drtičov rudy) a taktiež pomerne málo známy Brežský tajch, ktorý mal zabezpečiť vodu na ich pohon. Pozostatky hrádze tohto malého tajchu možno nájsť pod druhou lesníckou chatou, trochu nižšie v doline sú rozpoznateľné aj múry bývalých stúp. Tajch však pravdepodobne po niekoľkých desaťročiach zaniká, čo bolo predzvesťou postupného úpadku baníctva.

Obrázok 2 Kutacia výdatná štôľňa
Johann de Deo (Ján z Boha)

Autor: Mgr. Kováčik Ján (2015)

Obrázok 3 Pozostatky štôľne Nussbaum
(Lieska)

Autor: Mgr. Kováčik Ján (2015)

Väčšina dobývania sa však sústredila na výdatnú žilu Anna na Rudne. Postupne však bolo miestne baníctvo stále viac stratové. Okolo roku 1860 sa úplne zastavila razba nových chodieb a po niekoľkých rokoch spracovania hlušiny stratili prácu na Brehoch a Rudne aj poslední baníci.

Banské diela boli v stredoveku razené ručne, a preto aj veľmi pomaly. Razili sa s použitím tradičných nástrojov, ktorými boli kladivká a želiezka. Na obrázku 4 sú nástroje z baní v Šlosbergu (dnešné Brehy).

Obrázok 4 Ručne kresané nástroje z baní v Šlosbergu (dnešné Brehy)

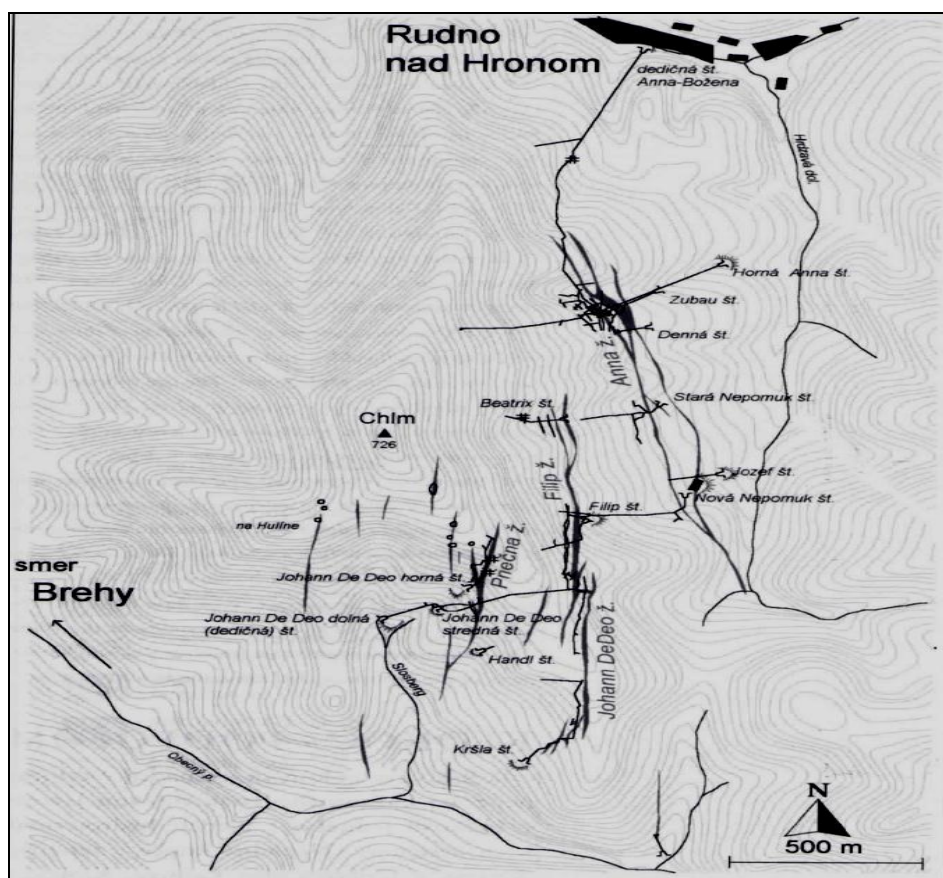
Autor: P. Paudiš

Obrázok 5 Odvodňovacia dedičná štôlna Johann de Deo (Ján z Boha)

Autor: P. Paudiš

Obrázok 6 Mapa Rudniansko-brežskej ťažiarkej magistrály

Zdroj: Zlato na Slovensku. (in. Ložiská a výskyty zlata na Slovensku.) Chovan, Bakoš (2004)

Z dejín hrnčiarstva

Tradičným a najrozšírenejším remeslom Brežanov bolo hrnčiarstvo. Najstarší záznam pochádzajúci z roku 1692 vytvoril novobanský farár Kristián Imrich Karas. Hovorí v ňom, že na Brehoch bolo 31 rodín s 214 obyvateľmi, z toho boli 3 hrnčiari a jeden hrnčiarsky učeň. Hrnčiarstvo sa stalo výnosnejšie ako baníctvo. Vyrábali sa tu nádoby na varenie jedál a uskladňovanie potravín a tzv. „čierny riad“ s neglazovaným na čierne vypáleným črepom, ktorý preslávil obec v celom Uhorsku. Hlinený riad brežských hrnčiarov vyvážali miestni povozníci na vozoch od začiatku 18. storočia až do roku 1918 po celom Uhorsku. Daňový súpis Tekovskej župy z konca 18. storočia zaznamenáva vyše 70 hrnčiarov. Tí mali dobré podmienky v lokalitách Slatiny a Babinej, kde sa nachádzala čierna a tuhá hlina vhodná na výrobu hlineného riadu a dostatok dreva na výpal v okolitých lesoch. Dovážali ju aj z Rudna nad Hronom. Brežské hrnčiarstvo sa radí do ľudového hrnčiarstva. Riad zvyčajne predávali alebo zamieňali na obilie, či potraviny na jarmokoch; neskôr vznikla spolupráca s miestnymi povozníkmi, ktorý hlinený riad nevyrábali, ale kupovali ho od majstrov a ďalej predávali. Brežskí hrnčiari na najstaršej čiernej keramike dekorovali výrobky iba rytými pásikmi. Pri zdobení svadobného riadu používali plastické dekorácie. Vypalovanie v peci trvalo 10 až 12 hodín. Posledný majster bol J. Brodziansky. Zomrel v roku 1969. Vtedy hrnčiarstvo ako remeslo v obci zaniklo. Miestnu tradíciu však dodnes udržuje J. Fiala od konca 17. storočia. Hrnčiarsky majster Ján Fiala z Brehova spolupracoval pri viacerých filmových projektoch. Jeho výrobky sa objavili i v rozprávke Kráľ Drozdia brada aj vo veľkofilme Jánošík. Kruh ale aj pec, ktorú v rozprávke Kráľ Drozdia brada používala princezná Anna, vzišla z rúk hrnčiara Jána Fialu z obce Brehy. Majster sa tomuto remeslu priučil od svojho otca. Keramiku od Fialu použili aj vo veľkofilme Jánošík, či historickom filme Sokoliar Tomáš (Obrázok 7).

Obrázok 7 Brežanský hrnčiar p. Ján Fiala

Autor: RNDr. Anna Štefanková (2015)

Z dejín sklárstva

Po zániku baníctva v poslednej tretine 19. storočia (v roku 1887) v Novej Bani sa v roku 1907 rozvinula výroba skla v sklárni. Medzi významnú obec ktorá je známa tým, že okrem baníckej činnosti v katastri spravovala aj prosperujúcu skláreň patrila obec Rudno nad Hronom. Jej najväčšími majiteľmi bol Ignác Prokopetz a neskôr Vincent Ružička, ktorý ju spravoval až do roku 1898. Vznik sklárne na Rudne nad Hronom podnietili tunajšie blízke bukové lesy- drevo, ktoré sa využívalo na výrobu salajky- potaše a dostatočné boli i zásoby vody a kremeňa, ktoré sklárne pri spracovaní skla využívali.

Okolité sklárne v rokoch 1922 – 1923 v období hospodárskej krízy zastavili výrobu, lebo nevládali konkurovať ekonomicky silnejším českým kartelom. Novobanská a rudnianska skláreň zamestnávala aj brežských robotníkov. Po zaznamenanom úpadku baníctva, hrnčiarstva, sklárstva a povozníctva obec Brehy prevzala funkciu obytnej s infraštruktúrou, ktorá je zameraná v prvom rade na vzdelávanie detí, na výchovu a kultúru.

2.2.3 Analýza súčasného stavu prírodných podmienok

Predmetné opisované územie sa nachádza na rozhraní dvoch geomorfologických celkov a to: Pohronský Inovec zo západnej strany a Štiavnické vrchy z východnej strany. Väčšina katastrálneho územia obce Brehy sa nachádza v údolnej nive rieky Hron, ktorá oddeľuje uvedené geomorfologické celky.

2.2.3.1 Geomorfologické pomery

Reliéf tohto územia predstavuje dvojrozmerný útvar- styčnú plochu pevného povrchu Zeme s atmosférou alebo hydrosférou. Je jedným z rozhodujúcich prirodzených diferenciačných faktorov. Zásadne ovplyvňuje horizontálny aj vertikálny tok látky a energie. Na vlastnosti reliéfu sa preto zákonite viažu vlastnosti ostatných zložiek krajiny. Ich interpretácia umožňuje poznať charakter a dynamiku súčasných i minulých v krajine prebiehajúcich procesov. Z tohto dôvodu nadobúda poznanie vlastností reliéfu zvláštny význam (Trempoš, 2000).

Skúmané územie v rámci Slovenska patrí ku karpatskej horskej sústave, viaže sa k dvom geologickým celkom: k Západným Karpatom, v ktorých rozlišujeme dve základné časti a to: staršiu- Vnútorne Karpaty a mladšiu - Vonkajšie Karpaty (Bielik a kol., 2005).

Podľa Atlasu krajiny SR (2002) sa územie zaraďuje do Alpsko-himalájskej sústavy, podsústavy Karpaty, provincie Západné Karpaty, subprovincie Vnútorne Západné Karpaty,

oblasti Stredoslovenské stredohorie, celku Štiavnické vrchy a podcelku Hodrušská vrchovina.

Prevažná časť územia z hľadiska geologického vývoja je výsledkom tektonického pôsobenia sopečných pohorí (Štiavnické vrchy, Pohronský Inovec). Hlavná sopečná aktivita sa viaže na obdobie mladších treťohôr (pred 16,4 – 10,5 miliónov rokov). V prvých štádiách vulkanizmu dominovali lávové prúdy, prieniky a explózie andezitového zloženia, zavŕšené vznikom mohutnej 6 km vysokej sopky- štiavnického stratovulkánu. Záver vulkanickej činnosti mal ryolitový charakter. Po dlhom období klľudu bola sopečná aktivita obnovená v štvrtohorách, pred 120 – 130 tisíc rokmi, explóziou vulkánu, počas tohto obdobia sa sformulovala aj rieka Hron. Pohronský Inovec bol jej eróznou činnosťou morfológicky oddelený od Štiavnických vrchov. Celé územie je tvorené vulkanickými horninami, najmä pyroklastikami andezitov, v ktorých sa nachádzajú ostrovkovité pyroxenické andezity. V obci Brehy sa na geologickej stavbe územia podieľajú andezity viacerých generácií produkované počas činnosti Štiavnického stratovulkánu a sedimenty neogénu a kvartéru údolnej nivy rieky Hron. Neogén je v záujmovom území zastúpený formáciou neovulkanitov- sopečnými tufmi a trufitmi (baden- spodný panón), andezitovými prúdmi (baden- sarmat), ryolitmi (vrchný sarmat- spodný panón), čadičom (pleistocénom). Najväčšia časť vznikla koncom bádenu v druhej andezitovej fáze. Kvartér v záujmovo území reprezentujú terasové náplavy (štrky a piesčité hliny) rieky Hron. Prevažujú fluválne sedimenty súvislej dnovej štrkovej akumulácie a nivných terás. V hornatých častiach je kvartér nepatrný (hlinito-kamenité sutiny, svahové hliny, hlinito-štrkové náplavy potokov).

Vyvýšenina východne od Tekovskej Breznice na Putikovom víšku (pomenovanom podľa miestnych obyvateľov) je veľmi typickou v Slovenskom stredohorí a najmladšou zachovanou sopkou v Strednej Európe. Je to plošný kužeľ, na vrchu zarovnaný, zložený z trosiek kapilov a svojím severovýchodným bokom je opretý o andezitové návršie. Na jeho juhozápadnej strane smerom k Novej Bani a k Brehom vytekali dva prúdy lávy. Vytvorili ohromný príkrov a priestrannú dolinu a zaliali asi dva štvorcové kilometre. Tento príkrov bol značne terasovitý. Na terasách sú štrky, piesky a miešaná spraš. Podľa zloženia vyliateho obsahu sa sopka vyliala najmenej dvakrát. Táto čadičová platňa siaha od juhozápadnej časti Peťovho v Kolesi, kde je studnička, ktorá napája Krivý potok. Odtiaľ podstiela Homolove zeme, smeruje do Liešanského potoka, pokračuje až na Brehy, na severozápadný výbežok breznického chotára až ku Stráni. Stráňou robí hranicu, odkiaľ dolu hranicou medzi horným poľom a Oblazom pokračuje celou Stráňou až do Závozu,

celou hlavnou ulicou dediny Tekovská Breznica až na južnú stranu Hrbu a odtiaľ hranicou Chválenského potoka na Putikov vršok.

Sopečné dedičstvo bolo k regiónu štedré na minerálne bohatstvo v podobe ložísk rúd s obsahom zlata, striebra, medi a ďalších kovov. Vďaka tomu sa v stredoveku vyvinul banský región Uhorska a jeden z najvýznamnejších banských regiónov celej Európy (Kremnica a Banská Štiavnica).

Pre obec Brehy spolu s ostatnými okolitými obcami by bolo zaujímavé zviditeľniť vyznačenou trasou náučným chodníkom (NCH) a tým naozajstnú európsku raritu sopky a jej dve jaskyne, ktoré ukrýva okolie spolu s ňou by bolo zaujímavé sprístupniť turistom. Podľa odborníkov má sopka 150 až 250- tisíc rokov. V strede kopca sa nachádza aj malá jaskynka, ktorá dostala príznačný názov Sezam. Je to prieduch sopky, ktorým pri výbuchu unikali plyny a vytvorili toto pozoruhodné dielo. V jej blízkosti sa nachádza aj malá bazanitová jaskynka. V jej blízkosti môže turista naraziť na tzv. bomby, úlomky hornín, ktoré sopka vrhla do vzduchu.

2.2.3.2 Geologické pomery

Záujmové územie sa v zmysle regionálneho geologického členenia Západných Karpát nachádza v regióne Štiavnické vrchy.

V geologickej skladbe územia Brehy sú zastúpené pyroxenické andezity s ryolitom a nachádzajú sa tu i čadičové útvary. Oblasť Štiavnických vrchov predstavuje najväčšie sopečné pohorie na Slovensku. Najviac sú v ňom zastúpené vulkanické horniny, kryštalické bridlice, vápence, minerály a to vo viac ako stodvadsiatych rudných žilách a odžilkoch. Kryštáliky vznikli predovšetkým ako produkty hydrotermálnych roztokov, teda ako dozvuky sopečnej činnosti. Horúce roztoky obsahujú meď, zinok, striebro a prenikli do pórov a puklín v horninách. Hlbšie partie rudných žíl obsahujú medenú, olovenú a zinkovú rudu, bližšie k povrchu striebornú rudu. Z nerudných minerálov sa vyskytujú kremeň, baryt, magnanokalcit, dolomit, rodochrozit, ametyst, pyrit a iné. Spomedzi unikátnych druhov je tu najznámejší holubníkov kremeň. Neogén je v záujmovom území zastúpený sopečnými tufmi, brekciami a andezitovými prúdmi. Najväčšia časť vznikla koncom bádenu v 2. andezitovej fáze. Kvartér reprezentujú terasové náplavy (štrky a piesčité hliny) rieky Hron. Prevažujú fluválne sedimenty súvislej dnovej štrkovej akumulácie a nivných terás (risské stupne stredného pleistocénu). Staršie terasové štrky sú zriedkavé. Rozsiahlejšie sa vyskytujú najmä hlinité svahoviny. V hornatých častiach je kvartér nepatrný. Tvoria ho hlinito-kamenité sutiny, svahovité hliny a hlinito-štrkové náplavy

potokov. Podľa regionálneho členenia je záujmové územie zaradené do regiónu neogénnych vulkanitov Štiavnických vrchov, rajónu deluviálnych sedimentov a rajónu údolných riečnych náplavov (Matula a kol., 1985). Povrchové hliny sú kategorizované ako hliny piesčité (MS) a štrk hlinitý (GM) patrí do triedy G4. Nakoľko hodnotená lokalita sa nachádza v mierne sklonitom území, nie je tu dokumentovaný výskyt geodynamických javov (Matula a kol., 1985).

2.2.3.3 Pedologické pomery

V širšom okolí obce sa vyskytujú prevažne hnedozeme nasýtené až nenasýtené na stredne ťažkých až ľahších skeletnatých zvetralinách rôznych typov. Na naplavovanej nive Hrona sa vyvinuli fluvizeme, v hornatej časti na vulkanických zvetralinách bol zaznamenaný výskyt kambizemí a nachádzajú sa tu v lesnatom spoločenstve aj hnedé lesné pôdy, hlinito-kaminité sutiny, svahové hliny a hlinito-štrkové náplavy boli zaznamenané aj v úsekoch potokov tečúcich územím. V povodí Hrona sa nachádzajú terasové náplavy (štrky a piesčité hliny). V celom katastrálnom území nie sú zaznamenané územia ohrozené eróziou.

Lesný pôdny fond má výmeru 946,94 ha, t.j. 76,6 % z celkovej výmery katastrálneho územia. Poľnohospodársky pôdny fond má na celkovej výmere podiel 18,9%. Z hľadiska pôdnych typov je územie diferencované. Na zaplavovanej nive Hrona sa vyvinuli fluvizeme, v hornatej časti na vulkanických zvetralinách vznikli kambizeme a hnedé lesné pôdy. Na hlavných plochách v riešenom území sa vyskytujú: fluvizeme typické, ľahké v celom profile, vysychavé- 0505031, fluvizeme typické, stredne ťažké- 0506005 a 0506032, kambizeme typické kyslé, kambizeme luvizemné na minerálne bohatých zvetralinách vulkanitov, stredne ťažké kambizeme andozemné- 0761412, kambizeme stredne ťažké až ťažké, regozeme typické až rregozeme pelické, ojedinele hnedozeme erodované alebo kambizeme erodované na slieňoch alebo íloch, stredne ťažké až ťažké kambizeme (veľmi ťažké)- 0588202. Hydromelioračné opatrenia v riešenom území nie sú vybudované.

2.2.3.4 Hydrologické pomery

Územie katastra obce Brehy hydrologicky patrí do povodia Hron. Celé územie spadá k úmoriu Čierneho mora. Z hydrogeografického hľadiska patrí územie do vrchovinnonížinnej oblasti so snehovo-dažd'ovým typom režimu odtoku s najväčším prietokom v apríli (niekedy i v máji je prietok väčší ako v marci). Rieka Hron má celkovú plochu povodia 5465 km². Pramení v gemerskej časti Slovenského Rudohoria vo výške 934 m

n.m., a ústi do Dunaja vo výške 102,9 m n.m. V obci Brehy sa nachádza hydromerná stanica. Priemerný prietok na Brehoch je 49,970 m³/sek.-1. Rieka Hron je druhá najdlhšia rieka na Slovensku, ktorá vytvára hlbokú dolinu, zovretú sopečnými pohoriami. Z východnej až z juhovýchodnej strany pritekajú do Hrona potoky Rudnianska, Obecný (Brežský) potok, Liešnanský, Chválenský, Priesilský a iné, odvádzajúce vody zo Štiavnických vrchov. Údolie stredného toku Hrona končí pri Hronskej bráne, neskôr premenovanej na Slovenskú bránu. Obcou pretekajú len potoky Obecný a Liešna. Ich povodia sú ohraničené do úzkych dolín so strmými svahmi Štiavnických vrchov, ktoré zasahujú priamo do zastavanej časti obce. Ich najvyššie prietoky sú v mesiacoch marec, apríl a s minimami v septembri, ktoré v obci spôsobujú občas i záplavy. V záujmovom území sa nenachádzajú žiadne ďalšie vodné plochy ani toky. Jedinou vodnou plochou je jazierko (pleso) pri bývalom areáli ŠM. Vodné plochy (vrátane vodných tokov) majú výmeru len 6,0 ha, t.j. 0,48% z celkovej výmery katastrálneho územia.

Do riešeného územia nezasahuje žiadne vodohospodársky chránené územie v zmysle nariadenia vlády SR č. 13/1987 Zb. v znení zákona č. 364/2004 Z.z.

Podzemné vody a minerálne vody

Kolektorom podzemnej vody sú sedimenty kvartéru a piesčité a štrkovo-piesčité polohy neogénu. Územie vulkanického komplexu je na pramene chudobné, výdatnosť nad 0,5 l/s je vzácna. Sú obyčajne puklinovo-vrstevného typu a vyvierajú na styku prúdov andezitu a s menej priepustnými sedimentmi. Podzemná voda je dopĺňaná zo zrážok. Koeficient filtrácie môže dosahovať hodnoty rádovo $k_f = 10^{-5} - 10^{-7}$ m/s. Generálny smer prúdenia podzemnej vody je SV-JZ. Predpokladaná hladina podzemnej vody je v hĺbke 3-6 m pod terénom. V posudzovanej lokalite sa zdroje minerálnych vôd nenachádzajú.

Povrchové vody

Kvalitu povrchových vôd v danom území sa sleduje na rieke Hron a je ju možné charakterizovať prostredníctvom dvoch kontrolných profilov v Žarnovici a Kalnej nad Hronom, na ktorých sa pravidelne vykonáva monitoring SHMÚ. Z monitorovacej správy SHMÚ Bratislava podľa dlhodobého pozorovania v rámci tejto pozorovacej siete je v profile Žarnovica kvalita vôd ovplyvňovaná odpadovými vodami z banskej, hutnej, drevo a kovospracujúcej činnosti. Najväčším zdrojom znečistenia Hrona sú komunálne odpadové vody a priemyselné vody z mestských aglomerácií Žiar nad Hronom, Žarnovica a Nová Baňa.

V obci Brehy nie sú upravené takmer všetky časti potokov (Obecný a Liešna), ktoré katastrom pretekajú a chýbajú protipovodňové opatrenia. Taktiež je potrebné vybudovať protipovodňové opatrenia i na rieke Hron.

2.2.3.5 Klimatické pomery

Klimatické pomery sú závislé od viacerých činiteľov: slnečnej radiácie, členitosti územia, od nadmorskej výšky, reliéfu a od cirkulácie ovzdušia. Predmetné územie obce Brehy patrí do európsko-kontinentálnej klimatickej oblasti mierneho pásma s oceánskym vzduchom, ktorý sa transformuje na kontinentálny.

Podľa LAPINA, M. a kol. (2002) sledované územie patrí do dvoch okrskov mierne teplej oblasti s priemerne menej ako 50 letných dní za rok (s denným maximom teploty vzduchu $\geq 25^{\circ}\text{C}$), a júlovým priemerom vzduchu $\geq$ ako 16°C . Južnú časť zaberá mierne teplý, mierne vlhký, pahorkatinový až vrchovinový okrsk, severnú časť obce zaberá okrsk mierne teplý, vlhký, vrchovinový.

Územie podľa Atlasu krajiny patrí do klimatických oblastí s nasledujúcimi okrskami :

- mierne chladná oblasť (C1) – priemerné júlové teploty $\geq 12^{\circ}\text{C} < 16^{\circ}\text{C}$
- mierne teplá oblasť (M) -priemerné júlové teploty $\geq 16^{\circ}\text{C}$, priemerne menej ako 50 letných dní za rok s dennými maximálnymi teplotami vzduchu $\geq 25^{\circ}\text{C}$ (Lapin a kol., 2002).

Taktiež podľa klimatického členenia Slovenska (Atlas krajiny SR, 2002) patrí územie do teplej klimatickej oblasti, okrsku teplého, mierne vlhkého, s miernou zimou. Klíma je tu charakterizovaná teplou kotlinovou klímou s dlhým teplým letom, krátkym prechodným obdobím s mierne teplou jarou a jeseňou a krátkou chladnou horskou klímou a zimou s krátkym trvaním snehovej pokrývky. Hornatinová časť riešeného územia patrí do miernej teplej klimatickej oblasti. Charakter podnebia vyplýva z rozmanitosti územia, kde pretrváva teplá až mierne chladná horská klíma s ročným úhrnom zrážok 600 – 900 mm a priemernou ročnou teplotou 8°C . Pomerne priaznivé podnebie vplýva pozitívne aj na vegetáciu. V priebehu roka je najteplejším mesiacom júl s priemernou mesačnou teplotou vzduchu $18,1^{\circ}\text{C}$. Maximálne teplota vzduchu vystupuje na 25°C a viac v priemere v 60 dňoch a na 30°C a viac v priemere v 12 dňoch. V horúcich letách vystupujú absolútne maximá teploty vzduchu až na 38°C (Tab. 11, Graf 1). Teplé obdobie vymedzené priemernou dennou teplotou vzduchu 15°C a viac trvá v priemere 100 dní od začiatku júna

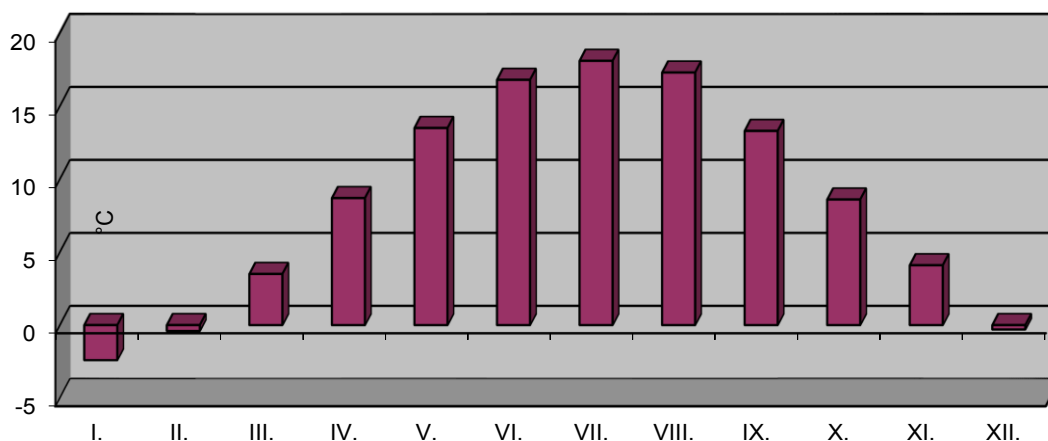
do konca druhej dekády septembra. Najchladnejším mesiacom je január s priemernou mesačnou teplotou vzduchu $-2,4\text{ }^{\circ}\text{C}$ a s poklesom minimálnej teploty vzduchu na $-25\text{ }^{\circ}\text{C}$. Mrazové obdobie vymedzené priemernou dennou teplotou vzduchu $0\text{ }^{\circ}\text{C}$ a menej trvá v priemere 70 dní od polovice decembra do začiatku druhej dekády februára. Minimálna teplota vzduchu klesá pod $0\text{ }^{\circ}\text{C}$ v priemere v 118 a maximálna teplota vzduchu v priemere v 20 dňoch.

Tabuľka 11 Priemerné mesačné a ročné teploty vzduchu v $^{\circ}\text{C}$

mesiac	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.	rok
$^{\circ}\text{C}$	-2,4	-0,4	3,5	8,7	13,2	16,8	18,1	17,3	13,3	8,6	4,1	-0,3	8,4

Kol. autorov: Interné materiály zo SHMÚ Bratislava

Graf 1 Priemerné mesačné a ročné teploty vzduchu v $^{\circ}\text{C}$

Vypracovala: RNDr. Anna Štefanková (2015)

Oblačnosť a slnečný svit závisí tiež od ročného obdobia a mesiac. Prízemné inverzie o vertikálnej hrúbke do 100 metrov sa vytvárajú najmä v údoliach predmetného územia. Prízemné inverzie sa vyskytujú prevažne od večernej do skorej dopoludňajšej doby. V priemere v 35 dňoch sa v najnižších údolných polohách vyskytujú celodenné prízemné inverzie. Najväčšiu početnosť v 65 – 70 % zastúpení vykazujú inverzie slabej intenzity, pri ktorých sú pahorkatinné polohy oproti dolinám teplejšie o $0 - 2\text{ }^{\circ}\text{C}$.

Trvanie slnečného svitu je závislé od ročnej doby, expozície, členitosti reliéfu, uhla úklonu svahov, veľkosti daného horizontu, od množstva oblačnosti a výskytu hmiel.

Najviac slnečného svitu o priemernom ročnom úhrne okolo 1700 hodín dopadá na južne orientované podhorské oblasti o sklone 15°C a viac, ktoré sú slabo zasahované radiačnými údolnými hmlami, nízkou inverznou oblačnosťou i vyvýšenou advektívnou hmlou a konvektívnou oblačnosťou. V najnižších údolných oblastiach je trvanie slnečného svitu skracované najmä radiačnou hmlou a tým sa jeho ročná suma v týchto polohách znižuje na 1600 – 1650 hodín.

V predmetnom území sa vyskytujú predovšetkým radiačné hmly. V dôsledku toho sú údolné lokality najviac náchylné na ich tvorbu. Hmly sa vytvárajú prevažne v jesennom a zimnom období. K tvorbe hmiel dochádza najčastejšie v priebehu noci a rozrušované sú spravidla v dopoludňajších hodinách. Najviac oblačnosti sa vyskytuje v novembri až januári. V júli až septembri je pokrytie oblohy oblačnosťou menej ako 50 % a tým sa v tomto období vyskytuje najmenej, v priemere len 4–5 zamračených dní.

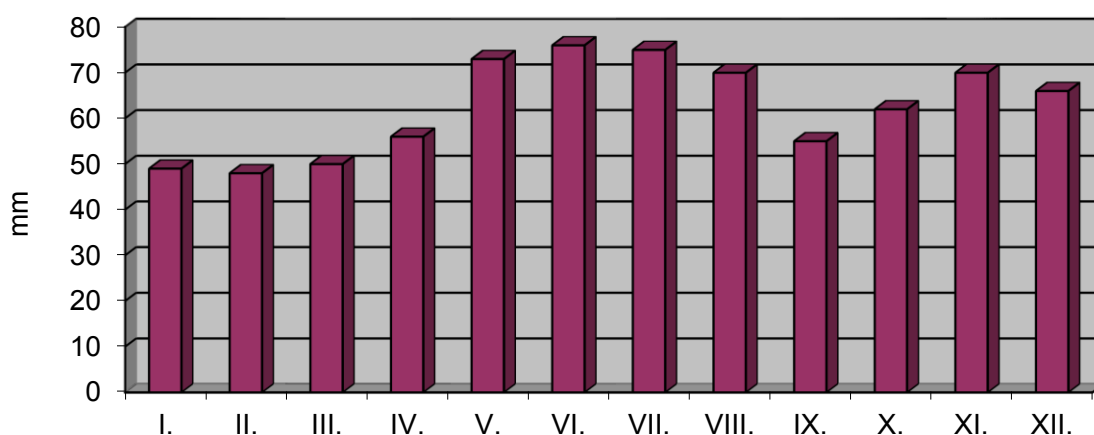
Novobanská oblasť so spádovými okolitými obcami má celoročné zrážky pomerne vyrovnané iba z miernymi výkyvmi (Tab. 12, Graf 2). V údolných lokalitách napadne v priemere za rok 750 mm zrážok. Humidnosť klímy mierne narastá v podhorských oblastiach. Počas vlhkých rokov maximálne úhrny zrážok dosahujú 1200 – 1300 mm. Minimálne mesačné úhrny zrážok sa pohybujú od 0 do 8 mm a najnižší ročný úhrn zrážok dosiahol 490 mm. V jednotlivých mesiacoch sa v priemere vyskytuje 7 – 10 a za rok zhruba 98 zrážkových dní s úhrnom vlahy 1 mm a viac.

Tabuľka 12 Priemerný ročné úhrny zrážok v mm

mesiac	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.	rok
mm	49	48	50	56	73	76	75	70	55	62	70	66	750

Kol. autorov: Interné materiály zo SHMÚ Bratislava

Graf 2 Priemerný ročné úhrny zrážok v mm

Vypracovala: RNDr. Anna Štefanková (2015)

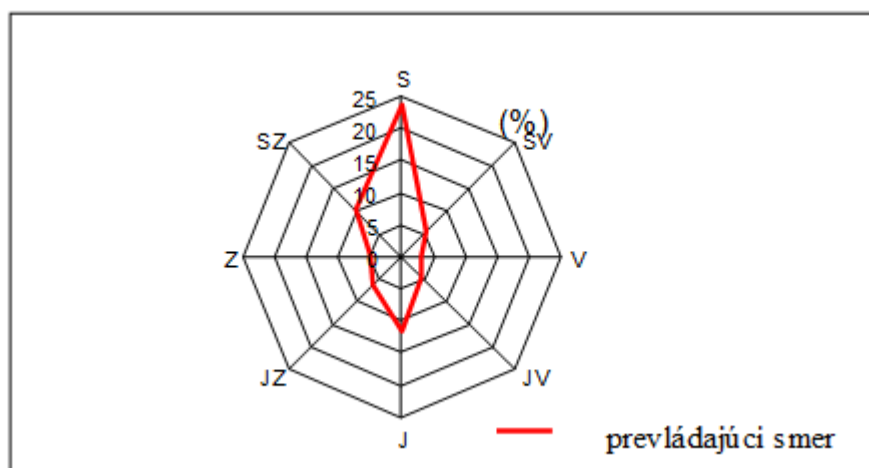
Čo sa týka veterných pomerov v členitom reliéfe danej krajiny je prúdenie vzduchu rôznorodé. Závislé je najmä od orientácie dolín, expozície a sklonitosti svahov. Celkove prevláda severné prúdenie vzduchu, ktoré je vo večerných až nočných hodinách podporované termickou cirkuláciou ovzdušia, t.j. stekaním studeného vzduchu z pahorkatín a kopcov do dolín. V období jar až jeseň sa najmä popoludní uplatňuje termicky podmienené výstupné južné prúdenie vzduchu. V údolných záveterných lokalitách sa priemerné ročné rýchlosti vetra pohybujú v rozsahu 1 – 1,5 m/s a zastúpenie slabého prúdenia vzduchu s priemernými rýchlosťami do 2 m/s je až 80 %. Najväčšia veternosť je vo vrcholových polohách kopcov, v ktorých priemerné ročné rýchlosti vetra sa pohybujú v rozsahu 3 – 3,5 m/s a slabé prúdenia vzduchu s priemernými rýchlosťami do 2 m/s sa vyskytuje v priemere v 50 %-nej častosti (Tab. 13, Graf 3).

Tabuľka 13 Priemerná častosť smerov vetra v %

smer vetra	S	SV	V	JV	J	JZ	Z	SZ	bezvetrie
častosť v %	23,5	5,4	3,2	4,6	11,7	6,2	4,8	10,4	30,2

Zdroj: SHMÚ Bratislava

Graf 3 Priemerná častosť smerov vetra v %

Spracovala RNDr. Anna Štefanková (2015)

2.2.3.6 Flóra a fauna

Na základe fytogeografického členenia Slovenska (Atlas krajiny SR) patrí záujmové územie do oblasti západokarpatskej flóry (Carpaticum occidentale), obvodu predkarpatskej flóry (Praecarpaticum) a okresu Slovenské stredohorie. Z hľadiska potenciálnej prirodzenej vegetácie patrí medzi dubovo hrabové lesy. Súčasný stav vegetácie oproti potenciálnej vegetácii dotknutého územia je výrazne pozmenený. Pôvodná vegetácia bola z rôznych dôvodov odstránená ťažbou dreva napr. výstavbou budov, komunikácií a nahradená sekundárnymi spoločenstvami, resp. ruderálnymi a antropogénne degradovanými rastlinnými spoločenstvami. Pôvodné rastlinné spoločenstvá sa zachovali len ostrovčekovite a v refúgiách mimo riešeného územia a v súčasnosti plnia významné krajinnno-ekologické a stabilizačné funkcie v krajine. Priamo v posudzovanej lokalite sa nachádzajú spoločenstvá obhospodarovaných trávnatých spoločenstiev (údolná niva rieky Hron), zastavané územia a brehové pásmo Hrona.

CHKO Štiavnické vrchy má hodnotnú anorganickú prírodu, na ktorú sa naviazalo pestré rastlinné a živočíšne druhové zloženie znásobujúce príťažlivosť územia. Na celom predmetnom území prevažuje lesná fauna, ktorú na južne exponovaných a otvorených svahoch a bralách nahradili teplomilné panenské druhy.

Potenciálnu prirodzenú vegetáciu, ktorá by sa v riešenom území vyvinula bez antropogénneho vplyvu, predstavujú 3 rôzne celky:

- lužné lesy vrbovo- topoľové na nive Hrona
- dubov-hrabové lesy karpatské
- bukové kvetnaté lesy podhorské v najvyšších častiach hornatiny.

Geomorfologická členitosť, rôznorodé geologické podložie a geografická poloha sa odráža aj na rozmanitosti rastlinného krytu. Druhovú zloženú lesov je antropogénnym vplyvom (banícka a hutnícka činnosť) zmenené – nepôvodné. Zachovali sa však dodnes aj málo narušené lesné komplexy. Za pôvodné dreviny môžeme v nižších polohách považovať dub plstnatý (*Quercus pubescens*) a dub zimný (*Quercus peraea*) rastúci často s hrabom obyčajným (*Carpinus betulus*). Vo vyšších polohách prevládajú buk lesný (*Fagus sylvatica*) s jedlou bielou (*Abies alba*) a na sutinách javor horský (*Acer pseudoplatanus*), jaseň štíhly (*Fraxinus excelsior*). Do lesných kultúr časom pribudol umelo vysadený smrek obyčajný (*Picea abies*), smrekovec opadavý (*Larix decidua* *Pendula*) a borovica lesná (*Pinus sylvestris*). Pre teplé oblasti je typický výskyt javora tatárskeho (*Acer tataricum*), ktorý ostro kontrastuje s výskytom chladnomilných druhov - breza plstnatá (*Betula pubescens*), jelša sivá (*Alnus incana*), chvostník jedľový (*Huperzia selago*), smrečinovec plazivý (*Goodyera repens*).

Veľmi zaujímavý je bylinný vegetačný kryt. Nachádzajú sa tu mezofilné druhy typické pre dubiny a bučiny, ale i množstvo chránených druhov často patriacich k endemitom. Rastie tu napríklad: kosatec sibírsky (*Iris sibirica*), orlíček obyčajný (*Aquilegia vulgaris*), žltohlav najvyšší (*Trollius altissimus*), ľalia cibul'konosná (*Lilium bulbiferum*), ľalia zlatohlavá (*Lilium martagon*), poniklec veľkokvetý (*Pulsatilla grandis*), vstavačovec bazový (*Dactylorhiza sambucina*), vstavačovec májový (*Dactylorhiza majalis*), päťprstnica obyčajná (*Gymnadenia conopsea*), mečík škridlicovitý (*Gladiolus imbricatus*), šafran karpatský (*Crocus carpatica*), kukučka vencová (*Lychnis coronaria*), ostrica chlpatá (*Carex pilosa*) a iné.

Z hľadiska živočíšnych regiónov sa riešené územie nachádza v oblasti Západných Karpát, vnútorného obvodu (južný okrsok). Zloženie fauny širšieho riešeného územia je výsledkom zásahov človeka. Vzhľadom na prevahu urbanizovanej krajiny, je súčasná fauna územia z hľadiska diverzity veľmi chudobná. Zo zoografickej stránky oblasť patrí hlavne do zóny eurosibírskej podoblasti, na niektorých miestach sa vyskytujú teplomilné prvky stepnej zóny. Bolo tu zistené okolo 5 550 druhov živočíchov, z ktorých chránených je 189 druhov. Živočíšstvo je viazané najmä na lesné biotopy a trávne porasty, menej na orné pôdy, brehovité porasty, vodné toky, vodné plochy, skalné útvary a ľudské sídla. Podľa súčasnej legislatívy je väčšina živočíchov zaradená do zoznamu chránených druhov s vysokým spoločenským ohodnotením.

Z vtákov tu žije najmä stehlík pestrý (*Carduelis carduelis*), stehlík zelený (*Carduelis chloris*), sýkorka belasá (*Parus Caeruleus*), škovránok poľný (*Alauda*

arvensis), kukučka jarabá (*Cuculus Canorus*), drozd kolohrivý (*Turdus torquatus*), žlna zelená (*Picus viridis*), d'ateľ veľký (*Dendrocopos major*), d'ateľ prostredný (*Dendrocopos medius*) aj malý (*Dendrocopos minor*), sojka škriekavá (*Garrulus glandarius*), orešnica perlovaná (*Nucifraga caryocatactes*), jarabica poľná (*Perdix perdix*), prepelica poľná (*Coturnix coturnix*), jariabok hôrny (*Bonasa bonasia*), myšiak hôrny (*Buteo buteo*), jastrab krahulec (*Accipiter nisus*), orol krikľavý (*Aquila pomarina*), orol malý (*Hieraaetus pennatus*), sokol lastovičiar (*Falco subbuteo*), vrana túlavá (*Corvus corone corone*), krkavec čierny (*Corvus corax*), sova lesná (*Strix aluco*), výr skalný (*Bubo bubo*) a volavka popolavá (*Ardea cinerea*).

Z cicavcov prevláda piskor lesný (*Mamalia*), jež bledý (*Erinaceus concolor*), veverica stromová (*Sciurus vulgaris*), kuna hôrna (*Martes martes*), kuna skalná (*Martes foina*), sviňa divá (*Suss crofa*), srnec hôrny (*Capreolus capreolus*), jeleň obyčajný (*Cervus elaphus*). Pozornosť si zasluhuje naša najväčšia mačkovitá šelma rys ostrovid (*Lynx lynx*), ďalej mačka divá (*Felis silvestris*), a v posledných rokoch aj medveď hnedý (*Ursus arctos*). Opustené staré banské diela sú vhodným biotopom pre viaceré druhy netopierov, napr. podkovár malý (*Rhinolophus hipposideros*), podkovár veľký (*Rhinolophus ferrumequinum*), netopier veľký (*Myotis myotis*), netopier brvitý (*Myotis emarginatus*), netopier ostrouchý (*Myotis blythi*) a iné.

Zoogeografickú pestrosť Štiavnických vrchov charakterizuje aj veľký počet plazov a obojživelníkov. Vyskytuje sa tu jašterica múrová (*Lacerta muralis*), jašterica zelená (*Lacerta veridis*), jašterica živorodá (*Lacerta vivipara*) ako a užovka hladká (*Coronella austriaca*), užovka obojková (*Natrix natrix*), užovka stromová (*Elaphe lonigissima*), slepúch lámavý (*Anguis fragilis*). Z obojživelníkov sa v hojnejšom počte vyskytuje ropucha bradavičnatá (*Bufo bufo*), ropucha zelená (*Bufo viridis*), skokan hnedý (*Rana temporaria*), salamandra škvrnitá (*Salamandra salamandra*) a iné.

V území je pozoruhodný aj výskyt chrobákov, motýľov a kôrovcov. Medzi typické živočíšne druhy vyskytujúce sa v tejto oblasti patria: roháč obyčajný (*Lucanus cervus*), drobníčka Revavyho (*Nycteola revayana*), fúzač dubový (*Plagionotus arcuatus*), fúzač škvrnitý (*Strangalia attenuata*), fúzač veľký (*Cerambyx cerdo*), kobylka bielopása (*Leptophyes albobittata*), kobylka dubová (*Meconema thalassinum*), kobylka južná (*Pachytrachis gracilis*), vidlochvost ovocný (*Iphiclides podalirius*), vidlochvost feniklový (*Papilio machaon*), mora jarná (*Orthosia incerta*), mníška veľkohlavá (*Lymantria dispar*), svrček dúbravový (*Nemobius sylvestris*), krátkonôžka štíhla (*Ablepharus kitaibelii*), jasoň chochlačkový (*Parnassius mnemosyne*) a iné.

2.2.3.7 Starostlivosť o životné prostredie

Medzi hlavné ciele v oblasti regionálnej ochrany životného prostredia patria opatrenia na jeho ochranu a tvorbu, na obmedzenie vplyvov poškodzujúcich životné prostredie, na podporu efektívneho využívania prírodných zdrojov a na zlepšenie technickej infraštruktúry v mikroregióne. Územné plánovanie je v súčasnosti upravené zákonom č. 50/1976 Z. z. o územnom plánovaní a stavebnom poriadku v znení neskorších predpisov. Územné plánovanie sústavne a komplexne rieši priestorové usporiadanie a funkčné využívanie územia, určuje zásady a vecnú a časovú koordináciu činností ovplyvňujúcich životné prostredie, ekologickú stabilitu, kultúrno-historické hodnoty územia, územný rozvoj a tvorbu krajiny v súlade s princípmi trvalo udržateľného rozvoja.

Trvalo udržované životné prostredie je významným ukazovateľom kvality života. Dlhodobé udržovanie, ale aj skvalitňovanie prírodného prostredia, je spoločným cieľom všetkých obyvateľov obce. Monitorovaná je i kvalita vody a ovzdušia. Taktiež je monitorovaná optimalizácia nakladania s odpadmi a chránené územia (CHKO Štiavnické vrchy). Udržiavanie a zveľadňovanie obce neznamena len ochranu a údržbu existujúcej verejnej zelene, ale aj zabránenie ďalšiemu znižovaniu podielu zelených plôch v zastavanom území obce, ich rozhodovaniu a zmysluplné riadenie výstavby a využívania územia. V súlade s touto filozofiou obec každoročne zabezpečuje ošetrovanie a udržiavanie zelene- drevín, trávnikov, kvetinových záhonov, miestneho cintorína. Súčasťou prostredia, v ktorom obyvatelia žijú, sú aj verejné priestranstvá, chodníky, miestne komunikácie, námestie s pomníkom, ktoré je obcou pravidelne čistené, ale aj detské a športové ihrisko so zabezpečením pravidelnej údržby a obnovy. K ďalším činnostiam, ktoré sa podieľajú na vytváraní atraktívneho a zdravého prostredia patrí aj prevádzka či správa cintorínov. Kvalitné životné prostredie je jednou zo základných podmienok existencie ľudstva. Vzrastajúce problémy sú spojené práve so zhoršovaním kvality ŽP a vedú ku koncentrácii úsilia štátov Európy a hlavne novo rozšírenej Európskej únie eliminovať negatívne zásahy do životného prostredia a naprávať škody spôsobené v minulosti. Svedčí o tom i prijatie Šiesteho environmentálneho akčného programu Spoločenstva „*Životné prostredie 2010: Naša budúcnosť, naša voľba*” (Akčný program), ktorý tvorí rámec environmentálnej politiky EÚ. Definuje kľúčové dlhodobé ciele v starostlivosti o životné prostredie, pričom za prioritu pokladá riešenie problémov zmeny klímy, ochrany prírody a biodiverzity, životného prostredia pre zdravie a kvalitu života, prírodných zdrojov a odpadov. Povinnosť a potreba naplňovať prijaté ciele vedúce k zlepšovaniu negatívneho stavu životného prostredia,

prináležia všetkým stupňom štátnej správy a samosprávy. Obec v uvedenej hierarchii predstavuje najnižší ale základný prvok.

Zákon NR SR č. 543/2002 Z.z. o ochrane prírody a krajiny legislatívnou formou zabezpečuje zachovanie rozmanitosti podmienok a foriem života na zemi, vytvorenie podmienok na trvalé udržanie, obnovovanie a racionálne využívanie prírodných zdrojov, záchranu prírodného dedičstva, charakteristického vzhľadu krajiny a udržanie ekologickej stability. Vymedzuje územnú a druhovú ochranu a ochranu drevín. Územné časti vysokej biologickej a ekologickej hodnoty boli z hľadiska zachovalosti alebo ohrozenosti biotopov vyhlásené za chránené v niektorej z kategórií chránených území alebo podliehajú osobitnej ochrane.

Druhová ochrana sa viaže na chránené rastliny, chránené živočíchy, chránené nerasty a chránené skameneliny. Ochrana drevín zabezpečuje legislatívnu ochranu významným stromom a ich skupinám vrátane stromoradií, ktoré majú mimoriadny kultúrny, vedecký, ekologický prípadne krajínotvorný význam. Kataster obce vpadá do oblasti vyžadujúcej si zvýšenú ochranu prírody. Na území sa nachádza významné lokality Rudno-Chlm- sedlo Krížny buk- Pukanec- Brehy- Gruny, ktoré patria pod CHKO Štiavnické vrchy. Ďalej sa tu nachádzajú lokality prezentujúce banícku históriu, v ktorých sa zachovali prvky baníctva a banských technických diel ako napr. lokalita Skalka, Šlosberg, Malý Veterník, Medokyšná, Biela skala a pod. V blízkosti katastrálneho územia na hranici s Tekovskou Breznicou sa nachádza významná lokalita Putikov výšok, vyhlásená v roku 1997 na ochranu najmladšej lokality sopečnej činnosti na Slovensku, s relatívne malou deštrukciou sopečnej štruktúry.

Starostlivosť o územie

Územným plánovaním sa sústavne a komplexne rieši priestorové usporiadanie a funkčné využívanie územia, určujú sa zásady, navrhuje sa vecná a časová koordinácia činností ovplyvňujúcich životné prostredie, ekologickú stabilitu, kultúrno – historické hodnoty územia, územný rozvoj a tvorbu krajiny v súlade s princípmi trvalo udržateľného rozvoja. Územné plánovanie je v súčasnosti upravené zákonom č. 50/1976 Zb. o územnom plánovaní a stavebnom poriadku v znení neskorších predpisov. Územno-plánovacia dokumentácia je základným nástrojom územného rozvoja a starostlivosti o životné prostredie v obci. Základným nástrojom územného plánovania je územný plán obce. Územný plán obce je výsledok formálneho plánovania a je územnoplánovacím dokumentom v zmysle zákona č.50/1976 Zb. (zákon o územnom plánovaní a stavebnom poriadku v znení neskorších predpisov) a v zmysle vyhlášky č.84/1976 Zb. (o územnoplánovacích podkladoch a územnoplánovacej dokumentácii) v znení neskorších

predpisov. Základným pre obec je územný plán sídelného útvaru (ÚPN SÚ), ktorého záväzná časť sa po schválení obecným zastupiteľstvom stáva všeobecne záväzným nariadením obce. Obstarávateľom ÚPN obce (alebo zóny) je obecná samospráva. Obec má v súčasnosti spracovaný územný plán.

Väčšina katastrálneho územia obce Brehy (viac ako 90% výmery) leží v CHKO Štiavnické vrchy, vrátane malej časti zastavaného územia v lokalite Liešňa. Hranicu chráneného územia tvorí prevažne hranica lesa. Na území CHKO Štiavnické vrchy platí podľa zákona č. 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny 2. stupeň územnej ochrany. Maloplošné chránené územia národného významu sa v riešenom území nenachádzajú. MŽP SR bola v roku 2004 časť katastrálneho územia obce zaradená do navrhovaného zoznamu území európskeho významu pod názvom „Hodrušská hornatina” /SKUEV 0263). Toto územie však nie je zapísané v zozname lokalít európskeho významu schváleného rozhodnutím Komisie 2008/26/ES zo dňa 13.11.2007. Taktiež sa tu nenachádzajú žiadne chránené stromy ani mokrade zaradené do zoznamu podľa Ramsarského dohovoru.

Štrukturálnymi prvkami ÚSES sú biocentrá, biokoridory a interakčné prvky. Základným prvkom ÚSES je biocentrum. Ide o kompaktné a ekologicky súvislé územie, ktoré je hostiteľom prirodzených alebo prírode blízkych spoločenstiev voľne žijúcich druhov rastlín a divožijúcich druhov živočíchov. Podmienkou pre toto územie je poskytovať trvalé podmienky pre výživu, úkryt a rozmnožovanie živých organizmov a udržiavať primerané genetické zdravie populácií. Podľa RÚSES okresu Žiar nad Hronom a ÚPN VÚC Banskobystrického kraja do riešeného územia zasahuje jadrové územie európskeho významu, ktoré spĺňa kritéria pre biocentrum nadregionálneho významu:

- NBc Hodrušská hornatina- biocentrum predstavuje jadrová časť ÚEV Hodrušská hornatina, ktorá tvorí kosť ekologickú stability regiónu a na ktorú sa viažu prvky ekologickej stability miestneho významu.

Biocentrá, ktoré spĺňajú uvedené kritériá sa navrhujú v katastrálnom území Brehy navrhujú tieto: MBc Liešňa, MBc Chlm, MBc Pleso a MBc Putikov vršok.

Biokoridor predstavuje ekologicky hodnotný krajinný segment, ktorý na rozdiel od biocentra nemusí mať kompaktný tvar. Základnou funkciou biokoridoru je umožňovať migráciu živých organizmov medzi biocentrami. Z RÚSES okresu Žiar nad Hronom a ÚPN VÚC Banskobystrického kraja bol prevzatý návrh biokoridoru nadregionálneho významu a to (Šteffek a kol., 1992):

- NBk 12/12 Vodný tok Hron- hydricko-terestrický biokoridor tvorí vodný tok Hrona a jeho niva s TTP a brehovou vegetáciou. Medzi Žarnovicou a Novou Baňou z dôvodu výstavby rýchlostnej cesty R1 došlo k prehradeniu pôvodného koryta Hrona na nové, čo spôsobilo zánik pôvodných biotopov rastlinstva a živočíšstva. Na novovzniknutých biotopoch sa usídlili nové druhy.

Pre doplnenie kostry územného systému ekologickej stability sa navrhujú biokoridory:

- MBk Obecný potok- biokoridor miestneho významu sa navrhuje na trase Obecného potoka.
- MBk Liešňanský potok- biokoridor miestneho významu sa navrhuje od prameňa potoka, ďalej v smere potoka až po jeho ústie do Hrona (biokoridoru nadregionálneho významu).

Do katastrálneho územia zasahujú dve chránené ložiskové územia a dobývacie priestory:

- Pukanec- Au, Ag, rudy a
- Hodruša-Hámre- Banská Štiavnica- Au-Ag, Pb-Zn-Cu rudy.

Ďalej sem zasahuje časť dobývacieho priestoru Tekovská Breznica určeného pre dobývanie výhradného ložiska čadiča.

Ochrana ovzdušia

Na ochranu ovzdušia v obci pred potenciálnymi a reálnymi zdrojmi znečistenia slúži zákon č. 309/1991 Zb. o Ochrane ovzdušia pred znečisťujúcimi látkami v znení neskorších predpisov. Upravuje práva a povinnosti právnických a fyzických osôb pri ochrane ovzdušia pred vnášaním znečisťujúcich látok ľudskou činnosťou a spôsobom obmedzenia následkov znečisťovania. V zákone sú definované znečisťujúce látky, zdroje znečisťovania, povinnosti právnických a fyzických osôb ako aj prevádzkovateľov zdrojov znečistenia ovzdušia, poplatky a pokuty za znečisťovanie ovzdušia. Definované sú veľké zdroje znečistenia ovzdušia ako technologické celky so súhrnným tepelným výkonom 50 MW alebo vyšším. V samotnom sídle sa výroba výrazne znečisťujúca ovzdušie nenachádza. Líniovým zdrojom znečistenie ovzdušia z automobilovej dopravy sú komunikácie cesta II. triedy / č. 512 prechádzajúca cez kataster obce. Na tomto úseku v čase zvýšenej dopravnej záťaže prichádza k zvýšeniu prašnosti a tiež emisií z dopravných prostriedkov (hlavne prejazd nákladných áut s TKO). Hlavným zdrojom znečistenia na území obce sú poľnohospodárska výroba, individuálne zdroje tepla a diaľkový prenos.

Priaznivost' miestnej klímy k potenciálu vychádza hlavne z typu veternosti a inverzií nakoľko prúdenie vzduchu a stabilná inverzná stratifikácia ovzdušia najviac ovplyvňujú rozptyl škodlivín. Stekanie chladného vzduchu v noci do kotliny zo štiavnických vrchov spôsobuje zanášanie kotlinového priestoru znečisťujúcimi látkami. Slabé JV prúdenie vzduchu, ktoré prevláda v Žiarskej kotline najmä od večerných do ranných hodín podmieňuje zníženie rýchlosti vetra, a tým aj jeho unášaciu silu. V styku s vyššími pahorkatinnými okrajovými polohami sa tento zoslabujúci vietor ešte viac zoslabuje a zároveň deformuje. Za spolupôsobenia stabilného zvrstvenia ovzdušia dochádza v horných častiach dolín orientovaných v smere prevládajúceho prúdenia vzduchu k zvýšeným koncentráciám škodlivín a to najmä oxidu siričitého v dôsledku jeho pomalej transformácie v ovzduší. Preto v oblasti je oproti okoliu vyššie znečistenie ovzdušia, ktoré ale nie je spôsobené len zanášaním škodlivín z hlinikárne, ale aj miestnymi zdrojmi znečistenia ovzdušia z poľnohospodárskej výroby, živočíšnych fariem a nekvalitných zdrojov vykurovania. Obec Brehy je od žiarskej hlinikárne vzdialené cca 30 km.

Obdobne zvýšené znečistenie ovzdušia oproti okoliu najmä z hľadiska prašnosti je zaznamenané i v Žiari nad Hronom, ktoré nie je spôsobené len od hlinikárne, ale i z miestnych zdrojov znečistenia. Stav ovzdušia v obci je ovplyvnený existujúcimi strednými a veľkými zdrojmi znečistenia, ktoré sa nachádzajú i v meste Nová Baňa, ako aj intenzívnou automobilovou dopravou na rýchlostnej ceste R1 (líniový zdroj znečistenia). V Novej Bani je prevádzkovaný jeden veľký zdroj znečistenia ovzdušia- Knauf Insulatio a.s. a niekoľko stredných zdrojov znečistenia- ide hlavne o plynové kotolne spol. Cortizo Slovakia, Prelleborg Automotive Slovakia, chov hospodárskych zvierat. Ďalší veľký zdroj znečistenia je Slovnaft Hronský Beňadik (skladovanie ropných látok).

Zaťaženie prostredia hlukom z dopravy

V zmysle Nariadenia vlády SR č. 40/2002 Z. z. o ochrane zdravia pred hlukom a vibráciami najvyššie prípustné hodnoty hluku z dopravy vo vonkajších priestoroch v obytnom území ciest I. a II. triedy, zberných mestských komunikácií a hlavných železničných ťahov sú povolené pre deň $LA_{eq,p} = 60$ dB a v noci $LA_{eq,p} = 50$ dB. Hlavná dopravná záťaž v katastrálnom území je na ceste II. triedy, ktorá prechádza cez obec. Hluk z dopravy na rýchlostnej ceste R1 a železnici zasahuje centrálnu časť obytneho územia obce Brehy, napriek tomu, že uvedené koridory riešeným územím neprechádzajú. Uvedené koridory riešeným územím prechádzajú okrajovo. Príčinou je poloha zastavaného

územia obce na vyvýšenej polohe úpätia svahu. Presná hladina hlukovej záťaže nebol zisťovaná.

Radiačné zaťaženie

Miera prirodzenej rádioaktivity nie je vysoká- územie leží na rozhraní oblastí s nízkym a stredným radónovým rizikom.

Znečistenia povrchových vôd

Kvalita povrchových vôd sa sleduje na rieke Hron. Monitoring SHMÚ sa pravidelne vykonáva na profiloch Žiar nad Hronom, Žarnovica a Kalná nad Hronom. V profile Žarnovica je kvalita vody ovplyvňovaná odpadovými vodami z banskej, hutnej, drevo a kovospracujúcich prevádzok. V Novej Bani pritekajú odpadové vody s obsahom minerálnych vlákien pri výrobe izolačných materiálov a odpadové vody zo závodu Cortizo Slovakia. zdrojom znečistenia sú aj komunálne odpadové vody miest a obcí. Z hľadiska kyslíkového režimu (skupina A) je voda v III. triede znečistenia (znečistená voda), podľa základných fyzikálno-chemických ukazovateľov (skupina B) prevažne čistá voda. V skupinách C a D (nutrienty, biologické ukazovatele) je na všetkých profiloch kvalita vody v III. triede znečistenia. Údaje o znečistení Obecného a Liešňanského potoka nie sú k dispozícii. Pri ich prameňoch sa predpokladá nízka miera znečistenia. Znečistenie podzemných vôd sa v území nepredpokladá.

Vodný zdroj zásobujúci obec pitnou vodou sa nachádza asi 1 km juhovýchodne od katastrálneho územia Pukanec.

Medzi plochy, ktoré si vyžadujú zvýšenú ochranu v zmysle §12, odst. (4), písm. o, vyhlášky č. 55/2001 Z.z. o územnoplánovacích podkladoch a územnoplánovacej dokumentácii v Územnom pláne obce Brehy sú vymedzené plochy ohrozované záplavami-inundačné územie Hrona, v ktorom nie je možná žiadna nová výstavba.

Kontaminácia pôdy

Riešené územie a jeho okolie sa z hľadiska kontaminácie pôd nachádza v území s nízkym obsahom rizikových látok. Obsah väčšiny rizikových látok je pod hygienickými limitmi.

Stav v odpadovom hospodárstve.

Základným právnym predpisom pri predchádzaní vzniku odpadov a pri nakladaní s odpadmi je zákon NR SR č. 223/2001 Z. z. o odpadoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov, ktorý nadobudol účinnosť 1. júla 2001. Jedným zo základných nástrojov stratégie hospodárenia s odpadmi je vypracovanie „Programov odpadového hospodárstva“. Program odpadového hospodárstva Slovenskej republiky vypracováva Ministerstvo životného

prostredia a následne samosprávny kraj, obec a pôvodca odpadu. Odpady, obaly a odpadové hospodárstvo je obsiahnuté na národnej úrovni v 20 aktuálnych právnych predpisoch so zapracovaním priamych i nepriamych novelizácií.

Členenie v rámci zložky:

- Odpady a odpadové hospodárstvo (16 právnych predpisov)
- Obaly (4 právne predpisy)
- Elektrozariadenia a elektroodpad

Preberanie európskej legislatívy týkajúcej sa odpadov pozostávalo z troch krokov – prvým bolo prijatie zákona č. 223/2001 Z. z. o odpadoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov a predpisov na jeho vykonanie, druhým prijatie zákona č. 529/2002 Z. z. o obaloch a o zmene a doplnení niektorých zákonov, a tretím krokom prijatie zákona č. 24/2004 Z.z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 223/2001 Z. z. o odpadoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

Táto základná právna norma na úseku odpadov a odpadového hospodárstva upravuje práva a povinnosti právnických a fyzických osôb pri predchádzaní vzniku odpadov a pri nakladaní s odpadmi, pôsobnosť orgánov štátnej správy a obcí, zodpovednosť za porušenie povinností na úseku odpadového hospodárstva.

2.2.3.8 Ochrana prírody a krajiny

Viac ako 90% výmery katastrálneho územia obce Brehy, vrátane malej časti zastavaného územia v lokalite Liešna patrí do CHKO Štiavnické vrchy. Hranicu CHKO tvorí prevažne hranica lesa. Na území platí II. stupeň ochrany podľa zákona 543/2002 Z.z. o ochrane prírody a krajiny.

Maloplošné chránené územia (osobitne chránené časti) národného významu sa v katastri nenachádzajú.

Výnosom MŽP SR č. 3/2004- 5.1 zo dňa 14.7.2004 bola časť katastrálneho územia obce zaradená do navrhovaného zoznamu území európskeho významu pod názvom „Hodrušská hornatina” (SKUEV 0263), ktoré sa prekrýva s CHKO Štiavnické vrchy. Toto územie je zapísané v zozname lokalít európskeho významu schváleného rozhodnutím Komisie 2008/26/ES zo dňa 13.11.2007, ktorým sa podľa smernice Rady 92/43/EHS prijíma zoznam lokalít európskeho významu v Panónskej biogeografickej oblasti.

- Pre sústavu chránených území európskeho významu platí druhý stupeň ochrany.

Územie je navrhované z dôvodu ochrany (Zákon NR SR č. 543 Z. z. o ochrane prírody a krajiny).

a.) biotopov európskeho významu:

- Nížinné a podhorské kosné lúky (6510),
- Karpatské a panónske dubovo-hrabové lesy (91G0),
- Lipovo-javorové sutinové lesy (9180),
- Vápnomilné bukové lesy (9150),
- Bukové a jedľové kvetnaté lesy (9130),
- Kyslomilné bukové lesy (9110),
- Silikátové skalné sutiny v montánnom až alpínskom stupni (8110)

b.) podľa druhov európskeho významu: fúzač alpský (*Rosalia alpina*), fuzáč veľký (*Cerambyx cerdo*), plocháč červený (*Cucujus cinnaberinus*), roháč obyčajný (*Lucanus cervus*), kunka žltobruchá (*Bombina variegata*), vydra riečna (*Lutra lutra*), medveď hnedý (*Ursus arctos*), netopier obyčajný (*Myotis myotis*), netopier brvitý (*Myotis emarginatus*), netopier ostrouchý (*Myotis blythi*), lietavec sťahovavý (*Miniopterus schreibersii*), podkovár malý (*Rhinolophus hipposideros*) a podkovár veľký (*Rhinolophus ferrumequinum*).

V území sa nenachádzajú žiadne chránené stromy ani mokradňové spoločenstvá. V blízkosti riešeného územia v k. ú. Tekovská Breznica sa nachádza prírodná pamiatka Putikov vršok, vyhlásená v roku 1997 na ochranu najmladšej lokality sopečnej činnosti na Slovensku s relatívne malou deštrukciou sopečnej štruktúry.

Štrukturálnymi prvkami ÚSES sú biocentrá, biokoridory a interakčné prvky. Základným prvkom ÚSES je biocentrum. Ide o kompaktné a ekologicky súvislé územie, ktoré je hostiteľom prirodzených alebo prírody blízkych spoločenstiev voľne žijúcich druhov rastlín a živočíchov. Zaraďujú sa sem štyri biocentrá, ktoré spĺňajú kritériá ÚSES a nimi sú:

- **MBc Liešňa-** biocentrum miestneho významu tvorí prevažne porast a TTP na vrchu Liešňa, medzi časťami Močarina a Liešňa a súčasne v kontakte s navrhovanými biokoridormi MBk Obecný potok a MBk Liešňanský potok
- **MBc Chlm-** biocentrum miestneho významu tvorí 80 – 100 ročný porast na svahoch masívu vrchu Chlm až po kontaktnú polohu s navrhovaným biokoridorom miestneho významu MBk Obecný potok
- **MBc Pleso-** navrhované biocentrum miestneho významu tvorí vodná plocha s okolitými podmäčnými TTP, v kontakte s riekou Hron
- **MBc Putikov vršok-** biocentrum miestneho významu tvorí plocha prírodnej pamiatky a lesný porast na severnom svahu až po MBk Liešňanský potok.

Do biokoridoru nadregionálneho významu patrí:

- NBk 12/12 Vodný tok Hron

Do biokoridoru miestneho významu sa navrhujú biokoridory a to:

- MBk Obecný potok
- MBk Liešňanský potok

Územie NATURA 2000 v bezprostrednom okolí sa nenachádza žiadne územie. Taktiež sa v území nenachádza ani chránené vtáčie územie.

2.2.3.9 Súčasná krajinná štruktúra v obci Brehy

- **Reálna vegetácia** sa v riešenom území odchyľuje od potenciálnej prirodzenej vegetácie. Niva Hrona je odlesnená, zalesnená zostala hornatina. V druhovej skladbe prevláda buk (58, 72%), ďalej je zastúpený hrab (14,04%) a ostatné listnaté dreviny-javor, dub cerový, agát (viac ako 20%). V malej miere sa vyskytujú ihličnaté dreviny-smrek (1,11%), borovica (1,75%), smrekovec (1,48%). Lesné plochy pokrývajú väčšinu riešeného územia. Majú výmeru 946, 94 ha t. j. 76,6% z celkovej výmery katastrálneho územia.
- **Spoločenstvá stepného typu** tvoria väčšinu poľnohospodárskeho pôdneho fondu. Nachádzajú sa na strmých svahoch v prechodových polohách medzi zastavaným územím a zalesnenými plochami. V minulosti sa využívali ako pasienky.
- **Sukcesné lesné spoločenstvá** vznikli na hospodársky nevyužívaných plochách, alebo nachádzajú sa tu rôzne formácie nelesnej drevinovej a krovinovej vegetácie. Trvalé trávne porasty majú výmeru 151,87 ha, t. j. 12,3% z celkovej výmery katastrálneho územia.
- **Plochy ornej pôdy** sa nachádzajú len v úzkom (menšom) pruhu na nive Hrona. Orná pôda má výmeru 50,6 ha, t.j. 4,1% z celkovej výmery katastrálneho územia.
- **Synantropná vegetácia** má zastavanom území kultúrny charakter. Tvorí ju prevažne úžitkové záhrady, okrasné plochy pri rodinných domoch a na záhumienkoch.
- **Záhrady** tvoria v obci 31,6 ha, t.j. 2,56% z celkovej výmery katastrálneho územia.
- **Sídelná vegetácia** sa nachádza v centre obce a to na námestí, kde má charakter verejného parku a v miestach pozdĺž Obecného potoka.

2.2.4 Analýza socio-ekonomických podmienok

2.2.4.1 Demografia obyvateľstva

Samotná obec Brehy prechádzala rôznymi vývinovými etapami, čo malo výrazný vplyv na vývojové zmeny v počte obyvateľov. V minulosti- z histórie o samotnej obci sa dozvedáme, že zmeny hospodárstva a následne celej spoločnosti boli predovšetkým ovplyvňované rôznymi udalosťami.

Podľa výsledkov posledného sčítania obyvateľov, domov a bytov vykonanom v roku 2011 mala obec Brehy 1087 trvalo žijúcich obyvateľov, Obyvateľstvo a vývoj počtu obyvateľov v obci Brehy za obdobie od roku 1869 - 2014 dokumentuje Tabuľka 14, Graf 4.

Tabuľka 14 Počet obyvateľov obce Brehy v rokoch 1869– 2014

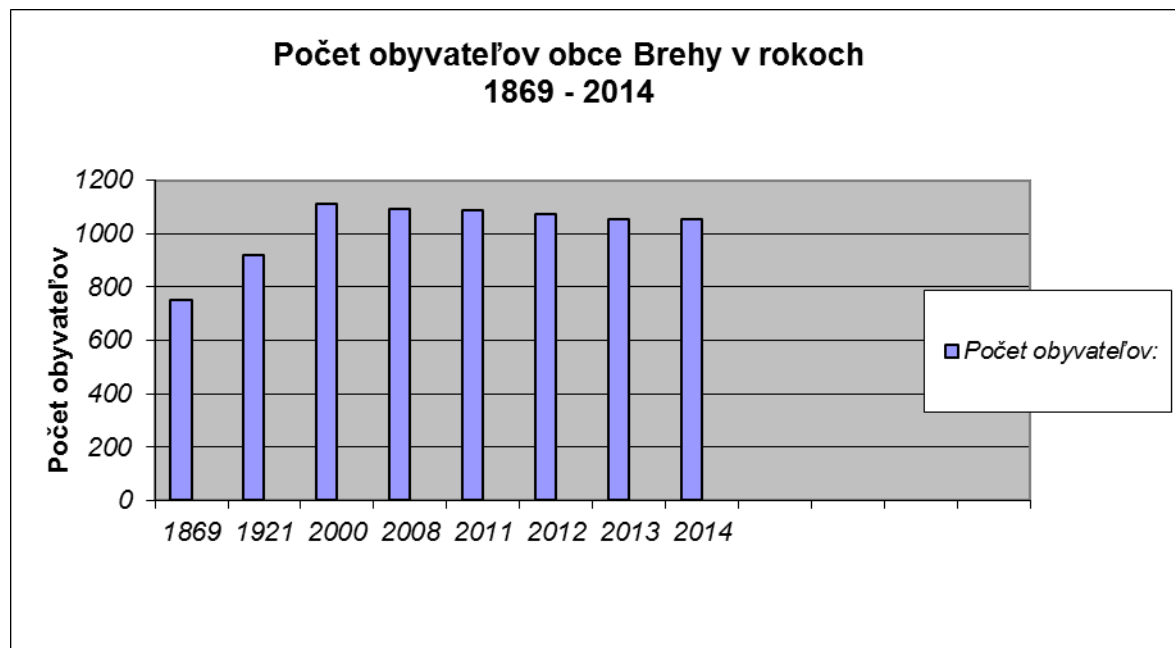
Obec/ rok	1869	1921	2000	2008	2011	2012	2013	2014
Obec Brehy Spolu:	751	918	1113	1094	1087	1074	1054	1056

Vypracovala RNDr. Anna Štefanková

Zdroj: www.scitanie2011.sk a www.statistics.sk a Kol. autorov (2011)

Interný materiál, OÚ Brehy (2015)

Graf 4 Vývoj počtu obyvateľov obce Brehy v rokoch 1869– 2014

Vypracovala RNDr. Anna Štefanková

Zdroj: www.scitanie2011.sk a www.statistics.sk a Kol. autorov (2011)

Interný materiál, OÚ Brehy (2015)

Na počet obyvateľov v obci Brehy vplývali rôzne socio-kultúrne, demografické a ekonomické procesy prebiehajúce na úrovni celej spoločnosti. V období posledných 150 rokov miestna populácia zaznamenala striedanie fáz úbytku vzostupu počtu obyvateľov. Počet obyvateľov začal stúpať od začiatku 20. storočia, najdynamickejšie v dekáde 1890 – 1900. Rast sa po roku 1910 opäť obnovil a kontinuálne pokračoval až do 70. rokov. Najväčší prírastok bol zaznamenaný do roku 1940 a potom počas povojnového rozmachu v období 1948–1961. V roku 1970 bolo dosiahnuté historické maximum na úrovni 1369 obyvateľov. Od 70. rokov dochádza k populačnému poklesu v dôsledku uplatňovania koncepcie strediskovej sústavy osídlenia. Obec nebola zaradená medzi strediskové obce a bytová výstavba sa tak v obci zastavila. Pokles obyvateľov začal z tohto dôvodu. Kvôli masívnej bytovej výstavbe sa obyvatelia začali sťahovať do Novej Bane, Žiaru nad Hronom a ďalších priemyselných centier. Proces bol zavŕšený v roku 1976 pripojením obce k Novej Bani ako jej miestnej časti. Do roku 2001 poklesol počet obyvateľov v obci o 267 obyvateľov, čo predstavovalo 20%-ný úbytok. V poslednom desaťročí sa počet obyvateľov v obci Brehy stabilizoval a od roku 2000 neklesol pod tisíc obyvateľov.

V súčasnej dobe zníženie počtu obyvateľov spôsobuje koncentrácia priemyselnej výroby do väčších miest a tak mladší obyvatelia sa z obce sťahujú i z tohto dôvodu. Počet mladšieho obyvateľstva ovplyvňuje aj nedostatočná bytová výstavba v obci a mnohí z nich študujú na vysokých školách, ktoré sa v tomto okolí taktiež nachádzajú vo veľmi malej miere, preto za štúdiom dochádzajú do väčších a vzdialenejších miest a zahraničia. Z tabuľky 14 môžeme vidieť, že počet obyvateľov od roku 2008 do roku 2011 má mierny pokles, čo bolo spôsobené ekonomickou krízou, ktorá sa v tejto oblasti prejavila.

V predproduktívnom veku je nepatrná prevaha obyvateľov mužského pohlavia, čo je dôsledkom väčšieho prirodzeného prírastku mužov. Obec v súčasnej dobe má za posledné dva roky mierne stabilizovaný stav (Interné materiály OcÚ Brehy (2015).

2.2.4.2 Dynamika počtu obyvateľov

Medzi základné demografické ukazovatele patrí aj dynamika obyvateľstva, ktorá sa vyjadruje prirodzeným a mechanickým pohybom. Pri pohľade na prirodzený prírastok vidieť, že výsledok v obci Brehy nadobúda kladnejšie hodnoty v celkovom počte prisťahovaných obyvateľov od roku 2012. V obci zaznamenávame i zvýšenú úmrtnosť, ktorá dosiahla najväčšie hodnoty v roku 2013 s počtom osôb 16. Migračný prírastok v obci

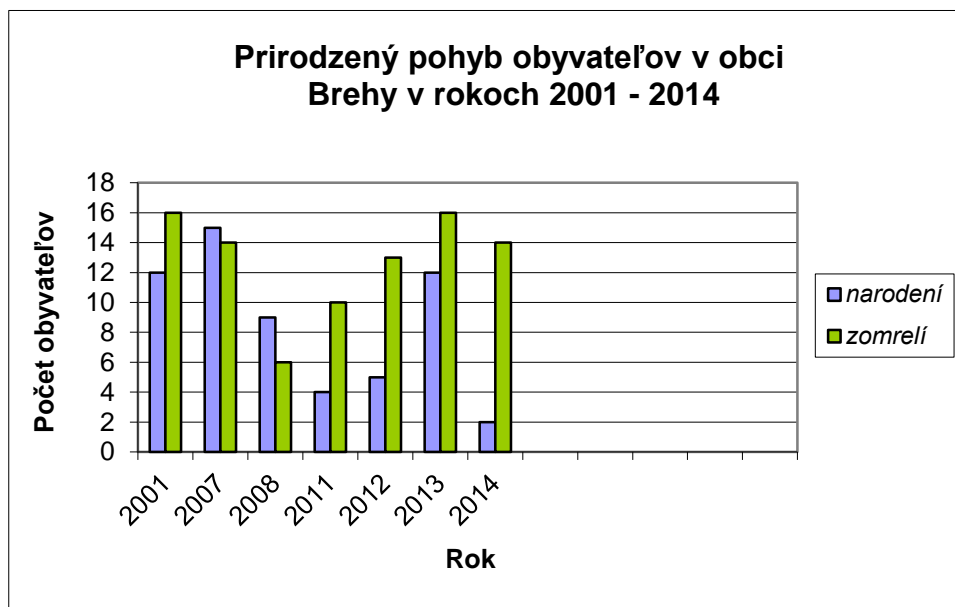
v roku 2012 nadobudol hodnotu 22 obyvateľov, v roku 2013 nadobudol hodnotu 8 obyvateľov a v roku 2014 sa do obce prisťahovalo 37 obyvateľov. To že v roku 2014 zaznamenávame najväčší počet prisťahovaných osôb svedčí o tom, že k zvýšeniu počtu obyvateľstva napomohla bytová výstavba. Problém prirodzeného úbytku je dôsledkom razantného poklesu miery natality, čo súvisí s celkovými spoločenskými a sociálnymi zmenami. V posledných rokoch mortalita prevyšuje natalitu. Napríklad v roku 2012 sa narodilo 5 detí a zomrelo 13 obyvateľov. V roku 2013 sa narodilo 12 detí a zomrelo 16 ľudí. V roku 2014 sa narodili len 2 deti a umrelo 14 obyvateľov. Vývoj počtu narodených, zosnulých, prisťahovaných a odsťahovaných dokumentuje Tabuľka 15, Graf 5, Graf 6, Graf 7, Graf 8.

Tabuľka 15 Vývoj počtu narodených, zosnulých, prisťahovaných a odsťahovaných v rokoch 2008 – 2014

Obec Brehy	Rok	stav	2001	2007	2008	2011	2012	2013	2014
	Prirodzený	narodení	12	15	9	4	5	12	2
	Pohyb	zomrelí	16	14	6	10	13	16	14
	Prirodzený								
	Prírastok		-4	1	3	-6	-8	-4	-12
	Mechanický	prisťahovaní	21	2	23	21	22	8	37
	Pohyb	odsťahovaní	14	24	22	20	17	24	24
	migr. prírastok		7	-22	1	1	5	-16	13
	celk. prírastok		-3	-21	2	-5	-3	-20	1
	poč. obyvateľov		1116	1090	1094	1087	1074	1054	1056

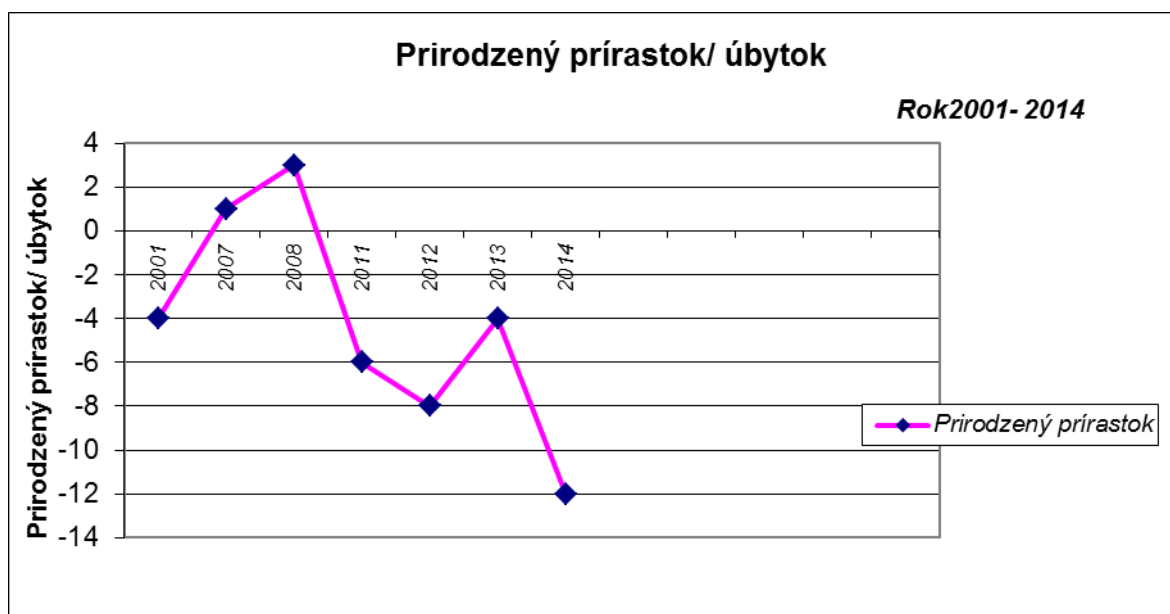
*Zdroj: ŠSÚ- Krajská správa v Banskej Bystrici
Vypracovala: RNDr. Anna Štefanková (2015)*

Graf 5 Prirodzený pohyb obyvateľov v obci Brehy v rokoch 2001–2014

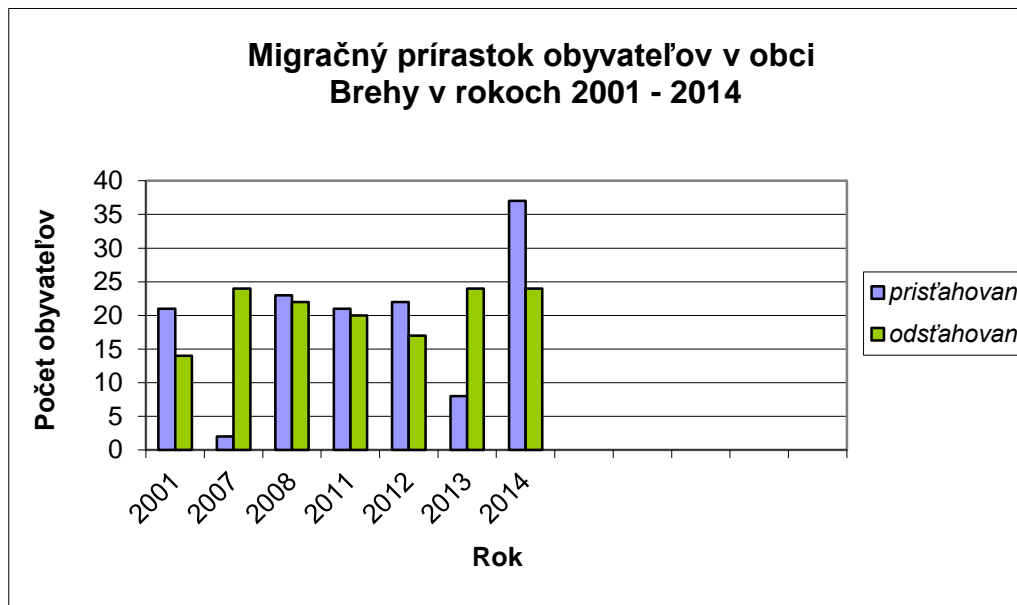
*Zdroj: ŠSÚ- Krajská správa v Banskej Bystrici
Vypracovala: RNDr. Anna Štefanková (2015)*

Graf 6 Prirodzený prírastok/ úbytok obyvateľov v obci Brehy v rokoch 2001–2014

*Zdroj: ŠSÚ- Krajská správa v Banskej Bystrici
Vypracovala: RNDr. Anna Štefanková (2015)*

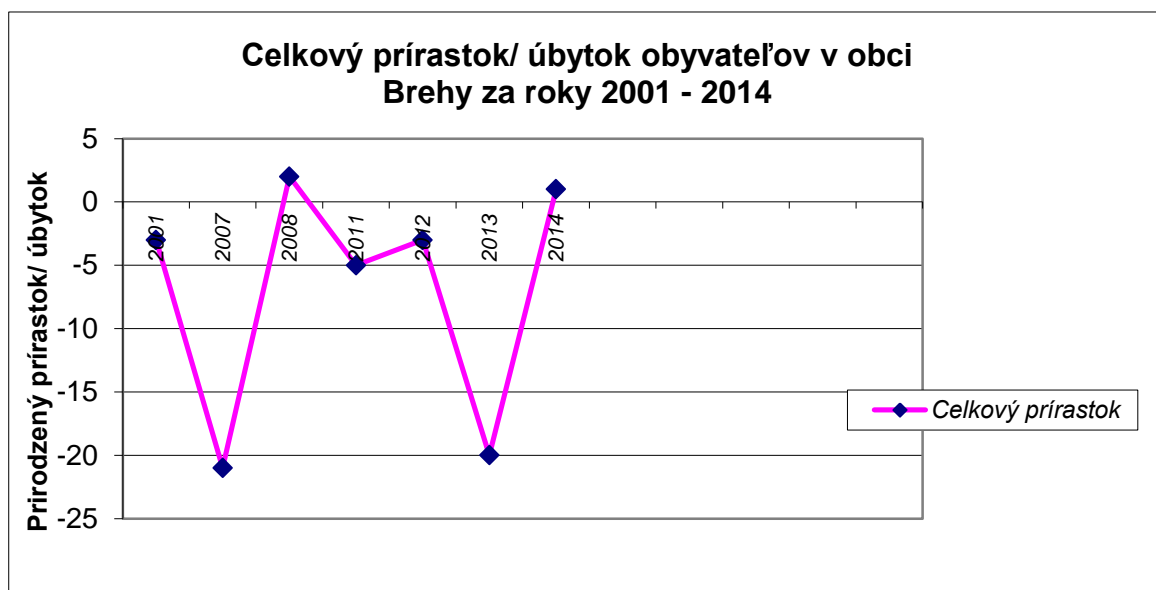
Graf 7 Migračný prírastok obyvateľstva v obci Brehy v rokoch 2001–2014

*Zdroj: ŠSÚ- Krajská správa v Banskej Bystrici
Vypracovala: RNDr. Anna Štefanková (2015)*

Skutočný potenciál obce získať nových obyvateľov migráciou bude závisieť predovšetkým od globálnych vývojových tendencií a lokalizačných faktorov, dosahu hospodárskej krízy na investičnú aktivitu súkromného sektora, ale tiež od samotnej obce, jej rozvoja politiky, udžania a zlepšenia kvality života v obci, ponuky služieb a odstránenia deficitov infraštruktúry.

Graf 8 Celkový prírastok/úbytok obyvateľov v obci Brehy za roky 2001–2014

*Zdroj: ŠSÚ- Krajská správa v Banskej Bystrici
Vypracovala: RNDr. Anna Štefanková (2015)*

Prist'ahovanie mladších vekových skupín vo fertilnom veku by pre obec malo pozitívny prínos z hľadiska omladenia populácie a zvýšenia jej reprodukčnej vitality.

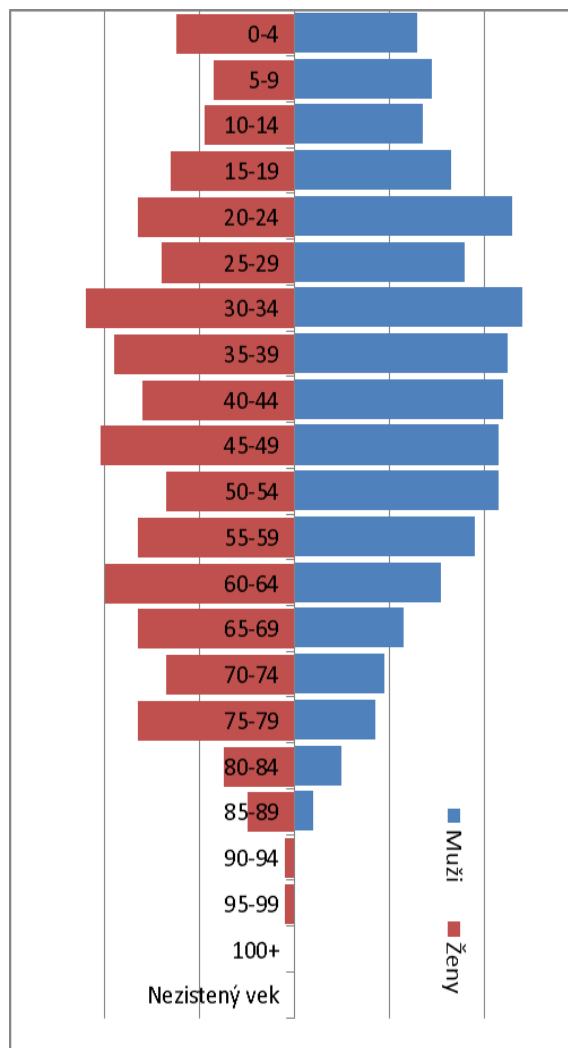
2.2.4.3 Veková a pohlavná štruktúra

Veková štruktúra obyvateľstva sa vyjadruje aj zaradením obyvateľstva do vekových skupín prostredníctvom biologických, hlavných a produktívnych vekových skupín (Mládek, a i., 2006).

Syntetickým ukazovateľom úrovne životných podmienok obyvateľstva a úmrtnostných pomerov je stredná dĺžka života, t.j. nádej na dožitie. Z interných materiálov OÚ Brehy sa dozvedám, že po roku 1991 je zaznamenaný pokles celkovej úmrtnosti, ale najmä dojčenskej a novorodeneckej sa prejavil v predĺžení strednej dĺžky života pri narodení. Nádej na dožitie pri narodení u mužov v roku 2000 dosiahla 69,1 roka a u žien prekročila už hranicu 77, 2 roka. Napriek uvedenému vývoju v poslednom období, úroveň úmrtnosti obyvateľstva, najmä u mužov v strednom veku zostáva naďalej celospoločenským problémom. Ďalší údaj k 31.12.2007 udáva počet mužov 561 a žien 527. Z toho v predproduktívnom veku (0-14rokov) bolo 155 obyvateľov a v poproduktívnom veku 267. Tento údaj tiež hovorí o starnutí populácie obce. Úmrtnosť obyvateľstva rok 2001 (hrubá miera úmrtnosti na 1000 obyvateľov) predstavovala v obci 12,7%. Prvou príčinou sú zlé životné a pracovné podmienky. Závažnejším problémom je vysoká úmrtnosť na jednotlivé druhy ochorení podľa veku. Ide pritom hlavne o srdcovocievne ochorenia a nádory, ako aj choroby dýchacej sústavy, ktoré spôsobujú 76 % všetkých úmrtí. Ďalšími skupinami v poradí najčastejších príčin úmrtí sú poranenia, otravy a niektoré iné následky vonkajších príčin. Tieto skupiny príčin smrtí spolu predstavujú takmer 90 % všetkých úmrtí. Vekovú a pohlavnú štruktúru za rok 2011 dokumentuje Tabuľka 16 a Graf 9

Tabuľka 16 a Graf 9 Veková a pohlavná štruktúra (2011)

VEK POHL AVIE	Muži	%	Ženy	%
0 - 4	26	2,4	25	2,3
5 - 9	29	2,7	17	1,6
10 - 14	27	2,5	19	1,7
15 - 19	33	3,0	26	2,4
20 - 24	46	4,2	33	3,0
25 - 29	36	3,3	28	2,6
30 - 34	48	4,4	44	4,0
35 - 39	45	4,1	38	3,5
40 - 44	44	4,0	32	2,9
45 - 49	43	3,9	41	3,8
50 - 54	43	3,9	27	2,5
55 - 59	38	3,5	33	3,0
60 - 64	31	2,9	40	3,7
65 - 69	23	2,1	33	3,0
70 - 74	19	1,7	27	2,5
75 - 79	17	1,6	33	3,0
80 - 84	10	0,9	15	1,3
85 - 89	4	0,4	10	0,9
90 - 94	0	0	2	0,2
95 - 99	0	0	2	0,2
100+	0	0	0	0
Nezistený vek	0	0	0	0
Spolu	562	51,50	525	48,50

*Zdroj: ŠSÚ- Krajská správa v Banskej Bystrici
Vypracovala: RNDr. Anna Štefanková (2015)*

Pri vekovej a pohlavnej štruktúre sa zdôrazňuje pritom prepojenosť pohlavnej a najmä vekovej štruktúry s jednotlivými zložkami demografickej dynamiky. Tieto zložky sa navzájom kauzálne ovplyvňujú. Zastúpenie jednotlivých vekových skupín v populácii v súčasnosti je výsledkom pôsobenia vyššie uvedených procesov prirodzeného pohybu a zároveň nepriamo procesov, ktoré ich ovplyvňujú (Jurčová, 2003).

Pri pohľade na vekovú a pohlavnú štruktúru môžeme spozorovať negatívnu tendenciu vekového zloženia populácie, smerujúcu k znižovaniu počtu obyvateľov. Vo vekovej štruktúre v obci, čo sa týka porovnania počtu mužov so ženami môžeme vidieť, že tento stav nie je vyrovnaný a že vo vekovej štruktúre majú prevahu najprv muži a to do veku 59 rokov a od veku 59 majú zase prevahu ženy až do veku 99 rokov.

V obci Brehy je najviac detí vo veku od 5 do 9 rokov a to celkovo z toho tvorí 29 chlapcov a 17 dievčat. Ďalšou početnejšou skupinou je mládež vo veku od 25 do 29 rokov a z tohto počtu tvorí 36 osôb mužského pohlavia a 28 osôb ženského pohlavia. Z tabuľky 16 a grafu 9 vidieť, že z celkového počtu obyvateľov majú od veku 59 až 99 rokov už prevahu ženy. Do tohto veku mali prevahu muži. Obec Brehy v roku 2011 mala spolu 1087 obyvateľov. Z toho tvorí 562 mužov, čo je 51,50% a 525 žien, čo predstavuje 48,50%. Pomer medzi mužmi a ženami nie je vyrovnaný. V obci majú väčšiu prevahu muži. Situácia v obci by sa mohla zlepšiť. Ak sa situácia v obci zmení, môžeme očakávať príliv mladšieho obyvateľstva do obce a tým sa výrazne zmení celková demografická a veková i pohlavná štruktúra obyvateľov.

2.2.4.4 Vzdelanostná štruktúra

Úroveň vzdelanosti populácie sa v súčasnej etape socioekonomického rozvoja charakterizovaného presunom ťažiska ekonomických aktivít do terciéru stáva jedným z predpokladov, ktoré významným spôsobom vplývajú na celkovú rozvojaschopnosť územia. Študované územie má vidiecky charakter, čo sa odráža aj vo vzdelanostnej štruktúre obyvateľstva, kde výrazné postavenie má vzdelanie úplné stredné odborné s maturitou a to v celkovom počte 236 obyvateľov.

Úroveň dosiahnutého vzdelania obyvateľstva je len mierne podpriemerná; v rámci mikroregiónu Nová Baňa dosahuje priemerné hodnoty. Tento stav je dôsledkom nižšej mobility obyvateľstva, väčšej vzdialenosti do miest s vysokými školami, napriemerného podielu osôb v poproduktívnom veku, ktorí majú väčšinou len učňovské, alebo základné vzdelanie. Napomôcť by tomu malo aj prisťahovanie mladších vekových skupín obyvateľov.

Tabuľka 17 Štruktúra obyvateľstva podľa dosiahnutého vzdelania v obci Brehy v roku 2011

Územie	Trvalo bývajúce obyvateľstvo spolu	Najvyššie dosiahnuté vzdelanie					Vysokoškolské
		Základné	Učňovské (bez maturity)	stredné odborné bez maturity	úplné stredné učňovské s maturitou	úplné stredné odborné s maturitou	
Brehy	1087	163	178	139	69	236	38

Kol. autorov: Sčítanie obyvateľstva, domov a bytov 2011, ŠÚ SR

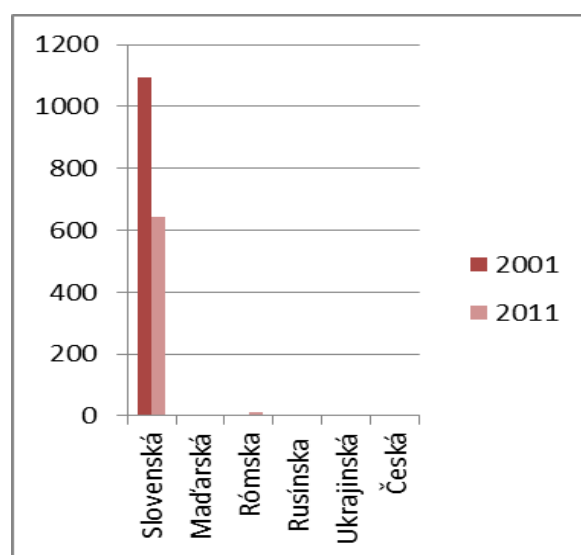
V obci vo vzdelanostnej štruktúre so základným vzdelaním ukončilo 163 obyvateľov, učňovské vzdelanie bez maturity 178 obyvateľov, stredné odborné bez maturity 139 obyvateľov, úplné stredné odborné s maturitou 236 obyvateľov a vysokoškolské vzdelanie celkovo 38 obyvateľov.

2.2.4.5 Národnostná a religiózna štruktúra

Podľa výsledkov sčítania z roku 2011 môžeme obyvateľstvo hodnotiť aj z hľadiska národnostnej a religióznej štruktúry. Obyvateľstvo v obci Brehy je z hľadiska národnostnej skladby mimoriadne homogénne.

Tabuľka 18 a Graf 10 Národnostná štruktúra v obci Brehy, stav k 31.12.2011

Národnostná štruktúra v obci Brehy	2011
slovenská	961
maďarská	0
rómska	14
rusínska	1
ukrajinská	1
česká	4
nemecká	1
poľská	3
ostatné	2
nezistená	100

Kol. autorov: Sčítanie obyvateľov, domov a bytov 2011, ŠÚ SR

Tabuľka 19 Skladba obyvateľov podľa vierovyznania za rok 2014

Vierovyznanie	Rímsko-katolícke	Evanjelické	Grécko-katolícke	Bez vyznania	nezistené
Počet obyvateľov	975	9	8	12	52

Zdroj: Interný materiál farského úradu (2014)

Z hľadiska náboženského vyznania je štruktúra obyvateľstva tiež homogénna. Až 975 obyvateľov sa hlási k rímskokatolíckej cirkvi. Pomerne 52 obyvateľov sa nepodarilo zistiť a bez vyznania je celkovo 12 obyvateľov. Dominantným náboženským vyznaním v obci Brehy je rímsko-katolícke.

2.2.4.6 Zamestnanosť a nezamestnanosť obyvateľstva

Medzi demografické ukazovatele zaradujeme aj zamestnanosť obyvateľstva. Na základe zmapovania zamestnanosti vieme usúdiť, koľko obyvateľov v obci Brehy je ekonomicky aktívnych, koľko obyvateľov sa nachádza na materskej dovolenke, koľko pracuje dôchodcov a koľko sa nachádza v obci nezamestnaných obyvateľov. V minulosti boli ľudia žijúci v tejto obci prevažne samostatní, pretože v každej časti sa vyskytovalo niekoľko remeselníkov, robotníkov a hospodárov.

V dnešnej dobe sú vidiecke obce charakteristické nízkym počtom pracovných príležitostí a vysokým percentom dochádzania za prácou mimo mesta, okresu i mimo republiky. Priemerne za prácou dochádza vyše 65% obyvateľstva. V okresnom meste Žarnovica k nosným ekonomickým odvetviam patria hutnícky a strojársky priemysel. V minulosti mal mnohoročnú tradíciu drevársky priemysel (bývalá Preglejka a.s. Žarnovica); no nedokázal čeliť dlhotrvajúcim problémom a v súčasnosti sa toto odvetvie úplne rozpadlo. Ekonomická kríza poznačila aj závod Sandrik a Berndorf s.r.o v Hodruši Hámroch, kde sa činnosť týchto závodov úplne rozpadla a zanikla. V súčasnej dobe sa v Hodruši Hámroch rozvíja cestovný, poznávací cestovný ruch a rekreačná činnosť, hlavne v okolí Dolnohodružského a Hornohodružského tajchu, nakoľko v tomto prostredí vznikajú hotely, wellnes zariadenia a penzióny. V okresnom meste Žarnovica medzi dominantné odvetvia priemyslu, kde za prácou dochádzajú i obyvatelia z obce Brehy patria: Illichmann Slovakia s.r.o, Neumann Aluminium Fliesspreswerk Slovakia s.r.o, NAFO Žarnovica s.r.o, Metal Craft- Anton Kráľ, Mestský podnik služieb, COOP Jednota Žarnovica s.d., CMK s.r.o, SOU drevárske, TUBEX s.r.o. a novopostavený závod Berndorf-Sandrik a.s. Na bohatú tradíciu ťažby a spracovania rúd v Štiavnických vrchoch nadväzuje ťažbou a úpravou zlata a striebra podnik Slovenská banská spoločnosť a.s. v Hodruši-Hámroch, kde sídlia aj Štiavnické strojárne, ktoré sa zaoberajú výrobou kovových nádob. Bývajúcce obyvateľstvo ekonomicky aktívne-neaktívne podľa dochádzky do zamestnania z roku 2011 dokumentuje Tabuľka 20.

Tabuľka 20 Zamestnanosť v obci Brehy v roku 2011

Odvetvie hospodárstva	Obec Brehy
trvalo bývajúce obyvateľstvo spolu	1 087
pracujúci (okrem dôchodcov)	376
pracujúci dôchodcovia	13
osoby na materskej dovolenke	7
osoby na rodičovskej dovolenke	26
nezamestnaní	107
študenti stredných škôl	46
študenti vysokých škôl	14
osoby v domácnosti	2
dôchodcovia	274
príjemcovia kapitálových príjmov	1
deti do 16 rokov(nar. po 20.05.1995)	149
iná	9
nezistená	63
z toho ekonomicky aktívny	503

Zdroj: ŠŠÚ- Krajská správa v Banskej Bystrici

Výrobné areály v obci

Výrobné areály v obci sa nachádzajú na západnom i východnom okraji obce. V bývalom areály ŠM sa etablovali nové výrobné prevádzky- LB Plast- spracovanie odpadu z plastových okenných profilov. V tejto časti sa predpokladá aj etablovanie nových výrobných prevádzok podnikateľských aktivít nepoľnohospodárskej výroby a skladového hospodárstva. Do výrobného územia môžeme zaradiť aj plochy pre zberný dvor a pre ČOV. Obe sú vymedzené na severozápadnom okraji obce, pri ústí Liešňanského potoka do Hrona. Obec je situovaná v tesnej blízkosti mesta Nová Baňa. V rokoch 1976– 1995 bola k nemu administratívne pričlenená. Naďalej je však súčasťou záujmového územia Novej Bane. Preto zámerom obce je dosiahnuť mimosúdne majetkovo-právne vysporiadanie katastrálnej hranice a pozemkov.

Nezamestnanosť

Najvýznamnejším ukazovateľom situácie na trhu práce je miera nezamestnanosti, ktorá je jedným zo základných kritérií pre identifikovanie problémových regiónov.

Celkový stav na trhu práce signalizuje aj počet evidovaných nezamestnaných. Nezamestnanosť v riešenom území má síce klesajúcu tendenciu a aj napriek tomuto priaznivejšiemu vývoju je však úroveň miery nezamestnanosti stále nad celoštátnym priemerom. Miera nezamestnanosti je podiel nezamestnaných z celkového počtu všetkých práceschopných obyvateľov. Vývoj nezamestnanosti v roku 2014 bol priaznivejší v porovnaní s rokmi 2013 až 2012, najmä v II. polroku, kedy bol vývoj ovplyvnený

miernym nárastom zamestnanosti a nižším pohybom pracovnej sily v rámci sezónnej zamestnanosti. Obec Brehy vykazovalo v tomto období mieru nezamestnanosti k 31.12.2014 24,22% a k 30.04.2015 21,83% (Zdroj: UPSVaR Banská Štiavnica, odd. informatiky a štatistiky, pobočka UPSVaR Nová Baňa).

Nezamestnanosť je centrálnym, ale i osobným a ľudským problémom moderných spoločností. V štruktúre nezamestnaných presahuje nezamestnanosť žien, nezamestnanosť u detí a žiakov základných škôl a pomerne k nepriaznivým faktorom patrí aj pretrvávajúce dlhodobé nezamestnaných, čoho je dôsledok nielen transformačných zmien v spoločnosti, ale predovšetkým tu ide o pracovníkov zo zaniknutých spoločností a firiem. Nezamestnanosť u ekonomicky neaktívnom obyvateľstve dokumentuje Tabuľka 21.

Tabuľka 21 Miera nezamestnanosti k 31.12. 2014 a k 30.04.2015

Názov obce	Počet obyvateľov	Rozloha v ha	Hustota osídlenia v obyv. /km ²	Miera nezamestnanosti k 31.12.2014	Miera nezamestnanosti k 30.04.2015
Brehy	1 056	1,283	86.10	24.22	21.83

Zdroj: UPSVaR Banská Štiavnica, odd. informatiky a štatistiky, pobočka UPSVaR Nová Baňa

Región Novej Bane a Žarnovice od začiatku procesu hospodárskej transformácie patril k regiónom s vysokou nezamestnanosťou. Situácia v tomto regióne by sa mohla výrazne zlepšiť vytváraním nových pracovných príležitostí v spojení s cestovným ruchom a turizmom, pri zlepšení celkovej infraštruktúry tejto oblasti a pri odstránení nežiadanej socioprofesnej štruktúry. Súčasná ekonomická kríza tento stav neustále zhoršuje a pribúda čoraz viac nezamestnaných. Do regiónu neprichádzajú žiadny noví investori. V celom regióne je miera v nezamestnanosti 23,06 percent. Situácia sa neustále mení, všetko je v závislosti od prepúšťania a prijímania nových zamestnancov v existujúcich firmách. Celý Žarnovický okres je na tom v posledných rokoch najhoršie, pretože za posledné obdobie sa nevytvárajú žiadne nové pracovné príležitosti, kvôli zlej finančnej situácii. Pod pojmom nezamestnanosť sa rozumie zväčša nedobrovoľné a dlhotrvajúce prerušenie práce. Určitá miera nezamestnanosti je sprievodným javom aj v pružne sa rozvíjajúcich ekonomikách. Nezamestnanosť v súčasnosti spôsobujú hlavne tieto príčiny: nie je dopyt po tovaroch a službách(nevyrába sa, nepredáva, peniaze nie sú v kolobehu), prechádza sa z jedného systému na druhý, pričom sa mení automaticky počet zamestnancov, politika vlády neprijíma také zákony, ktoré by zvýhodňovali podnikateľské subjekty, nefunkčný sociálny systém, klesá životná úroveň, nevytvára sa HDP, zhoršuje sa zdravotný stav, naštrbujú sa

rodinné vzťahy a zväčšuje sa kriminalita. Mieru nezamestnanosti v okrese Žarnovica k 31.12.2011 dokumentuje mapa 1.

Mapa 1 Miera nezamestnanosti v okrese Žarnovica (stav k 31.12.2011)

Zdroj: ÚPSV a R pobočka Žarnovica (2014)

Aktuálna miera evidovanej nezamestnanosti v okresoch Banská Štiavnica, Žarnovica a Žiar nad Hronom je v súčasnosti približne na úrovni 15 %. Najvyššia nezamestnanosť 17,48 % je v okrese Banská Štiavnica, najnižšia v Žiari nad Hronom 13,18 %. V Žarnovici sa aktuálna miera nezamestnanosti pohybuje na úrovni 16,56 %. V najbližších mesiacoch by mohlo nájsť vďaka rekvalifikácii nové zamestnanie niekoľko desiatok ľudí. ÚPSV a R má v tejto veci rozbehnuté rokovania v rámci projektu RE-PAS- rekvalifikácia a zamestnanie. Miera nezamestnanosti v okrese Žarnovica za rok 2015 dosahuje viac ako 18,22%.

2.2.4.7 Bytová štruktúra a vybavenosť obce službami

Obec Brehy plní primárne obytnú funkciu. Vyznačuje sa lineárnou formou zástavby, typologicky charakterizovanou ako potočná radová dedina. Pôdorys obce tvoria 3 línie zástavby, ležiace v úzkych dolinách pozdĺž vodných tokov. Hlavnú vetvu reprezentuje

zástavba pozdĺž Obecného potoka (časť Močarina), dlhá 2 km. Juhozápadná vetva (časť Liešna) sa rozkladá v Liešňanskej doline a severovýchodná vetva vznikla na rozhraní nivy Hrona a úpätia Štiavnických vrchov. Aktivity sekundárneho a terciárneho sektoru sú zastúpené len v minimálnej miere a to len v častiach mimozastavaného územia smerom na Rudno nad Hronom. Funkčné zónovanie je v štruktúre obce zreteľne vyprofilované. V takto sformovanom pôdoryse obce sa môžu podporovať zámery, ktoré by situovali nové rozvojové plochy. Výrobné areály sa kompozične dajú formovať buď z východnej, alebo zo západnej strany obce. V rámci zastavaného územia sa nachádzajú isté priestorové rezervy v podobe prieluk alebo extenzívne využitých areálov (ZŠ). Na tomto mieste navrhuje OZ dobudovať telocvičňu. Tieto rezervy sa využijú prednostne. Jadrom centrálnej kompozície je námestie s parkom a pamätníkom SNP. Celé toto priestranstvo je v nevyhovujúcom stave, preto jednotlivé prvky, ktoré sú opotrebované fyzicky i morálne je potrebné v zmysle projektu revitalizovať od námestia s pamätníkom SNP a pozdĺž Obecného potoka. Cieľom je vytvorenie reprezentačného centra obce, zvýšenie estetických a úžitkových kvalít urbanistického priestoru, ale aj vytvorenie podmienok pre oddych a spoločné stretávanie sa obyvateľov. Predpokladá sa tiež, že na týchto plochách by bolo vhodné vytvoriť oddychové zóny s lavičkami, odpadkovými košmi, prípadne na iné spoločenské a kultúrne aktivity. Navrhuje sa tiež výstavba chodníkov, premostenia potoka lávkou pre peších i rekonštrukcia miestnych komunikácií. Súčasťou estetického dotvorenia priestranstva by malo byť doplnenie vhodného parkového osvetlenia a urbanistického mobiliáru ako aj výsadba novej zelene.

Rekreačné funkcie sa budú rozvíjať predovšetkým v kontaktnej polohe s Hronom, kde sa uvažuje s pobytovými aktivitami v krajine. Návrh rozvoja obce do budúcnosti počíta s rozvojom výstavby novej MŠ, rekonštrukcie kultúrneho domu a OcÚ, rekonštrukciou a modernizáciou ZŠ a školskej jedálne, vybudovaním multifunkčného ihriska pre športové dianie v obci, s využitím bývalej budovy základnej školy, požiarnej zbrojnice, výstavbe ďalších nájomných bytov a pod. V novej zástavbe by sa mali preferovať jednopodlažné objekty, prípadne s obytným podkrovím. Tri nadzemné podlažia prichádzajú do úvahy iba v rozvojových plochách bytovej výstavby domov a bytov. K navrhovaným zámerom obce patrí aj rekonštrukcia domu smútku, kde by sme odporučili prerobiť strechu na šikmú s maximálnym sklonom 45°.

Existujúca štruktúra bytovej výstavby a rodinných domov je vklinená do úzkeho údolia a ohraničená je zväčša trvalými trávnyimi porastami, ktoré sú v hranici s chráneným územím. Ďalšia štruktúra v hornom konci obce je ohraničená súvislými lesnými porastami.

Pre realizáciu novej IBV a rodinných domov je potrebné v obci riešiť najprv majetkovo-právne vzťahy a ich následné odkúpenie, ktoré bude vpaďať pod majetok obce. Súčasné funkčné využitie existujúcich zastavaných plôch ostáva bez zásadnejších zmien. Intenzifikácia ich využitia je prípustná v rámci záhrad rodinných domov, dostavbami a nadstavbami existujúcich objektov. Intenzifikáciu možno vo väčšine prípadov dosiahnuť aj bez nárokov na dodatočné investície. Vybudovanie novej komunikácie a technického vybavenia sa bude týkať aj v prípadoch výstavby MŠ, IBV. V tejto súvislosti sa uvažuje aj s dobudovaním odstavných plôch na rôznych úsekoch, kde si to stav vyžaduje.

➤ Domový a bytový fond

Tabuľka 22 Stav domového fondu obyvateľov v obci Brehy z roku 2011

Územie	rodinné domy	bytové domy	určené na rekreáciu	uvoľnené na prestavbu	nespôsobilé na bývanie	s nezistenou obývanosťou (opustené)
Brehy	322	0	28	5	9	2

Zdroj: ŠSÚ- Krajská správa v Banskej Bystrici

➤ Vybavenosť obce

Obec Brehy je v oblasti vybavená v školskej infraštruktúre základnou a materskou školou. V obci nechýba ani kultúrny dom, v ktorom sa poriadajú rôzne kultúrne a spoločenské podujatia, ktoré organizuje a pripravuje OcÚ spolu s miestnymi aktérmi a ostatnými organizovanými skupinami obyvateľov. V obecnom úrade nechýba ani obecná knižnica. Vyžaduje si však rekonštrukciu priestoru. O športové aktivity sa stará obecný športový klub, ktorý prevádzkuje futbalový areál a nechýba ani oddiel stolného tenisu. V obci aktivity rozvíjajú aj dobrovoľný hasičský zbor a spevácka skupina Hronka. Všetky ostatné zariadenia ako: zdravotné služby, zariadenia kultúry (kino), sociálnej starostlivosti, obchodu a služieb sa nachádzajú v meste Nová Baňa, ktorá sa nachádza na katastrálnej hranici s obcou Brehy. Tieto zariadenia využívajú miestni obyvatelia obce podľa potreby individuálne. Úroveň vybavenosti v obci službami, ich štruktúra zodpovedá sídelnej veľkosti obce, no do budúcnosti by bolo zaujímavé aj v samotnej obci vybudovať aspoň sociálne zariadenia pre sociálne slabších a na zdravotnú starostlivosť odkázaných ľudí.

Občianska vybavenosť je čiastočne vybudovaná na úrovni základnej vybavenosti. Jednotlivé zariadenia sa sústreďujú v centre obce. Zoskupené sú vo viacerých funkčne špecializovaných uzloch. V časti Močarina je len obchod s rozličným tovarom.

V centrálnej časti obce sa nachádza obchod Jednota, pohostinstvo, obecný úrad s kultúrnym domom, objekt požiarnej zbrojnice a farský úrad. Uvedené objekty občianskej vybavenosti boli v centre okrem požiarnej zbrojnice vybudované v rokoch 1963–1965. V roku 1982 bol vybudovaný areál Základnej školy. Základná škola je plnotriedna a v areáli je umiestnený 1 pavilón a školské ihrisko.

Samostatný celok tvorí športový areál s futbalovým ihriskom, cvičným ihriskom a prevádzkovým objektom a tribúnou, situovaný pri Hrone.

V kontakte s centrom obce je situovaný kostol, cintorín a materská škola. Materská škola sídli v prenajatých priestoroch cirkvi. Ostatné zariadenia nekomerčnej i komerčnej občianskej vybavenosti (poštový úrad, pobočky finančných inštitúcií, zdravotnícke služby, stredné školy) sú dostupné v meste Nová Baňa.

Zo sociálnych služieb obec Brehy zabezpečuje opatrovateľskú službu. Očakáva sa v rámci komerčnej občianskej vybavenosti, že vo vyznačenej centrálnej zóne obce sa v budúcnosti rozvinie potenciál k polyfunkcii.

Niektoré pôvodne obytné budovy sa budú transformovať na prevádzky občianskej vybavenosti (obchod, služby pre obyvateľstvo) a pod. Potrebne je podporiť vznik pobočky pošty a ambulancie obvodného lekára. Vzhľadom k vyčerpanej kapacite cintorína navrhujeme v PHSR jeho rozšírenie do farskej záhrady. Ďalej odporúčame rekonštrukciu a následné vhodné využitie bývalej budovy základnej školy- pre účely nekomerčnej občianskej vybavenosti (napr. polyfunkčné spoločensko-kultúrne zariadenie, denný stacionár-penzión pre seniorov a pod.).

Obrázok 8 Základná škola v obci Brehy **Obrázok 9** Obecný úrad s kultúrnym domom

Autor: RNDr. Anna Štefanková (2015)

Vybavenosť obce službami dokumentuje Tabuľka 23.

Tabuľka 23 Vybavenosť obce službami (2015)

Technická vybavenosť	Obec Brehy /hodnota
kultúrny dom/osvetové stredisko	áno
obecný úrad	áno
predajňa potravinárskeho tovaru	áno
pohostinné odbytové stredisko	áno
predajňa nepotravinárskeho tovaru	nie
predajňa pohonných látok	nie
kino	nie
pekáreň	nie
obecné múzeum	nie
dom smútku	áno
kostol/kaplnka	áno
farský úrad	áno
plyn	áno
vodovod	áno
kanalizácia	nie
základná škola	áno
materská škola	áno
verejná knižnica	áno
domov dôchodcov	nie
multifunkčné ihrisko	nie
poštový úrad	nie
hasičská požiarňa zbrojnica	áno
turistické ubytovne	nie
zmenáreň	nie
bankomat	nie
internet	áno
lekáreň	nie
ihrisko	áno
kadernícky salón	nie
večierka	nie

Zdroj: OcÚ Brehy

Spracovala: RNDr. Anna Štefanková, 2015

Inžinierske siete

V lokalite „A“ je čiastočne vybudovaná kanalizácia zvedená do „mokrej komory“, kde sú privádzané zrážkové a privalové vody z časti lokality Záhumnie a tiež z časti lesa „Na Hore“. V lokalite „B“ je vybudovaná kanalizácia odvádzajúca zrážkové vody od obecného úradu, okolia nákupného centra a príľahlých nehnuteľností. Je zaústená do rieky Hron pod novým mostom.

Zásobovanie pitnou vodou

V zmysle zákona č. 369/1990 Z. z. o obecnom zriadení je obec zodpovedná za zásobovanie pitnou vodou a zodpovedá za odvádzanie odpadových vôd, ktoré vzniknú na území obce. Obec má vybudovaný rozvod pitnej vody a je zásobovaná pitnou vodou z celoobecného vodovodu. Bol vybudovaný v roku 2002. Ako zdroj pre skupinový vodovod sa zachytáva prameň v k.ú Pukanec o kapacite $Q=3,2$ l/s. Vodojem s objemom 100 m^3 je situovaný nad obcou (Na horu). Vodovodná sieť je rozdelená do dvoch tlakových pásiem. Prvé zahŕňa centrálnu časť obce a časť Lašťok a druhé tlakové pásmo ostatné časti- Liešňa, Močarina. Rozvážacia vodovodná sieť je vzhľadom k pôdorysu sídla riešená prevažne ako vetvová. Rozvody sú uložené pozdĺž miestnych komunikácií, miestami v krajnici vozovky alebo vo vozovke. Z verejnej vodovodnej siete sú zásobované obytné zástavby a všetky zariadenia občianskej vybavenosti a prevádzky výroby. Vodovod je v správe Stredoslovenskej vodárenskej spoločnosti a obce Brehy (50:50%).

Zásobovanie nových obytných ulíc pitnou vodou sa bude riešiť napojením na existujúce rozvody pitnej vody v obci, predĺžením vodovodnej rozvodnej siete. V PHSR sa uvažuje o predĺžení rozvodnej siete na cintorín, nakoľko je to požiadavkou občanov obce. Vodovodné potrubie bude okrem zabezpečovania potreby pitnej a úžitkovej vody pre obyvateľstvo slúžiť aj pre požiaru potrebu. Na vetvách budú osadené požiarne nadzemné hydranty v zmysle požiadaviek vyhlášky č. 699/2004 Z.z. o zabezpečení stavieb vodou na hasenie požiarov a príslušnej STN.

Zásobovanie plynom

Obec je napojená na zdroj zemného plynu. Plynofikácia obce je zabezpečená 80% pokrytím. Plynofikácia v obci je riešená stredotlakovým rozvodom plynu. V každom dome je osadený stredotlakový regulátor a plynomer, cez ktorý je vnútorná plynoinštalácia napojená na vonkajší rozvod plynu. Na vonkajší rozvod plynu je použité potrubie z rúr oceľových bezošvých, izolované asfaltovojutovanými horúcimi pásmi. Dimenzia jednotlivých prípojok je DN 50. Minimálna hĺbka uloženia plynového potrubia v úseku hlavných rozvodov (vrátane prípojok) je 500 mm. Plynofikácia v obci bola skolaudovaná v roku 1996. Primárnym zdrojom zemného plynu je vysokotlaková regulačná stanica s výkonom RS 3000. Rozširovanie rozvodov zemného plynu sa bude týkať územia, v ktorom sa uvažuje v jej rozvoji a o výstavbe nových obytných plôch, čo si vyžiada následné investície do VTL plynovodu, existujúcich STL plynovodov. Bezpečnostné pásmo plynovodu je vymedzené vodorovnou vzdialenosťou od osi priameho plynovodu.

Pri realizácii akejkoľvek výstavby sa vyžaduje dodržiavanie ochranných a bezpečnostných pásiem plynárenských zariadení, v zmysle zákona č. 656/2004 Z. z.

Zásobovanie teplom

Väčšina domácností a objekty občianskej vybavenosti využívajú ako zdroj tepla a pre účely kúrenia a varenia zemný plyn. Zemný plyn má vysoké úžitkové vlastnosti a poskytuje spotrebiteľovi vysoký stupeň komfortu (nevyžaduje sa manipulácia a uskladnenie tuhej zložky vyhoreného paliva) porovnateľného s elektrickou energiou. Niektoré domácnosti využívajú len ako doplnkový zdroj tepla pri varení, prípadne pre prípravu TUV elektrickú energiu. Výhľadovo je žiadúce, aby sa na celkovej výrobe tepla výraznejšou mierou podieľali alternatívne zdroje. O tento zdroj tepla sa bude uchádzať obecný úrad aj pri jeho rekonštrukcii, čím budú zavedené opatrenia na podporu obnoviteľných zdrojov zo strany štátu.

Zásobovanie elektrickou energiou

Obec Brehy je zásobovaná elektrickou energiou z elektrizačnej siete SSE a.s., z transformovne 110/22 kV v Žarnovici. Vzdušné vedenie vN 22 kV z transformovne prechádza dolinou Hrona. Odbočujú z neho vedenia k jednotlivým distribučným transformačným staniciam. Ďalšie vedenie prechádza západným okrajom katastrálneho územia v priečnom smere. V obci sa nachádza celkovo 6 transformačných staníc, ktoré slúžia na zásobovanie celého obytného územia a výrobného areálu bývalého ŠM. Z toho tri transformačné stanice sú situované v centrálnej časti zastavaného územia a to v časti Močarina a vo výrobných areáloch. Nevyhovujúce napäťové pomery sú v časti Liešňa, kde sa nenachádza žiadna transformačná stanica. Prívodné elektrické vedenia k trafostaniciam sú vedené ponad rieku Hron. K transformačným staniciam situovaným pri ZŠ a v časti Močarina sú prívodné elektrické vedenia podzemné káblové.

V súčasnej dobe sa uvažuje o rekonštrukciu týchto staníc z dôvodu ich zlého stavu prípojkového vedenia a elektrická energia. Z hľadiska plánovaného rozvoja obce do roku 2022 a z neho vyplývajúceho predpokladu nárastu spotreby elektrickej energie, nebudú existujúce trafostanice pri ich súčasnom výkone postačovať. Preto sa navrhuje zvyšovať počet transformačných staníc, zlepšiť napäťové pomery v časti Liešňa a v lokalite Kopanica a pod.

Kanalizácia

Vzhľadom na zvýšené požiadavky na ochranu životného prostredia sa úloha odkanalizovania obce zabezpečuje projekčnou činnosťou v čo najskoršom termíne.

V súlade s ustanovením § 5 ods. 4 Zákona NR SR č. 260/2007 Z.z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 254/1998 Z.z. o verejných prácach je treba v stanovenom termíne spracovať a predložiť požiadavku na zaradenie rozvojovej práce odkanalizovania obce do rozvojového programu VÚC BBSK.

Pred zabezpečením financií rozostavaného systému verejnej kanalizácie je vhodné zvážiť jeho modifikáciu. Vhodné je využiť metodiku otvoreného plánovania odvádzania a čistenia komunálnych odpadových vôd.

V rámci tohto postupu sa môžu hodnotiť náklady na dostavbu naprojektovaného riešenia a náklady na variantnú dostavbu stokovej siete a zabezpečenie čistenia odpadových vôd iným spôsobom. Napríklad tri menšie čistiarne podľa morfológie obce a intenzity zastavanosti a rozptýlenosti sídla. Všeobecne platí, že najväčším finančným zdrojom prostriedkov sú úspory, ktoré možno dosiahnuť navrhnutím finančne vhodnejšieho variantu verejnej kanalizácie a čistenia komunálnych odpadových vôd a to tak z pohľadu investičných ako aj prevádzkových nákladov. Obec Brehy nemá dodnes vybudovanú verejnú kanalizačnú sieť a čo sa týka čistiarní odpadových vôd, obec nemá vybudované ani ČOV. Odpadové vody sa zhromažďujú do žump a septikov rodinných domov. Táto situácia celkovo ohrozuje stav povrchových a podzemných vôd obce a tým výrazne zhoršuje životné podmienky obyvateľstva. Zámerom obce preto je i vybudovanie kanalizačného potrubia, ktoré bude vychádzať z projektu, ktorý si obec v budúcnosti chce dať vypracovať. V prípade výstavby vo výhľadových lokalitách je potrebné výhľadové napojenie týchto lokalít na splaškovú kanalizáciu, prípadne tento problém je potrebné riešiť nepriepustnými žumpami.

Verejné osvetlenie

V súčasnosti sú všetky časti obce pokryté rozvodmi verejného osvetlenia s osvetľovacími telesami. Systém verejného osvetlenia sa musí postupne rekonštruovať s dôrazom na zníženie elektrickej náročnosti osvetlenia. V obci sa uvažuje o vybudovaní nového verejného osvetlenia. Sieť verejného osvetlenia bude riešená s použitím moderných energeticky úsporných zdrojov svetla. Osvetlenie sa bude ovládať automaticky pomocou fotobunky alebo istiacimi hodinami. Rozšírenie verejného osvetlenia sa v zmysle pripravovanej projektovej dokumentácii regenerácii sídla navrhne na centrálnu časť obce a postupne aj pre ďalšie úseky verejného osvetlenia. Pre osvetlenie ulíc v navrhovaných rozvojových lokalitách sa vybuduje nové verejné osvetlenie.

Sociálna infraštruktúra

Obec poskytuje sociálne služby, ale v obci sa plánuje vybudovať denný stacionár pre seniorov-dôchodcov a pre ľudí, ktorí sú odkázaní na sociálnu pomoc a dennú starostlivosť.

Zdravotnícka infraštruktúra

V obci sa nenachádza zdravotnícke zariadenie, obyvatelia obce využívajú služby zdravotníckych zariadení prevažne v blízko susediacich mestách Nová Baňa a Žarnovica. Lekárska pohotovostná služba sa nachádza v Žiari nad Hronom.

Školské a predškolské zariadenia v obci Brehy

Po vzniku predmníchovskej ČSR existovala na Brehoch obecná aj cirkevná ľudová škola. Obecná bola umiestnená v dome Jána Nehnevaja. Dátum vzniku obecnej školy sa nepodarilo zistiť (cca 1932). Obec sa roku 1920 snažila o výstavbu novej budovy obecnej školy, no zrealizovať sa ju nepodarilo. Školská budova sa začala stavať až v tridsiatych rokoch na Záhumní, ktorá bola v roku 1934 dokončená. Hospodársku školu na Brehoch zriadili v roku 1935.

ZŠ s MŠ v Brehoch je spádovou školou pre obce Brehy a Rudno nad Hronom, ale školu navštevujú aj žiaci z neďalekého mesta Nová Baňa, z obcí Tekovská Breznica a Voznica. Percentuálne zastúpenie žiakov z Brehov je asi 60%, z Rudna nad Hronom 30%, zvyšok tvoria žiaci z okolitých obcí a mesta. Škola dáva priestor aj žiakom s poruchami učenia, so zdravotným postihnutím, predovšetkým vďaka dobrej spolupráci so Špeciálno-pedagogickou poradňou v Novej Bani, časť Hrabiny.

Základná škola s materskou školou je plno organizovaná škola s právnou subjektivitou. Má deväť postupných ročníkov. Prvý stupeň tvoria štyri triedy (1.-4.), druhý stupeň tvorí päť tried (5.- 9.) Súčasťou školy je školský klub detí, materská škola, zariadenie školského stravovania a školská knižnica. Areál školy tvorí budova novej školy a budova starej školy. Hlavná budova slúži na vyučovanie všetkých predmetov okrem telesnej výchovy. Sú tu kmeňové triedy, odborná učebňa výpočtovej techniky, multifunkčná učebňa s interaktívnou tabuľou, cvičná kuchyňa, školská jedáleň a kuchyňa, zborovňa, riaditeľňa, miestnosť pre ekonómku, všetky kabinety, šatne a plynová kotolňa. Budova starej školy sa využíva na vyučovanie telesnej výchovy v čase nepriaznivého počasia. Veľkým nedostatkom je, že škola nemá telocvičňu. Triedy starej budovy sme prispôbili telocvični. Škola zakúpila konštrukciu na šplh, gymnastický koberec, ribstoly, fit lopty, švédsku debnu, lopty, hokejky na florball, tretry na beh a ďalšie telocvičné náradie. K zámerom obce Brehy patrí v najbližšej budúcnosti vybudovať pre ZŠ telocvičňu, ktorá by tieto podmienky deťom v školskom zariadení výrazne zlepšila.

V školskom roku 2009/2010 navštevuje základnú školu 123 žiakov a 16 detí v materskej škole. Škola je umiestnená v kľudnej časti obce Brehy, obklopená zeleňou. Areál školy tvorí asfaltový dvor a trávnatá plocha.

Pedagogický zbor tvorí riaditeľka, zástupkyňa riaditeľky školy pre základnú školu, zástupkyňa riaditeľky školy pre materskú školu, 11 učiteľov vrátane výchovnej poradkyne, dve vychovávateľky školského klubu detí, jedna učiteľka v materskej škole, dvaja externí učitelia na vyučovanie náboženskej výchovy. Vychovávateľky školského klubu detí pracujú v dopoludňajších hodinách ako asistentky začlenených detí. Učitelia a vychovávateľky ŠKD sa priebežne vzdelávajú, či už v oblasti cudzích jazykov, špeciálnej pedagogiky, IKT. Vzdelávanie učiteľov považujeme za prioritu v našej škole.

Základnú školu na Brehoch navštevuje celkovo 111 žiakov. Škola má celkom 9 tried. Podrobnejšie informácie o počtoch tried a počtoch žiakov dokumentuje Tabuľka 24.

Tabuľka 24 Počet tried a počet žiakov v jednotlivých triedach

Ročník	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	SPOLU
Počet tried	1	1	1	1	1	1	1	1	9	9
Počet žiakov	14	11	8	12	14	14	14	12	11	110
z toho ŠVVP	1	1	3	1	2	2	2	1	3	16
z toho v ŠKD	11	13	10	6	5	3	0	0	0	48

Zdroj: Interný materiál ZŠ Brehy (2015)

Súčasťou Základnej školy v Brehoch je aj materská škola s celodennou prevádzkou, ktorú v uplynulom školskom roku navštevovalo 31 detí. Činnosť počas dňa v ZŠ je rozdelená na rannú zložku, výchovno-vzdelávaciu činnosť, v rámci ktorej sa rozvíja rozumová, telesná a estetická zložka; pobyt vonku, obed, popoludňajší odpočinok a záujmová činnosť. V rámci výchovno-vzdelávacej činnosti sa vyučuje anglický jazyk. Deti materskej školy svojimi vystúpeniami spestrujú kultúrny program pri rôznych príležitostiach v obci.

Súčasťou školy je i školská jedáleň, kde sa pripravuje strava nielen pre žiakov a zamestnancov školy, ale aj pre dôchodcov. V priemere sa denne pripravuje okolo 100 obedov. Snažia sa, aby strava zodpovedala zdravej výžive, aby bola pestrá, teplá a chutná. Poplatok za stravu je v prvom pásme. Jedálne lístky sú pravidelne zverejňované na webovej stránke školy. V škole sa nachádza aj školský klub detí, ktorý navštevovalo v uplynulom školskom roku 38 žiakov v dvoch oddeleniach. Pobyt žiakov v ŠKD je dôležitý

najmä z hľadiska prípravy na vyučovanie, ale aj rozvíjania estetického cítenia žiakov, ktoré sa rozvíja vo výtvarnej zložke činnosti ŠKD. Práce detí sú vystavené v priestoroch školy. Nakoľko priestor školskej jedálne a kuchyne je v havarijnom stave a v súčasnosti si vyžaduje modernizáciu a novú vybavenosť kuchyne, medzi rozvojové zámery obce sme zaradili aj riešenie tejto situácie, ktorá pre ďalšie fungovanie ZŠ a MŠ je do budúcnosti nevyhnutnosťou.

2.2.4.8 Finančná analýza

Obec financuje svoje potreby predovšetkým z vlastných príjmov. Vlastnými príjmami obce sú príjmy uvedené v § 7 ods. 1 Zákona o obecnom zriadení. Obec môže financovať rozvojový program obce alebo iné úlohy, na ktorých má záujem štát z účelových dotácií, ak jej budú poskytnuté. Ďalej obec môže financovať plnenie úloh samosprávy, ak vlastné príjmy na to nepostačujú, neúčelových dotácií poskytujúcich podľa normatívu určeného vládou SR v prípade, že budú poskytnuté. Na plnenie svojich úloh môže obec zriadiť účelové obecné fondy. Svoje úlohy môže obec financovať aj z prostriedkov združených s inými obcami, právnickými alebo fyzickými osobami. Obec bude využívať ekonomické nástroje (dane, poplatky iné) aj ako účinné regulatíva na podporu ochrany ŽP.

Rozpočet obce na rok 2014 a jeho plnenie

Základom finančného hospodárenia obce je rozpočet obce zostavovaný podľa osobitných predpisov. Zostavuje sa na obdobie jedného kalendárneho roka. Obsah rozpočtu, spôsob jeho schvaľovania, resp. záverečného účtu obce upravuje Zákon o obecnom zriadení v § 9. Na krytie mimoriadnych výdavkov vo všeobecnom záujme môže obec rozhodnúť zavedenie verejnej dávky príspevku, poplatku, naturálnom plnení, o vyhlásení dobrovoľnej zbierky alebo prijatí úveru.

Nástrojom finančného hospodárenia obce Brehy bol rozpočet obce na rok 2014. Obec v roku 2014 zostavila rozpočet podľa ustanovenia § 10 odsek 7) zákona č.583/2004 Z.z. o rozpočtových pravidlách územnej samosprávy a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov. Rozpočet obce na rok 2014 bol zostavený ako prebytkový. Bežný rozpočet bol zostavený ako prebytkový a kapitálový rozpočet ako schodkový. Hospodárenie obce sa riadilo podľa schváleného rozpočtu na rok 2014. Rozpočet obce/rozpočtovej organizácie/príspevkovej organizácie bol schválený obecným zastupiteľstvom dňa 16.12.2013 uznesením č. 45/2013. Bol zmenený 45- krát.

Zmeny rozpočtu:

prvá	zmena schválená dňa 17.01.2014	uznesením č. 03/2014
druhá	zmena schválená dňa 28.03.2014	uznesením č. 12/2014
tretia	zmena schválená dňa 28.03.2014	uznesením č. 12/2014

štvrtá	zmena schválená dňa	28.03.2014	uznesením č.	12/2014
piata	zmena schválená dňa	28.03.2014	uznesením č.	12/2014
šiesta	zmena schválená dňa	28.03.2014	uznesením č.	12/2014
siedma	zmena schválená dňa	28.03.2014	uznesením č.	12/2014
ôsma	zmena schválená dňa	28.03.2014	uznesením č.	12/2014
deviata	zmena schválená dňa	28.03.2014	uznesením č.	12/2014
desiata	zmena schválená dňa	11.04.2014	uznesením č.	21/2014
jedenásta	zmena schválená dňa	16.04.2014	starostom obce	
dvanásta	zmena schválená dňa	17.04.2014	starostom obce	
trinásta	zmena schválená dňa	10.06.2014	starostom obce	
štrnásta	zmena schválená dňa	04.06.2014	starostom obce	
pätnásta	zmena schválená dňa	20.06.2014	uznesením č.	28/2014
šestnásta	zmena schválená dňa	20.06.2014	uznesením č.	29/2014
sedemnásta	zmena schválená dňa	24.06.2014	starostom obce	
osemnásta	zmena schválená dňa	25.06.2014	starostom obce	
devätnásta	zmena schválená dňa	26.06.2014	starostom obce	
dvadsiata	zmena schválená dňa	10.07.2014	starostom obce	
dvadsiata prvá	zmena schválená dňa	15.08.2014	uznesením č.	45/2014
dvadsiata druhá	zmena schválená dňa	15.08.2014	uznesením č.	45/2014
dvadsiata tretia	zmena schválená dňa	15.08.2014	uznesením č.	45/2014
dvadsiata štvrtá	zmena schválená dňa	25.08.2014	starostom obce	
dvadsiata piata	zmena schválená dňa	22.09.2014	starostom obce	
dvadsiata šiesta	zmena schválená dňa	13.10.2014	starostom obce	
dvadsiata siedma	zmena schválená dňa	17.10.2014	uznesením č.	59/2014
dvadsiata ôsma	zmena schválená dňa	17.10.2014	uznesením č.	61/2014
dvadsiata deviata	zmena schválená dňa	28.10.2014	starostom obce	
tridsiata	zmena schválená dňa	17.10.2014	uznesením č.	67/2014
tridsiata prvá	zmena schválená dňa	03.11.2014	starostom obce	
tridsiata druhá	zmena schválená dňa	05.12.2014	uznesením č.	79/2014
tridsiata tretia	zmena schválená dňa	05.11.2014	starostom obce	
tridsiata štvrtá	zmena schválená dňa	05.12.2014	uznesením č.	77/2014
tridsiata piata	zmena schválená dňa	05.12.2014	uznesením č.	79/2014
tridsiata šiesta	zmena schválená dňa	05.12.2014	uznesením č.	80/2014
tridsiata siedma	zmena schválená dňa	07.12.2014	starostom obce	
tridsiata ôsma	zmena schválená dňa	09.12.2014	starostom obce	
tridsiata deviata	zmena schválená dňa	10.12.2014	starostom obce	
štyridsiata	zmena schválená dňa	11.12.2014	uznesením č.	67/2014
štyridsiata prvá	zmena schválená dňa	12.12.2014	starostom obce	
štyridsiata druhá	zmena schválená dňa	17.12.2014	starostom obce	
štyridsiata tretia	zmena schválená dňa	18.12.2014	starostom obce	
štyridsiata štvrtá	zmena schválená dňa	17.10.2014	uznesením č.	52/2014
štyridsiata piata	zmena schválená dňa	11.12.2014	starostom obce	

Schválený rozpočet k 31. 12.2014 vyjadruje nasledovná Tabuľka 25.

Tabuľka 25 Rozpočet obce k 31.12.2014 v eurách

	Rozpočet schválený	Rozpočet po zmenách
Príjmy celkom	597 819	1 033 911,24
z toho :		
Bežné príjmy	540 819	589 061,27
Kapitálové príjmy	500	500
Finančné príjmy	50 000	436 707,94
Príjmy RO s právnou subjektivitou	6 500	7 642,03
Výdavky celkom	575 240	1 011 419,14
z toho :		
Bežné výdavky	186 180	222 178,21
Kapitálové výdavky	74 200	440 276,86
Finančné výdavky	0	2 565,00
Výdavky RO s právnou subjektivitou - Bežné	314 860	346 399,07
Výdavky RO s právnou subjektivitou - Kapitálové	0	0
Rozpočet obce	22 579	22 492,10

Zdroj: Interný materiál OÚ Brehy (2015)

Rozbor plnenia príjmov za rok 2014 v Eur. (Obec a RO) dokumentuje Tabuľka 26.

Tabuľka 26 Rozbor plnenia príjmov za rok 2014 v Eur.

Schválený rozpočet na rok 2014	Upravený rozpočet na rok 2014	Skutočnosť k 31.12.2014	% plnenia
597 819	1 033 911,24	943 955,08	91,30

Zdroj: Interný materiál OÚ Brehy (2015)

Kvantitatívny a kvalitatívny rozsah peňažných prostriedkov vytvára príjmovú základňu obce a obec ju používa v rámci svojej samosprávnej pôsobnosti a právomoci. Rozpočet obce podľa zákona č. 583/2004 Z. z. o rozpočtových pravidlách územnej samosprávy tvoria nasledujúce príjmy obce:

- 1) výnosy z miestnych daní a poplatkov,
- 2) nedaňový príjem, ktorý pochádza z vlastníctva a z prevodu vlastníctva majetku obce a jednotlivých činnosti obce,
- 3) výnos, ktorý je produktom finančných prostriedkov obce,
- 4) sankcie, ktoré sú uložené za porušenie finančnej disciplíny uloženej obcou,
- 5) v prospech obce prijaté dary a výnosy dobrovoľných zbierok,
- 6) podiely na daniach v správe štátu,
- 7) dotácie zo štátneho rozpočtu na úhradu preneseného výkonu štátnej správy,
- 8) účelové dotácie,

- 9) prostriedky poskytnuté z Európskej únie a iné prostriedky poskytnuté zo zahraničia
 10) iné príjmy podľa osobitných predpisov (Zákon č. 583/2004 Z. z. o rozpočtových pravidlách)

Bežné príjmy obce Brehy za rok 2014

Bežné príjmy za rok 2014 obce Brehy dokumentuje Tabuľka 27.

Tabuľka 27 Bežné príjmy - daňové príjmy obce

Schválený rozpočet na rok 2014	Upravený rozpočet na rok 2014	Skutočnosť k 31.12.2014	% plnenia
250 950	255 023,55	263 456,53	103,31

Zdroj: Interný materiál OÚ Brehy (2015)

Daňové príjmy obce predstavujú jednu tretinu príjmov obce a sú tvorené najmä:

- a) podielmi na dani z príjmov fyzických osôb,
- b) príjmami dane z nehnuteľnosti a ďalších miestnych daní a miestnych poplatkov za komunálny odpad a drobný stavebný odpad.

Výšku podielu na dani z príjmov fyzických osôb stanovuje zákon, výšku miestnych daní a poplatkov určuje obecné zastupiteľstvo.

Bežné daňové príjmy tvorili:

a) Výnos dane z príjmov poukázaný územnej samospráve

Z predpokladanej finančnej čiastky v sume 222 000 EUR z výnosu dane z príjmov boli k 31.12.2014 poukázané prostriedky zo ŠR v sume 236 360,54, čo predstavuje plnenie na 106,47%.

b) Daň z nehnuteľností

Z rozpočtovaných 12 050 EUR bol skutočný príjem k 31.12.2014 v sume 11 666,85EUR, čo je 96,82 % plnenie. Príjmy dane z pozemkov boli v sume 4 638,75 EUR, dane zo stavieb a bytov boli v sume 7 028,10 EUR. Za rozpočtový rok boli neuhradené pohľadávky vo výške 801,51 EUR. K 31.12.2014 obec eviduje pohľadávky na dani z nehnuteľností v sume 1 361,89 EUR.

c) Daň za psa

Z rozpočtovaných 450 EUR bol skutočný príjem k 31.12.2013 v sume 407,12 EUR, čo je 90,47 % plnenie. K 31.12.2014 obec eviduje nedoplatok z dani za psa v sume 3,31 EUR.

d) Daň za užívanie verejného priestranstva

Z rozpočtovaných 250 EUR bol skutočný príjem k 31.12.2014 v sume 354,99 EUR, čo je 141,70 % plnenie. K 31.12.2014 obec neeviduje nedoplatky z dani za užívanie verejného priestranstva.

e) Daň z úhrad za dobývací priestor

Z rozpočtovaných 50 EUR bol skutočný príjem k 31.12.2014 v sume 53,69 EUR. K 31.12.2014 obec eviduje nedoplatky z dani za dobývací priestor v sume 46,64 EUR. Príjem úhrady za dobývací priestor je úhradou za pomernú časť dobývacieho priestoru, ktorý zasahuje do obce Brehy. Tieto platby dostávame prostredníctvom Banského úradu a Ministerstva životného prostredia.

f) Poplatok za komunálny odpad a drobný stavebný odpad

Z rozpočtovaných 16 150 EUR bol skutočný príjem k 31.12.2014 v sume 14 613,34 EUR, čo je 90,49 % plnenie. K 31.12.2014 obec eviduje nedoplatky z poplatkov za komunálny a drobný stavebný odpad v sume 7 125,08 EUR z čoho pohľadávky len za rok 2014 sú vo výške 1 963,12 EUR.

Bežné príjmy-nedaňové príjmy obce

Bežné príjmy-nedaňové príjmy obce Brehy na rok 2014 dokumentuje Tabuľka 28.

Tabuľka 28 Bežné príjmy - nedaňové príjmy obce

Schválený rozpočet na rok 2014	Upravený rozpočet na rok 2014	Skutočnosť k 31.12.2014	% plnenia
59 040	73 998,80	75 538,11	102,08

Zdroj: Interný materiál OÚ Brehy (2015)

Pri tvorbe príjmovej stránky rozpočtov obcí sa venuje veľká pozornosť aj **nedaňovým príjmom**, ktoré môžu mať podobu bežných aj kapitálových príjmov. Nedaňovými príjmami sa snaží obec vyrovnať hospodárenie obce. Volené orgány obce sa podieľajú na rozhodovaní o týchto príjmoch, čo následne ovplyvňuje suverenitu obce. Medzi základný druh nedaňových príjmov patria príjmy z vlastného podnikania, kde ide najmä o príjmy z:

- obecných podnikov,
- zisku s majetkovým vkladom obce,
- predaja alebo prenájmu majetku,
- finančného investovania.

Bežné nedaňové príjmy tvorili:

a) Príjmy z podnikania a z vlastníctva majetku

Obec Brehy nevykonáva podnikateľskú činnosť. Príjem z vlastníctva majetku je tvorený príjmami za prenájom polí, lesov, lúk, pasienok, poľovného revíru, z prenajatých budov- prenájom kultúrneho domu a z prenájmu strojov. Z rozpočtovaných 41 800 EUR bol skutočný príjem k 31.12.2014 v sume 45 653,01 EUR, čo je 109,22 % plnenie. Ide o príjem z prenajatých pozemkov v sume 357,12 EUR, príjem z prenajatých budov, priestorov a objektov v sume 254,01 EUR, z nájmu v bytovom dome v sume 3 927,23 EUR, z prenájmu lesov v sume 40 662,56 EUR, z prenájmu poľovného revíru v sume 442,09 EUR a z prenájmu prístrojov 10 EUR .

b) Administratívne poplatky a iné poplatky a platby

➤ *Administratívne poplatky - správne poplatky:*

Z rozpočtovaných 1 700 EUR bol skutočný príjem k 31.12.2014 v sume 1796,80 EUR, čo je 105,69 % plnenie. Ide o príjem zo správnych poplatkov, pokút, poplatkov za ryb. lístky, stavebné povolenia, overenia podpisov, listín a iné.

➤ Za porušenie predpisov:

Príjmy rozpočtované neboli ale skutočný príjem k 31.12.2014 bol v sume 3 045 EUR. Príjmy sú tvorené z úhrady pokuty MŽP za výrub náletových drevín z lúk a pasienkov v sume 3 000 EUR starostom obce a z pokút občanov za stavebné veci a priestupkové konania.

➤ *Za predaj výrobkov, tovarov a služieb*

Z rozpočtovaných 13 000 EUR bol skutočný príjem k 31.12.2014 v sume 13 431,21 EUR, čo je 103,32 % plnenie. Predaj výrobkov, tovarov a služieb zahŕňa platby za vodu, nádoby na pevný domový odpad, hrobové miesto, opatrovateľskú službu, kopírovanie, prenájom riadu kuchynky, vyhlasovanie v miestnom rozhlase a iné. Z tohto príjmu poplatky za vodu boli vo výške 8 872,26 EUR. K 31.12.2014 obec eviduje nedoplatky z poplatkov za vodu v sume 4 478,03 EUR, čo bolo spôsobené aj fakturáciou vody z 29.12.2014 vo výške 2 497,50 EUR.

➤ *Za stravné*

Z rozpočtovaných 2 310 EUR bol skutočný príjem k 31.12.2014 v sume 2 057,60 EUR, čo je 89,07 % plnenie. Pokles bol spôsobený ukončením pracovného pomeru s opatrovateľkami.

➤ *Z vkladov*

Príjem je tvorený úrokmi na účtoch VÚB banky a Prima banky. Z rozpočtovaných 60 EUR bol skutočný príjem k 31.12.2014 v sume 61,59 EUR, čo je plnenie na 102,65%.

➤ **Z odvodu hazardných a podobných hier**

Príjem plynie zo stávkovej kancelárie NIKÉ na ihrisku. Z rozpočtovaných 70 EUR bol skutočný príjem k 31.12.2014 v sume 98,93 EUR, čo je plnenie na 141,33%.

➤ **Z dobropisov**

Príjem nebol rozpočtovaný, ale bol dosiahnutý v sume 951,17 EUR. Tvorený je preplatkom z vyúčtovania elektrickej energie.

➤ **Z refundácie**

Príjem nebol rozpočtovaný, ale bol dosiahnutý v sume 8442,80 EUR. Vznikol ako vrátenie nami uhradených nákladov firmou SIMKOR, ktoré nám vznikli pri stavbe bytového domu a mala ich hradiť táto firma. Jednalo sa o faktúry za geologický prieskum, doplnenie projektovej dokumentácie a iné. Suma 41,-EUR bola refundovaná za cestovné náklady FS Brežanček.

Obec prijala nasledovné granty a transfery (Tabuľka 29).

Tabuľka 29 Bežné príjmy - ostatné príjmy (granty a transfery) obce

Schválený rozpočet na rok 2014	Upravený rozpočet na rok 2014	Skutočnosť k 31.12.2014	% plnenia
230 829	260 038,92	260 38,92	100,00

Zdroj: Interný materiál OÚ Brehy (2015)

Obec prijala nasledovné granty a transfery:

P.č.	Poskytovateľ	Suma v EUR	Účel
1.	ÚPSVaR	3 943,11	Stravné pre deti v hmotnej núdzi
2.	ÚPSVaR	713,80	Školsk. potreby detí v hmotnej núdzi
3.	KŠÚ	235 042,00	Školstvo – prenesené kompetencie
4.	KŠÚ	650,00	Školstvo – Asistent učiteľa
5.	KŠÚ	1 411,00	Školstvo – výchova a vzdeláv. v MŠ
6.	KŠÚ	2 050,00	Školstvo – deti zo SZP
7.	KŠÚ	3 182	Školstvo - vzdelávacie poukazy
8.	KŠÚ	2 232,00	Školstvo - dopravné
9	Obvodný úrad	351,45	Na register obyvateľstva
10.	KÚCDaP	46,01	Na pozemné komunikácie

11.	KSt.Ú	990,45	Spoločný stavebný úrad
12.	MV, odbor starostlivosti o ŽP	99,81	Na životné prostredie
13.	Obvodný úrad	836,42	Voľby do EP
14.	Obvodný úrad	1 230,00	Voľby prezidenta SR
15.	Obvodný úrad	540,85	Voľby do orgánov samospráv obcí
16.	T1 - Európska únia	4 692,03	Opatrovateľská služba EU
17.	T2 - Štátny rozpočet	827,99	Opatrovateľská služba ŠR
18.	MPSX - Ostrý Grúň	1 200,00	Dar z čistenia lúk a pasienok
	SPOLU	260 038,92	

Zdroj: Interný materiál OÚ Brehy (2015)

Finančné prostriedky z Krajského školského úradu na dopravné neminuté do 31.12.2014 v sume 88,60 EUR je možné využiť do 31.03.2015. Nevyčerpané stravné v sume 4,75 EUR vrátila obec do konca decembra 2014. Z poskytnutých dotácií na voľby boli neminuté prostriedky vrátené naspäť do ŠR nasledovne: Voľby prezidenta SR 106,64 EUR, Voľby do EP 87,69 EUR a Voľby do orgánov samospráv obcí 28,17 EUR. Dar 1200 EUR od firmy MPSX- Ostrý Grúň získali bez účelu použitia, ostatné granty a transfery boli účelovo určené a boli použité v súlade s ich účelom.

Kapitálové príjmy

Tabuľka 30 Kapitálové príjmy

Schválený rozpočet na rok 2014	Upravený rozpočet na rok 2014	Skutočnosť k 31.12.2014	% plnenia
500	500	843,50	168,70

Zdroj: Interný materiál OÚ Brehy (2015)

Obec plánovala predaj pozemkov v sume 500 EUR. V skutočnosti predala pozemky v sume 843,50 EUR. Obec nepredpokladala a ani nepredala žiadne iné kapitálové aktíva ako budovy, stavby, dopravné prostriedky a tiež nehmotné aktíva. Obec nezískala kapitálové granty a transfery.

Príjmové finančné operácie

Tabuľka 31 Príjmové finančné operácie

Schválený rozpočet na rok 2014	Upravený rozpočet na rok 2014	Skutočnosť k 31.12.2014	% plnenia
50 000	436 707,94	336 435,99	67,92

Zdroj: Interný materiál OÚ Brehy (2015)

V roku 2014 boli použité nevyčerpané prostriedky zo ŠR v sume 74,25 EUR na dopravné žiakov dochádzajúcich z Rudna nad Hronom do našej ZŠ s MŠ v súlade so zákonom č.583/2004 Z.z. Ďalších 922,70 EUR za zosuv – povodne, ktoré obec obdržala o túto sumu vyššie, vrátila do konca marca späť do štátneho rozpočtu, tiež v súlade so zákonom č.583/2004 Z.z.

Z rezervného fondu obec plánovala čerpať 50 0000 EUR, čo aj splnila na 100%, finančné prostriedky boli použité na úhradu časti faktúr za bytový dom ako vlastná spoluúčasť firme SIMKOR. Obec čerpala aj z peňažného fondu obce sumu 19 728,05 EUR, tieto prostriedky rozpočtované neboli, schválilo ich obecné zastupiteľstvo dňa 05.12.2014 Uznesením č. 35/2014. Použili sa na výmenu okien v kultúrnom dome, ktoré na základe vystaveného znaleckého posudku boli v havarijnom stave. Obec získala úver zo ŠFRB v sume 265 710 EUR, ktorý použila na ďalšiu úhradu faktúry firme SimKor za bytový dom na základe zmluvy. Úver obec získala 16.12.2014 s úrokom 1% p.a. so splatnosťou 30 rokov.

Vlastné príjmy rozpočtových organizácií s právnou subjektivitou (ZŠ s MŠ):

Príjmy ZŠ s MŠ sú bližšie rozpísané v záverečnom účte.

Tabuľka 32 Bežné príjmy ZŠ a MŠ

Schválený rozpočet na rok 2014	Upravený rozpočet na rok 2014	Skutočnosť k 31.12.2014	% plnenia
6 500,- EUR	7 642,03	7 642,03 EUR	100

Zdroj: Interný materiál OÚ Brehy (2015)

Bežné príjmy rozpočtových organizácií s právnou subjektivitou z toho:

Vlastné príjmy ZŠ s MŠ boli tvorené príjmami za stravné, z predaja odpadu zo školskej jedálne, poplatkov za deti v školskom klube a v materskej škôlke. Od firmy Boni Fructi z Dunajskej Lužnej získala ZŠ s MŠ dar vo forme ovocia v sume 75,93 EUR. Z Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici za prax študenta získali 7,92 EUR.

Kapitálové príjmy

Tabuľka 33 Kapitálové príjmy

Schválený rozpočet na rok 2014	Upravený rozpočet na rok 2014	Skutočnosť k 31.12.2014	% plnenia
0	0	0	0

Zdroj: Interný materiál OÚ Brehy (2015)

Kapitálové príjmy rozpočtová organizácia nemala.

Rozbor čerpania výdavkov za rok 2014 v EUR (Obec a RO)

Tabuľka 34 Rozbor čerpania výdavkov za rok 2014 v Eur. (OcÚ a RO)

Schválený rozpočet na rok 2014	Upravený rozpočet na rok 2014	Skutočnosť k 31.12.2014	% plnenia
575 240	1 044 419,14	892 809,64	85,48

Zdroj: Interný materiál OÚ Brehy (2015)

Bežné výdavky

V dôsledku decentralizácie verejnej správy a s tým spojeného presunu kompetencií, sa obce podieľajú čoraz väčšou mierou na zabezpečovaní verejných statkov. Spôsobuje to, že obec musí vynaložiť prostriedky z rozpočtu na ich zabezpečenie. Obec financuje konkrétne činnosti vyplývajúce z jej samosprávneho postavenia. Výdavky rozpočtu obce sú v určitej miere vždy závislé od ich príjmov. Výdavky miestnych rozpočtov sa zameriavajú na širokú a rôznorodú činnosť, ktorá vyplýva zo samosprávneho finančného hospodárenia obcí. Všetky výdavky obecného rozpočtu môžeme rozdeliť do dvoch častí:

1. neinvestičné výdavky (bežné),
2. investičné výdavky (kapitálové).

Tabuľka 35 Bežné výdavky

Schválený rozpočet na rok 2014	Upravený rozpočet na rok 2014	Skutočnosť k 31.12.2014	% plnenia
186 180	222 178,21	215 160,94	96,84

Zdroj: Interný materiál OÚ Brehy (2015)

v tom :

Funkčná klasifikácia	Schválený rozpočet	Upravený rozpočet	Skutočnosť k 31.12.2014	% plnenia
Výdavky verejnej správy	105 611	127 248,56	122 944,86	96,62
Obec	101 418	119 613,29	115 957,97	96,94
Finančná a rozpočtová oblasť	4 193	5 028,00	4 379,62	87,10
Všeobecné verejné služby inde neklasifikované	0	2 607,27	2 607,27	100,00
Verejný poriadok a bezpečnosť	4 612	4 817	3 448,65	71,59
Ekonomická oblasť – Správa a údržba ciest	8 000	19 623,35	19 364,74	98,68
Ochrana životného prostredia	19 500	19 670,62	19 637,05	99,83
Nakladanie s odpadmi	19 500	19 509,81	19 476,40	99,83
Ochrana prírody a krajiny	0	61,00	60,84	99,74
Ochrana život. prost.inde neklasifikovaná	0	99,81	99,81	100,00
Bývanie a občianska vybavenosť	13 401	15 323,51	15 064,77	98,31
Rozvoj bývania	0	2 109,36	2 109,14	99,99
Rozvoj obcí	8 350	6 222,15	5 934,53	85,38
Verejné osvetlenie	5 751	7 812,00	7 840,25	100,36
Rekreácia, kultúra a náboženstvo	13 108	14 963,00	14 438,80	96,50
Rekreačné a športové služby	6 000	6 300,00	6 264,59	99,44
Kultúrne služby	2 900	2 930,00	2 583,38	88,17
Vysielacie a vydavateľ. služby	1 100	2 025,00	1 891,92	93,43
Náboženské a iné spoloč. služby, dotácie OZ	3 108	3 708,00	3 698,91	99,75
Vzdelávanie	600	2 638,00	2 648,00	100,38
Sociálne zabezpečenie	20 648	17 073,87	16 794,92	99,37
Ďalšie soc. služby- Staroba	15 798	12 267,26	11 988,01	97,82

Soc. pomoc -Hmotná núdza	4 850	4 656,91	4 656,91	100,00
Na dávky v hmotnej núdzi a príspevky	0	150,00	150,00	100,00
Spolu	186 180	222 178,21	215 160,94	96,84

Zdroj: Interný materiál OÚ Brehy (2015)

Bežné výdavky

a) Mzdy, platy, služobné príjmy a ostatné osobné vyrovnania

Z rozpočtovaných 66 236 EUR bolo skutočné čerpanie k 31.12.2014 v sume 65 743,01 EUR, čo je 99,26 % čerpanie. Patria sem mzdové prostriedky pracovníkov OcÚ, spoločného stavebného úradu, opatrovateľskej služby, odmeny zamestnancov mimopracovného pomeru, odmeny poslancov a členov komisií, odmeny volebných komisií. Z tejto sumy odmeny zamestnancov mimopracovného pomeru, čiže na dohody a odmeny poslancov a členov komisií boli vo výške 4 036,42 EUR.

Poistné a príspevok do poisťovní

Z rozpočtovaných 22 871 EUR bolo skutočne čerpané k 31.12.2014 v sume 22 597,18 EUR, čo je 98,80 % čerpanie.

b) Tovary a služby

Z rozpočtovaných 88 299 EUR bolo skutočne čerpané k 31.12.2014 v sume 118 156,91 EUR, čo je 133,81 % čerpanie. Ide o prevádzkové výdavky všetkých stredísk OcÚ, aj spoločného stavebného úradu a volieb.

z toho:	- cestovné náhrady	55,72 EUR
	- energia	13 451,05 EUR
	- pošt. a telek .služby	935,14 EUR
	- komunikačná infraštruktúra	130,36 EUR
	- materiál	5 056,31 EUR
	- interiérové vybavenie	421,69 EUR
	- knihy, čas. noviny, aj deti v hmot. núdzi	1 941,83 EUR
	-telekom., výpočt. technika, softvér, prístroje	864,91 EUR
	- pokuty a penále	3 033,19 EUR
	- poh. hmoty, mazivá, oleje	4 891,25 EUR
	- údržba, servis dopravných prostriedkov	2 233,17 EUR
	- poistné	2 269,46 EUR
	- rutinná a štandardná údržba budov, obj.	37 044,40 EUR
	- rutinná a štan. údržba softvéru a výp.tech.	1 118,00 EUR

- rutinná a štan. údržba strojov a prístrojov	175,26 EUR
- nájom	2 112,93 EUR
- poplatky a odvody	3 051,15 EUR
- školenia, porady	2 648,00 EUR
- súťaže, akcie	2 836,14 EUR
- propagácia, reklama, inzercia	825,72 EUR
- stravovanie vrátane detí v hmotnej núdzi	7 704,17 EUR
- služby	22 419,18 EUR
- posudky	320,00 EUR
- vratky (neminuté fin. prostriedky zo ŠR)	1 149,85 EUR
- a iné	1 468,03 EUR

Významné bežné opravy, ktoré sa v obci v roku 2014 uskutočnili boli:

- Výmena okien v kultúrnom dome v sume 19 728,50 EUR. Bol to bežný výdavok, ktorý na základe znaleckého posudku o havarijnom stave v sume 320,- EUR bol hradený z peňažného fondu obce. Opravu realizovala firma AB TEAM, s.r.o..
- Oprava ciest a chodníkov firmou Didistav, s.r.o. bola hradená dvomi faktúrami v sume 7 016,35 EUR a 9 580,00 EUR. Išlo o bežnú údržbu.

c) Bežné transfery

Bežné transfery zahŕňajú členské príspevky a finančné prostriedky poskytnuté občianskym združeniam, OŠK a centráam voľného času, príspevok v hmotnej núdzi a PN. Z rozpočtovaných 8 774 EUR bolo skutočne čerpané k 31.12.2014 v sume 8 663,84 EUR, čo predstavuje 98,74 % čerpanie.

d) Splácanie úrokov a ostatné platby súvisiace s úvermi, pôžičkami a návratnými finančnými výpomocami

Obci bol poskytnutý úver so ŠFRB 16.12.2014 so splatnosťou 30 rokov a úrokom 1% p.a. Úver sa začína splácať až v januári roku 2015 vždy do 15 dňa. Iné úvery, pôžičky a návratné finančné výpomoci obec nečerpá.

Kapitálové výdavky

Tabuľka 36 Kapitálové výdavky

Schválený rozpočet na rok 2014	Upravený rozpočet na rok 2014	Skutočnosť k 31.12.2014	% plnenia
74 200	440 276,86	331 368,09	75,26

Zdroj: Interný materiál OÚ Brehy (2015)

v tom :

Funkčná klasifikácia	Schválený rozpočet	rozpočet	skutočnosť	% plnenia
Výdavky verejnej správy	5 000	35 993	5 029,00	13,97
Verejný poriadok a bezpečnosť	0	30 000	0	0,00
Ekonomická oblasť – Správa a údržba ciest	0	15 000	0	0,00
Bývanie a občianska vybavenosť	69 200	334 283,86	326 339,09	97,62
Rekreačné a športové služby	0	7 500	0	0,00
Náboženské a iné spoloč. služby, dotácie OZ	0	17 500	0	0,00
Spolu	74 200	440 276,86	331 368,09	75,26

Zdroj: Interný materiál OÚ Brehy (2015)

Kapitálové výdavky tvorili:

a) Výdavky verejnej správy

Zakúpenie dvoch počítačov v sumách 809,- EUR a 747,- EUR a zakúpenie notebooku v sume 993,- EUR.

Suma 2 480,-EUR v na účte obstarania na rekonštrukciu a modernizáciu základnej školy, ako prípravy k vypracovaniu projektovej dokumentácie. Plánovaná investícia do rekonštrukcie a modernizácie telekomunikačnej techniky a internetu sa neuskutočnila.

b) Bývanie a občianska vybavenosť - rozvoj bývania

V obci sa realizovala výstavba bytového domu firmou SIM KOR na základe zmluvy. Náklady obci vznikali pri postupnej úhrade faktúr za odkúpenie bytového domu. Spoluúčasť obce bola v sumách 45 719,08 EUR a 14 857,21 EUR. Z toho sa rezervný fond obce použil v sume 50 000 EUR. Zo ŠFRB sme uhradili 265 710 EUR a za laboratórne rozboru sme uhradili 52,80 EUR. Obec si následne uplatnila refundáciu

nákladov z účtu obstarania za náklady ktoré mala hradiť firma SIM KOR celkove v sume 8 401,80 EUR.

c) V klasifikácii **správa a údržba ciest** sa oprava realizovala ako bežný výdavok.

V ostatných klasifikáciách realizácia nenastala plánovaná bola v sumách:

- 30 000,- EUR výmena strechy a zateplenie požiarnej zbrojnice,
- 7 500,- EUR oprava budovy šatní OŠK,
- 17 500,- EUR oprava domu smútku.

Výdavkové finančné operácie

Tabuľka 37 Výdavkové finančné operácie

Schválený rozpočet na rok 2014	Upravený rozpočet na rok 2014	Skutočnosť k 31.12.2014	% plnenia
0	2 565	0	0

Zdroj: Interný materiál OÚ Brehy (2015)

Obec plánovala začať splácať istinu z prijatého úveru zo ŠFRB, ale na základe zmluvy o úvere, sa splácať začne až v roku 2015. Leasing obec nečerpá.

Výdavky rozpočtových organizácií s právnou subjektivitou (ZŠ s MŠ)

Výdavky ZŠ s MŠ sú bližšie rozpísané v záverečnom účte v prílohe.

Tabuľka 38 Bežné výdavky ZŠ a MŠ

Schválený rozpočet na rok 2014	Upravený rozpočet na rok 2014	Skutočnosť k 31.12.2014	% plnenia
314 860	346 399,07	346 280,61	99,98

Zdroj: Interný materiál OÚ Brehy (2015)

Bežné výdavky rozpočtových organizácií s právnou subjektivitou z toho:

ZŠ s MŠ boli poskytnuté prenesené kompetencie zo štátneho rozpočtu vo výške 244 650,16 EUR, nevyčerpané dopravné z roku 2013 vo výške 75,24 EUR. Originálne kompetencie z prostriedkov zriaďovateľa vo výške 94 106,88 EUR a vlastné prostriedky školy v sume 7 642,03 EUR. V roku 2014 zostali škole prostriedky za nevyčerpané dopravné z roku 2014 v sume 88,60 EUR a neminuté originálne kompetencie prenesené do roku 2015 v sume 29,86 EUR.

Kapitálové výdavky

Tabuľka 39 Kapitálové výdavky ZŠ a MŠ

Schválený rozpočet na rok 2014	Upravený rozpočet na rok 2014	Skutočnosť k 31.12.2014	% plnenia
0	0	0	0

Zdroj: Interný materiál OÚ Brehy (2015)

Kapitálové výdavky ZŠ s MŠ v roku 2014 nečerpala.

Použitie prebytku rozpočtového hospodárenia za rok 2014

Tabuľka 40 Použitie prebytku rozpočtového hospodárenia za rok 2015

Hospodárenie obce	Skutočnosť k 31.12.2014
Bežné príjmy spolu	606 675,59
z toho : bežné príjmy obce	599 033,56
bežné príjmy RO	7 642,03
Bežné výdavky spolu	561 441,55
z toho : bežné výdavky obce	215 160,94
bežné výdavky RO	346 280,61
Bežný rozpočet	+ 45 234,04
Kapitálové príjmy spolu	843,50
z toho : kapitálové príjmy obce	843,50
kapitálové príjmy RO	0
Kapitálové výdavky spolu	331 368,09
z toho : kapitálové výdavky obce	331 368,09
kapitálové výdavky RO	0
Kapitálový rozpočet	- 330 524,59
Prebytok/schodok bežného a kapitálového rozpočtu	-285 290,55
Vylúčenie z prebytku	-531,90

Upravený prebytok/schodok bežného a kapitálového rozpočtu	-285 822,45
Príjmy z finančných operácií	336 435,99
Výdavky z finančných operácií	0
Rozdiel finančných operácií	+ 336 435,99
PRÍJMY SPOLU	943 955,08
VÝDAVKY SPOLU	892 809,64
Hospodárenie obce	51 145,44
<i>Vylúčenie z prebytku</i>	531,90
Upravené hospodárenie obce	50 613,54

Zdroj: Interný materiál OÚ Brehy (2015)

Riešenia hospodárenia obce

Schodok rozpočtu v sume -285 290,55 EUR bol zistený podľa ustanovenia § 10 ods. 3 písm. a) a b) zákona č. 583/2004 Z.z. o rozpočtových pravidlách územnej samosprávy a o zmene a doplnení niektorých zákonov v z.n.p.

V zmysle ustanovenia § 16 odsek 6 zákona č.583/2004 Z.z. o rozpočtových pravidlách územnej samosprávy a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov sa na účely tvorby peňažných fondov pri usporiadaní prebytku rozpočtu obce podľa § 10 ods. 3 písm. a) a b) citovaného zákona, **vylučujú :**

- a) nevyčerpané prostriedky **zo ŠR** účelovo určené na **bežné výdavky** poskytnuté v predchádzajúcom rozpočtovom roku v sume 88,60 EUR, a to na :
  - dopravné pre deti dochádzajúce z Rudna nad Hronom v sume 88,60 EUR
- b) nevyčerpané prostriedky **z fondu prevádzky, údržby a opráv** podľa ustanovenia § 18 ods.2 zákona č.443/2010 Z.z. o dotáciách na rozvoj bývania a o sociálnom bývaní v z.n.p. v sume 443,30 EUR.

Schodok rozpočtu upravený o nevyčerpané prostriedky zo ŠR v sume 88,60 EUR a nevyčerpané prostriedky z fondu prevádzky, údržby a opráv v sume 443,30 EUR

bol v rozpočtovom roku 2014 vysporiadaný:

<i>z rezervného fondu</i>	50 000,00	EUR
<i>z peňažného fondu</i>	19 728,05	EUR
<i>z finančných operácií- úver zo ŠFRB</i>	265 710,00	EUR

Zostatok finančných operácií v sume 336 435,99 EUR , bol použitý na:

vysporiadanie schodku bežného a kapitálového rozpočtu v sume -285 290,55EUR.

Zostatok finančných operácií po vysporiadaní bežného a kapitálového rozpočtu

v sume 50 613,54 EUR, navrhujeme použiť na:

tvorbu rezervného fondu v sume 50 613,54 EUR.

Túto sumu navrhujeme opraviť - navýšiť o chybu pri účtovaní príjmu bez RK v sume 227,26 EUR.

Tvorba rezervného fondu teda navrhujeme v sume 50 840 EUR.

Výpočet výsledku hospodárenia v metodike ESA 95 (Obec a ZŠ s MŠ)

Tabuľka 41 Príjmy/výdavky a finančné operácie

Ukazovateľ (hlavná kategória ekonomickej klasifikácie)		Suma v eurách
Príjmy (100+200+300) a príjmové finančné operácie (400+500)		943 955
v tom:	daňové príjmy (100)	263 457
	nedaňové príjmy (200)	76 382
	granty a transfery (300)	267 681
	príjmové finančné operácie (400,500)	336 436
	z toho: príjmy z transakcií s finanč. aktívami a fin. pasívami (400)	70 726
	prijaté úvery, pôžičky návratné finančné výpomoci (500)	265 710
Výdavky (600+700) a výdavkové finančné operácie (800)		892 810
z toho:	bežné výdavky (600)	561 442
	kapitálové výdavky (700)	331 368
	výdavkové finančné výdavky (800)	0
Prebytok (+) / Schodok (-) hotovostný (r.1-r.8)		51 145
Prebytok (+) / Schodok (-) po vylúčení FO (r.1-r.5-r.8+r.11)		-285 291
Zmena stavu vybraných pohľadávok ku koncu sledovaného obdobia (r.15-r.16)		9 109
	stav vybraných pohľadávok ku koncu sledovaného obdobia	23 588
	stav vybraných pohľadávok k 31.12. predchádzajúceho roka	14 479
Zmena stavu vybraných záväzkov ku koncu sledovaného obdobia (r.19-r.18)		-477 975
	stav vybraných pohľadávok ku koncu sledovaného obdobia	505 228
	stav vybraných pohľadávok k 31.12. predchádzajúceho roka	27 253
Zahrnutie položiek časového rozlíšenia (r.14.+r.17)		-468 865
Prebytok (+) / Schodok (-) v metodike ESA 95 (r.13+r.20)		-754 156

Zdroj: Interný materiál OÚ Brehy (2015)

Tvorba a použitie prostriedkov rezervného, peňažného a sociálneho fondu

Rezervný fond

Obec vytvára rezervný fond v zmysle zákona č.583/2004 Z.z. Rezervný fond sa vedie na samostatnom bankovom účte. O použití rezervného fondu rozhoduje obecné zastupiteľstvo.

Tabuľka 42 Rezervný fond v Eur.

Fond rezervný	Suma v EUR
ZS k 1.1.2014	48 619,88
Prírastky - z prebytku hospodárenia	73 726,16
- ostatné prírastky	0
Úbytky - použitie rezervného fondu :	50 000
- krytie schodku hospodárenia	0
- ostatné úbytky	0
KZ k 31.12.2014	72 346,04

Zdroj: Interný materiál OÚ Brehy (2015)

Peňažný fond

Tabuľka 43 Peňažný fond

Peňažný fond	Suma v EUR
ZS k 1.1.2014	67 327,83
Prírastky - z prebytku hospodárenia	0
Úbytky - ostatné úbytky	19 728,05
KZ k 31.12.2014	47 599,78

Zdroj: Interný materiál OÚ Brehy (2015)

Sociálny fond

Tvorbu a použitie sociálneho fondu upravuje pracovný poriadok OcÚ.

Tabuľka 44 Sociálny fond

Sociálny fond	Suma v EUR
ZS k 1.1.2014	1582,83
Prírastky - povinný prídél - 1,25 %	439,49
Úbytky - ostatné úbytky	800,00
KZ k 31.12.2014	1 222,32

Zdroj: Interný materiál OÚ Brehy (2015)

Bilancia aktív a pasív k 31.12.2014 v EUR

Tabuľka 45 Aktíva

Názov	ZS k 1.1.2014	KZ k 31.12.2014
Majetok spolu	5 312 781,82	5 794 016,90
Neobežný majetok spolu	5 040 466,42	5 540 466,42
z toho :		
Dlhodobý nehmotný majetok	6 836,56	6 836,56
Dlhodobý hmotný majetok	4 827 181,86	5 329 943,02
Dlhodobý finančný majetok	206 448,00	206 448,00
Obežný majetok spolu	270 625,18	252 166,10
z toho :		
Zásoby	0	1,60
Zúčtovanie medzi subjektami VS	64 079,96	57 092,23
Dlhodobé pohľadávky	0	0
Krátkodobé pohľadávky	12 257,27	13 968,81
Finančné účty	194 287,95	181 103,46
Poskytnuté návratné fin. výpomoci dlh.	0	0
Poskytnuté návratné fin. výpomoci krát.	0	0
Časové rozlíšenie	1 690,22	1 767,22

Zdroj: Interný materiál OÚ Brehy (2015)

Tabuľka 46 Pasíva

Názov	ZS k 1.1.2014	KZ k 31.12.2014
Vlastné imanie a záväzky spolu	5 312 871,82	5 794 016,90
Vlastné imanie	5 292 753,51	5 302 027,95
z toho :		
Oceňovacie rozdiely	-1 744,26	0
Fondy	0	0
Výsledok hospodárenia	5 294 497,77	5 302 027,95
Záväzky	15 214,31	490 224,95
z toho :		
Rezervy	2 831,89	500
Zúčtovanie medzi subjektami VS	997,94	88,60
Dlhodobé záväzky	1 617,87	264 712,18
Krátkodobé záväzky	9 766,61	224 924,17
Bankové úvery a výpomoci	0	0
Časové rozlíšenie	4 814,00	1 764,00

Zdroj: Interný materiál OÚ Brehy (2015)

Bilancia pohľadávok

Tabuľka 47 Prehľad vývoja pohľadávok za roky 2013 – 2014 v EUR

Pohľadávky	2013	2014
Do lehoty splatnosti	2 680,50	2 520,92
Po lehote splatnosti	9 576,77	11 447,88
Celkom	12 257,27	13 968,81

Zdroj: Interný materiál OÚ Brehy (2015)

V roku 2014 bol zaznamenaný nárast pohľadávok oproti roku 2013. Najvýraznejší nárast bol v pohľadávkach za komunálny odpad zo 6 654,35 EUR na 7 125,08 EUR a v pohľadávkach za vodu z 3 733,25 EUR na 4 478,03 EUR. Nárast bol spôsobený aj v pohľadávkach za nájom a daň domovú. Naopak pokles sme zaznamenali v pohľadávkach za daň pozemkovú zo 615,65 EUR na 382,44 EUR. Pohľadávka do lehoty splatnosti v roku 2014 je tvorená sumou 2 385,39 EUR za vyšlé faktúry za 2 polrok za odber vody a vyšlou faktúrou v sume 135,53 EUR firme KnaufInsulation za prenájom sály kultúrneho domu. V roku 2013 fakturácia za vodu tvorí celú sumu pohľadávky do lehoty splatnosti.

Nárast pohľadávok po lehote splatnosti o 1 871,11 EUR bol zaznamenaný hlavne na pohľadávkach za komunálny odpad, za odber vody a pohľadávkou z nájmu. Staré pohľadávky po lehote splatnosti sa týkajú stabilných neplatičov z rokov 2004 až 2013.

Bilancia záväzkov

Dlhodobé:

- zo sociálneho fondu.	1 248,61 EUR
- finančná zábezpeka na byty	8 009,13 EUR
úver zo ŠFRB- časť ktorej splatnosť je nad 1 rok	255 454,44 EUR

Krátkodobé:

- voči bankám	0 EUR
- voči dodávateľom	208 959,10 EUR
- voči daňovému úradu	288,28 EUR
- voči zamestnancom	3 305,63 EUR
- voči poisťovniam	2 038,00 EUR
- úver zo ŠFRB- časť ktorej splatnosť je do 1 roka	10 255,56 EUR

Obec neposkytla k 31.12.2015 záruky.

Prehľad o stave a vývoji dlhu k 31.12.2014

Obec získala úver zo ŠFRB 16.12.2014 v sume 265 710 EUR so splatnosťou 30 rokov a úrokovou sadzbou 1% p.a. Obec nemá iné dlhy a nemá poskytnutý lízing.

Hospodárenie príspevkových organizácií

Obec nemá zriadenú príspevkovú organizáciu.

Prehľad o poskytnutých dotáciách právnickým osobám a fyzickým osobám - podnikateľom podľa § 7 ods. 4 zákona č.583/2004 Z.z. obcou Brehy

Obec v roku 2014 poskytla dotácie v súlade so VZN č.3/2008 o dotáciách, právnickým osobám, fyzickým osobám - podnikateľom na podporu všeobecne prospešných služieb, na všeobecne prospešný alebo verejnoprospešný účel.

Tabuľka 48 Poskytnuté dotácie v EUR

Žiadateľ dotácie Účelové určenie dotácie : uviesť - bežné výdavky - kapitálové výdavky - 1 -	Suma poskytnutých finančných prostriedkov - 2 -	Suma skutočne použitých finančných prostriedkov - 3 -	Rozdiel (stĺ.2 - stĺ.3) - 4 -
OŠK Brehy: Bežná údržba ihriska, futbalové a stolnotenisové turnaje, cestovné, športové potreby. - bežné výdavky	5 750	5 750	0
OZ Brežan: Veľkonočné tvorivé dielne, Brežské remeselné dvory, MDD, fašiang... - bežné výdavky	1 000	1 000	0
OZ IDEA: Fotogaléria, zaznamenávanie súčasného a minulého života v obci, podpora kultúrnosti, vzdelanosti a tvorivosti obyvateľov. - bežné výdavky	332	332	0
SZZP: Ozdravné pobyty do kúpeľov a spoločenské aktivity. - bežné výdavky	332	332	0
CVČ Nová Baňa: Krúžková záujmová činnosť detí a mládeže - bežné výdavky	270	270	0
CVČ pri ZŠ Jána Zemana Nová Baňa: Krúžková záujmová činnosť detí - bežné výdavky	90	90	0
David Lupták: súťažná činnosť v kulturistike Uznesene 59/2014 - bežné výdavky	300	300	0
Mária Kováčiková: príspevok v hmotnej núdzi Uznesene 59/2014 -bežné výdavky	150	150	0

Zdroj: Interný materiál OÚ Brehy (2015)

K 31.12.2014 boli vyúčtované všetky dotácie, ktoré boli poskytnuté v súlade so VZN č.3/2008 o dotáciách.

Podnikateľská činnosť

Obec nevykonáva podnikateľskú činnosť.

Finančné usporiadanie vzťahov voči

- a) zriadeným a založeným právnickým osobám
- b) štátnemu rozpočtu
- c) štátnym fondom
- d) rozpočtom iných obcí
- e) rozpočtom VÚC

V súlade s ustanovením § 16 ods.2 zákona č.583/2004 o rozpočtových pravidlách územnej samosprávy a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov má obec finančne usporiadať svoje hospodárenie vrátane finančných vzťahov

k zriadeným alebo založeným právnickým osobám, fyzickým osobám - podnikateľom a právnickým osobám, ktorým poskytli finančné prostriedky svojho rozpočtu, ďalej usporiadať finančné vzťahy k štátnemu rozpočtu, štátnym fondom, rozpočtom iných obcí a k rozpočtom VÚC.

a) [Finančné usporiadanie voči zriadeným a založeným právnickým osobám](#)

Tabuľka 49 Finančné usporiadanie voči zriadeným právnickým osobám, t.j. rozpočtovým organizáciám

- **prostriedky zriaďovateľa, vlastné prostriedky RO (ZŠ s MŠ)**

Rozpočtová organizácia	Suma poskytnutých finančných prostriedkov	Suma skutočne použitých finančných prostriedkov	Rozdiel - vrátenie
Prostriedky zriaďovateľa	94 106,88	94 077,02	29,86
Vlastné prostriedky	7 642,03	7 642,03	
SPOLU	101 748,91	101 719,05	29,86

-**prostriedky od ostatných subjektov verejnej správy napr. ŠR**

	Rozpočtová organizácia	Suma poskytnutých finančných prostriedkov	Suma skutočne použitých finančných prostriedkov	Rozdiel - vrátenie
ÚPSVaR	Stravné pre deti v hmotnej núdzi	3 943,11	3 938,36	4,75
ÚPSVaR	Školsk. potreby detí v hmotnej núdzi	713,80	713,80	0
KŠÚ	Školst.– prenesené kompetencie	235 042,00	235 042,00	0
KŠÚ	Školstvo – Asistent učiteľa	650,00	650,00	0
KŠÚ	Školstvo–výchova a vzd. v MŠ	1 411,00	1 411,00	0
KŠÚ	Školstvo – deti zo SZP	2 050,00	2 050,00	0
KŠÚ	Škol.- vzdelávacie poukazy	3 182,00	3 182,00	0
KŠÚ	Školstvo - dopravné	2 232,00	2 143,34	88,60
	SPOLU	249 223,91	249 130,50	93,35

Zdroj: Interný materiál OÚ Brehy (2015)

Finančné prostriedky z Krajského školského úradu na dopravné neminuté do 31.12.2014 v sume 88,60 EUR je možné využiť do 31.03.2015. Nevyčerpané stravné v sume 4,75 EUR bolo odvedené do konca roku 2014 do štátneho rozpočtu.

b) Finančné usporiadanie voči štátnemu rozpočtu:

Tabuľka 50 Finančné usporiadanie voči štátnemu rozpočtu

Poskytovateľ	Účelové určenie grantu, transferu uviesť : školstvo, matrika, ... - bežné výdavky - kapitálové výdavky - 2 -	Suma poskytnutých finančných prostriedkov - 3 -	Suma skutočne použitých finančných prostriedkov - 4 -	Rozdiel (stĺ.3 - stĺ.4) - 5 -
- 1 -				
Obvodný úrad	Na register obyvateľstva	351,45	351,45	0
KÚCDaP	Na pozemné komunikácie	46,01	46,01	0
KSt.Ú	Spoločný stavebný úrad	990,45	990,45	0
KÚ ŽP	Na životné prostredie	99,81	99,81	0
Obvodný úrad	Voľby do EP	836,42	748,73	87,69
Obvodný úrad	Voľby prezidenta SR	1 230,00	1 123,36	106,64
Obvodný úrad	Voľby do orgánov samosprávy obcí	540,85	512,68	28,17
T1 - ESF	Opatrovateľská služba - ESF	4 692,03	4 692,03	0
T2 - ŠR	Opatrovateľská služba - ŠR	827,99	827,99	0
	SPOLU	9 615,01	9 392,51	222,50

Zdroj: Interný materiál OÚ Brehy (2015)

Finančné prostriedky z Ministerstva vnútra SR na všetky voľby boli odvedené do štátneho rozpočtu podľa stanovených termínov.

b) Finančné usporiadanie voči štátnym fondom

Obec uzatvorila 28.07. 2014 Zmluvu o úvere č. 8/2014 so Štátnym fondom rozvoja bývania v sume 265 710 EUR, na 30 rokov, so splatnosťou 1% p.a.. Účelom bolo obstaranie nájomného bytu kúpou od firmy SimKor, ktorá bytovku stavala. Úver bol pripísaný na účet 16.12.2014 a splácať sa začal v januári 2015.

c) Finančné usporiadanie voči rozpočtom iných obcí

Obec nedostala ani neposkytla v roku 2014 finančné prostriedky od iných obcí.

d) Finančné usporiadanie voči rozpočtom VÚC

Obec nedostala v roku 2014 finančné prostriedky z VÚC.

**Hodnotenie plnenia programov obce - Hodnotiaca správa
k plneniu programového rozpočtu**

Obec mala schválené obecným zastupiteľstvom zo dňa 16.12.2013 Uznesením č.44/2013, že nebude uplatňovať programový rozpočet.

Návrh uznesenia

Obecné zastupiteľstvo schvaľuje:

- I. Celoročné hospodárenie obce bez výhrad.
- II. Zostatok finančných operácií v sume **50 840,80 EUR** na tvorbu rezervného fondu podľa § 15 ods. 1 písm. c) zákona č. 583/2004 Z.z. o rozpočtových pravidlách územnej samosprávy a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

Schválený rozpočet na rok 2015 dokumentuje Tabuľka 51.

Tabuľka 51 Schválený rozpočet na rok 2015- Obec a ZŠ s MŠ spolu

	Schválený rozpočet na rok 2015
Bežný rozpočet	
Prijmy spolu	594 788
Prijmy obec	588 968
Vlastné príjmy ZŠ s MŠ	5 820
Výdavky spolu	545 904
Výdavky obec	200 914
Výdavky ZŠ s MŠ	344 990
Výsledok hospodárenia /prebytok/	48 884
Kapitálový rozpočet	
Príjmy	500
Výdavky obec	67 700
Výdavky ZŠ	3 000
Výsledok hospodárenia / schodok/	-70 200
Finančné operácie	
Príjmy čerpanie rezervného fondu	60 200
Výdavky	10 260
Výsledok hospodárenia / schodok /	49 940
Rozpočet	
Výsledok hospodárenia	-21 316
Vyrovnanosť rozpočtu /prebytok /	28 624

Zdroj: Interný materiál OÚ Brehy (2015)

Rozpočet obce Brehy na roky 2012–2017 dokumentuje Tabuľka 52.

Tabuľka 52 Rozpočet obce Brehy na roky 2012–2017

Schválené: OZ v Brehoch dňa 05.12.2014

uznesením č.: 84/2014

Rozpočet obce Brehy na rok 2012, 2013 - skutočnosť, schválený rozpočet 2014 a očakávaná skutočnosť 2014.

Schválený rozpočet na rok 2015 a roky 2016 - 2017

BEŽNÉ PRÍJMY

Ekonom. klasifikácia	Kód zdroja	Názov položky	rok	rok	schválený	očakávaná skutočnosť	schválený	rok	rok
			2012	2013	2014	2014	2015	2016	2017
111003	41	Výnos dane z príjmov FO	198,872.91	217459.57	222,000.00	233,283.00	240,280.00	247488	252438
121001	41	Daň z nehnuteľnosti - z pozemkov	3,376.67	4231.57	4,650.00	4,654.79	4,650.00	4650	4650
121002	41	Daň z nehnuteľnosti - zo stavieb	7,961.90	7433.03	7,400.00	7,200.00	7,200.00	7200	7200
121003	41	Daň z nehnuteľnosti - z bytov	-	-	-	-	-	-	-
133001	41	Daň za psa	513.05	460.09	450.00	400.00	400.00	400	400
133003	41	Daň za nevýherné hracie prístroje	-	-	-	-	-	-	-
133012	41	Daň za užívanie verejného priestranstva	373.70	256.00	250.00	320.00	250.00	250	250
133013	41	Poplatok za kom. odpady a dr. stav.odpady	13,434.09	15847.03	16,150.00	16,150.00	16,150.00	16700	16700
134001	41	Z úhrad za dobývací priestor	1,067.80	53.69	50.00	53.00	50.00	50	50
212002	41	Z prenajatých pozemkov	42,164.58	41551.67	41,500.00	41,500.00	41,500.00	41500	41500
212003	41	Z prenajatých budov, priestorov, objektov	518.60	589.09	400.00	300.00	300.00	300	300
212003	41	Z prenajatých budov, priestorov, objektov B1	-	-	-	2,565.00	10,260.00	10260	10260
212004	41	Z prenajatých strojov, prístrojov, zariadení	-	-	-	10.00	-	-	-
221004	41	Ostatné poplatky	979.94	2099.60	1,700.00	1,500.00	1,500.00	1500	1500
222003	41	Za porušenie predpisov	10.00	80.00	-	45.00	-	-	-
223001	41	Za predaj výrobkov, tovarov, služieb	8,368.12	11228.24	13000.00	13000.00	13,000.00	13200	13200
223003	41	Za stravné	3,252.15	2771.55	2310.00	1900.00	2,268.00	2300	2300
242000	41	Z vkladov	95.21	68.51	60.00	65.00	50.00	40	40
292008	41	Z odvodov hazard. a podobných hier	71.88	79.22	70.00	80.00	70.00	60	80
292012	41	Z dobročinnosti	-	9471.03	-	951.00	-	-	-
292019	41	Z refundácie	-	-	-	41.00	-	-	-
311000	71	Granty - nerozpočtujú sa	-	-	-	1200.00	-	-	-
311000	72	Granty - nerozpočtujú sa	350.00	-	-	-	-	-	-
312001	111	Transfer zo ŠR	-	2778.00	-	-	-	-	-
312001	111	Transfer zo ŠR - Krajský školský úrad	279491.50	-	-	-	-	-	-
312001	11T1	Transfer EU 11T1	12942.20	20250.38	-	4692.03	-	-	-
312001	11T2	Transfer ŠR 11T2	2283.93	3573.58	-	827.99	-	-	-
312012	111	Transfer zo ŠR - Krajský školský úrad	0.00	242236.31	229310.00	241487.00	250050	250800	251000

Pokračovanie

312012	111	Zo ŠR na úhr. prenesený výkon ŠS	0.00	15196.86	1519.00	3,585.00	990.00	1000	1000
		Bežné príjmy spolu	576,128.23	597,715.02	540,819.00	575,809.81	588968	599714	602868

KAPITÁLOVÉ PRÍJMY

Ekonom. klasifikácia		Názov položky	rok	rok	schválený	očakávaná skut.	schválený	schválený	schválený
			2012	2013	2014	2014	2015	2016	2017
231000		Príjem z predaja kapitálových aktív			0.00				
233001	43	Z predaja pozemkov	0.00	0.00	500	500.00	500.00	300.00	300.00
		Kapitálové príjmy spolu	0.00	0.00	500.00	500.00	500.00	300.00	300.00

PRÍJMY SPOLU

576,128.23 597,715.02 541,319.00 576,309.81 589,468.00 600,014.00 603,167.76

Prijmové finančné operácie

Ekonom. klasifikácia		Názov položky	rok	rok	schválený	očakávaná skut.	schválený	schválený	schválený
			2012	2013	2014	2014	2015	2016	2017
411006		Od neziškovej právnickej osoby							
453000	131B,C,D	Zostatok prost. z predch.rokov	117.36	50076.68		997.94	0.00	0.00	0.00
454001	46	Prevod prostriedkov z rezervného fondu obce			50000.00	50576.00	32600.00		
454002	46	Prevod prost. Z ostat.fondu obce a VÚC				39728.00	27600.00		
513001		Bankové úvery - krátkodobé						0.00	0.00
		Prijmové finančné operácie spolu	117.36	50,076.68	50,000.00	91,301.94	60,200.00	0.00	0.00

SPOLU:

576,245.59 647,791.70 591,319.00 667,611.75 649,668.00 600,014.00 603,167.76

Zdroj: Interný materiál OÚ Brehy (2015)

Bežné výdavky obce Brehy za roky 2012 –2017 dokumentuje Tabuľka 53.

Tabuľka 53 Bežné výdavky za roky
2012– 2017

BEŽNÉ VÝDAVKY

Funkčná klasifikácia	Ekonomická klasifikácia	Kód zdroja	Názov položky	rok 2012	rok 2013	2014 schválený	2014 očakávaná skutočnosť	schválený 2015	rok 2016	rok 2017
01.1.1	610	41	Správa – mzdy	39796,44	40480,00	48,830,00	48,830,00	45103	46005	46500
01.1.1	610	111	Správa – mzdy	114,14	1908,36	0,00	115,00	0	0	0
01.1.1	610	11T1	Správa – mzdy		3229,59	0,00	0,00	0	0	0
01.1.1	610	11T2	Správa – mzdy		569,92	0,00	0,00	0	0	0
01.1.1	620	41	Správa – odvody	14717,53	16267,04	17,680,00	17,680,00	16300	1663	1680
01.1.1	620	111	Správa – odvody	53,78	336,80	0,00	50,00	0	0	0
01.1.1	631	41	Správa – cestovné náhrady	54,19	32,98	150,00	150,00	20	20	20
01.1.1	632	41	Správa – energie, poštové služby	6269,72	7363,59	7,618,00	7,600,00	7600	7600	7600
01.1.1	632	111	Správa – energie, poštové služby	79,22	82,81	0,00	0,00	0	0	0
01.1.1	633	41	Správa – materiál	2809,94	4315,47	3,930,00	3,900,00	6850	3850	4000
01.1.1	633	111	Správa – materiál	144,75	147,37	0,00	0,00	0	0	0
01.1.1	634	41	Správa – dopravné	2700,98	2915,10	3,650,00	1,800,00	4350	2000	2000
01.1.1	635	41	Správa – rutinná a štandardná údržba	11474,93	2076,16	5,300,00	1,300,00	2300	2000	2000
01.1.1	635	111	Správa – rutinná a štandardná údržba	143,06	130,91	0,00	0,00	0	0	0
01.1.1	636	41	Správa – prenájom budov, objektov	15,25	15,25	0,00	150,00	200	200	200
01.1.1	637	41	Správa – služby	16825,63	11589,57	13,260,00	15,815,00	12813	13000	13000
01.1.1	637	111	Správa – služby		207,38	0,00	0,00	0	0	0
01.1.1	642	41	Správa – bežné transfery ČVČ	0,00	745,00	1,000,00	1,000,00	1000	1000	10000
01.1.2	610	41	Finančná a rozpočtová oblasť - mzdy	2213,70	2623,47	2,723,00	2700,00	2860	2920	2950
01.1.2	620	41	Finančná a rozpočtová oblasť - odvody	820,67	870,42	870,00	943,00	1000	1020	1030
01.1.2	631	41	Finančná a rozpočtová oblasť - cestovné náhrady	0,00	24,05	0,00	0,00	0	0	0
01.1.2	637	41	Finančná a rozpočtová oblasť - služby	441,01	672,12	600,00	630,00	700	700	700
01.6.0	610	111	Voľby - mzdy	0,00	0,00	0,00	50,00	0	0	0
01.6.0	620	111	Voľby - odvody	43,41	39,55	0,00	192,41	0	0	0
01.6.0	631	111	Voľby - cestovné	0,00	0,00	0,00	0,00	0	0	0
01.6.0	632	111	Všeob. verejné služby - poštové	15,90	15,00	0,00	21,92	0	0	0
01.6.0	633	111	Všeob. verejné služby - všeob.materiál	45,00	93,00	0,00	97,00	0	0	0
01.6.0	634	111	Všeob. verejné služby - palivo, mazivá, oleje	0	10,00	0,00	23,07	0	0	0
01.6.0	635	111	Všeob. verejné služby - rutinná a štandardná údržba	24,24	0,00	0,00	0,00	0	0	0
01.6.0	637	111	Všeob. verejné služby - stravovanie, odmeny	600,76	962,45	0,00	1,732,02	0	0	0
01.7.0	651	41	Transakcie verejného dlhu- Splácanie úrokov- ŠFRB	0,00	0,00	0,00	0,00	2657	5130	5140
02.2.0	620	41	Civilná ochrana -odvody	0,00	0,00	0,00	0,00	46	50	50
02.2.0	637	41	Civilná ochrana -dohody	0,00	0,00	0,00	0,00	130	130	130
03.2.0	610	41	požiarnej ochrana - mzdy	0,90	0,00	0,00	0,00	0	0	0
03.2.0	620	41	Požiarnej ochrana - odvody, CO		11,00	0,00	64,00	70	100	100
03.2.0	620	111	Požiarnej ochrana - odvody, CO		205,25	0,00	0,00	0	0	0
03.2.0	632	41	Požiarnej ochrana – energie, voda a komunikácie	130,84	164,26	164,00	280,00	270	270	270
03.2.0	633	41	Požiarnej ochrana – materiál	2163,80	19,35	500,00	400,00	700	700	700
03.2.0	634	41	Požiarnej ochrana - dopravné,poistné	1766,78	1111,82	3,036,00	2,600,00	2950	2950	2950
03.2.0	634	111	Požiarnej ochrana - dopravné,poistné	0,00	674,75	0,00	0,00	0	0	0
03.2.0	635	41	Požiarnej ochrana - rutinná a štandardná údržba	0,00	80,00	100,00	100,00	0	0	0
03.2.0	637	41	Požiarnej ochrana - súťaž, revízie, dohody, CO	948,18	792,04	812,00	920,00	2000	2100	2100
03.2.0	637	111	Požiarnej ochrana - súťaž, revízie, dohody, CO	0,00	670,00	0,00	0,00	0	0	0
03.2.0	642	41	Požiarnej ochrana - bežné transfery, členské	0,00	0,00	0,00	0,00	100	100	100
04.5.1	610	41	Správa a údržba ciest- mzda	0,00	0,00	0,00	0,00	2467	2516	2541
04.5.1	620	41	Správa a údržba ciest - odvody	0,00	0,00	0,00	0,00	905	923	932
04.5.1	633	41	Správa a údržba ciest – materiál	0,00	7,50	0,00	0,00	3000	3000	3000
04.5.1	634	41	Správa a údržba ciest – dopravné	4657,17	4460,40	5,000,00	4,800,00	8200	5000	5000
04.5.1	634	111	Správa a údržba ciest – dopravné	0,00	2864,29	0,00	0,00	0	0	0
04.5.1	635	41	Správa a údržba ciest – rutinná a štandardná údržba	2277,82	1191,71	3,000,00	17,000,00	3000	3000	3000
04.5.1	635	111	Správa a údržba ciest – rutinná a štandardná údržba	0,00	4059,92	0,00	0,00	0	0	0
05.1.0	610	41	Nakladanie s odpadmi – mzda	0,00	0,00	0,00	0,00	617	629	635
05.1.0	620	41	Nakladanie s odpadmi –odvody	0,00	0,00	0,00	0,00	226	230	233
05.1.0	633	41	Nakladanie s odpadmi – materiál	96,00	155,00	0,00	1,712,00	1000	1000	1000
05.1.0	634	41	Nakladanie s odpadmi – dopravné	0,00	0,00	0,00	0,00	0	0	0
05.1.0	637	41	Nakladanie s odpadmi – služby	19728,37	18063,29	19,500,00	18,000,00	19000	20000	20000
05.3.0	637	41	Znižovanie znečisťovania - všeobecné služby ČOV	0,00	0,00	0,00	0,00	1060	1100	1100
06.1.0	636	41	Rozvoj bývania - nájom	0,00	0,00	0,00	2,565,00	0	0	0
06.1.0	637	41	Rozvoj bývania - poistné	0,00	0,00	0,00	0,00	213	250	250
06.2.0	610	41	Rozvoj obcí mzda, stavebný úrad, protipovod.prac.	2288,95	3025,78	1,100,00	500,00	3584	3646	3677
06.2.0	610	111	Rozvoj obcí mzda, stavebný úrad, protipovod.prac.	728,78	688,52	0,00	400,00	990	1000	1000
06.2.0	610	11T1	Rozvoj obcí mzda, stavebný úrad, protipovod.prac.	9372,37	12343,65	0,00	0,00	0	0	0
06.2.0	610	11T2	Rozvoj obcí mzda, stavebný úrad, protipovod.prac.	1653,91	2177,99	0,00	0,00	0	0	0
06.2.0	620	41	Rozvoj obcí odvody stavebný úrad, protipovod. prac.		867,18	893,68	400,00		1532	1578
06.2.0	620	111	Rozvoj obcí odvody stavebný úrad, protipovod. prac.		179,00	259,67	0,00		0	0
06.2.0	620	11T1	Rozvoj obcí odvody stavebný úrad, protipovod. prac.		3274,51	4395,68	0,00		0	0
06.2.0	620	11T2	Rozvoj obcí odvody stavebný úrad, protipovod. prac.		577,91	752,62	0,00		0	0
06.2.0	632	41	Rozvoj obcí energie, stavebný úrad, protipovod. prac.		0,00	10,54	10,00	100	0	0

pokračovanie

06.2.0.	632	111	Rozvoj obcí energie, stavebný úrad, protipovod. prac.	24.38	13.18	0.00	100	0	0	0
06.2.0	633	41	Rozvoj obcí - materiál St.úrad, protopov.	1372.57	1539.28	4,850.00	1650	1300	3000	3000
06.2.0	633	111	Rozvoj obcí - materiál St.úrad, protopov.	6.56	28.76	0.00	30.00	0	0	0
06.2.0	633	11T1	Rozvoj obcí - materiál St.úrad, protopov.	295.32	366.74	0.00	0.00	0	0	0
06.2.0	633	11T2	Rozvoj obcí - materiál St.úrad, protopov.	52.11	64.72	0.00	0.00	0	0	0
06.2.0	634	41	Rozvoj obcí - dopravné St.úrad, protopov.	733.12	928.41	1,300.00	300.00	650	600	600
06.2.0	634	111	Rozvoj obcí - dopravné St.úrad, protopov.	8.47	18.29	100.00	50.00	0	0	0
06.2.0	635	41	Rozvoj obcí - rutinná štandardná údržba St.úrad, protopov.	95.00	0.00	0.00	0.00	0	0	0
06.2.0	637	41	Rozvoj obcí - služby, UPSVaR	534.79	523.46	600.00	600.00	750	700	700
06.2.0	637	111	Rozvoj obcí - služby, UPSVaR	68.81	1064.68	0.00	330.00	0	0	0
06.2.0	637	131D	Rozvoj obcí - Vratky	0.00	0.00	0.00	922.00	0	0	0
06.2.0	642		Transfer jednotlivcom a neziskovým PO	0.00	0.00	0.00	0.00	0	0	0
06.4.0	620	41	Verejné osvetlenie - odvody	6.10	0.00	0.00	0.00	0	0	0
06.4.0	632	41	Verejné osvetlenie - energia, voda a komunikácie	4992.82	5051.50	5,051.00	6,500.00	6000	6000	6000
06.4.0	633	41	Verejné osvetlenie - materiál	237.73	812.52	100.00	250.00	300	300	300
06.4.0	635	41	Verejné osvetlenie - rutinná a štandardná údržba	67.82	0.00	0.00	0.00	0	1000	1000
06.4.0	637	41	Verejné osvetlenie - služby	762.50	168.55	600.00	450.00	500	500	500
08.1.0	632	41	Rekreačné a športové služby - energia	0.00	0.00	0.00	0.00	0	0	0
08.1.0	633	41	Rekreačné a športové služby - materiál	43.41	0.00	0.00	0.00	0	0	0
08.1.0	637	41	Rekreačné a športové služby - služby	67.96	253.48	250.00	250.00	250	250	250
08.1.0	642	41	Rekreačné a športové služby - bežné transfery - OŠK	6426.00	6350.00	5,750.00	5,750.00	5750	5750	5750
08.1.0	642	41	Rekreačné a športové služby - bežné transfery - Kultúrni	0.00	0.00	0.00	0.00	0	0	0
08.1.0	642	41	Rekreačné a športové služby - bežné transfery - Jednotlivcovi	0.00	0.00	0.00	300.00	0	0	0
08.2.0	631	41	Kultúrne služby - cestovné náhrady	0.00	0.00	0.00	0.00	0	0	0
08.2.0	633	41	Kultúrne služby - materiál	436.80	327.57	300.00	500.00	500	600	600
08.2.0	634	41	Kultúrne služby - prevádzka a prenáj. dopr. prostriedkov	0.00	0.00	0.00	41.00	0	0	0
08.2.0	636	41	Kultúrne služby - Prevádzka strojov, príst. zariadení	0.00	0.00	0.00	120.00	0	0	0
08.2.0	637	41	Kultúrne služby - služby	2687.65	2285.32	2,268.00	1,907.00	2268	2300	2300
08.2.0	637	72	Kultúrne služby - služby	350.00	0.00	0.00	0.00	0	0	0
08.2.0	637	41	Kultúrne služby - služby - Hronka	0.00	0.00	0.00	0.00	650	0	0
08.2.0	637	41	Kultúrne služby - sl. - Org. profesionálnych bojovníkov	0.00	0.00	0.00	0.00	100	100	100
08.2.0	637	41	Kultúrne služby - služby - Klub dôchodcov	332.00	332.00	332.00	332.00	332	332	332
08.2.0	642	41	Kultúrne služby - transfery jednotlivcom a nezisk. PO	0.00	0.00	0.00	0.00	0	0	0
08.3.0	633	41	Vysielacie a vydavateľské služby - materiál, obec. nov.	0.00	1415.81	670.00	620.00	1200	1200	1200
08.3.0.	635	41	Vysielacie a vydavateľské služby - rutinná a štand. údržba	231.00	0.00	0.00	0.00	0	0	0
08.3.0	637	41	Vysielacie a vydavateľské služby - SOZA, všeob. služby	254.28	989.37	430.00	1,930.00	1179	1200	1200
08.4.0	632	41	Nábož. a iné služby - energia, voda a komunikácie	240.00	363.79	384.00	390.00	384	380	380
08.4.0	633	41	Nábož. a iné služby - materiál	0.00	537.40	700.00	500.00	1000	1000	1000
08.4.0	635	41	Nábož. a iné služby - rutinná a štand. údržba, Softvér	0.00	120.00	0	60.00	110	120	120
08.4.0	636	41	Nábož. a iné služby - nájom	0.00	9.30	0	0.00	0	0	0
08.4.0	637	41	Nábož. a iné služby - služby	0.00	1042.87	0	0.00	0	0	0
08.4.0	642	41	Nábož. a iné služby - členské	280.98	389.39	360	360.00	360	400	400
08.4.0	642	41	Nábož. a iné služ. - transfery, občianske združ., Brežan	1000.00	1000.00	1,000.00	1,000.00	1000	1000	1000
08.4.0	642	41	Nábož. a iné služ. - transfery, občianske združ., IDEA	332.00	332.00	332.00	332.00	332	332	332
08.4.0	642	41	Nábož. a iné služ. - transfery, občianske združ., SZP	332.00	332.00	332.00	332.00	332	332	332
09.5.0.	631	41	Zariadenia pre záujmové vzdelanie - cestovné	0.00	0.00	0.00	0.00	180	180	180
09.5.0.	637	41	Zariadenia pre záujmové vzdelanie - služby	380.50	476.78	600.00	2,600.00	1000	1000	1000
10.2.0	610	41	Opatrovateľská služba - mzdy	6988.70	576.80	11,221.00	9,000.00	9740	9940	10000
10.2.0	620	41	Opatrovateľská služba - odvody	2445.28	178.44	3,921.00	3,100.00	3404	3470	3500
10.2.0	633	41	Opatrovateľská služba - materiál	0.00	80.00	0.00	0.00	0	0	0
10.2.0	634	41	Opatrovateľská služba - dopravné	0.00	1564.11	656.00	650.00	800	800	800
10.2.0	637	41	Opatrovateľská služba - špeciálne služby	0.00	14.00	0.00	20.00	30	50	50
10.2.0.	642	41	Opatrovateľská služba - nemocenské dávky	0.00	0.00	0.00	55.00	0	0	0
10.7.0	633	111	Soc.pom.obč.v hm a soc.núdz. na dávky v hm núdzi	680.60	747.00	750.00	750.00	600	750	750
10.7.0	637	111	Soc.pom.obč.v hm a soc.núdz. na dávky v hm núdzi	3916.07	4333.31	4,100.00	4,300.00	4000	4500	4500
10.7.0	642	41	Soc.pom.obč.v hm a soc.núdz. na dávky v hm núdzi	0.00	199.00	0.00	150.00	0	0	0
Bežné výdavky spolu				186,800.05	191,631.90	186,180.00	201,141.42	200914	185451	195342

Zdroj: Interný materiál OÚ Brehy (2015)

Kapitálové výdavky za roky 2012–2017 dokumentuje Tabuľka 54.

Tabuľka 54 Kapitálové výdavky za roky 2012 – 2017

Kapitálové výdavky

Funkčná klasifikácia	Ekonomická klasifikácia		Názov položky	rok 2012	rok 2013	schvánený 2014	očakávaná skutočnosť 2014	schvánený 2015	rok 2016	rok 2017
01.1.1.	713002	41	Obce - nákup výpočtovej techniky				2549.00			
01.1.1.	713002	46	Obce - nákup výpočtovej techniky					2700		
01.1.1.	710002	46	Obecný úrad - rekonštr. a moderniz. Kotolňa		0.00	5000.00		10000		
01.1.1.	710002	46	Obecný úrad - rekonštr. a moderniz. Očná				19728.05			
01.1.1.	710002	41	Obecný úrad - rekonštr. a moderniz. ZŠ				2480.00		20000	
01.1.1.	718003	46	Obecný úrad - rekonštr. a moderniz. ZŠ telekomun. tech.				20000.00			
03.2.0	717002	46	Požiarňa zbroj - rekonštrukcia strechy a budovy					30000		
04.5.1.	717002	41	Správa a údržba ciest				0.00	0		
06.2.0.	711001	43	COV - nákup pozemkov			1200.00				
06.2.0.(06.1.0)	716000	41	Príprava a projektovej dokumentácie	7,440.00	909.00					
06.2.0.(06.1.0)	717001	46	Realizácia nových stavieb- bytovka B1			68000.00	50000.00			
06.2.0.(06.1.0)	717001	41	Realizácia nových stavieb- bytovka B1		1309.66		10576.29			
06.2.0.	717001	46	Realizácia nových stavieb -revitalizácia centra obce						15000	
06.2.0.	717001	46	Realizácia nových stavieb -protipovodňové opatrenia		0.00					10000
06.2.0	713004	41	Nákup prev. stroj.prístr., zariad., techniky bioodpad							
08.1.0	717002	41	Rekr. a športové služby rekonštrukcia ihrisko					7500	0	0
08.4.0	717002	46	Nábož. a iné spol. služby- rekonštrukcia Cintorin					17500	0	0
Kapitálové výdavky spolu				7440.00	2218.66	74200.00	105333.34	67700	35000	10000

Výdavky spo. bežné a kapitálové 194,240.05 193,850.56 260,380.00 306,474.76 275,114.00 220,451.00 205,342.00

Výdavkové finančné operácie

Funkčná klasifikácia	Ekonomická klasifikácia		Názov položky	rok 2012	rok 2013	schvánený 2014	očakávaná skutočnosť 2014	schvánený 2015	rok 2016	rok 2017
01.1.1.	812002		Obce - úvery.pôžičky, náv. fin.výpom.							
01.1.1.	821005		Obce - splácanie úverov							
01.7.0	821007	41	Z ostatných úverov a pôžičiek- ŠFRB - B1					10260.00	10260.00	10260.00
Výdavkové finančné operácie spolu				0.00	0.00	0.00	0.00	10260.00	10260.00	10260.00

SPOLU: 186,800.05 193,850.56 260,380.00 306,474.76 285,374.00 230,711.00 215,602.00

Zdroj: Interný materiál OÚ Brehy (2015)

Návrh záverečného účtu obce Brehy za rok 2014 je spracovaný v súlade s príslušnými ustanoveniami § 16 zákona o rozpočtových pravidlách územnej samosprávy a obsahuje všetky predpísané náležitosti podľa § 16 ods. 5 zákona. o rozpočtových pravidlách územnej samosprávy. Riadna účtovná závierka k 31.12.2014 a hospodárenie obce Brehy za rok 2014 bolo v súlade s § 9, ods. 5 zákona o obecnom zriadení a § 16 ods. 3 zákona o rozpočtových pravidlách územnej samosprávy overené audítorom. V súlade s § 16, ods. 10 zákona o rozpočtových pravidlách územnej samosprávy odporúčam OZ uzatvoriť prerokovanie „Návrhu záverečného účtu obce Brehy za rok 2014“ výkonom kontrolórky bol vydaný súhlas s celoročným hospodárením bez výhrad.

2.2.4.9 Majetok obce

V doterajšej právnej úprave zákona o majetku obcí neexistovala definícia „majetku obce“, zákon len odkazoval na § 8 zákona č. 369/1990 Zb. o obecnom zriadení. S účinnosťou od 01.07.2009 sa tento odkaz zo zákona o majetku vypustil a do § 1 zákona boli vložené nové odseky 2 a 3, kde sa zavádza definícia pojmu „majetok obce“ a súčasne

zákon ustanovuje, na ktoré druhy majetku sa táto právna norma nevzťahuje (na nakladanie s cennými papiermi a s finančnými prostriedkami obce). Pokiaľ ide o definíciu pojmu „majetok obce“, uvedený §1 zákona vymedzuje majetok obcí ako hnutelné a nehnuteľné veci vrátane finančných prostriedkov, ako aj pohľadávky a iné majetkové práva, ktoré sú vo vlastníctve obce podľa tohto zákona alebo ktoré nadobudne obec do vlastníctva prechodom z majetku Slovenskej republiky na základe tohto zákona, alebo vlastnou činnosťou.

Majetkom obce sú veci vo vlastníctve obce, majetkové práva obce a majetkové práva právnických osôb založených obcou. Vzťahy obce majetku obce a vzťahy obyvateľov obce k majetku obce upravuje Zákon o obecnom zriadení v ust. § 8. Zásady hospodárenia s majetkom obce určuje obecné zastupiteľstvo podľa ust. § 7 a nasl. Zákon SNR č. 138/1991 Z. z. o majetku obcí. Podľa § 6 ods. 4 zákona o majetku obcí správca nemôže nadobudnúť majetok do svojho vlastníctva. Správcom majetku obce je podľa § 6 ods. 1 tohto zákona len rozpočtová organizácia alebo príspevková organizácia zriadená obcou.

V zmysle novely zákona obce musia tiež zverejňovať všetky zámery predat' alebo prenajať svoj majetok, a to v lehote 15 dní na svojej úradnej tabuli, na internetovej stránke obce a v regionálnej tlači. Táto povinnosť by mala prispieť k transparentnosti pri nakladaní s majetkom a zabezpečiť obyvateľom obce informovanosť o nakladaní s ním. V novom § 9a zákon o majetku obcí upravuje zásady pre nakladanie s majetkom obce. Ustanovuje sa, akým spôsobom je možné zverejniť zámer obce nakladať s majetkom, ako aj jeho spôsob. Zásadnou zmenou je, že zákon stanovil spôsob, ktorým sa majú realizovať prevody vlastníctva majetku obce, a to obligatórne zakotvil, že tieto prevody sa musia vykonať na základe obchodnej verejnej súťaže, dobrovoľnou dražbou alebo priamym predajom najmenej za cenu vo výške všeobecnej hodnoty majetku stanovenej podľa osobitného predpisu, t.j. znaleckým posudkom. Obdobne je obec povinná postupovať aj pri prenechávaní majetku do nájmu. Výnimku z vyššie uvedených pravidiel je možné urobiť len pri prevode bytu alebo pozemku podľa osobitného predpisu, pri pozemku zastavanom stavbou vo vlastníctve nadobúdateľa vrátane príľahlej plochy, ktorá svojím umiestnením a využitím tvorí neoddeliteľný celok so stavbou, pri prevode podielu majetku obce, ktorým sa realizuje zákonné predkupné právo, pri hnutelnej veci, ktorej zostatková hodnota je nižšia ako 3.500 eur, v prípadoch hodných osobitného zreteľa, o ktorých obecné zastupiteľstvo rozhodne trojpätinovou väčšinou prítomných poslancov a pri nájme majetku obce, ktorého trvanie s tým istým nájmom neprekročí 10 dní v kalendárnom mesiaci.

Novela obsahuje aj okruh výnimiek, kedy by súťažné pravidlá boli pre obec zbytočne zaťažujúce, nevhodné, či dokonca nevýhodné. Tieto prípady sú uvedené vo výnimkách, a je to napr. pri prevodoch pozemkov pod stavbou, vecí malej zostatkovej hodnoty alebo prípady, v ktorých to trojpätinovou väčšinou schváli obecné zastupiteľstvo. Ak obec predáva majetok príbuzným starostu, poslanca či zamestnanca obecného úradu, musí vypísať verejnú obchodnú súťaž. V takomto prípade Správy katastra musia skúmať, či je nadobúdateľom obecného majetku osoba blízka starostovi, poslancom alebo zamestnancom obecného úradu. V takomto prípade musí predaju teda predchádzať verejná obchodná súťaž a následný súhlas zastupiteľstva s predajom.

Pri určení nájomného je potrebné vychádzať z nájomného, za aké prenajímajú obdobné nehnuteľnosti iné subjekty, napr. realitné kancelárie, štátne organizácie, pričom nie je potrebné v každom jednotlivom prípade za účelom určenia výšky nájmu dať vypracovať znalecký posudok.

Ak však obec nemá k dispozícii porovnateľné údaje o výške nájomného za nehnuteľnosti v určitom mieste, je nanajvýš vhodné a účelné dať vypracovať znalecký posudok, a to najmä z dôvodu, aby nebolo možné spochybniť hospodárnosť pri nakladaní s majetkom obce.

Obce môžu aj naďalej používať pri určovaní nájomného už vypracované všeobecne záväzné nariadenia o cene nájmov, prípadne cenové mapy, ak ceny nájomného v nich uvedené zodpovedajú trhovému nájomnému. Každá obec si tak môže individuálne vypracovať zásady, v ktorých vo všeobecnosti upraví, ktoré prípady bude možné považovať za hodné osobitného zreteľa pri prevode majetku obce. Každý prípad je však potrebné posudzovať individuálne a bolo by vhodné, aby o každom prípade obecné zastupiteľstvo rozhodlo trojpätinovou väčšinou prítomných poslancov. Uvedené platí aj v prípade prenechania majetku obce do nájmu. V kontexte s uvedeným si obec môže upraviť a ustanoviť vo všeobecne záväznom nariadení konkrétne prípady, ktoré bude považovať za hodné osobitného zreteľa. Uvedené je vhodné najmä v prípadoch, ktoré sa s určitou pravidelnosťou opakujú a bolo by zbytočné a neefektívne, keby malo obecné zastupiteľstvo rozhodovať opakovane o rovnakých prípadoch.

2.2.5 Hospodárstvo

2.2.5.1 Lesné hospodárstvo

Lesné plochy sú vo vlastníctve obce Brehy. Ich obhospodarovanie vykonávajú Lesy SR, š.p., OZ Žarnovica. V obci v minulosti dochádzalo k postupnému odlesňovaniu.

Išlo hlavne o v súčasnosti poľnohospodársky využívané pôdy. Oblasť lužných lesov v nive Hrona bola odlesnená takmer úplne, kvôli rozšíreniu ornej pôdy. Zachoval sa len úzky pás lužných lesov na brehu rieky Hron. Odlesnené boli aj oblasti podhorí, kde sa lesy premenili na lúky a pasienky.

Živočíšstvo danej oblasti nebolo príliš redukované, lebo pri odlesňovaní nešlo o veľmi rozsiahle územia. Mnohé lesy obce (najmä Štiavnických vrchov) patrili k významným poľovníckym revírom už od stredoveku. Medzi najznámejšiu poľovnícku zver patrili jeleň, srnec, diviak, medveď, či muflón.

Dominantný význam mala však už v minulosti ťažba dreva, keďže chotár obce bol aj je bohatý na lesy. Drevo sa okrem kúrenia používalo aj pri banskej činnosti - na stavbu výstuží v baniach príp. budovanie iných obslužných zariadení. Využívalo sa drevo dubové, hrabové, neskôr smrekové, keďže smrek obyčajný patrí k rýchlejšie rastúcim druhom. Miestne lesy, tak ako veľká časť lesov v okolí banských miest boli v minulosti výrubom silne zničené. V súčasnosti sa hlavne v území Drastvice najvýraznejšie prejavili účinky lesného hospodárstva a to najmä ťažba dreva v severnej časti, kde sú tri obnovné pásy zasahujúce do rezervácie. Ťažbou dreva sú narušené aj niektoré časti v juhozápadnej a juhovýchodnej časti. Tieto časti nie sú rozsahom veľké a do rezervácie boli zaradené z hľadiska zabezpečenia celistvosti územia. Prihliadajúc na cieľ ochrany sa tak z krátkodobého ako aj z dlhodobého hľadiska počíta s tým, že lesné porasty budú ponechané na prirodzenú autoreguláciu bez ľudských zásahov.

Odlesnené oblasti sa neskôr postupne umelo zalesňovali, čím došlo k podstatnému premiešaniu stromových druhov. Známa je výsadba smreka obyčajného (*Picea excelsa*) asi pred 170 rokmi už z vyššie spomínaných dôvodov, ktorý sa ako nepôvodný druh dobre uchytil. Na začiatku 20. storočia tiež prebehla v regióne výsadba topoľa čierneho (*Populus nigra*) na spevnenie brehov Hrona. Neskôr bol však odstránený, keďže brehy rieky skôr rozrúšal ako spevňoval.

2.2.5.2 Poľnohospodárstvo

Poľnohospodárstvo bolo v Brehoch v skutočnosti iba doplnkovým zamestnaním. Roľníci, pre ktorých bolo hlavným zdrojom obživy, tvorili len veľmi malú časť obyvateľov obce. Ostatní, hoci sa zaoberali poľnohospodárstvom, boli nútení venovať sa vedľajšiemu zamestnaniu, aby mohli vyžiť. Rozšírené tu bolo sezónne zamestnanie. Roku 1946 žilo v obci až 100 rodín, ktoré odchádzali na žatevné práce do neďalekých južnejšie ležiacich bohatých dedín a na veľkostatky (do okolia Levíc a Nových zámkov). Poľnohospodársky

využívaná pôda bezprostredne susedí s areálom. Oraná pôda je využívaná na pestovanie kukurice, slnečnice, repky príp. iných kultúr. Je obhospodarovaná spoločnosťou Roľan s.r.o. Nová Baňa. Poľnohospodárstvo bolo v obci Brehy iba doplnkovým zamestnaním. Roľníci, pre ktorých bolo hlavným zdrojom obživy, tvorili len veľmi malú časť obyvateľov obce. Ostatní, aj keď sa zaoberali poľnohospodárstvom, boli nútení venovať sa vedľajšiemu zamestnaniu, aby mohli vyžiť. Rozšírené bolo sezónne zamestnanie. Roku 1946 žilo v obci 100 rodín, ktoré odchádzali na žatevné práce do neďalekých južnejšie ležiacich bohatých dedín a na veľkostatky. V Brehoch pracovalo pomerne veľa remeselníkov ako kolári, kováči, krajčíri a obuvníci. V roku 1946 obecná kronika spomína 25 remeselných rodín. Poľnohospodárstvo v obci už oddávna plnilo len doplnkovú úlohu popri dominantnom baníctve a hrnčiarstve, keďže miestna krajina neposkytuje priaznivé podmienky pre jeho rozvoj. Pre poľnohospodárske účely sa už v minulosti využívalo len malé percento pôd obce. Väčšinu územia obce pokrývajú neúrodné kambizeme (hnedé lesné pôdy) na zložitom reliéfe, preto sa poľnohospodárstvo sústreďuje na zóny fluvizemí. Z hľadiska pôdných druhov sú to piesočnatohlinité pôdy. Tvorí veľkú oblasť nivy rieky Hron v centrálnej časti obce. Oblasti nivy Hrona sa nevyužívali ako orná pôda, ale len ako pasienky, napriek pomerne vysokej úrodnosti. Pravdepodobne sa často stávalo, že počas sejby boli zaplavené príp. vysoko zamokrené. Z pomerne veľkého zastúpenia lúk a pasienok na území obce môžeme tiež dedukovať, že už v 18. storočí v obci v poľnohospodárstve dominovala živočíšna výroba nad rastlinnou.

V 2. polovici minulého storočia sa poľnohospodársky využívali širšie územia, ktoré boli vzdialenejšie od rieky, na rozdiel od súčasnosti, keď sa už poľnohospodárstvo sústreďuje len na malé územia blízko rieky, vo väčšine na ľavej nive, ktorá je na rozdiel od pravej chránená pred záplavami Hrona násypom cesty a je tiež vyššie položená. Na pravej nive dochádzalo často k povodňam a je tam pomerne vysoká hladina podzemnej vody. Zaujímavé je, že počas 50. a 60. rokov minulého storočia sa družstevníci v obci každoročne pokúšali pestovať zemiaky na pomerne veľkých plochách napriek tomu, že sa takmer nikdy ani nepriblížili k plánu. Experimentovali aj s rôznymi inými plodinami (cukrová repa, fazuľa, ľan...), ktorým sa v obci taktiež nedarilo. Najviac sa v obci darilo jačmeňu a pšenici, ktoré už neskôr dominujú. Od 80. rokov sa orné plochy v obci neustále zmenšujú a v súčasnosti sa už pestujú len menej náročné plodiny ako ďatelina, repka olejná, zriedkavejšie ešte môžeme pozorovať obilie. Živočíšna výroba v minulosti dominovala a na rozdiel od rastlinnej výroby vždy dosahovala pomerne slušné výnosy. Po 2. svetovej vojne sa choval najmä hovädzí dobytok a ošípané, s menším významom

hydina. Najúrodnejšia pôda pozdĺž Hrona bola premenená na poľnohospodársku pôdu a zachovali sa iba zvyšky pôvodných lužných lesov.

Na poľnohospodárskej pôde v okrese Žarnovica hospodári jedno roľnícke družstvo na výmere 2207 ha, dva súkromné poľnohospodárske podniky na výmere 7034 ha a päť súkromne hospodáriacich roľníkov na výmere 1040 ha. Zostávajúcu časť PPF využívajú drobní vlastníci pôdy, ktorí využívajú pôdu na samozásobenie poľnohospodárskymi produktmi. Z hľadiska spôsobu obhospodarovania sa orná pôda v celom okrese využíva na 100 %. TTP sa využívajú polo-intenzívne až extenzívne. Lepšia využiteľnosť je v juhozápadnej časti okresu, kde sú klimatické, pôdne a terénne podmienky lepšie ako v severnej časti okresu. Na ornej pôde sa pestujú prevažne obilniny (pšenica, raž, jačmeň a ovos), olejniný (repka ozimná a slnečnica) a kukurica na siláž.

Rôznorodosťou pôdnej úrodnosti v okrese s prihliadnutím na výškové polozenie jednotlivých poľnohospodárskych podnikov, ako aj s prihliadnutím na vybudovanú súčasnú poľnohospodársku infraštruktúru, je možné v našom okrese zvýšiť produkciu rastlinnej výroby, predovšetkým výrobou kvalitných objemových krmovín, a tým aj zvýšiť produkciu živočíšnej výroby. Pre zlepšenie situácie v menej produkčných oblastiach je potrebné zamerať sa na využitie PPF budovaním agroturistických usadlostí s rozšírením chovu koní, ktorý má v našom okrese dlhodobú tradíciu.

2.2.5.3 Vodné hospodárstvo

Obec Brehy leží na pravom brehu rieky Hron, ktorý ňou preteká bezprostrednej blízkosti zastavaných častí obce. Obcou pretekajú dva potoky – Obecný a Liešna, ktorých povodia sú ohraňované dvoma veľkými dolinami zarezanými do pohoria Štiavnických vrchov, ktoré sa v obci zužujú do úzkych dolín so strmými svahmi. Svahy Štiavnických vrchov zasahujú priamo do zastavanej časti obce. Všetky uvedené skutočnosti sú príčinou záplav, povodní a prítokových vôd, ktoré spôsobujú značné škody na majetku ľudí a ohrozujú aj ich majetok. Pre ochranu pred týmito vodami bola na rieke Hron vybudovaná ochranná hrádza, ktorá zabraňuje vyliatiu vody z toku Hrona, ktorá by zaplavila okolie. Na druhej strane táto ochranná hrádza vytvára bariéru pre vody pritekajúce z prilahlých svahov, vôd zrážkových ako aj vôd, ktoré presakujú popod ochrannú hradu pri stúpnutí hladiny vody v Hrone.

Územie obce je zásobované z vlastného zdroja pitnej vody a v celej obci vedie vodovod. Bol dobudovaný v roku 2002. Odpadové (splaškové) vody sú odvádzané do septikov pri starších objektoch. V riešenom území sa navrhuje vybudovanie

prepojovacieho vodovodného potrubia medzi Hliníkom nad Hronom a Hronským Beňadikom DN 300. Navrhované riešenie splaškovej kanalizácie vychádza z projektu stavby „Kanalizácia obce Brehy“, vypracovaného v r. 2009 (JVS Vodaprojekt), na ktorý bolo vydané územné rozhodnutie. Počíta sa v obci s kompletným vybudovaním gravitačnej kanalizácie vo všetkých častiach zastavaného územia obce. Odvod dažďovej vody sa z komunikácie ako sme sa dočítali v územnom pláne obci navrhuje vsakovaním do terénu prostredníctvom dažďových rigolov a vsakovacích jám na okrajoch komunikácií.

2.2.5.4 Priemysel

V súčasnosti prevažná väčšina zamestnaných obyvateľov aktívneho dochádza za prácou do najbližších miest, ako Nová Baňa, Žarnovica, Žiar nad Hronom, Levice a pod. V samotnej obci sa nachádza niekoľko prevádzok zameraných na výrobu stolárskych výrobkov, autoservis, výroba stavebných materiálov a pod. Ostatné pracovné príležitosti v obci súvisia najmä z poskytovaním služieb, obchodu a remeselníckou výrobou živnostníkov v obci nachádzajú malí podnikatelia, ktorí sa zaoberajú hlavne drevárskymi a stavebnými prácami. V obci sa už v súčasnosti nenachádza poľnohospodárska výroba. Na základe analýzy doterajšieho vývoja možno očakávať, že hospodársky život v obci sa bude orientovať na: drevárske, murárske a stavebné práce. V súčasnosti prevažná väčšina zamestnaných obyvateľov aktívneho dochádza za prácou do najbližších miest, ako Nová Baňa, Žarnovica, Žiar nad Hronom, Levice a pod. Okres Žarnovica možno z hľadiska dosiahnutého stupňa industrializácie, ale aj z prevládajúcej orientácie výroby a štruktúry výrobných odvetví rozčleniť na niekoľko podcelkov, reprezentovaných jednotlivými obcami. K priemyselne rozvinutejším mestám patrí mesto Žarnovica a slabšie diverzifikovaná je priemyselná výroba v obciach Hodruša - Hámre, Ostrý Grúň, Veľká Lehota, Hronský Beňadik, Brehy, Tekovská Breznica. Slabá industriálna základňa je i v obci Rudno nad Hronom a Orovnica.

Z priemyselných odvetví je v okrese zastúpený strojársky priemysel, drevospracujúci priemysel (prvotné spracovanie drevnej hmoty a finálna výroba), výroba stavebných hmôt, chemický priemysel. Jednotlivé priemyselné odvetvia sú predstavované nasledovnými podnikmi:

Strojársky priemysel:

- Illichman, a.s., Žarnovica,
- Neuman Alumimium Fliesspresswerk, s.r.o., Žarnovica,
- KOVACO, s.r.o, Veľká Lehota, ToMaC, s.r.o. Hodruša – Hámre.

Drevospracujúci priemysel:

- A.N.B.a.s., Žarnovica,
- RAIL WAIS s.r.o., Bratislava,
- prevádzka Ostrý Grúň, TKC, s.r.o., Žarnovica,
- FTC, a.s. Nová Baňa,

Výroba stavebných hmôt:

- IZOMAT, a.s. Nová Baňa

Chemický priemysel:

- ZIN – KOVO, Hronský Beňadik,
- CMK, s.r.o., Žarnovica,
- KTO Slovakia, s.r.o., Hodruša – Hámre,

Baníctvo a hutníctvo:

- Slovenská banská, s.r.o., Hodruša Hámre,

Nosné odvetvia priemyslu sú: Žarnovica Drevársky priemysel, potravinársky priemysel, strojársky priemysel Nová Baňa, poľnohospodárska výroba, drevársky priemysel a spotrebný priemysel.

2.2.5.5 Doprava

Dôležitým faktorom ovplyvňujúcim konkurencieschopnosť regiónu je vybavenosť územia efektívne fungujúcou dopravnou infraštruktúrou. Takáto vybavenosť vytvára podmienky pre celý rad sociálno-ekonomických aktivít. Záujem zahraničných investorov o rozvoj kultúrneho cestovného ruchu ako takého je taktiež silne podmienený kvalitnou dopravnou infraštruktúrou. Existencia dopravnej siete je jednou z nevyhnutných podmienok formovania sa a fungovania priestorových socio-ekonomických štruktúr (Mládek, 1990) a je predpokladom rozvoja cestovného ruchu a rekreácie v danom regióne. Dopravná sieť v Pohronskom regióne má znaky kotlinovej siete. Hlavná dopravná os sa sformovala pozdĺž Hrona v smere východ-západ na ceste E 75/E 571- E 50 (štátna hranica A/SK – Bratislava – Nitra – Zvolen – Lučenec – Košice – Michalovce – štátna hranica SK/UA). Z hľadiska integrácie mesta do vnútroštátnych i medzinárodných hospodárskych vzťahov je najdôležitejším dopravným spojením tzv. „stredný ťah“ R1, R2: Bratislava – Nitra – Zvolen – Lučenec – Rimavská Sobota – Rožňava – Košice. Svojimi intenzitami sieť rýchlostných komunikácií v úseku Nitra- Zvolen (43 km) vychádza z existujúcej siete 1.triedy a je porovnateľná s diaľničným ťahom D1. Sieť slovenských rýchlostných ciest

(R1, R2, R3), ktoré sú súčasťou medzinárodných cestných ťahov (E58, E572, E77), spáduje do centrálneho územia Slovenska (Zvolenskej a Žiarskej kotliny). Cestná doprava je dominantná v preprave osôb, najmä v ich dochádzke do zamestnania. Katastrálne územia patriacich obcí do Pohronského regiónu, ktorých cesty využíva hlavne verejná autobusová doprava (SAD) tvoria cesty 1. Triedy číslo E76 a miestnu sieť tvoria cesty II/512 triedy, koncové cesty III. triedy a spojovacie cesty III/0651. Napojenie okresných miest ako sú: Zvolen, Banská Štiavnica, Žarnovica, Detva, Žiar nad Hronom na dopravu SAD sú veľmi dobré, nakoľko celým Pohronským regiónom vedú diaľkové linky spájajúce východ a západ SR.

V obci Brehy má zastúpenie cestná automobilová doprava. Novou Baňou prechádza aj železničná doprava.

➤ **Automobilová doprava** – na rýchlostnú komunikáciu I/65 je napojená cestou III/0658 Nová Baňa – Žarnovica, na ktorú je pripojená obec Rudno nad Hronom.

Dôležitým dopravným medzníkom v infraštruktúre v Pohronskom regióne bolo vybudovanie železničnej trate.

➤ **Železničná doprava** - Roku 1895 sa začala budovať trať pohronskou dolinou, úsek Hronská Dúbrava - Levice. Najťažším úsekom popri skale pod Beňadikom bol úsek v rudnianskom chotári v Okrute, kde asi 30 m vysoká skala vyčnievala až do Hrona a popod ňu viedol úzky chodníček. Bolo preto potrebné zo skaly odstreliť kus tak, aby sa uvoľnilo miesto pre trať. Práce pri odstraňovaní skaly vykonávali Taliani a vyžiadala si aj jednu ľudskú obeť. V súčasnosti je železničná doprava napojená na železničnú sieť (č. 150 Bratislava -Zvolen) a nie je taká výhodná ako autobusová, čo je ovplyvnené hlavne jednokolažovou traťou. Celým Pohronským regiónom prechádza trať číslo 150, ktorá je elektrifikovaná. Hlavné prepojenia sú Bratislava – Zvolen – Lučenec a Nové Zámky – Zvolen – Košice. Kvalitatívne charakteristiky slovenského dopravného systému (kvalita povrchu ciest, priepustnosť systému, rýchlostné komunikácie, elektrifikácia a rýchle expresné železničné trate a i.) výrazne zaostávajú za štátmi EÚ.

Veľký význam pre hospodársky rast regiónu má zlepšovanie jeho dostupnosti aj pomocou leteckej dopravy. Najbližšie dopravné letisko v Pohronskom regióne sa nachádza v Sliači. Toto letisko vzhľadom na svoju výhodnú polohu má predpoklady pre prevádzkovanie pravidelnej vnútroštátnej a medzinárodnej prepravy osôb a tovarov nízko kapacitnými lietadlami. Letisko na Sliači má aj športový charakter. Po rekonštrukcii a otvorení letiska Sliač sa spustili i charterové linky do obľúbených prímorských dovolenkových destinácií, s ponukou medzinárodných letov do destinácií Burgas

v Bulharsku a Antalya v Turecku. Táto možnosť rýchlej a bezpečnej dopravy podstatne zvyšuje atraktivitu nášho regiónu pre európske investície, pretože letisko výrazným spôsobom dotvára dopravnú infraštruktúru nielen pohronského a banskobystrického regiónu, ale celého Slovenska. Rieka Hron nevytvára vhodné predpoklady na realizáciu vodnej (riečnej) dopravy. Využíva sa len na športovú a rekreačnú osobnú plavbu(úsek Nový Tekov – Štúrovo). Raritou pre rieku Hron je jeho využívanie na splav pre rôzne vodácke skupiny.

Hlavným zdrojom hlukovej záťaže v území je cestná doprava na štátnej ceste medzi obcami Rudno nad Hronom, Voznicou a Brehmi. Zaťaženie hlukom však nebolo nikdy objektivizované meraním, predpoklad prekročenia zaťaženia hlukom je vzhľadom na malú frekvenciu dopravy na uvedenej ceste nepravdepodobný. Iný zdroj hluku sa v lokalite nenachádza.

2.2.5.6 Odpadové hospodárstvo

Komunálny odpad vznikajúci na území obce je odoberaný spoločnosťou SITA Slovensko, a.s. Bratislava a je odvázaný na uloženie na skládku v k.ú. Mochovce. Separovaný zber odpadov zabezpečujú pre obec Technické služby mesta Nová Baňa v rozsahu zložiek komunálneho odpadu - sklo, papier, plasty. Zber nebezpečných zložiek komunálnych odpadov vykonáva spoločnosť SITA Slovensko a.s. prevádzka Levice.

Na lokalite ani v jej bezprostrednej blízkosti sa zariadenia na zneškodňovanie odpadov ani skládky odpadov nenachádzajú. Priamo v posudzovanej lokalite sa nevyskytuje žiadna skládka odpadov.

Obec má priamy vplyv na odpadové hospodárstvo týkajúce sa komunálneho odpadu a je zodpovedná za nakladanie s ním. Pri nakladaní s odpadom vychádza zo Zákona č. 233/2001 o odpadoch z § 39. Každá obec ukladá miestny poplatok za komunálny odpad a drobný stavebný odpad, ktorý vzniká na jej území a ktorý je zo zákona povinný na rozdiel od ostatných miestnych daní, ktoré sú dobrovoľné. Miestnym daniam priradíme fakultatívny charakter, nakoľko povinnými sa stávajú až ich zavedením vo všeobecnom záväznom nariadení. Samotná obec je správcom miestnych daní, tieto dane sú stabilným a opakovateľným zdrojom príjmov a prejavujú sa v rozpočtoch obce bez výraznejších výkyvov. Na základe ustanovenia § 6 ods. 2 a § 11 ods. 4 písm. d),e) a g) zákona SNR č. 369/1990 Zb. o obecnom zriadení v znení neskorších zmien a doplnkov a zákona NR SR č. 582/2004 Z. z. o miestnych daniach a miestnom poplatku za komunálne odpady a drobné

stavebné odpady v znení neskorších zákonov vydalo Všeobecné záväzné nariadenie č. 2 / 2014 o poplatku za komunálne odpady a drobné stavebné odpady na území obce Brehy.

Obec Brehy (ďalej len „obec“) týmto VZN ukladá s účinnosťou od 1.1.2015 miestny poplatok za komunálne odpady a drobné stavebné odpady (ďalej len „poplatok“). Toto nariadenie upravuje stanovenie sadzieb poplatku v nadväznosti na zavedený zber odpadu, podmienky na vrátenie poplatku alebo jeho pomernej časti, podmienky, ktorých splnenie má poplatník preukázať a podklady, ktoré má poplatník predložiť pri znížení alebo odpustení poplatku. Zdaňovacím obdobím poplatku uvedeného v článku 1 ods. 1 je kalendárny rok. Poplatok sa platí za komunálne odpady a drobné stavebné odpady, ktoré vznikajú na území obce, okrem elektroodpadov, použitých batérií a akumulátorov, pochádzajúcich od fyzických osôb, a biologicky rozložiteľného kuchynského a reštauračného odpadu.

Obec Brehy ustanovuje s účinnosťou od 1. januára 2014 miestne poplatky za komunálne odpady a drobné stavebné odpady, daň za verejné priestranstvá pri užívaní rôznych akcií, spevnené plochy, za prenosné stánky, parkovanie motorového vozidla na obecnom majetku do výmery 20 m², daň za komunálne odpady a odpady z drobných stavebných odpadov užívateľov rekreačných chalúp. Obec účtuje aj poplatky za prenájom Domu smútku a použitie chladiarenského zariadenia, za pohrebisko, alebo za uloženie urny.

Poplatok od poplatníka v ustanovenej výške vyberá obec. Správu miestneho poplatku za komunálne odpady a drobné stavebné odpady vykonáva na svojom území obec Brehy. V obci sa nenachádza žiadna riadená skládka.

V obci Brehy je zavedený separovaný zber odpadov, ktorý zabezpečujú Technické služby mesta Nová Baňa v rozsahu zložiek komunálneho odpadu- sklo, papier, plasty. Zber nebezpečných zložiek komunálnych odpadov vykonáva spoločnosť SITA Slovensko a.s. prevádzka Levice. Odporúčam rozširovať separovaný zber odpadu a odpad v maximálnej miere recyklovať, zvyšovať podiel zhodnocovaného odpadu a sortiment separovaných komodít v zmysle cieľov programov odpadového hospodárstva obce. V PHSR v zámeroch obce navrhujeme spoločne zriadiť plochu kompostoviska a zberného dvora. Potrebne je odstraňovať nelegálne skládky, ktoré sa vytvárajú na rôznych miestach po obci. Taktiež navrhujeme opatrenia na ochranu prírodných zdrojov, zlepšenie kvality životného prostredia a ochranu zdravia obyvateľstva, zachovanie a udržanie sídelnej vegetácie a ďalšie opatrenia. Pred znečistením vodných zdrojov tiež navrhujeme zabezpečiť potrebné opatrenia. Ďalšie opatrenia navrhujeme i ohľadom ochrany kvality pôd, v intenzifikácii

využitia výrobných a hospodárskych areálov v katastrálnom území, vrátane rekonštrukcií budov. Navrhujeme tiež znížiť energetické náklady verejných budov (kultúrny dom a obecný úrad), udržiavať existujúcu líniovú zeleň s pôdoochrannou funkciou atď.

V obci Brehy miestny poplatok za komunálne odpady a drobné stavebné odpady, ktoré vznikajú na území obce platí fyzická osoba a právnická osoba, ktorá má v obci trvalý pobyt, alebo prechodný pobyt, alebo ktorá je na území obce oprávnená užívať bytový, nebytový priestor, alebo jej časť a objekt, ktorý nie je stavbou, alebo záhradu, vinicu, ovocný sad a pod.

Zdaňovacím obdobím je 1 rok a sadzba paušálneho poplatku je vo výške:

- a) **0,0465 EUR** za osobu a kalendárny deň pri nehnuteľnosti a byte slúžiacom na bývanie podľa počtu osôb prihlásených na trvalý pobyt alebo prechodný pobyt v obci .
- b) **0,0465 EUR** na kalendárny deň za nehnuteľnosť a byt pre fyzickú osobu ktorá je na území obce oprávnená užívať alebo užíva byt, nebytový priestor, pozemnú stavbu alebo jej časť, alebo objekt, ktorý nie je stavbou, alebo záhradu, vinicu, ovocný sad, trvalý trávny porast na iný účel ako na podnikanie a nie je v obci prihlásená ani k trvalému, ani k prechodnému pobytu.
- c) **0,0465 EUR** za osobu a kalendárny deň s násobkom koeficientu 1 pri nehnuteľnosti, byte alebo nebytovom priestore, ktorého vlastníkom alebo užívateľom je právnická osoba alebo podnikateľ, podľa priemerného počtu osôb pripadajúcich na určené obdobie, ktoré sú s poplatníkom v pracovnoprávnom vzťahu alebo inom obdobnom vzťahu, neznížený o počet osôb, ktorí majú v obci trvalý alebo prechodný pobyt, pri ktorých činnosti vzniká komunálny odpad. Ak je poplatníkom fyzická osoba, ktorá je podnikateľom, do počtu sa započítava aj táto osoba.
- d) **0,0465 EUR** na osobu a kalendárny deň pri nehnuteľnosti, byte alebo nebytovom priestore, ktorého vlastníkom alebo užívateľom je právnická osoba alebo podnikateľ, podľa priemerného počtu osôb, ktorí sú s poplatníkom v pracovno-právnom vzťahu, inom obdobnom vzťahu a priemerného počtu hospitalizovaných alebo ubytovaných osôb pripadajúcich na určené obdobie v rozhodujúcom období. Do tohto počtu osôb sa nezapočítavajú osoby s trvalým alebo prechodným pobytom v obci .

Sadzba poplatku pri množstvovom zbere je **0,0434 EUR /l** alebo **0,1085 EUR /kg**. Právnické osoby a podnikatelia sú povinní podať daňové priznanie k poplatku na tlačive OcÚ do 31.1.2014.

Správca poplatku (OcÚ Brehy) vyrubí miestny paušálny poplatok platobným výmerom. Paušálny a množstvový poplatok je splatný v štyroch rovnakých splátkach a to

najneskôr do 31.3., 30.6., 30.9. a 30.11. bežného roka. Ak poplatok vyrubený fyzickej osobe nepresahuje **17,- EUR** a právnickej osobe **165,96 EUR**, je splatný naraz do 31.3. bežného roka. Poplatok možno zaplatiť naraz aj vtedy, ak je vyšší ako v predchádzajúcej vete.

Zber separovaného odpadu sa začal v obci od roku 2002.

V obci Brehy sa zakazuje:

- a) akékoľvek znečisťovanie verejných priestranstiev
- b) znečisťovanie vodných tokov tekutým a pevným domovým odpadom, ako i iným odpadom
- c) umývanie motorových vozidiel na verejných priestranstvách a pri miestnych potokoch
- d) skladovanie palivového dreva, stavebného materiálu, prípadne iného materiálu ako i parkovanie na verejnom priestranstve
- e) vysýpanie tuhého domového odpadu a iných odpadov mimo určených kontajnerov a kuka nádob f) poškodzovanie a ničenie stromov, okrasných kríkov, kvetov a ostatnej zelene
- g) vypaľovanie suchej trávy, spaľovanie záhradného a domového odpadu

Od roku 2011 do 2013 tonáž komunálneho odpadu stúpala. Čo sa týka zberných nádob na odpad takisto v obci zaznamenávame zvyšujúci počet. Od roku 2014 tonáž komunálneho odpadu má mierny pokles, no stále vyšší ako v roku 2012. V niektorých mesiacoch v roku boli zaznamenané výkyvy z toho dôvodu, pretože zabezpečovaný odvoz komunálneho odpadu sa zvýšil až na trikrát.

Pre efektívne zníženie množstvo vyprodukovaného komunálneho odpadu k zámerom obce patrí aj zriadenie obecného zberného dvora, čo by bolo i menej nákladnejšie pre obec, ale i množstvo komunálneho odpadu vo veľkokapacitných kontajneroch riadeným zberom by sa mohlo znížiť.

Množstvo separovaného odpadu každý rok stúpa. Dobrou správou je i to, že čím viac občania separujú, tým viac sa znižuje množstvo odpadu, čo o predchádzajúcich rokoch nemôžeme povedať. Okrem toho pozitívom za posledné dva roky je i to, že papier môžu občania odovzdať za protihodnotu. Jeho množstvo z roka na rok i tak stúpa.

Množstvo vyprodukovaného komunálneho odpadu za rok 2014 dokumentuje Tabuľka 55.

Obec Brehy

Tabuľka 55 Množstvo vyprodukovaného odpadu za rok 2014

P.č.	Názov odpadu	Druh odpadu	Množstvo v tonách
1	Objemný odpad	200307	68,27
2	Zmesový komunálny odpad	200301	233,15
3	Sklo	200102	10,08
4	Papier a lepenka	200101	6,35
5	Plasty	200139	5,75
6	Obaly z plastov	150102	0,36
7	Kal zo septikov	200304	23
8	Vyradené zariadenia obsahujúce chlórfluorové uhľovodíky	200123	0,19
9	Vyradené elektrické a elektronické zariadenia, obs. nebez. časti	200135	0,86
10	Vyradené elektrické a elektronické zariadenia	200136	0,47
11	Šatstvo	200110	2,8
12	Opatrované pneumatiky	160103	3,18
13	Kovy	200140	0,27

Zdroj: Interný materiál OcÚ Brehy (2015)

V obci sa začína i so zberom použitého a biologicky rozložiteľného kuchynského oleja. Od spoločnosti LADISCO, s.r.o., Považany obec obdržala 100 kusov plastových lievikov na uvedený zber. Táto firma zabezpečuje odvoz naplnených zberných kontajnerov a za odobrané množstvo obci zaplatí. Obec môže žiadať o príspevok §64 ods. 1 zákona č. 223/2001 Z.z. Občanom bol vydaný oznam o tom, aby tí ktorí sa majú chuť zapojiť do tohto systému zberu, aby si plastový lievik prišli vyzdvihnúť na Obecný úrad. Takto môžu obyvatelia spoločne prispieť k záchrane životného prostredia aj mnohých ľudských životov

Systém zberu : 1. lievik, naskrutkujte na čistú PET fľašu 2. opotrebovaný kuchynský olej , masť, tuk (NIE MOTOROVÝ OLEJ!!!) nalejte do PET fľaše 3. naplnenú PET fľašu pevne uzatvorte a vložte do zberného kontajnera, ktorý je umiestnený: - vo dvore obecného úradu v Brehoch. PET fľaše je nutné pevne uzatvoriť, nakoľko sa olej môže vyliť do zbernej nádoby.

Obrázok 10 Postup zberu použitého kuchynského oleja (masti) do PET fľaše

Zdroj: www.ladisco.sk

2.2.5.7 Potenciál pre rozvoj cestovného ruchu v obci

Základom pre rozvoj cestovného ruchu je prírodný a kultúrno-historický potenciál ako aj kvalitná materiálovo-technická infraštruktúra a rozvinuté služby na profesionálnej úrovni. Primárnu ponuku tvorí prírodný a kultúrno-historický potenciál krajiny a organizované podujatia ju dopĺňajú.

Obec sa nachádza na trase jednej z najvýznamnejších turistických trás v rámci Slovenska – Rudnej magistrále, tiahnucej sa od Zlatých Moraviec až do mesta Rudňany. Významná je vodná turistika na rieke Hron, kde obec býva pravidelnou a významnou zástavkou vodných turistov. Zároveň je obec nachádzajúca sa na úpätí Štiavnických vrchov aj vstupnou, resp. konečnou lokalitou pre návštevu tejto chránenej krajinej oblasti. V areály OŠK sa nachádzajú dve futbalové ihriská, ktoré spadajú tiež do lokality zaplavovanej zrážkovými a priesakovými vodami v rámci lokality „C“.

Katastrálne územie obce Brehy zasahuje do Chránenej krajinej oblasti Štiavnických vrchov a Novobanskej kotliny. Patrí do rudniansko-brežského rudného ložiska v masíve Chlmu a ložiska Pukanského, do ktorého zasahuje svojím severozápadným ložiskom v závere Liešnej doliny. Faunu a flóru charakterizuje dominantnosť podhorského pásma, v ktorom je zastúpená väčšina druhov vyskytujúcich sa na Slovensku. Majestátny vrch Chlm (726 m n. m.) patrí k dominantám obce. V minulosti v sebe ukrýval mnoho nerastného bohatstva, preto sa tu nachádzajú pozostatky viacerých banských diel - povrchové dobývky.

Celé okolie Brehov je poznačené baníckou históriou. V závere malého údolia Šlosberg smerom na Hulín sa nachádzajú tri starodávne (13-14. storočia) štôlne ako: štôlna Johann De Deo (Ján z Boha): dolná (dedičná), stredná a horná štôlna, Johan Nepomuk, Jozef, Filip a dedičná štôlna Anna Božena. K jeho vrcholu vedie turistický chodník (zelená značka). Pri ústí je štôlna Johann De Deo do veľkej výšky zaplavená vodou. Pred baňou sa nachádza objemná halda, svedčiaca o značnej dĺžke podzemných chodieb – podľa starých banských máp je prepojená so štôľňou Filip v Rudne nad Hronom. Rudu zo štôlne vyvážali na povrch štôľňou Filip a spracúvali v stupách v susednej obci Rudne nad Hronom.

V prevádzke bola pravdepodobne až do uzavretia Rudniansko-brežského ťažiarskeho závodu v 60-tych rokoch 19. storočia. Ponad ústie Dolnej štôlne vedie zachovaná banícka cesta asi 200 m smerom na východ k zasypanému ústiu Strednej štôlne, ktorá je rozoznateľná už len podľa terénnej zníženiny a malej haldy. Vchod do Hornej štôlne Johann De Deo je tiež zasypaný, zreteľná je však pomerne veľká halda, 150 m severovýchodne od Strednej štôlne v nadm. výške 567 m. V úlomkoch skál na halde je možné nájsť stopy po ručnom vŕtaní, čo svedčí o používaní pušného prachu pri tunajšej ťažbe. Približne 15 m nad Hornou štôľňou sa nachádza najvzácnejšia tunajšia pamiatka – prekop k podpovrchovým dobývkam na Priečnej žile – zrejme pôvodná štôľňa Johann De Deo. Stredovekí baníci vytesali smerom po žile štôľňu, ktorá bola v 18. stor. obnovená a rozšírená do mohutných hlbokých dobývok. Pôvodný lichobežníkový profil štôlne sa dobre zachoval, na stenách a strope sú viditeľné stopy po ručnom razení. Keďže profil štôlne je pôvodný, nepoškodený pušným prachom, je reprezentatívnou ukážkou tunajšieho stredovekého baníctva. V blízkosti vchodu sa v skalnej stene zachoval nápis z r. 1736 s názvom bane a symbolom kladiva. Horná štôľňa Johann De Deo ťažila Priečnu žilu a jej dobývky po vyťažených rudných stĺpoch ústia na povrch pozdĺž východného okraja mohutného skalného brala v Šlosbergu. Aj v tuhej zime sú ústia dobývok a šachtíc nápadné zeleným porastom machov a papradí, ktoré v stálej sviežosti udržuje teplý vzduch vychádzajúci z hlbín banských diel. V ústí doliny Šlosberg do doliny Obecného potoka ako aj v protiľahlej ľavostrannej doline Hrádza sa v 18. stor. nachádzali technické zariadenia súvisiace s prevádzkou tunajších banských diel. Stupy poháňala voda z Obecného potoka, ktorú k nim privádzali krátke náhonové jarky. Zvyšky týchto zariadení sa nezachovali.

Z východnej – rudnianskej strany masívu Chlmu, v okolí poľovníckej chaty v Hrdzavej doline, sa nachádza niekoľko opustených banských diel, ťažiacich tunajšie rudné žily Filip, Goldschramm a Anna. Chata je prístupná autom po lesnej ceste z Rudna nad Hronom cez Hrdzavú dolinu. Chata je postavená na mohutnej halde Novej štôlne Johann Nepomuk v nadm. výške 386 m, ktorej zasypané ústie je v teréne zreteľné. Nižšie, v údolí pod chatou, sa nachádza otvorený vchod do prístupnej štôlne Jozef. V lese nad chatou sú početné prepadliská, svedčiace o rozsiahlejších závaloch v štôľňach Johann Nepomuk a Filip. Ústie štôlne Filip je dnes nezreteľné a je položené vyššie, v nadmorskej výške 495 m. Prvé záznamy o obnovennej ťažbe v tunajších baniach sú z prvej pol. 18. stor., Banské diela sú však pravdepodobne omnoho staršie, podobne ako Johann De Deo z „brežskej“ strany. Po spojení rudnianskych a brežských baní do spoločného podniku v r.

1840 patrili podiely (tzv. kuxy) v tunajších banských poliach Beatrix, Jozef, Ján Nepomuk a Filip medzi najdôležitejšie.

Niekoľko storočí intenzívnej ťažby na Brehoch zanechalo množstvo banských pamiatok. Ešte aj dnes možno nájsť v teréne viac ako 20 štôlní. Tie sa sústreďujú na Brehoch v dvoch lokalitách resp. rudných poliach (Obrázok 11).

Obrázok 11 Lokality intenzívnej ťažby na Brehoch

Zdroj: Mgr. Ján Kováčik (2015)

BREHY - RUDNO, pod vrchom Chlm

Po ľavej strane cesty do Pukanca sa nachádza niekoľko kutacích (prieskumných) štôlní, ktorých mená nie sú známe, ich dĺžka často nepresahuje 30 m. Ďalšie kratšie štôlnie sa vyskytujú v časti zvanej Šlosberg. Na konci tejto dolinky, smerom na Hulín sa však nachádza starodávna výdatná štôlnia Johann de Deo (Ján z Boha). Je tvorená 3 prepojenými štôlniami: dolnou, strednou a hornou, ktoré tvoria spleť chodieb v niekoľkých horizontoch (poschodiach) (Obrázok 12).

Obrázok 12 Výdatná štôlnia Johann de Deo (Ján z Boha)

Zdroj: Mgr. Ján Kováčik (2015)

Spomína sa, že sú spojené so štôľňou Filip na rudnianskej strane, pričom celková dĺžka chodieb v Chlme dosahuje údajne až 9,5 km. Mnohé z chodieb sú kresané ručne, čo dokazuje ich starodávnosť, keďže tam nebol použitý strelný prach. Pod touto štôľňou v doline Obecného potoka sa pravdepodobne nachádzal menší tajch, o jeho existencii sa však nezachovali žiadne záznamy. Pripomína ho len miestny názov Hrádza. Boli tu tiež vybudované tzv. stupy na úpravu rudy. Ide o drtiče poháňané vodou, ktorá roztáčala drevené koleso s výstupkami na jeho osi. Tie nadvihovali kladivá (tlčky), ktoré pri páde rozbíjali rudu pod nimi. Kvalitná aj stupová (menej kvalitná) ruda sa ďalej splavovali a dôkladne triedili. Ďalšou fázou bola tzv. amalgamácia, teda vytvorenie koncentráту rudy s ortuťou, ktorá viaže vzácne kovy. Tento koncentrát rudy sa následne vozil na volských záprahoch do huty v Žarnovickej Hute, kde sa pri vysokej teplote ortuť vyparila a získalo sa striebro resp. zlato. Ako zaujímavosť možno uviesť, že v roku 1821 tu bolo vyťažené 34 kg striebra a 0,5 kg zlata.

BREHY – PUKANEC, pod vrchom Agraš

Na konci doliny Liešňa, pod vrchom Agraš sa nachádza tiež sústava starých štôlní. Podľa záznamov hlbinné baníctvo v tejto oblasti začalo neskôr – až v pol. 18. stor. Avšak už od stredoveku tu pomerne intenzívne prebiehala povrchová ťažba, preto tu zostalo pomerne veľa píng, prepادلísk a vetracích komínov. Táto oblasť je rajom pre zberateľov polodrahokamov, hlavne kryštálov a ametystov, ktoré sa dajú nájsť v miestach, kde zrudnenie smerovalo až k povrchu. Je pomerne nebezpečné sa tu pohybovať osamote. Dĺžka chodieb všetkých baní je okolo 3,3 km. K známym štôľňam patria napr.: Gottes Gabe (Boží dar), Nussbaum (Lieska), či Ladislav. Zaplavená Stredná štôľňa Gottes Gabe sa dnes využíva na zásobovanie Brehov pitnou vodou. Začiatkom 19. storočia, kedy stagnovalo miestne baníctvo, bol pravdepodobne plán rozšíriť ťažbu v oblasti Liešnej. Vybudovali pomerne veľký komplex stúp (drtičov rudy) a taktiež pomerne málo známy Brežský tajch (Obrázok 13), ktorý mal zabezpečiť vodu na ich pohon. Pozostatky hrádze tohto malého tajchu možno nájsť pod druhou lesníckou chatou, trochu nižšie v doline sú rozpoznateľné aj múry bývalých stúp. Tajch však pravdepodobne po niekoľkých desaťročiach zaniká, čo bolo predzvesťou postupného úpadku baníctva.

Obrázok 13 Pozostatky Brežského tajchu

Zdroj: Mgr. Ján Kováčik (2015)

V r. 1838 došlo k zlúčeniu brežského a rudnianskeho baníctva pre lepšiu rentabilitu – banský závod vtedy niesol meno Rudniansko – brežské ťažiarstvo a patrilo pod erárny závod Vindšachta (Štiavnické Bane). V tomto období pracovalo v spoločnom závode 84 baníkov. V priebehu rokov 1840 – 1854 ťažiarstvo vyťažilo 33 kg zlata a 954 kg striebra, ale strata bola až 66000 zlatých. Väčšina dobývania sa však sústredila na výdatnú žilu Anna na Rudne. Postupne však bolo miestne baníctvo stále viac stratové. Okolo roku 1860 sa úplne zastavila razba nových chodieb a po niekoľkých rokoch spracovania hlušiny stratili prácu na Brehoch a Rudne aj poslední baníci.

Významnými baníckymi lokalitami, v ktorých sa nachádza množstvo svedectiev o baníckej činnosti by bolo vhodné vytvoriť trasu NCH, ktorá by turistov informovala o pôsobení a význame baníctva v tejto lokalite. Okrem baníctva, ktoré výrazne ovplyvnilo morfológický vzhľad krajiny, nachádza sa tu významná lokalita Šlosberg, ktorá je vytvorená dvoma mohutnými skalnatými výčnelkami andezitového horninového zloženia. Nachádza sa na juhovýchodnom svahu masívu Chlmu nad obcou vo výške 700 m n. m. Táto oblasť Šlosbergu je zaujímavá škálou zástupcov živej prírody, najmä flóry. Najzaujímavejšou je brečtan obyčajný, popínavý, ťahajúci sa po východnom brale Šlosbergu, s obvodom kmeňa 50 cm. Spleť konárov plaziaca sa po skalnom podklade kopíruje zvislú zlomovú štruktúru Šlosbergského brala. Z blízkeho Hulína si možno vychutnať pohľady na dolinu Hrona, Slovenskú bránu či na Putikov vršok. Z Hulína je príjemný zostup po chodníku vedúcom severným hrebeňom do obce. Práve tu, v lokalite

zvanej Machuliny je možné nájsť jediný známy výskyt plavúnika splošteného v Štiavnických vrchoch. Tradičným remeslom Brežanov bolo hrnčiarstvo, ktoré je tu živé dodnes. V obci sa zachovala hrčiarska pec v záhrade Kólovho domu a u pána Jána Fialu (Obrázok 14). Dodnes sa tomuto remeslu vo svojej dielničke venuje a pravidelne sa zúčastňuje na kultúrnych a remeselných podujatiach nielen v obci, ale i širokom okolí a udržiava hrnčiarsku tradíciu.

Pre Brehy boli voľakedy charakteristické murované trojpriestorové domy s valbovými strechami pokrytými tvrdou krytinou. Dlhšia dvorová strana bývala lemovaná gánkom, prekrytým vysunutou časťou krovu spočívajúcou na stĺporadi. Mnohé domy v obci ešte nesú znaky tradičnej ľudovej architektúry. Väčšina z nich pochádza z konca 19. a začiatku 20. storočia. V obci v miestnej časti u Fabkov sa nachádza jediný brežanský domček so slamenou strechou, ktorý je svedectvom a poukazuje na to, akým spôsobom voľakedy žili obyvatelia v obci a volá o svoju záchranu. Je najvyšší čas venovať pozornosť takémuto miestu už len z dôvodu, že v ďalekom okolí sa takéto pozostatky tradičného ľudového domu nenachádzajú. Zámerom obce je získať dotáciu na záchranu domčeka u Fabkov, v ktorom by obyvatelia chceli vybudovať potom múzeum, v ktorom by prezentovala obec svojimi tradíciami a remeslami (Obrázok 15).

Obrázok 14 Hrnčiarska pec pána majstra Jána Fialu

Autor: RNDr. Anna Štefanková (2015)

K ďalším hrnčiarom v obci patrili: Štefan Fiala (otec Jána Fialu), Jozef Brodziansky, Gregor Majzler, Peter Šlauka, Martin Uškrt, Jozef Jakubík, Jano Jakubík(syn), Štefan Rendek, Pavel Maruška, Peniaška, Mlynárovci, Martin Šalka, Ďuríkovci, Mrázovci, Bandúrovci, Ignác obrcian-Bodoš, Ján Šalka, Jozef Vrška, Jozef Jakubík, Vrška Martin, Jozef Dodok, Imrich Klonga, Štefan

Fiala, Polcovci, Štefan Michalec, Ján Brodziansky, Kukučkovci, Horkovci, Vrzalovci, Florian Čakloš, Jozef Čakloš (syn), Jozef Krovina a syn, Martin Šalka, Michal Šalka, Jakubovci, Šalka-Ivovci a ďalší.

Obrázok 15 Murovaný domček so slamenou strechou u Fabkov

Autor: RNDr. Anna Štefanková (2015)

V okolí vytvára pekné meandre ako dôsledok prehradenia toku lávou zo sopky Putikov vŕšok. Niektoré už pripomínajú len tzv. mŕtve ramená. Putikov vŕšok patrí k najmladším vulkanickým sopkám nielen na Slovensku, ale i v celej Európe. V jeho blízkosti sa nachádzajú dve jaskynky, ktoré by taktiež mohli vytvárať potenciálne miesto pre vášnivcou letnej turistiky (Obrázok 16).

Obrázok 16 Pozostatky najmladšej vulkanickej sopky Putikov vŕšok

Autor: Mgr. Ján Kováčik (2013)

V oblasti cestovného ruchu sa snaží obec nadviazať spoluprácu s miestnou akčnou skupinou- oblastnou organizáciou Pohronská cesta, ktorá sa bude snažiť smerovať svoje aktivity na cestovný ruch a na miestny a regionálny rozvoj obcí a miest. Obec spolupracuje aj s miestnymi podnikateľmi a okolitými obcami, s komisiou pre kultúru a CR.

Obec taktiež spolupracuje na príprave vydávania a zabezpečenia propagačných materiálov pre obec, pripravuje návrhy na riešenie rozvoja cestovného ruchu a spolupracuje so všetkými dotknutými orgánmi a organizáciami pri realizácii. Na podporu cestovného ruchu chce vytvárať systém finančných zdrojov, zachovávať historické, kultúrne a architektonické dedičstvo, rieši podnety a návrhy v spolupráci s hlavným kontrolórom, podieľa sa na koordinačnej činnosti pri realizácii úloh súvisiacich s ekonomickým a sociálnym rozvojom spravovaného územia, podieľa sa na tvorbe koncepcie rozvoja na úseku cestovného ruchu na území obce, koordinuje a zabezpečuje úlohy súvisiace s činnosťou obce v spolupráci s partnerskými obcami.

ARCHEOLOGICKÉ LOKALITY ÚZEMIA

Na priamo posudzovanej lokalite ani v jej blízkom okolí nie sú známe žiadne archeologické lokality. Známe archeologické náleziská sú mimo skúmanej lokality, napr. v Novej Bani, v Hronskom Beňadiku a pod.

2.2.6 Kultúrne pomery

K tradičnému spôsobu života patrila okrem hmotnej kultúry, prejavujúcej sa v práci, bývaní, stravovaní a v odievaní aj kultúra duchovná. Okrem práce a každodenných starostí boli aj v minulosti v živote jednotlivca i celej dedinskej pospolitosti chvíle sviatočné, určené na oddych, zábavu, riešenie rôznych spoločenských problémov a potrieb. napr. k tradičným kultúrnym dňom v obci patrila tzv. batôškový deň, ktorý sa vždy v obci konal na Všetechsvätých a v tento deň sa zjednávali do služby paholci a služby. Na Nový rok, okrem toho, že bol sviatočný deň sa vždy volili obecní sluhovia, ktorými boli hájnik, zvonár, hrobár a hlásnik. Sviatočnou príležitosťou na stretnutie celej rodiny bývali hody, nazývané na Brehoch púť, ktoré sa konali 15. augusta. Podobná hostina sa robila aj na jeseň, 5. novembra, na ukončenie poľnohospodárskych prác. Život v obci sprevádzali tanečné zábavy; spievalo sa po dedine na Veľkonočnú nedeľu a povinnosťou mládencov bolo i každoročne na Veľkonočný utorok vyčistiť cintorín. Hlavnú úlohu v období fašiangov mala tradícia pochovávania basy.

Kultúrny život v obci bol spočiatku na nízkej úrovni. Reprezentovali ho ochotnícke divadelné predstavenia nacvičené zvyčajne na Vianoce miestnym učiteľom s príležitostnými ochotníkmi. Chýbala výrazná, vedúca osobnosť so schopnosťou podchytiť mládež aspoň v divadelnom krúžku. Neboli tu telocvičné ani iné spolky, okrem dobrovoľného hasičského spolku, ktorý vznikol už pred prvou svetovou vojnou, no svoju činnosť obnovil až roku 1928. Nariadením Ministerstva školstva a národnej osvety sa v roku 1925 zriadila v obci knižnica. V miestnosti školy sa hrávali ochotnícke divadelné predstavenia. Hybnou pákou aktivizácie v rozvoji kultúrneho života v obci boli učitelia a žiaci. Pôsobilo tu i ochotnícke divadlo. Brehy z národopisného hľadiska netvoría špecificky samostatnú oblasť. Hmotná a duchovná kultúra tejto lokality je veľmi príbuzná okolitým dedinám stredného Pohronia. Od okolitých dedín sa Brežania odlišovali hrnčiarstvom a povozníctvom spojeným s priekupníctvom. Hlavným zdrojom obživy obyvateľov Brehov bolo hrnčiarstvo, neskôr povozníctvo a furmanstvo. Kultúrny život v boci reprezentovali len ochotnícke divadelné predstavenia nacvičené väčšinou na Vianoce. Priadky, páračky, vypaľovanie hlineného riadu, posedenie v krčme, alebo v lete pri ohníku bývali v minulosti vhodnými príležitosťami pre dobrých rozprávačov, oživujúcich staré príbehy a vlastné zážitky.

V súčasnosti, v uplynulom školskom roku 2013/ 2014 sa počas celého školského roka o kultúrne dianie v obci podieľala ZŠ. Žiaci spolu s učiteľmi pestrými a zaujímavými aktivitami sa zúčastňovali na príprave kultúrnych programov k rôznym príležitostiam v obci. V mimoškolskej činnosti pracovalo 6 záujmových útvarov. Z niektorých krúžkov sa žiaci zapojili do tvorivých dielní na Vianoce a Veľkú noc. Žiaci z tanečného krúžku sa zapájali aj do programov v škole a v obci. Žiaci zo zdravotníckeho a šachového krúžku reprezentovali školu aj v súťažiach. Každý rok organizujú Deň Zeme so sprievodnými aktivitami, Deň narcisov, rodičovský ples, karneval, návštevy divadelné predstavenia a vystúpenia umelcov v škole. Záver školského roka bol spojený s oslavou Dňa detí s tradičným behom „O pohár starostu obce“. V poslednom rade sa žiaci zúčastnili viacerých exkurzií a školských výletov. Pri príležitosti osláv Svetového dňa Zeme učitelia pre žiakov školy pripravili celú šnúru aktivít, ktorými vyjadrili svoje presvedčenie, že osud našej planéty nám nie je ľahostajný. Na asfalte pred školou deti kreslili obrázky, v triedach vytvorili zaujímavé plagáty, na interaktívnej tabuli riešili kvízy s problematikou Dňa Zeme, niektorí kreatívni žiaci si z odpadového materiálu tvorili modely, ktoré predviedli na módnej prehliadke „Miss ekológia“. Ďalej deti vytvorili Strom odkazov a želaní pre našu planétu, ktorý je umiestnený vo vestibule školy. V mesiaci máj pri príležitosti

„Dňa matiek” deti MŠ pripravili program, s ktorým sa prezentovali v kultúrnom dome svojimi piesňami, básničkami a tančekom. K tradičným oslavám v obci patrí stavenie mája, Výstup na Hulín, Deň matiek, MDD, hasičský bál, brežský remeselný deň a pod.

Tabuľka 56 Kalendár kultúrnych podujatí pripravovaných v obci na rok 2015

24. marec 2015	Marec mesiac knihy - návšteva žiakov ZŠ v knižnici
30. marec 2015	Oslava dňa učiteľov, Vyhlásenie najlepšieho učiteľa
Marec	Veľkonočné dielne v Základnej škole
22. apríl 2015	Deň Zeme, moje zvieratko v škole
30. apríl 2015	Stavenie mája
8. máj 2015	Výstup na Hulín
10. máj 2015	Deň matiek
1. jún 2015	Medzinárodný deň detí, Beh o pohár starostu
21. jún 2015	Deň otcov
4. júl 2015	4.ročník nočnej pohárovej súťaže DHZ Brehy
7. august 2015	Hasičský bál
8. august 2015	Brežský remeselný deň
9. august 2015	25. ročník Memoriálu Karola Marušku
9. august 2015	Splav netradičných plavidiel
11. október 2015	Úcta k starším spojená s oslavou jubilantov
5. december 2015	Oslava sv. Mikuláša
31. december 2015	10. ročník plávania ľadových medvedov

Zdroj: OcÚ Brehy (2015)

Medzi najväčšie osobnosti SNP patril prvorodený a jediný chlapec z piatich detí generál Peter Vlčko. Narodil sa v Brehoch 28. mája 1912. Generál Peter Vlčko zomrel 11. januára 2004 v USA, kde žil. Na základe vlastného želania bol pochovaný v rodnej dedine Brehy.

Kultúra a kultúrne dedičstvo obce vytvára pocit domova, bezpečia, ale i zvyšuje atraktivitu územia pre obyvateľov, miestne firmy, pre návštevníkov, turistov či investorov. Podpora miestnych kultúrnych aktivít a kultúrneho života ako i dôkladné poznanie kultúrnych zdrojov územia sa tak stáva konkurenčnou výhodou, silnou stránkou a znakom rozvoja obce. Na zostavenie evidencie pamätihodností obce nadväzuje hlbší prieskum kultúrnych, historických a spoločenských javov, vecí a udalostí. Do nej treba okrem hnutelných a nehnuteľných vecí zaradiť aj kombinované diela prírody a človeka, historické udalosti, názvy ulíc, názvy chotárnych častí, ktoré sa viažu k histórii. Vyhodnotenie získaných údajov, faktov a poznatkov umožnilo dôkladnejšie a presnejšie premietnutie rozvojových limitov a potenciálu do priorit a opatrení Programu rozvoja obce.

Netreba zabúdať, že v prípade stavebnej činnosti napr. novostavby treba predkladať Krajskému pamiatkovému úradu v Banskej Bystrici; žiadosť k zámeru pripravovanej

činnosti s vyhodnotením vplyvov na kultúrne pamiatky, archeologické lokality a pamätihodnosti obce.

Kultúru, spoločenský a kultúrny život v obci zabezpečuje: Komisia kultúry, mládeže a športu pri Obecnom zastupiteľstve v Brehoch. Na základe analýzy doterajšieho vývoja možno očakávať, že kultúrny a spoločenský život sa bude orientovať na: zachovávanie tradícií obce, rozvoj športu a skvalitňovanie kultúrnej činnosti. Kultúra v obci má staré korene.

2.2.6.1 Ľudová, sakrálna architektúra

V Brehoch pracovalo pomerne veľa remeselníkov (kolári, kováči, krajčíri a obuvníci). V roku 1601 obec mala krčmu a 55 domov, v roku 1715 42 daňovníkov, v roku 1828 98 domov a 613 obyvateľov. Starú tradíciu malo hrnčiarstvo (v roku 1715 sa spomína 16 hrnčiarov). Od začiatku 18. storočia do roku 1918 rozvážali obyvatelia hlinený riad na vozoch po celom Uhorsku. Posledný majster J. Brodziansky zomrel v roku 1969, potom hrnčiarstvo zaniklo. Za I. ČSR obyvatelia ostali pri tradičných zamestnaniach. Zapojili sa do SNP. V roku 1946 obecná kronika spomína 25 remeselných rodín. V roku 1956 založili menšinové jednotné roľnícke družstvo (JRD), v roku 1959 celoobecné družstvo, ktoré v roku 1961 prešlo do štátneho majetku. Značná časť obyvateľov aj neskôr pracovala po celej bývalej Československej socialistickej republike, ostatní obyvatelia pracovali v poľnohospodárstve.

Bohatá štruktúra civilizačných podmienok v regióne vyplýva zo zložitého historického vývoja, ktorým viedli dôležité obchodné trasy, pohyby obyvateľstva a rozvinutá banská činnosť vplývali na pestrosť prostredia, bohatosť kultúrnych pamiatok a pod. Z významnejších pamiatok možno spomenúť najmä:

- kostol sv. Jozefa – Pestúna – kultúrna pamiatka z roku 1786;
- Socha Nepoškvrnenej Panny Márie z roku 1749;
- Architektúra tzv. Kólovho domu;
- Hrnčiarska pec v záhrade Kólovho domu;
- Hrnčiarska pec Jána Fialu

Priamo v záujmovom území sa nenachádzajú žiadne kultúrno-historické pamiatky.

Cirkev v obci

Brehy v cirkevnej oblasti pôvodne patrili pod novobanskú farnosť. Roku 1784 rozhodnutím banskobystrického biskupa Františka Berchtolda sa pripojili k breznickej farnosti ako filiálka. Na Brehoch stál už v tomto období menší kostol, ktorého vznik je

zatiaľ nezistený. Kostol bol v dedine postavený roku 1786. Samotná farnosť vznikla v roku 1865.

Sakrálne pamiatky

Obec a jej chotár zdobí viacero sakrálnych pamätníkov. Za obcou, pri ceste do Rudna nad Hronom, stojí Božia muka, postavená po r. 1940. Dala ju postaviť rodina Ružinská. Po jej zničení povodňou bola obnovená Jozefom Krumlovským a niektorými veriacimi. Je to malá štvorcová stavba so širším ostrolukým výklenkom, v ktorej je obraz Máriinho Nepoškvrneného srdca. Na jeho mieste (kedysi tu bolo rázcestie) stával drevený stĺp na pamiatku utopeného mládenca, v dnes už vyschnutom jazierku, v ktorého výklenku bola soška Panny Márie. V obci pred domom Petra Šlavku sa nachádza Božia muka, ktorú r. 1929 dal postaviť Juraj Laco, tunajší obyvateľ a vysťahovalec do Ameriky. Na námestí v strede obce stojí štvorcová Božia muka so širším ostrolukým výklenkom, ktorú po r. 1920 dal postaviť p. Maslen. Na hornom konci obce (Močarina) pri Holubovcoch stojí štvorcová Božia muka so štvorcovým výklenkom, ktorú pravdepodobne na konci 19. stor. dala postaviť prvá manželka Štefana Smelého, Katarína. Pamätník r. 1999 obnovila Anna Holubová a niekoľko veriacich rodín. Vo výklenku sa nachádza soška Panny Márie. V blízkosti pri hornom obchode Jednota stojí štvorcová Božia muka so širším polkruhovým výklenkom, ktorý r. 1994 dala podľa návrhu Ondreja Kilika postaviť vdova Katarína Furješová, rod. Ždánka. Vo výklenku je umiestnená socha Božského srdca Ježišovho. Pred kostolom stojí kamenná socha Nepoškvrnenej Panny Márie postavená r. 2002 z milodarov veriacich. Socha je dielom sochára Igora Horoviča.

Pri ceste do Rudna nad Hronom stojí drevený prícestný kríž s liatinovým korpusom, ktorý v 2. polovici 19. stor. dali postaviť miestni veriaci. V miestnej časti Liešna stojí drevený prícestný kríž s liatinovým korpusom, ktorý v r. 2000 dal postaviť miestny obyvateľ Jozef Hudec s rodinou s príspevím niektorých veriacich. Pred kostolom stojí drevený misijný kríž z r. 1942, ako pamiatka na misiu, ktorú tu vykonalí Misionári Božieho Slova z Nitry-Zobora. Predtým tu stál kríž z r. 1909, ktorý na pamiatku misie osadili kňazi-lazaristi. Na druhej strane pri vchode do kostola stojí liatinový kríž s liatinovým korpusom, ktorý r. 1879 dal postaviť mládenec Ján Fabka. Prvý kríž bol postavený na prelome 18. a 19. storočia. Plastika Krista, ľudová práca pochádza z polovice 19. storočia a nachádza sa v jednom výklenku rodinného domu.

2.2.7 Šport

DHZ v obci Brehy

V oblasti športu zastupujú DHZ Brehy tri družstvá, a to družstvo mužov, žien a dorastencov. Družstvo mužov je zložené z ôsmich členov, ktoré tvoria chlapci a dievčatá z obce. Chlapci sa tento rok rozhodli, že ako tím budú pôsobiť v Hasičskej lige nočných súťaží. Dievčatá sa zase rozhodli, že konečne po šiestich rokoch spoločného bojovania vstúpia do ligy. Vybrali si Tekovsko – Hontiansku hasičskú ligu a tak sa pričinia k postupu na Slovenský superpohár 2015. V tíme DHZ Brehy pôsobí aj tím dorastencov. Chlapci spolu súťažia v podstate len prvú, resp. druhú sezónu a ich posty ešte nie sú veľmi ustálené. Nakoľko sú to chlapci od 14 do 18 rokov, všetci sú ešte študenti strednej alebo základnej školy. K dorastu DHZ Brehy patria Peter Michalec, Adrian Obercian, Ján Fiala, Dávid Vallo, Richard Frólich a Milan Seneši. V súčasnosti DHZ Brehy pripravila 4. ročník Nočnej pohárovej súťaže (3. kolo Hasičskej ligy nočných súťaží), ktorá sa uskutočnila 4. 7. 2015 na futbalovom ihrisku OŠK Brehy.

Šípkarstvo

V Brehoch vyrástol aj šípkový majster Juraj Holub. Je rodák z Brehov, ale už 12 rokov býva v Olomouci. Pred 8 rokmi začal hrať amatérsky šípky, kde sa postupom času dostal do vrcholovej extraligy ČR. Hrá za extraligový tím Dobří Bobři Olomouc, ktorý v tohtoročnej sezóne skončili na krásnom 2 mieste v ligovej tabuľke. Kvalifikoval sa na majstrovstvá ČR, ktoré ho ešte len v júni čakajú. Juraj ale nie je len tímovým hráčom. V jednotlivcoch na turnajoch RGP už v minulých rokoch pokukával na víťazstvo. Ale až tohto roku, ho víťazstvo RGP v Drnoviciach nominovalo do turnaja TOP (12 najlepších hráčov ČR). V ňom postúpil zo skupiny až ako štvrtý, ale potom to prišlo. 7:4 s Pavlom Drtilom, 7:5 s Danielom Barbořákom a v semifinále 7:4 s Martinom Popelkou a konečné skvelé druhé miesto. I keď v turnaji skončil na krásnom 2. mieste, bude bojovať a snažiť sa naďalej, aby tým majstrom ČR raz bol. Na turnajoch RGP dvojíc, so spoluhráčom Pavlom Šroubkom sa im už niekoľkokrát podarilo vybojovať prvé miesto. Po ďalších zápasoch RGP sa dostal na prvé miesto v rebríčku jednotlivcov v ČR. V júni sa zúčastnil majstrovstiev sveta v Chorvátsku.

Vodáci

OZ Lodenica pod orechmi v obci Brehy poskytuje tradičné miesto na stretávanie vodákov zo širokého okolia. Dňa 25. 4.2015 sa vodáci stretli v OZ Lodenici a v spolupráci so ŠPORT BARom pripravili tradičné otvorenie vodáckej sezóny- Odomykanie Hrona.

Vodáci sa zišli zo širokého okolia, prišli z Bystrice, Levíc, Tlmáč, Novej Bane aj Nitry. Po zaspievaní vodáckej hymny spoločne privolali ich starého známeho – vodníka Čochtana, ktorý im v čereni priniesol kľúč a deťom cukríky. Keď bol Hron odomknutý, mohli sa všetci spolu vydať na splav úseku Žarnovica – Brehy. Po splave ich čakal chutný guláš a občerstvenie, o zábavu sa postarali Gápeľské šípy. Priamo v Brehoch sa už druhý rok stretáva skupina mladých ľudí, ktorí sa učia základy vodáctva pod vedením Martina Mikušku. Aj toto je spôsob ako užitočne tráviť voľný čas a zároveň zachovať tento krásny šport v obci, ktorá je vďaka svojej polohe dôležitou spojnicou medzi horným a dolným úsekom Hrona.

ŠPORT-BAR Brehy

Posledná májová sobota sa na ihrisku niesla v znamení 3. Ročníka BUSINESS CUP-u - organizovaného futbalového turnaja firiem. Turnaja sa zúčastnilo 7 tímov: Obecný športový klub- ŠPORT BAR BREHY, FC FOFOLA (Rudno nad Hronom), ZF LEVICE, ASF 2009 (Nová Baňa), ŠLAVKOVCI (Brehy), STARÍ PÁNI OŠK BREHY a prvýkrát v histórii turnaja ženskej zostavy HVIEZDY. Tímy boli rozdelené do dvoch skupín, kde odohrali zápas každý s každým. Do semifinále postúpili 4 tímy, z ktorých si 1. miesto vybojovali ŠLAVKOVCI, 2. miesto FC FOFOLA, 3. miesto ZF LEVICE. Najsledovanejší zápas bol HVIEZDY – FC FOFOLA o postup do semifinále, ktorý však HVIEZDY prehrali 1:4, ale vyslúžili si najväčší aplauz publika. Celý turnaj sa niesol v priateľskej a uvoľnenej atmosfére.

Stolný tenis a kulturisti

V obci svoje aktivity vyvíjajú i ďalšie športové kluby a oddiely ako napr. OŠK Brehy - stolný tenis a kulturisti.

2.3 Swot analýza obce Brehy

Zhodnotenie súčasného stavu územia

Celkový pohľad na situáciu obce, na jej silné a slabé stránky, príležitosti a prípadné ohrozenia rozvoja obce Brehy poskytuje komplexná SWOT analýza a syntéza výsledkov. Výsledky jednotlivých analýz sme doplnili informáciami získaným na základe rozhovorov

zo zasadnutí obecného zastupiteľstva. Poskytli nám dostatočnú základňu pre zostavenie SWOT analýzy. V tejto podkapitole si ju bližšie zdefinujeme a chceme poukázať na jej uplatnenie v praxi.

„SWOT analýza v procese rozvoja regiónov je veľmi jednoduchou technikou. Predstavuje východisko pre strategické plánovanie a má široké uplatnenie pri tvorbe budúcich rozhodnutí o rozvoji”.

Podľa povahy sledovaných javov sa vo SWOT analýze rozlišujú pozitívne a negatívne faktory. Hodnotením SWOT analýzy a silných a slabých stránok, možných príležitostí a ohrození sa hodnotia faktory, ktoré sa dajú využiť a zrealizovať v prospech rozvoja územia Rudna nad Hronom. Týmto faktorom je potrebné čeliť v navrhovanej regionálnej stratégii. Hodnotenie faktorov, ktoré ovplyvňujú rozvoj regiónu môžeme za pomoci SWOT matice rozčleniť na dve skupiny:

- **Vnútorne (endogénne) faktory rozvoja** (prírodný zdroj, krajinná scenéria, poľnohospodárska pôda), dobre rozvinutá infraštruktúra v obci, zamestnanosť a pod.
- **Vonkajšie (exogénne) faktory rozvoja- pozitívne vplyvy** (príležitosti a ohrozenia)

Na SWOT analýze sa zúčastnili všetky zainteresované subjekty, ale i komisia OZ, ktorá zvážila, či slabé stránky alebo ohrozenia v predmetnom území budú neutralizované, alebo budú navrhované možnosti, ako ich odstrániť a zmeniť. Silné stránky, ktoré obec má a odstraňovanie slabých stránok v obci majú vplyv na rast pravdepodobnosti využitia ponúkajúcich sa príležitostí a potenciálny je i záujem zo strany obyvateľov pre všestrannejšie naplnenie vízie obce a samotného rozvoja obce.

Program rozvoja obce z tohto pohľadu nepovažujeme za prevažne analytický dokument, je to skôr koncepčný dokument, v ktorom analýza a zhodnotenie východiskového stavu je jeho nutnou súčasťou. Objektom analýzy sú: ekonomická situácia samosprávy (rozpočet obce, majetok obce), podnikateľský sektor v obci, ľudský potenciál, partnerská spolupráca obce s inštitúciami, so súkromným sektorom, obcami, spolkami a združeniami pôsobiacimi v obci, rozvoj technickej a sociálnej infraštruktúry a prírodné zdroje a ich využitie. Vo SWOT analýze sú všetky analyzované súčasti spracované na záver do jednotného celku. SWOT analýza realizovaných stratégií a opatrení poukazuje na prioritné smerovanie investičných aktivít do budovania infraštruktúry, rekonštrukcie a iných aktivít, ktoré sú v kompetencii obce.

2.3.1 Analýza interného prostredia

Analýza interného prostredia predstavuje výber, tvorbu a zhodnotenie ukazovateľov vlastností krajiny, jej jednotlivých krajinotvorných zložiek (analýzu zdrojov a analýzu súčasného stavu využitia zdrojov). V tejto analýze sa opierame o fyzicko-geografické analýzy územia, infraštruktúru, kultúrno-historický potenciál a o primárne ponuky pre celkový rozvoj obce a cestovného ruchu (príp. turizmu, poznávacieho turizmu), SKŠ a pod.

V tejto časti strategického dokumentu detailnejšie popíšeme predstavu o obci na základe výpovedí z rozhovorov starostu Ing. Juraja Tencera a poslancov OZ. Relevantné informácie sa stali podkladmi pre spracovanie SWOT analýzy.

Nakoľko mnohé plány v obci boli už zrealizované na základe predchádzajúceho strategického dokumentu a v obci je potrebné vykonať ďalšie stanovené ciele, opierame sa o aktuálne rozvojové stratégie, ktoré sa v najbližšom období majú realizovať.

Jedným zo základných predpokladov rozvoja obce je dodržiavanie zákonitosti a pravidiel obecnej samosprávy, ochrana života obyvateľov a ich majetku, ale aj životného prostredia. Tabuľku analýzy interného prostredia pre stratégiu obce Brehy sme spoločne vypracovali na základe podkladov, zistení a z rozhovoru so starostom a poslancami OZ obce. Ich pripomienky a podnety boli zapracované do SWOT analýzy. Dozvedáme sa, že jedným z problémom v obci nedoriešená problematika katastrálnej a obecnej hranice medzi obcou Brehy a mestom Nová Baňa. Napr. obec nemôže využívať voľné priestranstvo pred ZŠ patriace mestu Nová Baňa, voľné pozemky na Záhumní atď. Sú stále nedoriešené a pretrvávajúce otázky vysporiadania pozemkov a to spôsobuje deficit obce niečo budovať. Je potrebná nová výstavba MŠ, rekonštrukcia ZŠ, domu smútku, požiarnej zbrojnice; je potrebné riešiť otázky ŽP, miestneho cintorína, odpadov a likvidácie komunálneho odpadu, obmedzeného bývania mladšej generácie, cestnej infraštruktúry; zabezpečovať protipovodňové opatrenia, opatrenia týkajúce sa revitalizácii krajiny a pod. Analýza interného prostredia predstavuje výber, tvorbu a zhodnotenie ukazovateľov vlastností krajiny, jej jednotlivých krajinotvorných zložiek (analýzu zdrojov a analýzu súčasného stavu využitia zdrojov). V tejto analýze sa opierame o fyzicko-geografické analýzy územia, infraštruktúru, kultúrno-historický potenciál a o primárne ponuky pre rozvoj cestovného ruchu a turizmu, prípadne poznávacieho turizmu a pod. V Tabuľke 57 sumarizujeme vnútorné faktory rozvoja obce podrobnejšou analýzou interného prostredia, v ktorom definujeme silné a slabé stránky obce. Silné stránky, ktoré bližšie špecifikujeme, vedú k sociálno-ekonomickému rozvoju riešeného územia.

Tabuľka 57 Vnútorne faktory rozvoja obce - analýza interného prostredia

Vnútorne faktory rozvoja obce - analýza interného prostredia.	
SILNÉ STRÁNKY	SLABÉ STRÁNKY
<ul style="list-style-type: none"> výhodná geografická poloha- dobré dopravné spojenie s okolitými obcami a mestami 	<ul style="list-style-type: none"> nedoriešená problematika katastrálnej a obecnej hranice medzi obcou Brehy a mestom Nová Baňa.
<ul style="list-style-type: none"> bohatý kultúrny a spoločenský život 	<ul style="list-style-type: none"> nízke príjmy domácností
<ul style="list-style-type: none"> existujúce príťažlivé rekreačné strediská v okolí (Nová Baňa) 	<ul style="list-style-type: none"> starnutie populácie
<ul style="list-style-type: none"> nízka miera priemyselného znečistenia životného prostredia 	<ul style="list-style-type: none"> vysoká opotrebovanosť miestnych komunikácií, MŠ, ZŠ, Domu smútku, Požiarnej zbrojnice, OcÚ a KD a pod.
<ul style="list-style-type: none"> zachovalé kultúrno-historické pamiatky 	<ul style="list-style-type: none"> nedoriešené otázky ŽP – skládky, triedenie odpadu, likvidácia komunálneho odpadu,
<ul style="list-style-type: none"> tradičné remeslá a kultúrne zvyklosti (spoločné kultúrno-historické korene, významné hrnčiarstvo) 	<ul style="list-style-type: none"> zaostávajúca osвета domáceho obyvateľstva k rozvoju turizmu a cestovného ruchu a vzťahu k turistom,
<ul style="list-style-type: none"> primárna ponuka vytvára vhodné podmienky pre rozvoj cestovného ruchu a agroturistiky 	<ul style="list-style-type: none"> absencia strediska sociálnych a opatrovateľských služieb,
<ul style="list-style-type: none"> vybudované časti pre športové činnosti- športové ihrisko 	<ul style="list-style-type: none"> pretrvávajúce jazykové bariéry pre rozvoj spolupráce so zahraničnými firmami,
<ul style="list-style-type: none"> dobrá prístupnosť k internetu 	<ul style="list-style-type: none"> nedostatočné podporné mechanizmy pre rozvoj malého a stredného podnikania,
<ul style="list-style-type: none"> dostatok a dostupnosť vzdelávacích zariadení v okolí, 	<ul style="list-style-type: none"> priestorovo a architektonicky nedoriešené námestie v centre obce (nevybudované oddychové zóny, parky)
<ul style="list-style-type: none"> nenarušené a neznečistené prostredie 	<ul style="list-style-type: none"> výrazná redukcia výroby v poľnohospodárskom sektore, chýba domáca výroba výrobkov
<ul style="list-style-type: none"> partnerská spolupráca obce s inštitúciami, s inými obcami, s miestnym združením 	<ul style="list-style-type: none"> migrácia obyvateľstva vysoká miera nezamestnanosti,
	<ul style="list-style-type: none"> absencia opatrovateľskej služby pre starších obyvateľov
	<ul style="list-style-type: none"> chýbajúca ponuka voľných pracovných miest
	<ul style="list-style-type: none"> nedostatok finančných prostriedkov
	<ul style="list-style-type: none"> absencia projektov a dokumentácií

Zdroj: vlastné spracovanie

Definovaním silných stránok chceme zatriktívniť vnútorný život v obci a zviditeľniť lokalitu systematickou podporou občanov a zlepšovať stav týkajúci sa vzhľadu obce. Pre propagáciu a marketing obce je dôležité budovať a posilňovať strategické partnerstvá, zlepšovať podnikateľské možnosti a služby občanom formou intenzívnejšej komunikácie s podnikateľmi. Slabé stránky obce Brehy poukazujú na vysokú mieru nezamestnanosti, na predchádzajúcu absenciu projektov a dokumentácií, na nedostatok finančných prostriedkov, na obmedzené možnosti bývania a množstvo pretrvávajúcich bariér, ktoré je potrebné odstraňovať a riešiť. Je dôležité aktualizovať informácie o živote občanov v obci ako aj názor občanov na ich kvalitu života. Získané informácie vytvárajú podklady pre

Program rozvoja obce ako aj pre iné strategické dokumenty. Týmto chceme poukázať na potrebu monitorovania jednotlivých aktivít sociálno-ekonomického rozvoja a na potrebu plánovania a na dôležitosť úzkej spolupráci so samosprávou, s vyšším územným celkom a ostatnými subjektmi, ktorí obci môžu pomôcť obnovovať a rozvíjať obec v jej celkovom rozvoji. K plneniu hlavných cieľov patrí hlavná činnosť komisií, zastupiteľstva a samotného starostu obce, nový potomkovia pôvodných obyvateľov, ľudia z priľahlých miest, občania a pod.

2.3.2 Analýza externého prostredia

V analýze externého prostredia obce Brehy sa budeme zaoberať analýzou, ktorá v sebe zahŕňa vychádza z poznania minulého vývoja a snaží sa o predvídanie a analyzovanie budúcich vplyvov na prostredie v už spomínaných štyroch oblastiach. Táto časť analýzy je zameraná na charakteristiku vlastností ľudských zdrojov, situáciu z hľadiska migrácie, na zamestnanosť obyvateľstva, na socio-ekonomické charakteristiky a sociálno-patologické javy, ktoré predstavujú negatívne javy prostredia (ohrozenia). V Tabuľke 58 definujeme vonkajšie faktory rozvoja obce - analýzu externého prostredia obce Brehy, kde bližšie špecifikujeme príležitosti a ohrozenia. Túto tabuľku sme spracovali z rozhovorov so starostom v obci a z podnetov zo zasadnutia obecného zastupiteľstva, komisií a samotných obyvateľov v obci. Príležitosti v tejto tabuľke predstavujú externé podmienky, ktoré môžu pomôcť obci k dosiahnutiu cieľov. Ohrozenia predstavujú externé podmienky, ktoré môžu sťažiť obci dosiahnutie cieľov. Pre naplnenie uvedených strategických cieľov je možné využiť rozdielne stratégie, pričom stratégia ústupu sa zvolí v tých oblastiach, kde obec má rezervy a nemá vytvorené podmienky ani predpoklady vonkajšieho prostredia preto, aby do budúcnosti bolo odvetvie a činnosti stimulované podpornými nástrojmi.

Tabuľka 58 Vonkajšie faktory rozvoja obce - analýza externého prostredia

Vonkajšie faktory rozvoja obce - analýza externého prostredia.	
PRÍLEŽITOSTI	OHROZENIA
<ul style="list-style-type: none"> možnosť dennej dochádzky obyvateľov do okresného mesta a priľahlých miest a obcí 	<ul style="list-style-type: none"> prehlbovanie krízy hospodárstva
<ul style="list-style-type: none"> posilnenie trendu prisťahovaných obyvateľov 	<ul style="list-style-type: none"> konkurencia zahraničných partnerov
<ul style="list-style-type: none"> vytváranie nových pracovných príležitostí 	<ul style="list-style-type: none"> degradácia pôdy
<ul style="list-style-type: none"> vhodné podmienky pre rozvoj cestovného ruchu 	<ul style="list-style-type: none"> zhoršovanie sociálnych istôt

• atraktívne prírodné prostredie v okolí	• politický tlak a krízové dianie
• medzi obecná spolupráca s okolitými obcami	• dochádzanie obyvateľov do väčších vzdialeností do zamestnania
• možnosť poskytnutia pracovných príležitostí pri verejnoprospešných prácach v obci, pri jej skrášľovaní	• nedostatok prostriedkov na realizáciu rozvojových zámerov obce
• možnosť zachovať vidiecky štýl a vidiecky charakter obce	• nedostatok stavebných pozemkov pre výstavbu rodinných domov
• dostupnosť úverových zdrojov	• zvyšovanie kriminality v okolitých obciach
• rozvoj infraštruktúry	• opustenie vidieckeho štýlu života obyvateľstva
• podpora rozvoja celoživotného vzdelávania	• nezáujem o zachovanie kultúrnych hodnôt v obci a tradičných remesiel
• partnerská spolupráca obce s inštitúciami, s inými obcami, so súkromným sektorom	• prehlbovanie zaostávania osád v extraviláne obci
• skvalitnenie marketingu a manažmentu zameraného na propagáciu cestovného ruchu	• stagnácia reálnych príjmov
• možnosť aplikácie nových progresívnych programov	• implementácia programov nerešpektujúcich princípy TUR
• budovanie a rekonštrukcia dopravných koridorov	• zvyšovanie negatívnych korupčných vzťahov
• rozšírením IBV- možnosť omladenia obyvateľstva, vytvorenie nových pracovných príležitostí	

2.3.3 Analýza problémov

Pri analýze problémov pozornosť sústredíme na hlavné nedostatky, ktoré je potrebné v obci Brehy riešiť.

Pri výbere rozhodujúcich problémov je vhodné využiť metódu brain-stormingu.

a postupnosť krokov pri tvorbe problémov sa opierame o poznatky Hamalovej a Belajovej a Šebovej (2011) a tieto kroky predstavujú:

- ***výber kľúčových problémov,***
- ***uskutočniť hierarchické usporiadanie príčin a následkov***

Analýza problémov v obci Brehy vychádza zo SWOT analýzy a je doplnená o ďalšie faktory, ktoré neboli zaradené medzi silné stránky ani ohrozenia.

Problémy, ktoré budeme bližšie špecifikovať v predmetnom území si vyžadujú predovšetkým riešenie v oblasti fyzickej infraštruktúry, v oblasti životného prostredia, v oblasti športovca, sociálnej, v oblasti bytovej výstavby a problémy vyžadujúce riešenie v oblasti prezentácie obce. V zastavanom území je potrebné a nutné zachovať pôvodný vidiecky charakter zástavby v celom katastri obce Brehy. V prípade objektov z pôvodnej zástavby, ktoré sú vo vyhovujúcom technickom stave, je potrebné ich zachovanie, prípadne

rekonštrukcia so zachovaním pôvodného výrazu. K odstráneniu objektov je možné pristúpiť len v prípade závažného statického narušenia konštrukcie. Pri obnove, dostavbe a novej výstavbe je potrebné zohľadniť merítko pôvodnej štruktúry zástavby, zachovať typickú siluetu a dochované diaľkové pohľady na dominantu obce. Tieto informácie boli získané formou prieskumov uskutočnených priamo v teréne, z rozhovorov s verejnosťou a od predstaviteľov obce.

Uskutočnená komplexná SWOT analýza je kvalitatívnou sumarizáciou jednotlivých sektorov a oblastí života v obci. V Tabuľke 59 poukazujeme na hlavné problémy, ktoré sa v obci vyskytujú a na miesta, ktoré sa nachádzajú v zlom technickom stave. Taktiež poukazujeme na problémy súvisiace s intenzívne využívanou cestnou komunikáciou, na ich zlý technický stav, na ich potrebnú údržbu a opravu. V obci sa nachádzajú budovy, ktoré sú v zlom stave a vyžadujú opravu. Pre udržanie trvalo udržateľného života v obci nezabúdame na odstraňovanie problémov týkajúcich sa životného prostredia, odpadov a problémov týkajúcich sa čiernych skládok. Hodnotíme vysoko že v obci rastie záujem zo strany obyvateľov tieto uvedené problémy odstraňovať a riešiť. Za hlavné príčiny vznikajúcich problémov môžeme považovať aj nedostatok finančných prostriedkov a nepostačujúca informovanosť obyvateľstva, komunikácia medzi ľuďmi, nevzdelanosť, nevedomosť o projektoch, neprehľadnosť o projektových realizovaných zámeroch a pod.

Analýzu problémov v obci Brehy uvádzame v Tabuľke 59 .

Tabuľka 59 Analýza problémov v obci

Analýza problémov
• nie je vybudovaná splašková kanalizácia
• nevysporiadané pozemky s mestom Nová Baňa
• intenzívna cestná doprava prechádza katastrálnym územím a zasahuje do centrálnej časti obce
• verejné budovy OÚ nie sú stavebne prispôbené nárokom osôb s obmedzenou schopnosťou pohybu
• niektoré miestne komunikácie sa nachádzajú v zlom technickom stave
• nedostatok pozemkov pre bytovú, individuálnu výstavbu a pre rozvoj projektov v obci
• nedostatok ubytovacích kapacít
• nešetrný prístup obyvateľov k stavu životného prostredia, nelegálne vypúšťanie odpadových splaškových vôd a ukladanie odpadu
• nevyužitie sú plochy zelene na oddychové zóny a taktiež je potrebná ich úprava
• počet pracovných príležitostí nepokrýva potreby ekonomicky aktívneho obyvateľstva, existuje viac sezónnych prác

Program rozvoja obce Brehy na roky 2015– 2022

ČASŤ B.

3 STRATEGICKÁ A FINANČNÁ ČASŤ

Silné stránky obce Brehy majú pozitívny vplyv na rozvoj obce. Zahŕňajú v sebe konkurenčné a komparatívne výhody regiónu pre rozvoj aktivít v danom území. Slabé stránky majú nepriaznivý vplyv na rozvoj obce v danom regióne. Pozitívne vplyvy v danom území označujeme ako príležitosti a negatívne vplyvy považujeme za ohrozenia, medzi ktoré môžeme zaradiť nedoriešené majetkové pomery, nezamestnanosť, hospodársku krízu, nedoriešené otázky týkajúce sa výstavby verejnej kanalizácie a ČOV a pod. Kľúčom v procese tvorby stratégie je cyklicky sa opakujúca sociálna a občianska mobilizácia, ktorá ovplyvňuje každý krok a stupeň tvorby Programu rozvoja obce. Záujmy a činnosti OcÚ Brehy a obyvateľov tiež ovplyvňujú územný rozvoj, životné prostredie a ekologickú rovnováhu v obci.

Strategická a Programová časť obsahuje:

- Zoznam opatrení a aktivít na zabezpečenie realizácie programu rozvoja obce;
- inštitucionálne zabezpečenie a organizačné zabezpečenie realizácie programu rozvoja obce;
- finančné zabezpečenie jednotlivých opatrení a aktivít, inštitucionálnej a organizačnej stránky realizácie programu rozvoja obce;
- systém monitorovania a hodnotenia plnenia programu rozvoja obce s ustanovením merateľných ukazovateľov;
- časový harmonogram realizácie programu rozvoja obce.

Program rozvoja obce a jeho aktualizáciu schvaľuje obecné zastupiteľstvo.

Schválenie programu rozvoja obce, ak jej spracovanie vyžaduje osobitný predpis, je podmienkou na predloženie žiadosti obce o poskytnutie finančného príspevku zo štátneho rozpočtu a z doplnkových zdrojov **podľa § 4 ods. 2 zák. č. 539/2008 Z. z.**

3.1 Vízia a strategický cieľ rozvoja obce

Strategický cieľ rozvoja obce sa opiera v prvom rade o SWOT analýzu a o víziu obce, ktorá je iniciovaná od starostu a zároveň je podporovaná obecným zastupiteľstvom a občanmi obce. Ako sa od starostu dozvedáme, obecné zastupiteľstvo v obci Brehy na základe ustanovenia § 11 ods. 4 písm. k) zákona SNR č. 369/1990 Zb. o obecnom zriadení v znení neskorších predpisov (ďalej len „zák. č. 369/1990 Zb.“) vydáva pre katastrálne územie obce od 18.06.2015 štatút obce Brehy. Štatút obce Brehy upravuje v súlade so všeobecne záväznými právnymi predpismi najmä postavenie a pôsobnosť obce, práva a povinnosti obyvateľov obce, ďalej postavenie a pôsobnosť obecného zastupiteľstva, starostu a ďalších orgánov obecnej samosprávy, ich vnútornú štruktúru, del'bu práce medzi nimi, formy a metódy ich práce, rieši tiež širšie vzťahy obce, symboly obce, udeľovanie čestného občianstva, cien obce a odmien. Štatút obce je základným normatívno-právnym a organizačným predpisom obce.

3.1.1 Vízia

Vízia je želanou predstavou obyvateľov o budúcnosti a o ich spoločnej predstave o tom, ako a čo by chceli dosiahnuť vo svojej obci za najbližších desať až štrnásť rokov. Všetky ciele, stavebné aktivity, činnosti a využívanie prírodných zdrojov sú nevyhnutné pre harmonický rozvoj obce v súlade s trvalo udržateľným rozvojom a pre zachovanie identity obce. K hlavným cieľom obce Brehy patrí komplexné riešenie priestorového usporiadania a funkčného využívania územia a vecná i časová koordinácia činností v území, ale v prvom rade je potrebné vysporiadať mimosúdnou cestou pozemky a spoluvlastnícke vzťahy, ktoré v obci nie sú vysporiadané, nakoľko OcÚ nemôže užívať tieto pozemky vo svoj prospech, ani právne nakladať s nimi, pretože na liste vlastníctva sa nachádza iný správca nehnuteľností. Ciele a smerovanie rozvoja územia sa podriaďujú požiadavkám ochrany životného prostredia, kultúrno-historickým a prírodným potenciálom územia, pričom pri stanovení jednotlivých zámerov Program rozvoja obce hľadá možnosti optimálneho využitia existujúcich zdrojov a rezerv územia na jeho najefektívnejší rozvoj. Základné ciele rozvoja obce Brehy sú stanovené v Programe rozvoja obce na obdobie 2015–2022 a tento dokument, čo sa týka stratégie rozvoja obce svoju víziu formuluje nasledovne:

FORMULÁCIA STRATEGICKEJ VÍZIE OBCE BREHY:

Vízia obce bude plniť funkciu „motta” a to: „Obec Brehy bude pre miestnych obyvateľov a návštevníkov atraktívnym, hospodársky prosperujúcim územím s komplexne dobudovanou technickou a sociálnou infraštruktúrou, vytvorenými vhodnými podmienkami pre pokojné a kvalitné bývanie a s dostatočnými možnosťami pre spoločenské, kultúrne a športové aktivity zabezpečí svoj rast. Obec bude s dobrým menom v regióne i atraktívnou dedinou pre návštevníkov; bude priateľská a ústretová k rovnocenným partnerom okolitým obciam a k svojim obyvateľom. Bude poskytovať dobré podmienky nielen pre bývanie, ale i podnikanie; bude smerovať do ekologicky neškodných prevádzok vo všetkých oblastiach. Obec bude uchovávať tradície svojich predkov, organizovať kultúrne a športové podujatia, orientovať sa na cestovný ruch a trvalo udržateľný turizmus.”

Komplexná vízia, teda poslanie obce Brehy predstavuje komplexnú definíciu, ktorá objasní štatút a mandát obce; ktorá bude prezentovať a opisovať základné služby, ktoré bude poskytovať svojim zákazníkom, obyvateľom, miestnym podnikateľom, záujmovým združeniam a pod. Vyjadruje dôvod existencie obce a odpovedá na tri otázky: Čo obec robí? Prečo to robí? Pre koho to robí?

Rozvojová stratégia je výstupom procesu strategického plánovania a jej ťažiskom je stanovenie hlavných cieľov a oblastí rozvoja. Strategické programovanie a jeho výstup programu rozvoja sa preto zameriavajú viac na konkretizáciu procesov realizácie a naplňovania cieľov.

Strategické ciele by mali byť formulované tak, aby naplnili očakávania obyvateľov a boli reálne dosiahnuteľné, akceptovateľné, merateľné a sledované. Pre každý globálny problém je potrebné stanoviť v strategickom dokumente strategické ciele. Ciele sú prístupom k odstráneniu a riešeniu problémov. Ďalším dokumentom pre odstránenie problémov by mal byť strategický akčný plán, ktorý tvorí súbor konkrétnych opatrení, projektov a aktivít smerujúcich k naplneniu stratégie rozvoja obce a jej vízií.

Celková SWOT analýza poukazuje na regresívny typ populácie. V analýze problémov je vyjadrená nespokojnosť občanov, obecného zastupiteľstva, ktorí sa vyjadrili na verejnom zasadnutí 5.7.2015 a v dotazníkoch, ktorých návratnosť bola nízka. Dotazníky neboli vyhodnocované v rámci PHSR, nakoľko percentuálne nezodpovedali vyhodnocovaciemu procesu. Sociálny kapitál ako faktor rozvoja má nezastupiteľnú úlohu pri strategickom plánovaní a pri realizácii rozvojových stratégií. Vysoká aktivita zo strany organizácií, ktoré v obci pôsobia a túžba mladých nadšencov vyvoláva potrebu zachovávať

obecné tradície a poukazuje na potrebu ako správne využiť vnútorný potenciál obce a ako uspokojiť potreby občanov v oblasti kultúrneho vyžitia. Sila sociálneho kapitálu závisí od kvality a kvantity vzájomných prepojení, spojenia a od kontaktov. Z tohto dôvodu je potrebné odstraňovať problémy, riešiť a zapodievať sa nimi. Sú potrebné pre budovanie a strategické partnerstvá v celom mikroregióne, nielen v obci.

Taktiež je potrebné zabezpečiť organizačné štruktúry zabezpečujúce realizáciu cieľov; zriadiť pracovnú skupinu pre implementáciu; ktorá bude podnikať kroky pre naplnenie cieľov a pre realizáciu projektov. Odporúčam, že by bolo vhodné nájsť človeka do komisie, ktorý by riadil proces projektovej prípravy a organizačne zabezpečoval manažment projektovania. Okrem tejto úlohy, ďalšiu úlohu bude mať organizačná štruktúra a jej cieľom bude monitorovať, sledovať napĺňanie stanovených cieľov a pravidelne informovať verejnosť o ich zrealizovaní. PHSR- jeho plnenie by malo byť pravidelne kontrolované na zasadnutiach obecného zastupiteľstva a byť nielen hodnotené, ale i prerokovávané aspoň raz za rok.

Raz ročne je potrebné zasielať vypracovanú monitorovaciu správu na VÚC BBSK, najneskôr do 31.3. príslušného kalendárneho roka.

Prostredníctvom internetovej, obecnej stránky, prípadne na verejných zhromaždeniach by takýto dokument mal byť zverejňovaný, čím by sa o ňom oboznamovali občania obce.

3.1.1 Hierarchia strategických cieľov obce Brehy na roky 2015 – 2022

Zo získaných podkladov, analýz pristupujeme ku konkrétnym návrhom environmentálneho plánovania k manažmentu obce Brehy pre Program rozvoja obce na roky 2015 – 2022. Na dosiahnutie hlavného cieľa a naplnenie strategickej vízie si stanovila obec Brehy tieto hlavné špecifické ciele (priority):

1. Posilňovať technický a hospodársky rozvoj v obci.
2. Posilňovať kvalitu života občanov, rozvíjať kultúru, cestovný ruch, trvalou držateľný turizmus a sociálnu sféru.
3. Smerovať do ekologicky neškodných prevádzok a ciele smerovať na environmentálnu oblasť.

Všetky špecifické ciele týkajúce sa rozvoja územia sme rozdelili na krátkodobé (1–3 roky), strednodobé (1–8 rokov) a dlhodobé (1–viac) (vid'. Tabuľka 60).

Tabuľka 60 Špecifické ciele a aktivity

Krátkodobé ciele a aktivity (1–3roky):
<ul style="list-style-type: none"> • vysporiadanie majetkovo-právnych vzťahov, odkúpenie pozemkov pre navrhované nové rozvojové plochy • revitalizácia centra pri vstupe do obce • skvalitnenie technickej a sociálnej infraštruktúry • vybudovanie kanalizácie ČOV • využitie už existujúcej plochy v prospech občanov, turistov, vodácke spolky a okoloidúcich návštevníkov (plocha ihriska) • realizácia kultúrnych podujatí a pokračovanie v miestnych tradíciách • úprava verejnej zelene • rekonštrukcia obecného úradu a kultúrneho domu • zvýšenie osvetly a separovanie komunálneho odpadu • vybudovanie kompostoviska a zberného dvora • rekonštrukcia a modernizácia domu smútku • vybudovanie nových miest na cintoríne a jeho rozšírenie • vybudovanie a rekonštrukcia nových chodníkov a osvetlenia na cintoríne • rozšírenie parkovania na cintoríne • oprava a rekonštrukcia obecných komunikácií • oprava a modernizácia ZŠ, školskej jedálne, kuchyne a pod. • výsadba nových stromčekov a okrasných drevín v obci • rekonštrukcia zastávok v obci • rekonštrukcia budovy pre športovcov pri ihrisku • zabezpečiť pre dôchodcov sociálnu starostlivosť • skvalitniť starostlivosť o miestnu zeleň, jeho udržiavanie, vytvárať oddychové zóny s lavičkami, košmi a pod. • vyrobiť a umiestniť nové informačné tabule, zlepšiť prístup k informáciám • vydanie publikácie o obci, šírenie osvetly, podpora miestnych novín • vydávanie propagačných materiálov o obci • zvyšovanie informovanosti v obci • regulácia potoka v hornej časti obce • obnova peších turistických trás a vytvorenie NCH • modernizácia verejného osvetlenia • vydávanie propagačných materiálov o obci • výstavba nového multifunkčného detského ihriska a oddychovej plochy pre matky s deťmi • obnova miestnej knižnice • aktivizovanie možností cestovného ruchu v rámci mikroregiónu • revitalizácia priestoru domčeka u Fabkov • rekonštrukcia miestnej požiarnej zbrojnice • vybudovať vodovod na cintoríne • revitalizácia obecných studní • zabezpečovať protipovodňové opatrenia • regulácia potokov Obecného a Liešňanského • polyfunkčná revitalizácia priestoru Hrona • podporovať vodácke oddiely, vytvárať im vhodné podmienky

<ul style="list-style-type: none"> • modernizácia a oprava miestneho rozhlasu
Strednodobé ciele a aktivity(1–8 rokov):
<ul style="list-style-type: none"> • výstavba bytov a domov v intraviláne • vybudovanie infraštruktúry IBV a infraštruktúry • obnova rázovitých stavieb a drobnej sakrálnej architektúry • revitalizácia verejných priestranstiev, • rekonštrukcia miestnych komunikácií, nové cesty k obytným častiam, uliciam • vybudovanie nových turistických chodníkov, cyklotrás
Dlhodobé ciele a aktivity(1 – viac)
<ul style="list-style-type: none"> • vybudovanie penziónu a ubytovania pre turistov • výstavba rodinných domov, skvalitniť bývanie • vybudovanie obchodného, nákupného strediska • skvalitniť služby dopravy, mobility občanov • podporiť podnikateľov a rozvoj nových pracovných miest • vybudovať centrum voľného času pre deti a priestorov pre remeselnú činnosť k zachovaniu miestnej kultúry • vybudovanie múzea • zvýšiť environmentálne povedomie obyvateľov v oblasti ochrany a tvorby krajiny • modernizácia cestnej infraštruktúry, • podporovať zvýšenie bezpečnosti všetkých účastníkov dopravy • vytvárať atraktívne podnikateľské prostredie • vytvárať investičné prostredie • využitie vysokého potenciálu, súčasnej výkonnosti a dynamiky cestovného ruchu v tomto regióne pri rešpektovaní únosnosti a cieľovej kvality krajiny • právnu subjektivitou MŠ dosiahnuť vyšší stupeň riadenia • podporovať prioritné športy: • zabezpečovať protipovodňové opatrenia • spracovať a realizovať koncepciu využitia všetkých foriem obnoviteľných zdrojov energií • podpora zabezpečenia trvalej udržateľnosti kvality • zníženie objemu zmesového komunálneho odpadu a zefektívnenie recyklácie odpadu • podporovať elimináciu existujúceho environmentálneho zaťaženia územia • podporovať zníženie znečisťovania vodných tokov a zachovanie udržateľnosti kvality vodných tokov a vodných plôch • podporovať rozvoj technickej vybavenosti • šíriť osvetu v oblasti odpadového hospodárstva a zapojiť deti a mládež do šírenia osvetu v oblasti separovania odpadov • zabezpečenie primeraného sledovania a hodnotenia stavu povrchových vôd a podzemných vôd • podporovať všetky aktivity zamerané na likvidáciu starých objektov, ktoré ohrozujú životné prostredie • podporovať zachovanie biodiverzity a ekologickej stability krajiny • vytvárať priestorové podmienky v rámci územného rozvoja sídel pre individuálnu bytovú výstavbu • vytvárať podmienky na zabezpečenie dostupnosti bývania pre všetky vrstvy svojich obyvateľov, • zlepšenie infraštruktúry ochrany prírody a krajiny

- zlepšenie informovanosti a environmentálneho povedomia verejnosti, vrátane posilnenia spolupráce a komunikácie so zainteresovanými skupinami
- podpora programov v oblasti podpory zamestnanosti a riešenia nezamestnanosti a dlhodobej nezamestnanosti
- vybudovať nový (nad kapacitu 50) areál služieb dôchodcom s domovom dôchodcov a domovom sociálnych služieb pre dospelých
- vytvárať podmienky na rozširovanie opatrovateľskej služby a sociálnych služieb, zavedením celodenných služieb
- zvyšovať dostupnosť a skvalitnenie služieb zameraných na podporu zosúladenia rodinného a pracovného života
- zlepšiť zamestnanosť skupín ohrozených sociálnym vylúčením. Podporovať sociálnu inklúziu a rovnosť príležitostí pri integrácii rizikových skupín do spoločnosti a na trh práce
- podporovať budovanie a posilňovanie regionálnych a miestnych sietí zameraných na rozvoj komunít a podporu solidarity
- podporovať náväznosť domácej opatrovateľskej služby na ďalšie sociálne služby
- pravidelne zrealizovať prieskum potrieb občanov v oblasti kultúry
- sprístupňovať občanom a návštevníkom históriu a tradície obce formou tematických interaktívnych aktivít počas víkendov
- vytvoriť databázu žijúcich osobností rodákov
- podporiť tvorbu kultúrnych hodnôt,
- podieľať sa na modernizácii obecnej knižnice a obnove knižného fondu
- klásť dôraz na ľudské zdroje ako najvýznamnejší faktor rozvoja kultúry
- podporovať budovanie regionálneho cestovného ruchu na princípe partnerstva subjektov v regióne
- využitie vysokého potenciálu, súčasnej výkonnosti a dynamiky cestovného ruchu v tomto regióne pri rešpektovaní únosnosti a cieľovej kvality krajiny
- pripraviť imidžové a informačné propagačné materiály a spolupráca s akreditovanými turistickými sprievodcami
- podporovať spoločnú prezentáciu subjektov CR na web stránkach a internetových prehliadačoch
- udržiavanie a prehlbovanie súčasných aktívnych partnerstiev
- reagovať na potreby občanov, zavádzať inovácie vo všetkých oblastiach života
- zaviesť moderné informačné a komunikačné technológie (e-government) do práce a fungovania samosprávy
- podporovať projekty a uskutočňovať výmeny skúseností v oblastiach riadenia samosprávy a rozvoja obce

Spracovala: RNDr. Anna Štefanková (2015)

Pre naplnenie jednotlivých cieľov a aktivít je potrebné zistiť aj to, do akej miery budú ovplyvňovať celkový priestor skúmaného územia obce i to, či tieto stanovené priority budú v súlade s popismi krajinnno-ekologického, prírodného a kultúrno-historického potenciálu územia. Analýzami sme získali kvalitné podklady pre špecifikované možnosti rôzneho spôsobu využívania územia. Na základe všetkých doteraz uvedených analýz môžeme zhodnotiť, že na celom území obce je vhodné obnoviť pôvodný trvalo udržateľný systém, ktorý by mal chrániť a podporovať biodiverzitu (druhovú, genetickú, diverzitu ekosystémov a krajiny). Obec má šancu zvýrazniť identitu svojho prostredia a vytvoriť

neopakovateľný ráz širšieho zázemia medzi ostatnými obcami. Taktiež sa v nej nachádzajú miesta, ktoré umožňujú vytvárať nové formy pre využívanie cestovného ruchu a rekreácie a pre samotnú tvorbu náučných chodníkov, ktoré by umožnili turistom spoznávať zaujímavé miesta, ktorými obec disponuje. Obec by mala realizovať projekty, ktoré by obec oživila, dotiahli mladých ľudí a zvýšili životnú úroveň samotného už existujúceho obyvateľstva.

Jasná stratégia rozvoja je základným dokumentom pre tvorbu malých i veľkých projektov, ktoré by obec zveradila, obnovila jej celkový vzhľad, ktoré by podporili aktivity jednotlivých organizácií, ktoré v obci pôsobia a ktoré by obec nielen atrahovali, ale predovšetkým zlepšili život občanov. V obci pôsobí i veľa podnikateľských subjektov, ktoré je tiež potrebné podporovať a vytvárať im vhodný priestor na podnikanie.

K plneniu hlavných cieľov územia patrí aj činnosť manažmentu obce Brehy, pretože má výrazný záujem, aby celková situácia sa v obci zmenila. Pre celkový chod manažmentu obce je dôležitá predprojektová a projektová príprava, práca s obyvateľstvom, príprava zmlúv i úsilie vychádzajúce od starostu a poslancov.

Pre uskutočnenie stavebno-technických aktivít je potrebné v obci vysporiadať majetky a pozemky, ktoré sú vo väčšine v súkromnom vlastníctve, prípadne v inom vlastníctve. Nedoriešená problematika katastrálnej a obecnej hranice medzi obcou Brehy a mestom Nová Baňa bráni rozvoju obce Brehy rozvíjať sa, pretože nemôže využívať priestranstvá, ktoré jej nepatria. Zmenou katastrálnej hranice by ľudia neprišli o svoje pozemky. Problematika katastrálnej hranice spôsobuje obyvateľom nemalé problémy. Ľudia, ktorí už celé roky žijú v podstate na banskom, nemôžu odkúpiť pozemky pod svojimi domami, lebo ani vlastne nemajú od koho a nemôžu s nimi nakladať, lebo im právne nepatria a mesto Nová Baňa na to zase nemá morálne právo.

Obec Brehy z hľadiska územného rozvoja má i napriek tejto situácii stavebnotechnický potenciál, nakoľko disponuje areálmi, budovami a pozemkami, ktoré by sa mohli stať úspešne využívané pre polyfunkčné využitie a pre tvorbu nájomných bytov a pod. Keď sa podarí dosiahnuť prvý a najdôležitejší krok a to vysporiadať (mimosúdnou cestou) pozemky (v nedoriešenej katastrálnej a obecnej hranici medzi mestom Nová Baňa a obcou Brehy), potom bude nasledovať samotná príprava stavebno-technických podkladov, výstavba, úprava a rekonštrukcia okolia, vybudovanie technickej infraštruktúry a občianskej vybavenosti. Projekty, ktoré sú v havarijnom stave sú závislé na vysporiadaní pozemkov a obecnej hranici, preto obec nemôže uskutočniť jednotlivé zámery skôr.

V súčasnosti je dôležité vytvoriť vhodné podmienky bývania pre mladé rodiny, taktiež vytvorenie detských ihrísk a oddychových plôch, nakoľko v obci je výrazný pokles v počte obyvateľstva a vybudovaním ubytovacích kapacít, by sa táto situácia mohla výrazne zlepšiť. Obec by sa omladila, oživila mladšou generáciou, skultúrnila a ovplyvnila i ďalší vývoj.

Z estetického hľadiska je potrebné skrášľovanie priestranstiev, návrhy a realizácia projektov pozemkových úprav; aktivity v území zamerané na zmenu celkového vzhľadu obce, či už na miestach cintorína, pri vstupe do centrálnej časti, športového klubu na ihrisku, v hornej a dolnej časti obce, pri Hrone a pod. Je potrebné podporiť tie aktivity, ktoré majú pre obec význam i prínos.

Ďalej v rámci ochrany životného prostredia by nemala chýbať ani výsadba medzí, ochrannej zelene okolo rodinných domov, v centrálnej časti v navrhovaných oddychových zónach, v okolí Hrona; nevyhnutná je taktiež i úprava koryta Obecného a Liešňanského potoka a polyfunkčná revitalizácia priestoru ramena Hrona. Hron často splavujú vodní turisti a toto miesto sa čím ďalej, tým viac stáva atraktívnejším. Ich obľúbeným miestom v obci Brehy je „Lodenica pod orechom.“ V rieke Hron sa nachádza veľké množstvo fytofilných druhov rýb, biotopov chránených druhov živočíchov; na celej lokalite sa nachádzajú rôzne druhy mokrad'ových bezstavovcov, vtákov a menších cicavcov. Chrániť takýto areál je aj požiadavkou Rámcovej smernice EÚ. Lesy sú obľúbeným miestom pre hubárov a poľovníkov, nakoľko v obci sa nachádza aj poľovný revír.

V obci sa nachádzajú aj pozostatky hrnčiarstva i starý domček u Fabkov, ktorý by si zaslúžil pamiatkovú ochranu, rekonštrukciu a v týchto priestoroch by sa dalo vybudovať múzeum hrnčiarstva, prípadne miesto by slúžilo na iné účely. K plánovaným činnostiam a zámerom v obci patrí rekonštrukcia obecného úradu a kultúrneho domu, kde v priestoroch je potrebné vybudovať bezbariérový prístup, rozšíriť parkovanie, zatepliť budovu, opraviť strechu, zmodernizovať vnútorný priestor OcÚ (dobudovať kuchynku s vybavením WC a sprchou pre zamestnancov OcÚ, zmena vykurovania a elektrických rozvodov, rekonštrukcia pódia-opony, osvetlenia a pod.); výstavba MŠ, výstavba obytnej zóny s prislúchajúcou infraštruktúrou, rekonštrukcia a modernizácia ZŠ, modernizácia a oprava priestorov školskej jedálne a kuchyne, obnova materiálno-technického zabezpečenia školskej jedálne, výstavba multifunkčného ihriska pre športové vyžitie, oprava kabín na ihrisku, výstavba kanalizácie a ČOV, oprava domu smútku, rekonštrukcia centrálneho parku v obci, budovanie a oprava miestnych chodníkov, rekonštrukcia požiarnej zbrojnice, autobusových zastávok a iné.

Dôležité v obci sú i aktivity na podporu rozvoja pracovných príležitostí ako: budovanie regionálnych a miestnych informačných a poradenských centier pre podporu podnikania na vidieku, budovanie obecných prevádzok a prenajímateľov priestorov pre podnikanie, etablovanie nových výrobných prevádzok, budovanie stravovacích a ubytovacích zariadení pre seniorov a návštevníkov.

Manažment obce vytvára podmienky pre efektívnu prácu obecného úradu, vytvára vyhovujúce podmienky na poskytovanie verejných služieb, estetizáciu a funkčnosť miesta kontaktu so zákazníkmi obecného úradu, vytvára vhodné technické a pracovné podmienky na obecnom úrade. Taktiež vytvára podmienky na ochranu majetku obyvateľov a ostatných subjektov v obci. Čo sa týka informatizácii obce, vytvára podmienky pre rozvoj informačnej činnosti a túto činnosť má záujem i v nasledujúcich rokoch rozvíjať. Obec má i naďalej záujem vydávať Brežské noviny, vydávať publikačnú činnosť a propagačné materiály. Obec umožňuje obyvateľom využívať on-line elektronické služby samosprávy. Taktiež umožňuje obyvateľom obce a pracovníkom samosprávy zvyšovať svoje počítačové vedomie a zručnosti, snaží sa udržiavať kultúru obce. V rámci existujúcich kompetencií obec nezabezpečuje výchovno-vzdelávací proces vo formálnom vzdelávacom zariadení. Môže ale ponúkať záujmové a doplnkové vzdelávacie služby v rámci voľno časových a záujmových aktivít pre deti a mládež.

Terénnym mapovaním prvkov súčasnej krajinskej štruktúry sme priblížili aktuálny stav a využitím foto-dokumentačného materiálu sme prispeli k skvalitneniu a k spresneniu výstupových dát na malých lokalitách. Sú svedectvom o priestorových a časových zmenách krajinskej pokrývky. Prírodná zložka krajinného potenciálu, resp. prírodný potenciál je daný krajinou.

Hodnotené prírodné prostredie tak umožňuje mnohostranné využitie v území. Nakoľko v obci sa nachádza niekoľko pozostatkov z banskej činnosti (banských štôlní a vodných diel a banské jarky), je potrebné rôzne miesta sprístupniť v rámci rozvojových aktivít ako sú: vytvárať náučné chodníky, budovať informačné tabule, sprístupňovať ich verejnosti, pričom je potrebné vyznačovať miesta, na ktorých by sa nachádzali i informácie ako sa správať v prírode a čo je potrebné dodržiavať v rámci ochrany prírody a krajiny. Územím prechádza aj cesta smerom na Uhľiská, na ktorej by sa úsek dal využiť na vybudovanie cyklotrasy, taktiež v rámci mikroregiónu k navrhovanej lokalite patrí aj bývalá cesta III. triedy, ktorá tiahne Pohroním a rôzne iné časti v katastri, ktoré by sa dali využiť na rôzne zokruhovanie cyklistických náučných chodníkov. Dôležitá je aj ochrana a budovanie chránených území prírody v katastri a dobudovanie miestneho systému ekologickej

stability. K významným lokalitám patrí aj Rudno, Chlm, sedlo Krížny buk, Gruny, Skalka, Šlosberg, Malý Veterník, Medokyšná, Biela skala, CHKO Štiavnické vrchy- Hodrušská hornatina, Drastvica, Hulín atď. V týchto územiach sa nachádzajú veľké množstvá významných faunistických a flóristických prvkov, stopy po baníckej činnosti, hrnčiarstve, sakrálné pamiatky a iné zaujímavosti, ktoré môžu obec vyzdvihovať pri realizovaní jednotlivých aktivít v cestovnom ruchu.

Čo sa týka kvality životného prostredia mikroregiónu má obec z hľadiska čistoty ovzdušia optimálne podmienky. Z hľadiska technického vybavenia je kvalita života v obci veľmi nízka, a preto je naliehavé riešiť problémy spojené s touto problematikou. Naliehavé je riešenie odkanalizovania celej obce, dobudovanie ČOV v ďalších úsekoch, dobudovanie plynofikácie v plánovaných rozvojových plochách; v budúcnosti by bolo zaujímavé i ekologické vykurovanie. Povinnosťou obecného úradu je i zabezpečovať protipovodňové opatrenia, v rámci ktorých je tiež potrebné udržiavať obidva brehy potokov a Hrona a tiež je potrebné zabezpečovať čistiace mechanizmy na údržbu hrádí.

V obci rastie záujem i znižovať náklady komunálneho, separovaného odpadu, biologického odpadu a zavádzať celkovo environmentálne povedomie medzi obyvateľov v odpadovom hospodárstve. K prioritám obce patrí aj zámer týkajúci sa vybudovania zberného dvora a obecného kompostoviska, nakoľko by sa tým dosiahlo efektívnejšie a účinnejšie nakladanie s bioodpadom, ktorý je pre obec finančne náročný a takéto miesto by bolo ekonomicky výhodné pre obec, úspornejšie náklady s jeho odstraňovaním, ale i takýmto odstraňovaním bioodpadu by sa dosahovala oveľa vyššia kvalita životného prostredia a zdravia obyvateľstva. V obci je potrebné na viacerých úsekoch modernizovať verejné osvetlenie, dobudovať chodníky, parkovacie miesta, oddychové zóny, sprístupňovať cesty, revitalizovať potoky a pod.

Pri obnove dediny by mal byť záujem i zo strany verejnosti. Pri realizácii projektových zámerov by sa malo tak postupovať, aby dochádzalo čo najmenej k deformáciám miestnej a súčasnej štruktúry. Je potrebné, aby dochádzalo k zachovaniu súčasného vidieka, ku ktorému by mala byť prejavovaná úcta. Taktiež netreba zabúdať i na miestne tradície a prejaviť pokoru k prírode a v starostlivosti o krajinu.

Ekonomický, kultúrny a spoločenský rast bude zabezpečený prostredníctvom disponibilného potenciálu nachádzajúceho sa v ľudských, prírodných a ekonomických zdrojoch. Taktiež obec sa bude starať o ochranu životného prostredia, ktoré bude zveľaďovať hlavne kultiváciou oddychových zón v obci. Zvyšovanie výkonnosti hospodárstva na udržateľnej úrovni v dlhodobom horizonte a rast jeho

konkurencieschopnosti bude obec považovať tiež za svoje priority. Navrhovaná stratégia vychádza zo strategických prístupov v rámci stratégií regionálneho rozvoja obce, VÚC BBSK a EÚ. Hlavným zámerom stratégie pre obec je aj zapojenie ostatných subjektov do danej problematiky v rámci územia, združení pôsobiach v mikroregióne, pričom stratégia bude založená na eliminácii kľúčových disparít. Všetky ciele rozvoja sú rozpracované na jednotlivé aktivity rozvoja, ktoré sú zabezpečované príslušnými opatreniami.

Súbor ukazovateľov výsledkov a dopadov

Konečný efekt realizácie projektov, ktoré si stanovila obec Brehy realizátor projektu nemôže ovplyvniť. Pre oblasť hodnotenia dopadov pre PHSR obce boli ako východiskové hodnoty dopadových ukazovateľov stanovené dopadové ukazovatele na nulovej úrovni a hodnotenie dopadov sa uskutoční k roku 2022.

Strategické ciele v jednotlivých prioritných oblastiach sprehľadňuje Tabuľka 61.

Tabuľka 61 Strategické ciele (priority)

Vízia		
1. Prioritná oblasť Hospodárstvo a technický rozvoj	2. Prioritná oblasť Kvalita života občanov a sociálna sféra	3. Prioritná oblasť Environmentálna
ciele Technická vybavenosť obce Dopravná infraštruktúra Pozemky a nové rozvojové plochy Administratívne budovy Cestovný ruch Bývanie	ciele Verejné priestranstvá Športoviská a oddychové zóny Sociálna starostlivosť	ciele Odpadové hospodárstvo Protipovodňové opatrenia Ochrana prírody a krajiny Revitalizácia priestorov
Opatrenie 1.1 Výstavba MŠ	Opatrenie 2.1 Mimosúdne vysporiadanie nedoriešenej katastrálnej a obecnej hranice medzi mestom Nová Baňa a obcou Brehy	Opatrenie 3.1 Výstavba verejnej kanalizácie a ČOV
Opatrenie 1.2 Výstavba nájomných bytov v obci	Opatrenie 2.2 Rekonštrukcia centrálného parku v obci	Opatrenie 3.2 Rekonštrukcia a obnova pamiatkového fondu
Opatrenie 1.3 Rekonštrukcia a modernizácia ZŠ	Opatrenie 2.3 Rekonštrukcia autobusových zastávok	Opatrenie 3.3 Protipovodňové opatrenia
Opatrenie 1.4 Rekonštrukcia OcÚ a Kultúrneho domu	Opatrenie 2.4 Budovanie a obnova miestnych chodníkov (peších) súbežne s cestnou komunikáciou v obci	Opatrenie 3.4 Zabezpečovať opatrenia zlepšenia kvality ŽP
Opatrenie 1.5 Rekonštrukcia domu smútku	Opatrenie 2.5 Modernizácia a výstavba infraštruktúry pre nemotorovú dopravu	Opatrenie 3.5 Zlepšenie situácie odpadového hospodárstva
Opatrenie 1.6 Rekonštrukcia požiarnej zbrojnice	Opatrenie 2.6 Budovanie detského ihriska s oddychovou zónou	Opatrenie 3.6 Zabezpečovať ochranu vodných zdrojov
Opatrenie 1.7 Oprava domčeka u Fabkov (v rámci pamiatkovej ochrany)	Opatrenie 2.7 Zabezpečiť sociálnu starostlivosť	Opatrenie 3.7 Vodozádržné opatrenia
Opatrenie 1.8 Etablovanie nových výrobných prevádzok	Opatrenie 2.8 Modernizácia verejného osvetlenia	

Opatrenie 1.9 Rekonštrukcia areálu ihriska a budovy k nemu prislúchajúcej	Opatrenie 2.9 Zabezpečenie bezpečnosti na trase Brehy-Pukanec	
Opatrenie 1.10 Budovanie nových odstavných plôch	Opatrenie 2.10 Oprava miestnych studní	
Opatrenie 1.11 Budovať zariadenia vyššej vybavenosti v obci	Opatrenie 2.11 Budovanie informačného systému v obci	
Opatrenie 1.12 Rekonštrukcia požiarnej zbrojnice		
Opatrenie 1.13 Podporovať CR		
Opatrenie 1.14 Rekonštrukcia a modernizácia cintorína		

Spracovala: RNDr. Anna Štefanková (2015)

Záznam z prerokovania Zápis o verejnom prerokovaní strategického dokumentu

Názov dokumentu: Program rozvoja obce Brehy

Pripomienkovanie realizoval: OcÚ Rudno nad Hronom a OZ, verejnosť

Termín pripomienkovania: 05.07.2015

Oznam uverejnený: Príloha k PHSR (CD-nosič)

Text dokumentu k dispozícii: Spôsob doručovania pripomienok: e-mailom, osobne

Priamo oslovené subjekty: OcÚ, OZ a verejnosť

Pripomienka č. 1

Text pripomienky: Vybudovať vodovod na cintoríne

Pripomienka č. 2

Zabezpečiť bezpečnosť na cestnej komunikácii Brehy-Pukanec

Vyjadrenie odborného útvaru: akceptujeme pripomienky

Počet pripomienok: 2 Zápis vykonala: RNDr. Anna Štefanková, dňa 05.07.2015

3.2 Finančná náročnosť a zdroje financovania stratégie

3.2.1 Finančné zabezpečenie PHSR

Po schválení PHSR nastáva vlastná realizácia PHSR, jeho opatrení a úloh. Uskutočnenie aktivít uvedených v PHSR predpokladá určité finančné a administratívne zabezpečenie. Finančné vyčíslenie jednotlivých aktivít sa v PHSR uvádza pri väčšine opatrení a aktivít v projektovom zámere vypracovanom Ing. Jurajom Tencerom. Naplnenie cieľov programu je stanovené odhadom, konečné rozpočty budú súčasťou vykonávacích projektov a plánov. Pri schvaľovaní financovania jednotlivých úloh OZ, vyplývajúcich z aktivít, sa bude prihliadať na ich dôležitosť a dopad na hospodársky, environmentálny a trvalo udržateľný rozvoj obce. Viaceré úlohy sa môžu realizovať v rámci bežnej prevádzky

samosprávy, mnohé z nich však vyžadujú náročnejšie finančné a personálne zdroje a spoluprácu s inými subjektmi. Financovanie jednotlivých projektov bude viaczdrojové, pričom závisieť od aktuálnej finančnej situácie obce a aktuálnych potrieb.

Zdroje financovania realizácie PHSR je možné rozčleniť na dve základné kategórie:

Riadne zdroje finančného zabezpečenia:

➤ **Verejné zdroje**

- štátny rozpočet,
- štátne účelové fondy (Environmentálny fond, Štátny fond rozvoja bývania, Recyklačný fond),
- rozpočet vyšších územných celkov (VÚC),
- rozpočet obce.

➤ **Iné zdroje**

- prostriedky fyzických osôb,
- prostriedky právnických osôb,
- úvery,
- príspevky medzinárodných organizácií,
- iné prostriedky.

➤ **Doplňkové zdroje finančného zabezpečenia**

- finančné prostriedky z Európskej únie

Finančné hospodárenie obce Brehy sa riadi rozpočtom obce, ktorý vyjadruje ekonomickú samostatnosť obce a je zároveň aj súčasťou rozpočtovej činnosti v štátnej správe. Finančný rozpočet obce predstavuje úlohy obce rozpísané ako bilanciu na jednej strane príjmov obce a na druhej strane výdavkov obce. Vo všeobecnej rovine je základnou úlohou rozpočtu obce vyjadrenie hospodárenia a obsahom príjmov a výdavkov, v ktorých sa skrývajú všetky vzťahy k právnickým a fyzickým osobám, ktoré na území obce vykonávajú svoju podnikateľskú činnosť. Rozpočet obce zahŕňa všetky finančné vzťahy k štátnemu rozpočtu a k všetkým ostatným rozpočtom iných obcí. Miestny rozpočet sa dá chápať ako:

- decentralizovaný peňažný fond,
- bilanciu príjmov a výdavkov,
- finančný plán,
- nástroj finančnej politiky.

Hospodárenie obce Brehy prebieha prostredníctvom zostaveného a schváleného rozpočtu. Každá obec na území Slovenskej republiky zostavuje a schvaľuje rozpočet

v súlade so stanovenou klasifikáciou podľa Ministerstva financií Slovenskej republiky. Podľa tejto klasifikácie dochádza k triedeniu príjmov a výdavkov a uceleným spôsobom sa sleduje ich plnenie. Na základe rozpočtovej klasifikácie môžeme presne definovať výdavky rozpočtu, ktoré sú financované z bežných výdavkov a ktoré sú financované z kalendárnych výdavkov. Obec prednostne zabezpečuje krytie bežných výdavkov, ktoré jej definuje plnenie povinnosti ustanovených inými zákonmi (Účtovníctvo ROPO a obcí).

Výdavky a príjmy na jednotlivých úrovniach rozpočtu obce, ktoré sú rozdelené podľa zvolených hľadísk predstavujú rozpočtovú skladbu, ktorá predstavuje systematické, jednotné, prehľadné a záväzné triedenie príjmov a výdavkov. Rozpočtová skladba je definovaná prvkom, ktorý je mimoriadne významný pre rozpočtový proces, pretože tá umožňuje agregáciu, disagregáciu, porovnávanie jednotlivých hodnôt obsiahnutých v rozpočtoch.

Z finančného rozpočtu obce by malo byť úplne jasné, za aké peniaze sa vyvíjajú aktivity obce, koľko peňazí minie samospráva a na aký účel budú výdavky použité.

Klasický rozpočet obce sa v prvom rade zameriava na regulovanie objemu výdavkov, kde sú kategorizované jednotlivé druhy výdavkov, ktoré je možné použiť napr. na mzdy, odvody, nákup tovarov a služieb. Klasický spôsob rozpočtovania obsahuje teda len všeobecnú informáciu o výdavkoch daného subjektu. Oboznamuje o tom, v akom objeme rozpočtované prostriedky boli alebo budú použité pri schvaľovaní rozpočtu. Nájdeme v ňom len informácie o vstupoch, ale nikdy tam nenájdeme informácie o výstupoch ako napr. čo sa za vynaložené prostriedky dosiahne, resp. dosiahlo.

Významnou úlohou pri tvorbe a implementácii rozpočtovania je príprava strategického plánu prípadne úprava už existujúceho plánu, kde každý strategický plán má obsahovať víziu, poslanie, zámery a ciele v strednodobom časovom horizonte, ktoré pokryjú zásadné oblasti, ktoré sa môžu stať základom pre tvorbu programovej štruktúry, inak povedané pri tvorbe programov. Takéto vypracovanie strategického plánu nemusí byť podmienkou pre zavedenie programového rozpočtu najmä v prípade malých obcí. Obecné zastupiteľstvo Brehy dňa 16.12.2013 schválilo na rok 2014 uznesením č. 44/2013 neuplatňovanie programového rozpočtu. Ohľadom zostavenia a predloženia rozpočtu obce bez programovej štruktúry hlasovalo spolu **za: 5** poslancov (Fialová, Kicko, Klongová, Maruška, Bc. Mišovič) **proti: 0** **zdržali sa: 0**

- uznesenie sa schválilo.

Ohľadom rozpočtu na rok 2015 obecné zastupiteľstvo Brehy dňa 5.12.2014 schválilo na rok 2015, že nebude uplatňovať programový rozpočet uznesením č. 82 /2014. Hlasovalo

celkom 9 poslancov. **Za:** 5 poslancov (Brodziansky, Klongová, Laurinc, Maruška, Bc. Šimovič) **proti:** 0 **zdržali sa:** 4 (Fialová, Kicko, PhDr. Majerová, Mgr. Palaj).

-uznesenie sa schválilo.

Podľa zákona 583/2004 o rozpočtových pravidlách územnej samosprávy v znení neskorších predpisov § 4 ods. 5 vyplýva, že rozpočet obce obsahuje aj zámary a ciele, ktoré bude realizovať z výdavkov rozpočtu obce (ďalej len „program obce”), to neplatí, ak obecné zastupiteľstvo s počtom obyvateľov do 2000 rozhodne o neuplatňovaní programu obce.

Príjmy rozpočtu tvoria:

- a)** výnosy miestnych daní a poplatkov podľa osobitného predpisu,
- b)** nedaňové príjmy z vlastníctva a z prevodu vlastníctva majetku obce a z činnosti obce a jej rozpočtových organizácií podľa tohto alebo osobitného zákona,
- c)** úroky a iné príjmy z finančných prostriedkov obce,
- d)** sankcie za porušenie finančnej disciplíny uložené obcou,
- e)** dary a výnosy dobrovoľných zbierok v prospech obce,
- f)** podiely na daniach v správe štátu podľa osobitného predpisu, **g)** dotácie zo štátneho rozpočtu na úhradu nákladov preneseného výkonu štátnej správy v súlade so zákonom o štátnom rozpočte na príslušný rozpočtový rok a dotácie zo štátnych fondov,
- h)** ďalšie dotácie zo štátneho rozpočtu v súlade so zákonom o štátnom rozpočte na príslušný rozpočtový rok,
- i)** účelové dotácie z rozpočtu vyššieho územného celku alebo z rozpočtu inej obce na realizáciu zmlúv podľa osobitných predpisov, **j)** prostriedky z Európskej únie a iné prostriedky zo zahraničia poskytnuté na konkrétny účel,
- k)** iné príjmy ustanovené osobitnými predpismi.

Obec môže na plnenie svojich úloh použiť:

- a)** prostriedky mimorozpočtových peňažných fondov (ďalej len „peňažné fondy“),
- b)** prostriedky získané z rozdielu medzi výnosmi a nákladmi z podnikateľskej činnosti po zdanení,
- c)** návratné zdroje financovania,
- d)** združené prostriedky.

Výdavky rozpočtu obce.

Zo schváleného rozpočtu obce sa uhrádzajú:

- a)** záväzky obce vyplývajúce z plnenia povinností ustanovených osobitnými predpismi,
- b)** výdavky na výkon samosprávnych pôsobností obce podľa osobitných predpisov a na činnosť rozpočtových organizácií a príspevkových organizácií zriadených obcou,
- c)** výdavky na úhradu nákladov preneseného výkonu štátnej správy podľa osobitných predpisov,
- d)** výdavky spojené so správou, údržbou a zhodnocovaním majetku obce a majetku iných osôb, ktorý obec užíva na plnenie úloh podľa osobitných predpisov,
- e)** záväzky vzniknuté zo spolupráce s inou obcou alebo s vyšším územným celkom, prípadne s ďalšími osobami na zabezpečenie úloh vyplývajúcich z pôsobnosti obce vrátane záväzkov vzniknutých zo spoločnej činnosti,
- f)** výdavky vyplývajúce z medzinárodnej spolupráce obce,
- g)** úroky z prijatých úverov, pôžičiek a návratných finančných výpomocí,
- h)** výdavky súvisiace s emisiou cenných papierov vydaných obcou a na výdavky na úhradu výnosov z nich,
- i)** iné výdavky ustanovené osobitnými predpismi.

Ďalej z rozpočtu obce sa môžu poskytovať dotácie právnickým osobám, ktorých zakladateľom je obec a to na rôzne akcie a úlohy vo verejnom záujme alebo v prospech rozvoja územia obce. Náklady preneseného výkonu štátnej správy môže obec použiť na úhradu týchto nákladov vlastné príjmy. Taktiež obec na základe zmluvy o zriadení združenia obcí môže použiť rozpočtové prostriedky na úhradu členského príspevku, alebo na nadobudnutie majetkových účastí na podnikaní právnickej osoby založenej podľa osobitného predpisu.

Obec Brehy vo svojej pôsobnosti vyjadrila zámery rozvoja územia a potreby obyvateľov vrátane programov obce a programov vyššieho územného celku na rozpočtové roky 2015–2022.

Ďalej obec Brehy sa zaväzuje, že rozpočtové prostriedky bude používať len na účely, na ktoré boli v rozpočte obce schválené. Nevyčerpané účelovo určené prostriedky sa na účely tvorby peňažných fondov pri usporiadaní prebytku rozpočtu obce z tohto prebytku vylučujú a budú zdrojom rezervného fondu, prípadne i ďalších peňažných fondov. Obec Brehy svoj rezervný fond vedie na samostatnom bankovom účte. O použití rezervného fondu rozhoduje obecné zastupiteľstvo.

Obec Brehy schváleným finančným rozpočtom na rok 2015 bude dodržiavať zákon 583/2004 o rozpočtových pravidlách územnej samosprávy v znení neskorších predpisov.

Financovanie jednotlivých projektov bude viaczdrojové, pričom bude závisieť od aktuálnej finančnej situácie obce a aktuálnych potrieb. Financovanie sa bude opierať o zdroje obce, štátu, EÚ, VÚC a súkromné zdroje. Pri stanovovaní zámerov sa bude vychádzať zo strategického plánovania, a tým sa budú spájať plány s rozpočtovými výdavkami v dlhšom časovom horizonte.

Významnou úlohou pri tvorbe a implementácii finančného rozpočtovania je príprava strategického plánu, prípadne úprava už existujúceho plánu, kde každý strategický plán má obsahovať víziu, poslanie, zámery a ciele v strednodobom časovom horizonte, ktoré pokryjú zásadné oblasti, ktoré sa môžu stať základom pre tvorbu programov. Jednotlivé zámery obce sa opierajú aj o zámery stanovené v územnom pláne, ktorý obec Brehy má vypracovaný od januára 2011.

Najvyššou prioritou je dosiahnuť nedoriešenú problematiku týkajúcu sa katastrálnej a obecnej hranice medzi obcou Brehy a mestom Nová Baňa, nakoľko tento deficit nepriamo spôsobuje problémy obci v jej ďalšom rozvoji. Potom je potrebné zrealizovať projekty, ktoré vyplývajú z potreby občanov a ktorými je potrebné riešiť havarijnú, či mimoriadnu situáciu. Pre rozvoj obce a jej napredovanie obec musí vynaložiť úsilie a zabezpečiť všetky potrebné podklady, vypracovať projektové dokumentácie, naplánovať plán jednotlivých činností a aktivít, ktoré stanovené zámery naplnia. Obec musí zabezpečiť pravidelný monitoring a ich plnenie.

Obec Brehy svoje plány sústreďuje na hospodársky a technický rozvoj, cestovný ruch a turizmus, na trvalo udržateľný rozvoj, na zvyšovanie kvality života občanov a sociálnu sféru a na environmentálnu oblasť.

Vyčíslenie jednotlivých zámerov bolo stanovené kvalifikovaných odhadom, prieskumom a taktiež sa vychádzalo z existujúcich výkazov a rozpočtov projektantov. Finálne podoby budú súčasťou ŽoNFP a budú vychádzať najmä z procesu verejného obstarávania. Štruktúra uvedených zdrojov bude závisieť na aktuálnej finančnej situácii obce ako aj na spoločensko-ekonomických podmienkach. Kompletný zoznam, popis projektu (aktivity, ciele, výstupy, prepojenie na iné projekty, príp. aktivity IROP), predpokladané výdavky v EUR na projekty, predpokladané termíny realizácie dokumentujú nasledovné tabuľky obsahujúce zoznam pripravovaných a navrhovaných

projektov v obci Brehy na obdobie rokov 2015– 2020 a ich predpokladané výdavky dokumentujú (Tabuľka 62,63,64).

Tabuľka 62 Indikatívny rozpočet- Prioritná oblasť hospodárstvo a technický rozvoj

1. Prioritná oblasť Hospodárstvo a technický rozvoj		
Ciele Technická vybavenosť obce Dopravná infraštruktúra Pozemky a nové rozvojové plochy Administratívne budovy Cestovný ruch Bývanie	Rok začatia/ Rok ukončenia/ plán	Navrhovaný objem finančných prostriedkov v príslušnom roku spolu (odhadom) v Eurách
Opatrenie 1.1 Výstavba MŠ	2016–2022	Príprava projektu (riziká- majetkoprávne vzťahy) 225 000
Opatrenie 1.2 Výstavba nájomných bytov v obci	2015–2022	podľa potreby
Opatrenie 1.3 Rekonštrukcia a modernizácia ZŠ	2015–2022	technická štúdia, príprava projektu 450 000
Opatrenie 1.4 Rekonštrukcia OcÚ a Kultúrneho domu	2015–2022	380 000
Opatrenie 1.5 Rekonštrukcia domu smútku	2015–2022	podľa potreby
Opatrenie 1.6 Rekonštrukcia požiarna zbrojnice	2015–2022	podľa potreby
Opatrenie 1.7 Oprava domčeka u Fabkov (v rámci pamiatkovej ochrany)	2015–2022	vypracovaný projektový zámer 20 000
Opatrenie 1.8 Etablovanie nových výrobných prevádzok	2015–2022	podľa potreby
Opatrenie 1.9 Rekonštrukcia areálu ihriska a budovy k nemu prislúchajúcej	2015–2022	podľa potreby
Opatrenie 1.10 Budovanie nových odstavných plôch	2015–2022	podľa potreby
Opatrenie 1.11 Budovať zariadenia vyššej vybavenosti v obci	2015–2022	podľa potreby
Opatrenie 1.12 Podporovať CR	2015–2022	podľa potreby
Opatrenie 1.13 Rekonštrukcia a modernizácia cintorína	2015–2022	podľa potreby

Spracovateľ: RNDr. Anna Štefanková (2015)

Tabuľka 63 Indikatívny rozpočet- Prioritná oblasť- Kvalita života občanov a sociálna sféra

2. Prioritná oblasť Kvalita života občanov a sociálna sféra		
Ciele Verejné priestranstvá Športoviská a oddychové zóny Sociálna starostlivosť	Rok začatia/ Rok ukončenia/ plán	Navrhovaný objem finančných prostriedkov v príslušnom roku spolu (odhadom) v Eurách
Opatrenie 2.1 Mimosúdne vysporiadanie nedoriešenej katastrálnej a obecnej hranice medzi mestom Nová Baňa a obcou Brehy	2015–2022	podľa potreby
Opatrenie 2.2 Rekonštrukcia centrálného parku v obci	2015–2022	podľa potreby
Opatrenie 2.3 Rekonštrukcia autobusových zastávok	2015–2022	podľa potreby
Opatrenie 2.4 Budovanie a obnova miestnych chodníkov (peších) súbežne s cestnou komunikáciou v obci	2015–2022	podľa potreby
Opatrenie 2.5 Modernizácia a výstavba infraštruktúry pre nemotorovú dopravu	2015–2022	čiastočne vypracovaná projektová dokumentácia na stavebné povolenie 450 000
Opatrenie 2.6 Budovanie detského ihriska s oddychovou zónou	2015–2022	podľa potreby
Opatrenie 2.7 Zabezpečiť sociálnu starostlivosť	2015–2022	podľa potreby
Opatrenie 2.8 Modernizácia verejného osvetlenia	2015–2022	podľa potreby
Opatrenie 2.9 Zabezpečenie bezpečnosti na trase Brehy- Pukanec	2015–2022	podľa potreby
Opatrenie 2.10 Oprava miestnych studní	2015–2022	podľa potreby
Opatrenie 2.11 Budovanie informačného systému v obci	2015–2022	podľa potreby

Spracovateľ: RNDr. Anna Štefanková (2015)

Tabuľka 63 Indikatívny rozpočet- Prioritná oblasť- Environmentálna

3. Prioritná oblasť Environmentálna		
Ciele Odpadové hospodárstvo Protipovodňové opatrenia Ochrana prírody a krajiny Revitalizácia priestorov	Rok začatia/ Rok ukončenia/ plán	Navrhovaný objem finančných prostriedkov v príslušnom roku spolu (odhadom) v Eurách
Opatrenie 3.1 Výstavba verejnej kanalizácie a ČOV	2015–2022	Pripravená projektová dokumentácia na stavebné povolenie 3 600 000
Opatrenie 3.2 Rekonštrukcia a obnova pamiatkového fondu	2015–2022	podľa potreby
Opatrenie 3.3 Protipovodňové opatrenia	2015–2022	podľa potreby
Opatrenie 3.4 Zabezpečovať opatrenia zlepšenia kvality ŽP	2015–2022	podľa potreby
Opatrenie 3.5 Zlepšenie situácie odpadového hospodárstva	2015–2022	380 000
Opatrenie 3.6 Zabezpečovať ochranu vodných zdrojov	2015–2022	podľa potreby
Opatrenie 3.7 Vodozádržné opatrenia	2015–2022	450 000

Spracovateľ: RNDr. Anna Štefanková (2015)

Finančný rámec pre realizáciu PHSR pre potreby súhrnného prehľadu plánovaných projektov a aktivít budú súčasťou príloh monitorovacích správ, ktoré budú priebežne vypracovávané a dopĺňané po schválení potrebných zdrojov pre ich financovanie a zrealizovanie. Navrhovaný objem finančných prostriedkov je stanovený buď na základe spracovanej technickej štúdie, projektovej dokumentácie pripravenej na stavebné povolenie a niektoré zámery majú objem finančných prostriedkov stanovený odhadom.

Systém hodnotenia a zaradovania projektov do financovania

Pri schvaľovaní financovania jednotlivých projektov je nutné prihliadať na ich dôležitosť a význam vo vzťahu k rozvoju obce. Najvyššiu prioritu majú projekty, ktoré vyplývajú priamo z legislatívy (SR, EÚ) a projekty riešiace havarijnú alebo mimoriadnu situáciu. Do kategórie s vysokou prioritou sú zaradené projekty s oporou vo VZN obce a projekty s vydaným právoplatným stavebným povolením a ukončeným procesom verejného obstarávania. Strednú prioritu majú projekty, ktoré majú možnosť uchádzať sa o cudzie a doplnkové zdroje financovania (majú oporu v programovej štruktúre operačných programov a prioritných osí EŠIF). Do kategórie 4 spadajú projekty

nachádzajúce sa vo fáze úvah (bez stavebného povolenia či ukončeného procesu VO)
(Tabuľka 64).

Tabuľka 64 Hodnotiaca tabuľka pre výber projektov (upravený pre potreby obce)

Kategória	Úroveň dôležitosti	Hodnotiace kritérium - Opis podmienok pre zaradenie do priority	Projekt
1	Najvyššia	a) Projekty vyplývajúce zo zákona a/alebo legislatívy EÚ b) Projekty riešiace havarijnú alebo mimoriadnu situáciu Splnená jedna z podmienok	1.1; 1.3; 1.4; 1.5; 1.6; 1.7; 2.1
2	Vysoká	a) Projekty vyplývajúce a podporené v rámci VZN obce b) Projekty s právoplatným stavebným povolením a ukončeným VO c) Projekty MAS Splnená jedna z podmienok	2.9; 3.1;
3	Stredná	Projekty, ktoré majú možnosť uchádzať sa o cudzie a doplnkové zdroje financovania	1.2; 1.8; 1.9; 1.12; 1.14; 2.2; 2.4; 2.5; 2.6; 2.11; 2.12; 3.2; 3.4; 3.5; 3.6; 3.7;
4	Nízka	a) Projekty definované ako zámery / v štádiu úvah.	1.10; 1.11; 1.13; 2.3; 2.7; 2.10;

Zdroj: vlastné spracovanie

Program rozvoja obce Brehy na roky 2015– 2022

C. PROGRAMOVÁ (PLÁNOVACIA) ČASŤ

4 PROGRAMOVÁ (PLÁNOVACIA) ČASŤ OBCE BREHY NA OBDOBIE 2015 – 2022

Programová časť PHSR nadväzuje na strategickú časť a obsahuje opatrenia a aktivity vrátane ich priradenia k jednotlivým cieľom a prioritám. Zmyslom programovej časti je jej príspevok k splneniu stanoveného strategického cieľa: *Vytvoriť podmienky pre hospodársky rozvoj, zvýšenie kvality života obyvateľov obce, pre zvýšenie environmenálneho povedomia, rozvoj cestovného ruchu s vyváženým rozvojom v súlade s trvale udržateľným rozvojom* (Tabuľka 53, 54, 55).

Metodika tvorby PHSR udáva nasledovný postup:

- Starosta obce Ing. Juraj Tencer spolu s pracovnou skupinou OZ špecifikoval opatrenia, spoločne navrhli k nim aktivity a stanovili poradie dôležitosti opatrení a aktivít, projektov vrátane merateľných ukazovateľov výsledku a dopadu. Riadiaci tím vypracoval sumárny návrh aktivít a projektov ako východisko pre Akčný plán (Tabuľka opatrení, projektov a priorit podľa oblastí)
- Riadiaci tím OZ stanovil termíny realizácie aktivít, projektov (roky) a odhad ich financovania (výška a zdroje financovania).
- Riadiaci tím OZ zabezpečil vypracovanie formulárov pre prípravu navrhnutých projektov.

4.1 Opatrenia a projekty vrátane ich priradenia k jednotlivým prioritám

Tabuľka 65 Opatrenia, projekty a priority- hospodárska rozvojová oblasť

PRIORITNÁ OBLASŤ 1 -Hospodárska (rozvojová oblasť)	
Opatrenie	Projekt/Aktivita
Opatrenie 1.1 Výstavba MŠ	Aktivita 1.1.1 Príprava projektovej dokumentácie Aktivita 1.1.2 Vysporiadanie majetko-právneho vzťahu Aktivita 1.1.3 Stavebné povolenie a realizácia výstavby Aktivita 1.1.4 Vybudovanie inžinierskych sietí a technickej infraštruktúry Aktivita 1.1.5 Vybudovanie odstavnej plochy
Opatrenie 1.2 Výstavba nájomných bytov v obci	Aktivita 1.2.1 Vypracovanie projektovej dokumentácie Aktivita 1.2.2 Stavebné povolenie a výstavba nájomných bytov Aktivita 1.1.3 Vybudovanie inžinierskych sietí a technickej infraštruktúry Aktivita 1.1.4 Vybudovanie odstavnej plochy
Opatrenie 1.3 Rekonštrukcia a modernizácia ZŠ	Aktivita 1.3.1 Technická štúdia a príprava projektovej dokumentácie Aktivita 1.3.2 Modernizácia vyučovacieho procesu Aktivita 1.3.3 Zateplenie obvodového plášťa Aktivita 1.3.4 Oprava strechy, schodišťa, terasy Aktivita 1.3.5 Vybudovanie nových elektrických rozvodov Aktivita 1.3.6 Modernizácia a oprava priestoru školskej jedálne a kuchyne (obnova jej materiálno-technického vybavenia) Aktivita 1.3.7 Výstavba telocvične
Opatrenie 1.4 Rekonštrukcia OcÚ a Kultúrneho domu	Aktivita 1.4.1 Zmena vykurovacieho systému, montáž Aktivita 1.4.2 Oprava strechy Aktivita 1.4.3 Zateplenie obvodového plášťa Aktivita 1.4.4 Rekonštrukcia elektrických rozvodov a osvetlenia Aktivita 1.4.5 Rekonštrukcia pódia KD (nová opona, osvetlenie), Aktivita 1.4.6 Oprava a modernizácia kuchynky pre potreby miestnych spoločenských akcií Aktivita 1.4.7 Rekonštrukcia sociálneho zariadenia (WC, dobudovať sprchu pre zamestnancov) Aktivita 1.4.8 Vybudovať bezbariérový prístup Aktivita 1.4.9 Využitie obnoviteľných zdrojov
Opatrenie 1.5 Rekonštrukcia domu smútku	Aktivita 1.5.1 Rekonštrukcia strechy Aktivita 1.5.2 Rekonštrukcia obvodového plášťa Aktivita 1.5.3 Výmena okien a dverí Aktivita 1.5.4 Modernizácia vnútorných priestorov a WC (výmena mraziacich boxov)
Opatrenie 1.6 Rekonštrukcia požiarnej zbrojnice	Aktivita 1.6.1 Oprava strechy Aktivita 1.6.2 Vybudovanie priestoru pre kancelárske účely (príp. ubytovacia časť) Aktivita 1.6.3 Zateplenie fasády Aktivita 1.6.4 Zveľaďovať a budovať verejnú vodovodnú sieť na krytie požiarnej potreby a osadiť ďalšie protipožiarne hydranty Aktivita 1.6.5 Rekonštrukcia vnútorného priestoru
Pokračovanie	

Opatrenie 1.7 Oprava domčeka u Fabkov (v rámci pamiatkovej ochrany)	Aktivita 1.7.1 výmena krytiny (slama, rákosie) Aktivita 1.7.2 Omietnutie stien hlinenou omietkou Aktivita 1.7.3 Rekonštrukcia pôvodnej pece Aktivita 1.7.4 Zriadenie pamätnej izby (múzea), príp. iné Aktivita 1.7.5 Oprava studne pri domčeku Aktivita 1.7.6 Revitalizácia vonkajšieho prostredia (úprava okolia, výsadba zelene a pod.)
Opatrenie 1.8 Etablovanie nových výrobných prevádzok	Aktivita 1.8.1 Vykúpenie pozemkov pre navrhované nové rozvojové plochy na výstavbu nových výrobných prevádzok mimo zastavaného obytneho územia Aktivita 1.8.2 Vypracovanie projektovej dokumentácie Aktivita 1.8.3 Vybudovanie infraštruktúry a inžinierskych sietí Aktivita 1.8.4 Vybudovanie odstavnej plochy
Opatrenie 1.9 Rekonštrukcia areálu ihriska a budovy k nemu prislúchajúcej	Aktivita 1.9.1 Vysporiadanie pozemkov na ihrisku Aktivita 1.9.2 Vypracovanie projektovej dokumentácie Aktivita 1.9.3 Vybudovanie multifunkčného ihriska pre športové využitie Aktivita 1.9.4 Rekonštrukcia kabín na ihrisku, výmena okien, dverí Aktivita 1.9.5 Oprava strechy a žľabov Aktivita 1.9.6 Rekonštrukcia vnútorných priestorov Aktivita 1.9.7 Oprava a výmena elektrických rozvodov Aktivita 1.9.8 Montáž solárnych kolektorov na ohrev vody
Opatrenie 1.10 Budovanie nových odstavných plôch	Aktivita 1.10.1 Vybudovanie nových odstavných plôch v rôznych častiach obce (v súvislosti s novými rozvojovými plochami)
Opatrenie 1.11 Budovať zariadenia vyššej vybavenosti v obci	Aktivita 1.11.1 Vybudovanie zariadenia obchodu a rôznych služieb (kaderníctvo, večierku, lekársku starostlivosť, poštu a pod.) Aktivita 1.11.2 Vybudovať nové trhové miesta v centre obce aj v časti Močarina
Opatrenie 1.12 Podporovať CR	Aktivita 1.13.1 Podporovať miestnu históriu a tradície Aktivita 1.13.2 Sprístupňovať banské diela a štôlne v obci a okolí vytváraním NCH Aktivita 1.13.3 Tvorba prírodného táboriska pre vodných turistov Aktivita 1.13.4 Vytvárať obytnú plochu v nevyužitých plochách obce Aktivita 1.13.5 Budovanie značkových turistických trás významnými lokalitami, ktoré prezentujú obec a mikroregión Aktivita 1.13.6 Podporovať a rozvíjať CR v rámci Pohronia a mikroregiónu- budovať cyklotrasy, NCH Aktivita 1.13.7 Oživovať miestne tradície, Brežské obecné dni, kultúru obce Aktivita 1.13.8 Podporovať TUR cestovného ruchu v rámci MAS Pohronská cesta Aktivita 1.13.9 Vybudovať turistickú informačnú kanceláriu
Opatrenie 1.13 Rekonštrukcia a modernizácia cintorína	Aktivita 1.14.1 Vypracovanie projektovej dokumentácie Aktivita 1.5.5 Vybudovanie odstavnej plochy Aktivita 1.5.6 Vybudovanie oddychovej zóny s lavičkami, odpadkovým košom, výsadba novej zelene Aktivita 1.5.7 Úprava chodníkov Aktivita 1.5.8 Vybudovanie osvetlenia Aktivita 1.5.9 Vybudovanie zdroja pitnej vody(vodovodu) Aktivita 1.5.10 Odkúpenie časti pozemku a rozšírenie priestoru cintorína do farskej záhrady (potreba vytvorenia nových hrobových miest) Aktivita 1.5.11 Vybudovať urnový háj

Spracovala: RNDr. Anna Štefanková(2015)

Tabuľka 66 Opatrenia, projekty a priority- Kvalita života občanov a sociálna sféra

PRIORITNÁ OBLASŤ 1 -Kvalita života občanov a sociálna sféra	
Opatrenie	Projekt/Aktivita
Opatrenie 2.1 Mimosúdne vysporiadanie nedoriešenej katastrálnej a obecnej hranice medzi mestom Nová Baňa a obcou Brehy	Aktivita 2.1.1 Mimosúdne vysporiadanie katastrálnej hranice a pozemkov v obci Aktivita 2.1.2 Využitie právneho poradenstva a služby
Opatrenie 2.2 Rekonštrukcia centrálného parku v obci	Aktivita 2.2.2 Obnova pamätníka z II. svetovej vojny Aktivita 2.2.3 Revitalizácia centrálného parku (Vybudovanie nových chodníkov a obrubníkov, obnova zeleného parku)
Opatrenie 2.3 Rekonštrukcia autobusových zastávok	Aktivita 2.3.1 Rekonštrukcia a modernizácia autobusových zastávok Aktivita 2.3.2 Vybudovanie nových lavičiek, odpad. košov
Opatrenie 2.4 Budovanie a obnova miestnych chodníkov (peších) súbežne s cestnou komunikáciou v obci	Aktivita 2.4.1 V rámci bezpečnosti chodcov vyriešiť nové vodorovné značenie Aktivita 2.4.2 Montáž elektronických meračov rýchlosti Aktivita 2.4.3 Osadenie zrkadla a sprehľadnenie hlavnej križovatky pre motorové vozidlá a šoférov Aktivita 2.4.4 Dobudovanie smerovníkov, trasy ciest
Opatrenie 2.5 Modernizácia a výstavba infraštruktúry pre nemotorovú dopravu	Aktivita 2.5 Budovanie prvkov upokojujúcej dopravy (shredspace, pešia zóna, odstraňovanie úzkych miest v pešej doprave) Aktivita 2.6 Budovanie cyklistických komunikácií a doplnkovej infraštruktúry (stojany, chránené parkoviská Aktivita 2.7 Vybudovanie hygienických zariadení a odpočívadiel
Opatrenie 2.6 Budovanie detského ihriska s oddychovou zónou	Aktivita 2.6.1 Vybudovanie detského ihriska s oddychovou zónou pre deti a matky Aktivita 2.6.2 Vytvorenie nových lavičiek, šúchal, pieskovísk, detských preliezok a pod.
Opatrenie 2.7 Zabezpečiť sociálnu starostlivosť	Aktivita 2.7.1 Spracovanie komunitného plánu sociálnych služieb Aktivita 2.7.2 Podpora a zabezpečenie terénnej sociálnej práce Aktivita 2.7.3 Vybudovanie denného stacionáru- penziónu pre dôchodcov a zabezpečiť im zdravotnú starostlivosť Aktivita 2.7.4 Zriadiť priestor pre vytváranie aktivít mobilným dôchodcom
Opatrenie 2.8 Modernizácia verejného osvetlenia	Aktivita 2.8.1 Rekonštrukcia a modernizácia verejného osvetlenia (využitie úsporných a energeticky menej náročnejších LED žiaroviek)
Opatrenie 2.9 Zabezpečenie bezpečnosti na trase Brehy- Pukanec	Aktivita 2.9.1 Vybudovať chodníky vedúce popri hlavnej komunikácii Aktivita 2.9.2 Vybudovať odstavné plochy pred rodinnými domami
Opatrenie 2.10 Oprava miestnych studní	Aktivita 2.10.1 Rekonštrukcia a zachovanie pôvodného vzhľadu obecných studní
Opatrenie 2.11 Budovanie informačného systému v obci	Aktivita 2.11.1 Vydávanie propagačného materiálu, letákov, pokračovanie vo vydávaní obecných Brežských novín Aktivita 2.11.2 Zriadenie kancelárie I. kontaktu Aktivita 2.11.3 Rekonštrukcia a modernizácia verejného rozhlasu

Spracovala: RNDr. Anna Štefanková (2015)

Tabuľka 67 Opatrenia, projekty a priority- Kvalita života občanov a sociálna sféra

PRIORITNÁ OBLASŤ- Environmentálna	
Opatrenie	Projekt/Aktivita
Opatrenie 3.1 Výstavba verejnej kanalizácie a ČOV	Aktivita 3.1.1 Dobudovanie kanalizačnej siete a ČOV po obci
Opatrenie 3.2 Rekonštrukcia a obnova pamiatkového fondu	Aktivita 3.2.1 Rekonštrukcia a obnova sakrálnych pamiatok a architektonických prvkov v obci Aktivita 3.2.2 Rekonštrukcia pamätníka padlých hrdinov I. svetovej vojny; revitalizácia priestoru
Opatrenie 3.3 Protipovodňové opatrenia	Aktivita 3.3.1 Regulácia potokov Aktivita 3.3.2 Odvodnenie cesty od dažďovej vody Aktivita 3.3.3 Revitalizácia oboch brehov potoka Aktivita 3.3.4 Spevnenie zosúvacieho svahu potoka a zabezpečiť lepší prietok vody Aktivita 3.3.5 Oprava prístupovej cesty v rámci protipovodňových opatrení Aktivita 3.3.6 Zabezpečenie potrebných čistiacich mechanizmov na údržbu protipovodňovej hrádze
Opatrenie 3.4 Zabezpečovať opatrenia zlepšenia kvality ŽP	Aktivita 3.4.1 Zabezpečovať opatrenia zlepšenia ŽP a ochrany zdravia obyvateľstva Aktivita 3.4.2 Výsadba zelene a ich pravidelná údržba okolo výrobných areálov, hospodárskych dvorov; výsadba parkovacej zelene v zastavanom území
Opatrenie 3.5 Zlepšenie situácie odpadového hospodárstva	Aktivita 3.1.1 Vypracovanie projektovej dokumentácie Aktivita 3.1.2 Vybudovanie oplotenia a vytvorenie priestoru pre obecné kompostovisko do 10 ton a zberný dvor s materiálno-technickým zabezpečením Aktivita 3.1.3 Zabezpečenie likvidácie biologického odpadu
Opatrenie 3.6 Zabezpečovať ochranu vodných zdrojov	Aktivita 3.6.1 Zabezpečiť ochranu vodných zdrojov pred znečistením, chrániť kvalitu pitnej vody Aktivita 3.6.2 Polyfunkčná revitalizácia ramena a vodných plôch na nive Hrona Aktivita 3.6.3 Vytvárať prirodzené neresiská pre ryby a nárazníkové pásy pozdĺž vodných tokov
Opatrenie 3.7 Vodozádržné opatrenia	Aktivita 3.7.1 Dobudovanie dažďových rigolov po obci, splaškovej a verejnej kanalizácie Aktivita 3.7.2 Odklonenie prícestného rigola odvádzajúceho splaš. vodu

Spracovala: RNDr. Anna Štefanková (2015)

D REALIZAČNÁ ČASŤ

5 ZÁKLADNÝ REALIZAČNÝ RÁMEC PROGRAMU

5.1 Inštitucionálne a organizačné zabezpečenie realizácie programu

Obecný úrad Brehy má v oblasti prípravy a realizácie programu rozvoja dostatočné skúsenosti na programovej aj projektovej úrovni. Pri realizácii PHSR vystupujú ako partneri obyvatelia obce, ktorí boli prizvaní a zúčastnili sa verejného stretnutia, kde mali možnosť vyjadriť svoje požiadavky, návrhy a pripomienky k zámerom obce. Prezentáciou a fotodokumentáciou sme poukázali na nedostatky a slabé stránky obce a na zámery, ktoré je potrebné v obci realizovať. Následne sme aktívne pristupovali k prerokovaniu finálneho návrhu PHSR obce. V rámci prípravy dokumentu bol vypracovaný i dotazník, ktorý bol distribuovaný obcou do domácností. Vzhľadom na nízku návratnosť a malú výpovednú hodnotu, pristúpila obec k verejnému stretnutiu s občanmi/podnikateľmi a záujmovými skupinami. Do obce bolo celkovo rozposlaných 420 výtlačkov obecných novín a návratnosť dotazníkov bola v celkovom počte 25. Rovnako poslanci a zamestnanci OcÚ boli prizvaní ku konzultácii jednotlivých častí strategického dokumentu niekoľkokrát na obecných zastupiteľstvách. Boli tiež vyzvaní k pripomienkovaniu Programu rozvoja i formou správ cez internet. Zo strany komisií a poslancov OZ bola dobrá spolupráca, nakoľko pri zostavovaní jednotlivých stratégií a spracovaní podkladov ochotne prispievali materiálmi, fotodokumentáciou a svojimi príspevkami.

Realizácia PHSR obce Brehy je i činnosťou samosprávy obce a obec ju vykonáva prostredníctvom svojich orgánov (obecné zastupiteľstvo, starosta). Samospráva jedenkrát ročne získa a spracuje pripomienky poslancov, OcÚ, partnerov a verejnosti, do leta v čase začiatku prípravy rozpočtu na ďalší rok. Táto činnosť bola naplánovaná včas a splnená do termínu a hodnotenie PHSR za predchádzajúci rok bolo spracované, aktualizované a predložené v do konca júna 2015 na VÚC BBSK. Túto povinnosť a monitorovaciu správu samospráva pripraví nabudúce najneskôr do konca marca príslušného kalendárneho roka (2016–2022).

Vo vzťahu k realizácii PHSR obecné zastupiteľstvo berie na vedomie návrh strategickú časť dokumentu, schvaľuje celý dokument PHSR a každoročne schvaľuje vyhodnotenie jeho plnenia. Obecné zastupiteľstvo taktiež schvaľuje projektovú pripravenosť, zmluvy a spolufinancovanie projektov. Obecné zastupiteľstvo schváli

každoročne hodnotiace a monitorovacie správy a bude rozhodovať o prípadných zmenách a aktualizácii programu.

Najvyšším výkonným orgánom obce Brehy a jeho predstaviteľom je starosta. Rozhoduje vo všetkých veciach správy obce, ktoré nespádajú do právomocí a kompetencií obecného zastupiteľstva. Starosta sa spolupodieľal na príprave dokumentu, riadil proces realizácie, podpisuje schválenie celého dokumentu, vykonáva uznesenia a zastupuje obec vo vzťahu k štátnym orgánom, k právnickým a fyzickým osobám (radiace orgány príslušných operačných programov, dodávateľa, kontrolné skupiny projektov a i.).

Inštitucionálnu a administratívnu stránku zabezpečuje obecný úrad. Vzhľadom na personálne poddimenzovanie obecnej samosprávy, bude obecný úrad (v prípade nutnosti a zváženia možností) spolupracovať s externými konzultačnými spoločnosťami.

Postup tvorby PHSR- Realizačná časť

Riadiaci tím OZ spracoval na základe všetkých uvedených stratégií akčný plán na dané rozpočtové roky s výhľadom na roky 2015 – 2022, ktoré uvádzajú Tabuľky 68, 69, 70.

Tabuľka 68 Akčný plán pre prioritnú oblasť- Hospodárstvo a technický rozvoj na roky 2015 – 2022

Akčný plán pre oblasť Hospodárstvo a technický rozvoj			
Opatrenie 1.1	Termín	Zodpovedný	Dopad na rozpočet
Opatrenie 1.1 Výstavba MŠ	2015–2016	Obec	nízky
Opatrenie 1.2 Výstavba nájomných bytov v obci	2015 – 2016	Obec	nízky
Opatrenie 1.3 Rekonštrukcia a modernizácia ZŠ	2015–2018	Obec	nízky
Opatrenie 1.4 Rekonštrukcia OcÚ a Kultúrneho domu	2015–2016	Obec	nízky
Opatrenie 1.5 Rekonštrukcia domu smútku	2015 –2017	Obec	nízky
Opatrenie 1.6 Rekonštrukcia požiarnej zbrojnice	2015–2020	Obec	žiadny
Opatrenie 1.7 Oprava domčeka u Fabkov (v rámci pamiatkovej ochrany)	2015 –2022	Obec	žiadny
Opatrenie 1.8 Etablovanie nových výrobných prevádzok	2015 –2022	Obec	nízky
Opatrenie 1.9 Rekonštrukcia areálu ihriska a budovy k nemu prislúchajúcej	2015–2022	Obec	žiadny

Opatrenie 1.10 Budovanie nových odstavných plôch	2015–2022	Obec	žiadny
Opatrenie 1.11 Budovať zariadenia vyššej vybavenosti v obci	2015–2022	Obec	žiadny
Opatrenie 1.12 Rekonštrukcia požiarnej zbrojnice	2015–2022	Obec	žiadny
Opatrenie 1.13 Podporovať CR	2015–2022	Obec	žiadny
Opatrenie 1.14 Rekonštrukcia a modernizácia cintorína	2015–2022	Obec	žiadny

Zdroj: vlastné spracovanie

Tabuľka 69 Akčný plán pre prioritnú oblasť- Kvalita života občanov a sociálna sféra na roky 2015 – 2022

Akčný plán pre oblasť			
Opatrenie 2. Prioritná oblasť Kvalita života občanov a sociálna sféra			
Opatrenie 2.1	Termín	Zodpovedný	Dopad na rozpočet
Opatrenie 2.1 Mimosúdne vysporiadanie nedoriešenej katastrálnej a obecnej hranice medzi mestom Nová Baňa a obcou Brehy	2015–2022	Obec	vysoký
Opatrenie 2.2 Rekonštrukcia centrálneho parku v obci	2015 – 2016	Obec	žiadny
Opatrenie 2.3 Rekonštrukcia autobusových zastávok	2015–2018	Obec	žiadny
Opatrenie 2.4 Budovanie a obnova miestnych chodníkov (peších) súbežne s cestnou komunikáciou v obci	2015–2018	Obec	žiadny
Opatrenie 2.5 Modernizácia a výstavba infraštruktúry pre nemotorovú dopravu	2015 –2022	Obec	žiadny
Opatrenie 2.6 Budovanie detského ihriska s oddychovou zónou	2015–2022	Obec	žiadny
Opatrenie 2.7 Zabezpečiť sociálnu starostlivosť	2015 –2022	Obec	žiadny
Opatrenie 2.8 Modernizácia verejného osvetlenia	2015 –2022	Obec	žiadny
Opatrenie 2.9 Zabezpečenie bezpečnosti na trase Brehy- Pukanec	2015 –2022	Obec	žiadny
Opatrenie 2.10 Oprava miestnych studní	2015 –2022	Obec	žiadny
Opatrenie 2.11 Budovanie informačného systému v obci	2015 –2022	Obec	žiadny

Zdroj: vlastné spracovanie

Tabuľka 70 Akčný plán pre prioritnú oblasť- Environmentálna na roky 2015 – 2022

Akčný plán pre oblasť environmentálnu			
Opatrenie 3.1	Termín	Zodpovedný	Dopad na rozpočet
Opatrenie 3.1 Výstavba verejnej kanalizácie a ČOV	2015–2022	Obec	nízky
Opatrenie 3.2 Rekonštrukcia a obnova pamiatkového fondu	2015 – 2022	Obec	nízky
Opatrenie 3.3 Protipovodňové opatrenia	2015–2022	Obec	nízky
Opatrenie 3.4 Zabezpečovať opatrenia zlepšenia kvality ŽP	2015–2022	Obec	žiadny
Opatrenie 3.5 Zlepšenie situácie odpadového hospodárstva	2015 –2017	Obec	žiadny
Opatrenie 3.6 Zabezpečovať ochranu vodných zdrojov	2015–2022	Obec	žiadny
Opatrenie 3.7 Vodozadržné opatrenia	2015 –2022	Obec	žiadny

Zdroj: vlastné spracovanie

ČASŤ E

6 MONITOROVANIE PHSR

Monitorovanie PHSR budú uskutočňovať:

- Spracovateľ PHSR,
- Komisia strategického rozvoja,
- Koordinátor pre stratégiu,
- Obecné zastupiteľstvo.

6.1 Spôsob monitorovania PHSR

Realizácia PHSR obce Brehy je činnosťou samosprávy obce a obec ju vykonáva prostredníctvom svojich orgánov (obecné zastupiteľstvo, starosta). Samospráva jedenkrát ročne získa a spracuje pripomienky poslancov, OcÚ, partnerov a verejnosti, do leta v čase začiatku prípravy rozpočtu na ďalší rok. Táto činnosť naplánovaná do termínu september príslušného roku, kedy bude predložené hodnotenie PHSR za predchádzajúci rok, aj jeho prípadná aktualizácia.

Vo vzťahu k realizácii PHSR obecné zastupiteľstvo berie na vedomie návrh strategickej časti dokumentu, schvaľuje celý dokument PHSR a každoročne schvaľuje vyhodnotenie jeho plnenia. Obecné zastupiteľstvo taktiež schvaľuje spolufinancovanie projektov. Obecné zastupiteľstvo schvaľuje každoročne hodnotiace a monitorovacie správy, rozhoduje o prípadných zmenách a aktualizácii programu.

Najvyšším výkonným orgánom obce Brehy a jeho predstaviteľom je starosta. Rozhoduje vo všetkých veciach správy obce, ktoré nespádajú do právomocí a kompetencií obecného zastupiteľstva. Starosta sa spolupodieľal na príprave dokumentu, riadil proces realizácie, podpisuje schválenie celého dokumentu, vykonáva uznesenia a zastupuje obec vo vzťahu k štátnym orgánom, k právnickým a fyzickým osobám (radiace orgány príslušných operačných programov, dodávatelia, kontrolné skupiny projektov a i.).

Inštitucionálnu a administratívnu stránku zabezpečuje obecný úrad. Vzhľadom na personálne poddimenzovanie obecnej samosprávy, bude obecný úrad (v prípade nutnosti a zváženia možností) spolupracovať s externými konzultačnými spoločnosťami.

Stručný popis komunikačnej stratégie

Rôzne formy komunikácie budú súčasťou každého z pripravovaných a realizovaných projektov PHSR v rámci povinnej i nep povinnej činnosti informovania a publicity (pri projektoch financovaných z ŠFRB, PRV, OP KŽP a dotačných titulov) alebo v rámci komunikácie zainteresovaných cieľových skupín pri príprave a realizácii jednotlivých projektov. Vzhľadom na charakter obce, prebieha komunikácia osobným stykom s predstaviteľmi/zamestnancami obce, alebo priamou účasťou na zasadnutiach obecného zastupiteľstva. Dôležitým nástrojom komunikácie je pre obec vlastná webová stránka, ďalej informačná tabuľa a rozhlas. Komunikácia s obyvateľmi a poslancami OZ prebieha neustále až do ukončenia platnosti PHSR.

Ďalším nástrojom komunikácie sú i rokovania v rámci obecného zastupiteľstva, kde materiál na rokovanie pripravuje starosta obce v súčinnosti so zamestnancami obce. Rovnako tak hlavný kontrolór, vychádzajúc z definície jeho funkcie, môže dať stanovisko k prerokovanému materiálu.

Systém monitorovania a hodnotenia

Proces monitorovania PHSR sa vykonáva systematicky a priebežne počas celého trvania PHSR až do ukončenia jeho platnosti. Vstupnými údajmi pre monitorovanie sú uvedené v Tabuľke 71 – ukazovatele výstupu, výsledku a dopadu projektu. Výstupom monitorovania je monitorovacia správa za príslušný rok schválená v OcÚ. Za prípravu monitorovacej správy zodpovedá príslušný garant podľa povahy projektu. Jednať sa pritom môže o starostu obce, hlavného kontrolóra obce, poslancov, resp. inú poverenú osobu. Cieľom monitorovania je získavanie informácií o reálnom plnení opatrení, o prípadnom negatívnom vývoji, spôsobe realizácie, definovanie a prijatie nápravných opatrení.

Samospráva jedenkrát ročne získa a spracuje pripomienky partnerov, OcÚ, poslancov a verejnosti, do leta v čase začiatku prípravy rozpočtu na ďalší rok. Táto činnosť je naplánovaná do termínu príslušného roku, kedy bude predložené hodnotenie PHSR za predchádzajúci rok, jeho prípadná aktualizácia, hodnotenie ukazovateľov vrátane korekcií v rámci pravidelného každoročného hodnotenia. V prípade nutnosti korekcií mimo stanovené termíny vykoná korekciu starosta obce. Celkový plán hodnotenia je spracovaný v Tabuľke 71.

Tabuľka 71 Plán priebežných hodnotení a monitorovania

Plán priebežných hodnotení PHSR na programové obdobie 2015 - 2022		
Typ hodnotenia	Vykonať prvýkrát	Dôvod vykonania/ periodicita
Strategické hodnotenie	najskôr v roku 2016	podľa rozhodnutia obce a vzniknutej spoločenskej potreby
Tematické hodnotenie časti PHSR	2016	téma hodnotenia identifikovaná ako riziková časť vo výročnej monitorovacej správe za predchádzajúci kalendárny rok
Ad hoc mimoriadne hodnotenie	Nerozhoduje	pri značnom odklone od stanovených cieľov a dol'ahnutých hodnôt ukazovateľov
		Pri návrhu na revíziu PHSR
Ad hoc hodnotenie celého PHSR alebo jeho časti	2016–2022	Na základe rozhodnutia starostu, podnetu poslancov

Zdroj: vlastné spracovanie

Program rozvoja obce Brehy na roky 2015– 2022

ZÁVER

Program rozvoja obce Brehy je strategický a strednodobý dokument, ktorý určuje víziu rozvoja obce, prioritné rozvojové oblasti a strategické ciele ich naplnenia. Tento dokument je základným východiskom pre spracovanie ďalších materiálov rozvoja jednotlivých oblastí života obce. PHSR je otvoreným dokumentom, ktorý bude pravidelne polročne vyhodnocovaný a aktualizovaný na zasadnutiach obecného zastupiteľstva. Predmetný PHSR obce Brehy bol aktualizovaný na zasadnutí obecného zastupiteľstva dňa: 9. júla 2015 a jeho aktualizáciu dokumentuje nasledovná Tabuľka 72.

Tabuľka 72 Schválenie a aktualizovania PHSR obce Brehy

Schválenie PHSR	
Dokument	Program rozvoja obce Brehy na roky 2015 – 2022. Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce je strednodobý rozvojový dokument, ktorý je vypracovaný v súlade s cieľmi a prioritami ustanovenými v národnej stratégii a zohľadňuje ciele a priority ustanovené v programe hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja vyššieho územného celku, na území ktorého sa obec nachádza, a je vypracovaný podľa záväznej časti územnoplánovacej dokumentácie obce. Dokument je štruktúrovaný podľa Metodiky na vypracovanie Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce/obcí/VÚC (v zmysle novely Zákona NR SR č. 539/2008 Z. z. o podpore regionálneho rozvoja schválenej vládou SR 18. júna 2014).
Spracovanie	Spracovanie: spracovanie PHSR vykonala obec v partnerstve so spracovateľom dokumentu a to: RNDr. Annou Štefankovou, ktorá koordinovala proces tvorby PHSR a zabezpečila dodržiavanie metodických postupov. Obdobie spracovania jún 2015 – júl 2015
Prerokovanie	Prerokovanie v orgánoch samosprávy (výbory, komisie, rada) Verejné pripomienkovanie: 5.júl.2015 Posudzovanie SEA – nerelevantné
Schválenie	Návrh na uznesenie zastupiteľstva – obecné zastupiteľstvo schvaľuje PHSR obce Brehy na roky 2015 – 2022.

Zdroj: vlastné spracovanie

Program rozvoja obce Brehy na roky 2015– 2022

IMPLEMENTAČNÝ RÁMEC

Program rozvoja obce Brehy (PHSR) s výhľadom do roku 2022 bude od roku 2015 implementovaný konkrétnymi projektmi a akčným plánom, ktorý má vypracovaný časový harmonogram a návrh finančného a organizačného zabezpečenia. Obecný úrad v spolupráci s obecným zastupiteľstvom vypracuje plán vedenia obce a informatívne správy, ktoré bude zverejňovať na internetovej stránke obci a na verejných informačných tabuliach.

Predkladať návrhy na modifikovanie PHSR bude v právomoci monitorovacieho výboru pre PHSR. Koordinátor pre stratégiu môže tiež predkladať výboru návrhy na doplnenie PHSR. Občania a inštitúcie môžu tiež v písomnej forme predložiť útvary návrh na modifikovanie PHSR. Na zasadnutia výboru v termíne schvaľovania obecného rozpočtu predloží koordinátor „*Dopadovú analýzu plnenia PHSR.*”

Doplnenie PHSR, prípadne jeho nové aktualizovanie sa predloží na schválenie obecnému zastupiteľstvu. V nevyhnutnom prípade sa môže kvôli PHSR tiež iniciovať mimoriadne zasadnutie Výboru alebo obecného zastupiteľstva.

Predmetný PHSR obce Brehy bol schválený na zasadnutí obecného zastupiteľstva
dňa 16.07. 2015 uznesením

Pečiatka obce:

---

starosta obce Brehy

PRÍLOHY

ZOZNAM PRÍLOH

Príloha 1: Prezentácia zámerov PHSR na roky 2015–2022

Príloha 2: Letecké snímky obce Brehy

ZOZNAM TABULIEK, GRAFOV A ILUSTRÁCIÍ

Tabuľka 1 Zámer spracovania PHSR.....	7
Tabuľka 2 Harmonogram spracovania PHSR v obci Brehy.....	14
Tabuľka 3 Metódy zapojenia verejnosti do prípravy PHSR.....	15
Tabuľka 4 Zoznam analyzovaných koncepčných dokumentov.....	16
Tabuľka 5 Ex-post hodnotenie - stav projektovej pripravenosti a jeho naplnenie.....	23–24
Tabuľka 6 Zoznam použitých kvalitatívnych a kvantitatívnych dát.....	27
Tabuľka 7 Aktuálna projektová pripravenosť obce Brehy na čerpanie prostriedkov z fondov EÚ, príp. z iných zdrojov v programovacom období 2015 – 2022.....	28
Tabuľka 8 Zoznam projektových zámerov a pripravovaných aktivít v obci Brehy na programovacie obdobie 2015 –2022 (zhrnutie).....	28–30
Tabuľka 9 Miestna samospráva Obecného úradu Brehy	34
Tabuľka 10 Komisie OZ Brehy 2015 – 2018.....	34
Tabuľka 11 Priemerné mesačné a ročné teploty vzduchu v °C.....	50
Tabuľka 12 Priemerný ročné úhrny zrážok v mm	51
Tabuľka 13 Priemerná častosť smerov vetra v %	52
Tabuľka 14 Počet obyvateľov obce Brehy v rokoch 1869– 2014.....	65
Tabuľka 15 Vývoj počtu narodených, zosnulých, prisťahovaných a odsťahovaných v rokoch 2008 – 2014	67
Tabuľka 16 Veková a pohlavná štruktúra (2011).....	71
Tabuľka 17 Štruktúra obyvateľstva podľa dosiahnutého vzdelania v obci Brehy v roku 2011.....	72
Tabuľka 18 Národnostná štruktúra v obci Brehy, stav k 31.12.2011.....	73
Tabuľka 19 Skladba obyvateľov podľa vierovyznania za rok 2014.....	73
Tabuľka 20 Zamestnanosť v obci Brehy v roku 2011.....	75
Tabuľka 21 Miera nezamestnanosti k 31.12. 2014 a k 30.04.2015.....	76
Tabuľka 22 Stav domového fondu obyvateľov v obci Brehy z roku 2011.....	79
Tabuľka 23 Vybavenosť obce službami (2015)	81

Tabuľka 24 Počet tried a počet žiakov v jednotlivých triedach.....	86
Tabuľka 25 Rozpočet obce k 31.12.2014 v eurách.....	89
Tabuľka 26 Rozbor plnenia príjmov za rok 2014 v Eur.....	89
Tabuľka 27 Bežné príjmy - daňové príjmy obce.....	90
Tabuľka 28 Bežné príjmy - nedaňové príjmy obce.....	91
Tabuľka 29 Bežné príjmy - ostatné príjmy (granty a transfery) obce.....	93
Tabuľka 30 Kapitálové príjmy.....	94
Tabuľka 31 Príjmové finančné operácie.....	95
Tabuľka 32 Bežné príjmy ZŠ a MŠ.....	95
Tabuľka 33 Kapitálové príjmy.....	96
Tabuľka 34 Rozbor čerpania výdavkov za rok 2014 v Eur. (OcÚ a RO).....	96
Tabuľka 35 Bežné výdavky.....	96
Tabuľka 36 Kapitálové výdavky.....	100
Tabuľka 37 Výdavkové finančné operácie.....	101
Tabuľka 38 Bežné výdavky ZŠ a MŠ.....	101
Tabuľka 39 Kapitálové výdavky ZŠ a MŠ.....	102
Tabuľka 40 Použitie prebytku rozpočtového hospodárenia za rok 2015.....	102
Tabuľka 41 Príjmy/výdavky a finančné operácie.....	104
Tabuľka 42 Rezervný fond v Eur.....	105
Tabuľka 43 Peňažný fond.....	105
Tabuľka 44 Sociálny fond.....	106
Tabuľka 45 Aktíva.....	106
Tabuľka 46 Pasíva.....	107
Tabuľka 47 Prehľad vývoja pohľadávok za roky 2013 – 2014 v EUR.....	107
Tabuľka 48 Poskytnuté dotácie v EUR.....	109
Tabuľka 49 Finančné usporiadanie voči zriadeným právnickým osobám, t.j. rozpočtovým organizáciám.....	110
Tabuľka 50 Finančné usporiadanie voči štátnemu rozpočtu.....	111
Tabuľka 51 Schválený rozpočet na rok 2015- Obec a ZŠ s MŠ spolu.....	112
Tabuľka 52 Rozpočet obce Brehy na roky 2012–2017.....	113
Tabuľka 53 Bežné výdavky za roky 2012–2017.....	114
Tabuľka 54 Kapitálové výdavky za roky 2012 – 2017.....	116
Tabuľka 55 Množstvo vyprodukovaného odpadu za rok 2014.....	129
Tabuľka 56 Kalendár kultúrnych podujatí pripravovaných v obci na rok 2015.....	139

Tabuľka 57 Vnútorne faktory rozvoja obce - analýza interného prostredia.....	146
Tabuľka 58 Vonkajšie faktory rozvoja obce-analýza externého prostredia.....	147
Tabuľka 59 Analýza problémov v obci	149
Tabuľka 60 Špecifické ciele a aktivity.....	154
Tabuľka 61 Strategické ciele (priority).....	161
Tabuľka 62 Indikatívny rozpočet- Prioritná oblasť hospodárstvo a technický rozvoj.....	168
Tabuľka 63 Indikatívny rozpočet- Prioritná oblasť- Kvalita života občanov a sociálna sféra.....	169
Tabuľka 63 Indikatívny rozpočet- Prioritná oblasť- Environmentálna.....	170
Tabuľka 64 Hodnotiaca tabuľka pre výber projektov (upravený pre potreby obce).....	171
Tabuľka 65 Opatrenia, projekty a priority- hospodárska rozvojová oblasť.....	173
Tabuľka 66 Opatrenia, projekty a priority- Kvalita života občanov a sociálna sféra.....	175
Tabuľka 67 Opatrenia, projekty a priority- Kvalita života občanov a sociálna sféra.....	176
Tabuľka 68 Akčný plán pre prioritnú oblasť- Hospodárstvo a technický rozvoj na roky 2015 – 2022.....	178
Tabuľka 69 Akčný plán pre prioritnú oblasť- Kvalita života občanov a sociálna sféra na roky 2015 – 2022.....	179
Tabuľka 70 Akčný plán pre prioritnú oblasť- Environmentálna na roky 2015 – 2022.....	180
Tabuľka 71 Plán priebežných hodnotení a monitorovania.....	183
Tabuľka 72 Schválenie a aktualizovania PHSR obce Brehy.....	184
 Graf 1 Priemerné mesačné a ročné teploty vzduchu v °C.....	50
Graf 2 Priemerný ročné úhrny zrážok v mm.....	52
Graf 3 Priemerná častosť smerov vetra v %.....	53
Graf 4 Vývoj počtu obyvateľov obce Brehy v rokoch 1869– 2014.....	65
Graf 5 Prirodzený pohyb obyvateľov v obci Brehy v rokoch 2001–2014.....	68
Graf 6 Prirodzený prírastok/ úbytok obyvateľov v obci Brehy v rokoch 2001–2014.....	68
Graf 7 Migračný prírastok obyvateľstva v obci Brehy v rokoch 2001–2014.....	69
Graf 8 Celkový prírastok/úbytok obyvateľov v obci Brehy za roky 2001–2014.....	69
Graf 9 Veková a pohlavná štruktúra (2011)	71
Graf 10 Národnostná štruktúra v obci Brehy, stav k 31.12.2011.....	73
 Obrázok 1 Mapa katastra obce Brehy (2015).....	33
Obrázok 2 Kutacia výdatná štôľňa Johann de Deo (Ján z Boha.....	41

Obrázok 3 Pozostatky štôlne Nussbaum (Lieska).....	41
Obrázok 4 Ručne kresané nástroje z baní v Šlosbergu (dnešné Brehy).....	42
Obrázok 5 Odvodňovacia dedičná štôlna Johann de Deo (Ján z Boha).....	42
Obrázok 6 Mapa Rudniansko-brežskej ťažiarskej magistrály.....	42
Obrázok 7 Brežanský hrnčiar p. Ján Fiala.....	43
Obrázok 8 Základná škola v obci Brehy.....	80
Obrázok 9 Obecný úrad s kultúrnym domom.....	80
Obrázok 10 Postup zberu použitého kuchynského oleja (masti) do PET fľaše.....	130
Obrázok 11 Lokality intenzívnej ťažby na Brehoch.....	132
Obrázok 12 Výdatná štôlna Johann de Deo (Ján z Boha).....	132
Obrázok 13 Pozostatky Brežského tajchu.....	134
Obrázok 14 Hrnčiarska pec pána majstra Jána Fialu.....	135
Obrázok 15 Murovaný domček so slamenou strechou u Fabkov.....	136
Obrázok 16 Pozostatky najmladšej vulkanickej sopky Putikov vršok.....	136
 Mapa 1 Miera nezamestnanosti v okrese Žarnovica (stav k 31.12.2011).....	 77

ZOZNAM POUŽITÝCH SKRATIEK

PHSR- Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja (skratka Program rozvoja obce)

SR- Slovenská republika

EÚ- Európska únia

DKŠ- Druhotná krajinná štruktúra

LANDEP- Krajinnoekologické plánovanie

GIS- Geografické informačné systémy

SHMÚ- Slovenský hydrometeorologický ústav

TTP- Trvalé trávne porasty

JV- Juhovýchodne

NR SR- Národná rada Slovenskej republiky

ČOV- Čistiareň odpadových vôd

CHKO- Chránená krajinná oblasť

NPR- Národná prírodná rezervácia

OÚ- Obvodný úrad

ŠSÚ- Štatistický stredoslovenský úrad

a.s- akciová spoločnosť

š.p - štátny podnik

IAD- Individuálna automobilová doprava

SAD- Slovenská autobusová doprava

SK- Slovensko

NCH- náučný chodník

SKŠ- Súčasná krajinná štruktúra

ÚSES- Územný systém ekologickej stability

CR- Cestovný ruch

ÚPD- Územnoplánovacia dokumentácia

SNR- Slovenská národná rada

TUR- Trvaloudržateľný rozvoj

BBSK - Banskobystrický samosprávny kraj

NSRR- Národný strategický referenčný rámec

PRV- Plán rozvoja vidieka

PD- Programový doplnok

ŠFRB- Štátny fond rozvoja a bývania

ŠR- Štátny rozpočet

Príloha 2 Letecké snímky a celkový pohľad na obec Brehy

Miestna časť Liešňa

Pohľad na cintorín

Pohľad na Lašťok a Močarinu

Pohľad na Novú Baňu a Brehy

**Program rozvoja obce Brehy ako centra Novobanského regiónu
s výhľadom na roky 2015 – 2022.**

